

**T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM REHBERLİĞİ
ANABİLİM DALI**

SİLİFKE’NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Şeyma AKLAN**

**Danışman
Doç. Dr. Sabri ARICI**

TEMMUZ-2023, MERSİN

**T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM REHBERLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**SİLİFKE’NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Şeyma AKLAN
ORCID No: 0000-0003-2498-2483**

**Danışman
Doç. Dr. Sabri ARICI
ORCID No: 0000-0003-4925-6704**

TEMMUZ-2023, MERSİN

ÖZET

SİLİFKE’NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Silifke zengin bir kültürel ve tarihi alt yapıya sahiptir. Bunu destekleyecek olan doğal güzellikleri bulunmasına rağmen, ilçe hak ettiği ilgiyi görmemektedir. Silifke’nin sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel değerlerin açığa çıkarılıp tanıtılmaması ve kapsamlı bir planlama yapılmaması önemli bir problemdir. Araştırmada Mersin ili Silifke İlçesi’nde bulunan katılımcıların, Silifke ilçesinin kültür ve turizm potansiyeli açısından görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023 yılı Ocak ve Şubat aylarında Silifke ilçesinde ikamet eden yerel halktan, araştırmaya gönüllü olarak dâhil olan 35 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesinde, Silifke ile ilgili yaşantısı bulunan, ilçede uzun yıllar yaşamış olan ya da ilçenin idari birimlerinde görev yapmış kişilerin olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda Silifke ilçesinin kültür ve turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasına yönelik yedi soruya yer verilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde nitel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle veriler, görüşme formundaki sorular doğrultusunda kategorize edilmiştir. Verilerin düzenlenmesi sonucunda her bir soru ile ilgili 35 katılımcıdan elde edilen verilerin kodlaması yapılmıştır. Sorunun içeriğine bağlı olarak farklı kodlamalar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda veri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmada Silifke’nin tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri içeren zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir. Silifke’nin kültür ve turizm merkezi olmasına ilişkin algılarda kültür, tarih ve arkeoloji gibi özelliklerin önemli olduğu, kültür ve turizmi açısından öne çıkan güçlü yönlerinin yoğurt, Göksu deltası, Yörük kültürü ve tapınaklar gibi tarihi yapıların olduğu belirlenmiştir. Ancak sahip olduğu bu özelliklerin ihmal, bilinçsizlik ve zaman gibi unsurlar nedeniyle yeterince kullanılmadığı ve zenginlikleri yansıtamadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda turistlerin Silifke’yi tercih edebilmesi bakımından yerel halk, yöneticiler ve araştırmacılara önemli sorumluluklar düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mersin, Silifke, Turizm, Kültür Turizmi, Turizm Potansiyeli

Danışman: Doç. Dr. Sabri ARICI, Turizm Rehberliği Anabilim Dalı, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ABSTRACT

EVALUATION OF SİLİFKE IN TERMS OF CULTURAL TOURISM POTENTIAL

Silifke has a rich cultural and historical infrastructure. Although there are natural beauties to support this, the district does not receive the attention it deserves. It is an important problem whether to reveal the tangible and intangible cultural values of Silifke and not to make a comprehensive planning. In the research, it is aimed to examine the views of the participants in Silifke District of Mersin province in terms of the cultural and tourism potential of Silifke district. Phenomenological research design, one of the qualitative research designs, was used in the research. The study group of the research consists of 35 participants from the local people residing in Silifke district, who voluntarily participated in the research in January and February 2023. In the inclusion of the participants in the research, attention was paid to the fact that they had a life in Silifke, lived in the district for many years or worked in the administrative units of the district. In the study, an interview form developed by the researcher and created in line with expert opinions was used as a data collection tool. In the interview form, seven questions about revealing the cultural and tourism potential of Silifke district were included. Qualitative data analysis methods were used in the analysis of the research data. In this context, first of all, the data were categorized according to the questions in the interview form. As a result of the arrangement of the data, the data obtained from 35 participants for each question was coded. Depending on the content of the problem, different encodings have emerged. In this context, the data were analyzed with the content analysis technique. In the research, it was determined that Silifke has a rich tourism potential that includes historical, geographical and cultural features. It has been determined that features such as culture, history and archeology are important in the perceptions of Silifke as a culture and tourism center, and historical structures such as yoghurt, Göksu delta, Yoruk culture and temples are the prominent strengths in terms of culture and tourism. It has been understood that these features, which are negligence, unconsciousness and time, cannot be used sufficiently and cannot reflect wealth. In this context, local people, administrators and researchers have important responsibilities in terms of tourists' preference for Silifke.

Keywords: Mersin, Silifke, Tourism, Cultural Tourism, Tourism Potential

Advisor: Assoc. Dr. Sabri ARICI, Tourism Guidance Department, Mersin University, Mersin.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında yaptığı katkıları, tarafıma verdiği değer, moral ve motivasyon ile; değerli bilgilerini benden esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Sabri ARICI'ya teşekkür ve minnetlerimi sunarım. Veri toplama aşamasında katılımcı sayısına destek sağlayan Mersin Kültür ve Turizm İl Müdür yardımcıları Sayın Emel GÖKBEL'e, yazar Yaşar ÖZTÜRK'e ve Taşucu Amphora Müze sorumlusu Resmiye ÖZEL'e teşekkürü borç bilirim. Son olarak hayatımın her alanında yanımda olan sevgili aileme, desteği için sevgili eşime ve sabrı için canım kızıma çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	i
ONAY	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
RESİMLER DİZİNİ	xi
HARİTALAR DİZİNİ	xii
KISALTMALAR ve SİMGELER	xiii
GİRİŞ	1
1. TURİZM	5
1.1. Turizm Kavramı	5
1.1.1. Kültür Turizmi Kavramı	5
1.1.2. Eko Turizm	8
2. ALTERNATİF TURİZM	9
2.1. Mersin İli Coğrafi konumu, Özellikleri ve iklimi	9
2.2. Mersin İli Nüfus, Ekonomi ve Tarım	10
2.3. Mersin İlinin Tarihi	10
2.4. Mersin İlinin Turizm Potansiyeli	11
2.5. Silifke İlçesi Konumu, Coğrafi Özellikleri ve İklimi	12
2.6. Silifke'nin Demografik Yapısı	14
2.7. Silifke'nin Doğal Güzellikleri ve Cazibe Merkezleri	15
2.8. Akarsu, Göl ve Şelaleleri	15
2.8.1. Yaylaları	15
2.8.2. Koyları ve Adaları	16
2.8.3. Silifke'de bulunan Konaklama İşletmeleri	19
2.9. Silifke Tarihi	19
2.10. Silifke'de Yapılan Turizm Çeşitleri	21
2.11. Tarihi ve Kültürel Değerler	28
2.11.1. Kiliseler	28
2.11.1.1. Camiler	31
2.11.1.2. Anıt ve Kaleler	32
2.11.2. Türbe ve Zaviyeler	40
2.11.3. Silifke Müzeleri	41
2.12. Silifke Yöresine Ait Geleneksel Ürünler	44
2.12.1. Silifke Yöresi Mutfağına Ait Geleneksel Ürünler	44
2.12.2. Dokumacılık	47
2.12.3. Geleneksel Oyunlar	48
2.12.4. Halk Edebiyatı Ürünleri	50
2.12.5. Silifke'deki Geleneksel Yemekler	50
2.12.6. Silifke'de Yörük Kültürü	52
2.13. Örf ve Adetler	53
2.13.1. Doğum, Evlenme, Ölüm Gelenekleri	53
2.13.2. Geleneksek Kıyafetler	56
2.13.3. Silifke Ağzı	58
2.13.4. Festivaller	59
3. SİLİFKE'NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	63

3.1. Alan Yazın Taraması	63
3.2. Araştırma Yöntemi	68
3.3. Araştırmanın Örneklemi	70
3.4. Araştırmanın Ölçme Aracı	70
3.5. Verilerin Analiz Yöntemi	71
3.6. Veri Toplama Süreci	71
3.7. Sınırlılıklar	72
3.8. Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği	72
3.9. Katılımcılara Yönelik Demografik Bulgular	72
3.10. Bulgular	74
3.10.1. Katılımcıların “Silifke Kültür Turizm Denince Aklınıza Neler Gelmektedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	75
3.10.2. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	79
3.10.3. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	84
3.10.4. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatları Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	89
3.10.5. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Tehditleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	93
3.10.6. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizmi Neden Gelişmemiştir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	96
3.10.7. Katılımcıların “Silifke’nin Kültür Turizminin Gelişmesi İçin Neler Yapılabilir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar	100
3.10.8. Silifke’nin GZFT Analizi	106
SONUÇ VE ÖNERİLER	109
KAYNAKLAR	113
BENZERLİK RAPORU ÖZET SAYFASI	122
ÖZGEÇMİŞ	123

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Mersin İlinin Yıllara Göre Konaklama Tesisleri Turist İstatistikleri (Mersin İl Kültür Turizm Müdürlüğü)	12
Tablo 2.2. Konaklama İşletmeleri (MTSO)	19
Tablo 2.3. Silifke Yöresinde Yapılan Doğa Yürüyüşleri Rotaları (Kent Stratejisi “Silifke”, 2017)	23
Tablo 2.4. Astım Mağarası 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	25
Tablo 2.5. Silifke Göksu Deltası’nda Kayıt Altına Alınan Bazı Kuş Türleri	26
Tablo 2.6. Aya Tekla Ören Yeri 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	29
Tablo 2.7. Uzuncaburç Ören Yeri 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	35
Tablo 2.8. Cennet Cehennem Obruğu 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları ((Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	39
Tablo 2.9. Silifke Müzesi 2022 yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	42
Tablo 2.10. Atatürk Evi ve Etnografya Müzesi Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)	43
Tablo 2.11. Yıllara Göre Silifke Çilek Üretimi (TUIK, 2020)	45
Tablo 3.1. Katılımcılara Yönelik Demografik Bulgular	73
Tablo 3.2. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizm Algılarına İlişkin Tema ve Kodlamalar	79
Tablo 3.3. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar	83
Tablo 3.4. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar	88
Tablo 3.5. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatlarına İlişkin Tema ve Kodlamalar	92
Tablo 3.6. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Tehditlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar	95
Tablo 3.7. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizminin Gelişmemesi Algılarına İlişkin Tema ve Kodlamalar	100
Tablo 3.8. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizminin Gelişmesi İçin Yapılabileceklerle İlişkin Tema ve Kodlamalar	106
Tablo 3.9. Silifke GZFT Analizi	107

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Silifke Kùltür Turizmi Tema ve Alt Temaları	75

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 2.1. Boğsak Koyu ve Adası (Mersin Valiliği)	16
Resim 2.2. Tisan adası (Mersin valiliği)	17
Resim 2.3. Pityussa/Dana Adası (Türkiye Kültür Portalı, 2021)	17
Resim 2.4. Narlıkuyu (Mersin valiliği)	18
Resim 2.5. Ayatekla (Silifke Belediyesi, 2023)	29
Resim 2.6. Cambazlı Kilisesi (Silifke Belediyesi, 2023)	30
Resim 2.7. Alâeddin Camii (Silifke Belediyesi, 2023)	32
Resim 2.8. Silifke Kalesi (Silifke Belediyesi, 2023)	33
Resim 2.9. Olba Antik Kenti (Silifke Belediyesi, 2023)	36
Resim 2.10. Karakabaklı Antik Kenti (Silifke Belediyesi, 2023)	37
Resim 2.11. Cennet Cehennem Obruğu (Silifke Belediyesi, 2023)	38
Resim 2.12. Afrodias Antik Kenti (Mersin Valiliği, 2023)	39
Resim 2.13. Tevekkül Sultan Türbesi (Silifke Belediyesi, 2023)	41
Resim 2.14. Atatürk Evi (Silifke Belediyesi, 2023)	43
Resim 2.15. Taşucu Amphora Müzesi (Mersin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022)	44
Resim 2.16. Silifke Yoğurdu (https://www.dunya.com/yurttan-haberler/turkulerle-unlenen-silifke-yogurdu-dunyaya-acilacak-haberi-292431)	47
Resim 2.17. Geleneksel Halk Oyunları (Silifke Belediyesi, 2023)	48
Resim 2.18. Batırık (Silifke Belediyesi, 2023).	51
Resim 2.19. Yöresel Kıyafetler (Silifke Belediyesi, 2023)	56
Resim 2.20. Silifke Festivali (Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2021)	61

HARİTALAR DİZİNİ

	Sayfa
Harita 2.1. Silifke'ye Komşu Olan Diğer Mersin İline Bağlı İlçelere Göre Konumu (Mersin Valiliği, 2023)	13

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simg	Tanım
AEIST	: Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği
AHS	: Analitik Hiyerarşi Süreci
ATLAS	: Boş Zaman ve Turizm Eğitimi Derneği
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
CIOFF	: Uluslararası Dünya Folklor Festivalleri Konseyi
ÇKA	: Çukurova Kalkınma Ajansı
ÇSİDB	: Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
ÇUKTOB	: Çukurova Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği
DÖSİMM	: Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü
DSİ	: Devlet Su İşleri
E	: Erkek
K	: Kadın
KYK	: Kredi Yurtlar Kurumu
MTSO	: Mersin Ticaret ve Sanayi Odası
NATO	: North Atlantic Treaty Organization
GZFT	: Güçlü, Zayıf, Fırsatlar ve Tehditler
TaTuTa	: Tarım Turizm Takas
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNWTO	: Dünya Turizm Örgütü
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü
Yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Turizm toplumların gelişmesinde ve kültürler arası etkileşiminin sağlanmasında önemli faaliyetlerden biri olarak görülebilir. Her yıl milyonlarca insan turistik amaçlı kendi ülkesi içerisinde farklı şehirleri ziyaret ettiği gibi, bu ziyaretler ülke dışında da gerçekleştirilebilmektedir. Turizm, insanlara bir yeri gezip görme, iş seyahati ya da orada yaşayan insanların yaşantılarını inceleme, deneyimleme imkânı sunan ve topluma kültürel, ekonomik, sosyal etkileşim sağlayan bir olgudur. Bu yüzden bölgeler ve ülkeler için ekonomik bir kalkınma aracı olarak büyük önem taşımaktadır (George vd., 2009). Günümüzde turizm dünya çapında gelişen teknoloji, bilgiye hızlı ve çabuk ulaşım sayesinde çeşitlenerek ayrıcalık olmaktan çıkmıştır. Bundan dolayı turizm bilinen deniz-kum-güneş konseptinden çıkarak kültür turizmi, gastronomi turizmi, inanç turizmi, vb. çeşitlere ayrılmıştır (De Vita ve Kyaw, 2016).

Türkiye kültür turizmi potansiyeli açısından oldukça zengin bir coğrafyadır. İlk çağlardan günümüze kadar gelen tarihi değerler, doğal güzellikler ve coğrafyanın bu zenginliklere katkısı büyüktür. Kültür turizmi geçmiş ve mevcut kültürlerle ait somut ve somut olmayan değerleri tanıma, öğrenme, deneyimleme ve haklarında bilgi edinme amaçlı olan özel bir ilgi turizmi çeşididir. Kültür turizmi kültürel unsurlarla ilgili ürün ve hizmetlerin satın alınmasına bağlı olarak direkt ya da dolaylı turizm faaliyetlerinden oluşan bir olaydır (Gülcan, 2010).

Türkiye 1980’li yıllardan itibaren alternatif turizm faaliyetlerine önem vermeye başlamıştır. Bu bağlamda, 2023 Turizm Stratejisi Master Planı içinde de yerini alarak bir devlet politikası halini almıştır. TÜİK 2022 verilerine göre Ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı 2022 yılı IV. çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %32,4 artarak 11 milyon 978 bin 111 kişi oldu. Ziyaretçilerin %13,3’ünü 1 milyon 588 bin 624 kişi ile yurt dışında ikamet eden vatandaşlar oluşturdu. Ülkemizden çıkış yapan ziyaretçi sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre %75 artarak 51 milyon 369 bin 26 kişi oldu. Bunların %13,7’sini 7 milyon 27 bin 504 kişi ile yurt dışında ikamet eden vatandaşlar oluşturdu.

Turizm hareketliliği önemli ekonomik etkiler meydana getirir. Bunun için öncelikle turizme yönelik tarihi, sosyal, kültürel değerlere sahip soyut ve somut varlıkların bulunması gerekmektedir. Tarih boyunca dünya genelinde insanların yaşadıkları alanlarda korunma amaçlı da yaptıkları kaleler, ibadet amaçlı yaptıkları tapınaklar, köprüler, barınaklar, camiler, şehirler gibi çok sayıda eser bulunmaktadır. Bu eserler bölgelere göre farklılıklar göstermekte olup, bazı bölgelerde binlerce yıldır izleri bulunan eserlere rastlamak mümkündür. Bu eserlerin korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması kültürel miras açısından önemli bir değer taşımaktadır. Aynı zamanda bu eserler tarihi ve kültürel izler taşıması nedeniyle birer turizm aracı olarak da görülebilir. Turizm yalnızca bu özellikler bakımından olmayıp aynı zamanda doğal güzellikler, deniz ve kumsal, kaplıca ve sağlık turizmi gibi özellikler bakımından da gerçekleşmektedir. Sonuç olarak turizmi etkileyen ve turizm olarak nitelendirilen çok sayıda değişkenden söz etmek mümkündür (Civelek, 2010).

Türkiye’deki birçok yer gibi Mersin iline bağlı Silifke ilçesi de kültürel değerlerin yoğun bir şekilde yer aldığı ve bu açıdan önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. İlçe Hitit, Bizans, Roma, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinin izlerini taşıyan 4000 yıllık tarihi, ören yerleri, doğal güzellikleri, geleneksel değerleri ve eşsiz koylarıyla görülmeye değer bir ilçedir. Tüm bu zenginlikler turizme katkı sağlayacak şekilde değerlendirilip, gerekli planlamaların yapılması halinde ilçe ve ülke turizmine sağlayacağı oran da artacaktır. Ayrıca turizm, yerel nüfus üzerinde önemli bir istihdam kaynağıdır. Bu nedenle Silifke’nin bölgesel işsizlik sorununa çözüm üretme sürecinde turizm önemli rol üstlenebilecek bir sektördür (Oskay, 2012).

“Silifke’nin Kültür Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı tez çalışmasında, ilçenin tarihi, doğal güzellikleri ve kültürel değerleri ele alınmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; çalışmanın problemi, amaç ve önemi ile araştırma soruları üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda araştırmanın amacı, Silifke ilçesinin sahip olduğu tarihi değerlerin, doğal güzelliklerin ve somut olmayan mirasın kültür turizmi içerisindeki yeri üzerinde durmak, çözüm önerileri sunmak ve ilçenin kültür turizm potansiyelini belirlemektir. İkinci bölümünde turizm ve kültür turizmi kavramları tanımlanarak Silifke ilçesinin bulunduğu Mersin ilinin coğrafi konumu, iklimi, nüfusu, ekonomisi ve tarihi ve turizm potansiyeli üzerinde durulmuş, sayısal veriler tablolarla açıklanmıştır. Ayrıca söz konusu ilçenin coğrafi konumu, demografik yapısı, yapılan turizm çeşitleri, tarihi, doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel değerleri, somut olmayan kültürel değerleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Örf adetleri, geleneksel ürünleri, gastronomisi, festivalleri ve Yörük kültürü örneklendirilerek açıklanmıştır. Üçüncü bölümde veri toplama yöntemi açıklanarak elde edilen bulguların analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda Silifke ilçesinin kültür turizmine dair GZFT analizi yapılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tez çalışmasında görüşmeler yüz yüze ve internet üzerinden (whatsapp, online, e-mail) yapılmış, ilçenin kültür turizm kaynaklarının neler olduğu ve bu kaynaklardan nasıl yararlanıldığı, kamu ve yerel yöneticilerin bu konuya bakış açıları ele alınmıştır. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise Silifke’nin kültür ve turizm potansiyeli bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilere dayalı sonuçlar, ilgili literatürde yer alan benzer araştırma bulgularıyla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Son bölümde ise ele alınan bu sonuçlar değerlendirilerek çözüm önerileri sunulmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda Silifke ilçesinin kültür turizmi açısından güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerini ortaya koyan GZFT analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Problemi

Silifke zengin bir kültürel ve tarihi alt yapıya sahip olmasına rağmen, Silifke’de kültür turizminin nimetlerinden yeterince yararlanılmamakta ve ilçe hak ettiği ilgiyi görmemektedir. Kültür turizmi bakımından, Silifke’nin güçlü, zayıf, fırsat ve tehditlerinin bilinmemesi; Silifke’nin sahip olduğu somut

ve somut olmayan kültürel değerlerin açığa çıkarılıp tanıtılmaması, bilinirliğin az olması ve kapsamlı bir planlama yapılmaması önemli bir problemdir. Bunun yanı sıra bu yerlerin bilimsel ve ekonomik anlamda Silifke'ye katkı sağlayamaması bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Silifke'nin kültür turizm potansiyeli nedir? Sorusundan hareketle bu çalışmanın yapılması kararlaştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; 4000 yıllık bir tarihi olan, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, değişik din ve kültürleri buluşturan Silifke ilçesinin sahip olduğu tarihi değerlerin, doğal güzelliklerin ve somut olmayan mirasın kültür turizmi içerisindeki yeri üzerinde durmak, çözüm önerileri sunmak ve ilçenin sahip olduğu diğer değerleri kültür turizmi potansiyeli açısından ortaya çıkarmaktır. İlçe hakkında ilk kez kültür turizmi alanında bir çalışma yapılması önemlidir. Bu bağlamda, tezin amacı, ilçenin potansiyelinin ortaya konulması, güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit yönleri ele alınarak bir değerlendirme yapmak ve bundan sonra çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaca ulaşmak için, nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme tekniği kullanılmıştır.

Turizm ülke ve bölge ekonomilerinin gelişmesi açısından son derece önemli olmasına rağmen, turizmin gelişmesi ile ülke ve bölgelerin doğal kaynaklarının kirlenmesi ve aşırı kullanımından kaynaklanan olumsuzluklar da ortaya çıkmaktadır.

Yerel demografik yapı ve sosyo-kültürel öğelerin korunmasının ve gözetilmesinin çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Türkiye kırsal turizm açısından çok önemli avantajlara sahiptir. Coğrafi konumu ve sahip olduğu yer şekillerinin farklılığı, aynı anda tüm mevsimlerin yaşanması, mikro klima alanlarının sahip olması gibi özellikler, yılın 12 ayı kırsal turizm faaliyetlerinin Türkiye'de yapılabilmesine olanak vermektedir. Tarım sektöründeki çeşitlilik, turizm sektörüne kolayca bütünleşme sağlamaktadır. Tarım faaliyetlerinin turizm sektörüne entegre edilmesi doğal ve kültürel mirasın korunmasına fayda sağlamakta, çiftlik tarımı istihdam oranlarını artırmaktadır (Kaya, 2020: 33)

Literatür incelendiğinde Silifke'de kültür turizmi konusuyla ilgili bazı çalışmalar yapılmasına rağmen, bu çalışmaların yeterli sayıda olmadığı görülmektedir. Ayrıca Silifke'nin kültür turizmi değerlendirmelerine yabancı kaynaklarda da rastlanmamıştır. Hâlbuki Silifke, tarihi, ören yerleri, iklimi, denizi, yayla ve yöresel ürünleriyle önemli turistik merkezler arasına girebilecek potansiyele sahiptir. Bu nedenle Silifke'nin turizm değerlerinin gün yüzüne çıkarılarak tanıtımlarının yapılması bir gerekliliktir.

Silifke tarım ve tarıma dayalı bölgesel ekonomisi ile ön plana çıkmış bir yerleşim yeridir. Turizm açısından bakıldığında ise Silifke'de çevreye yük getiren, bir takım çevresel olumsuz etkileri olan deniz-kum-güneş turizmine dayalı bir turizm çeşidi yapılmakta olup mevsimsel yoğunluğun fazlasıyla yaşandığı görülmektedir. Mevsimsel yoğunluk hem turizmin yaşandığı noktalarda orada yaşayanların yaşam kalitesini düşürmekte hem de gelen turistlerin memnuniyetsiz ayrılmalarına sebep olmaktadır.

Araştırma Soruları

İlgili literatür incelendiğinde Silifke ilçesinin kültür turizminin gelişmesine yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olduğu ve ilçenin kültür turizm potansiyelinin yeterince değerlendirilmediği tespit edilmiştir. Araştırmada Silifke'nin kültür turizminin gelişmesine yönelik katılımcıların görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır;

1. Katılımcıların Silifke kültür turizmine ilişkin algıları nedir?
2. Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından güçlü yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından zayıf yönlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından fırsatlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından tehditlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Katılımcıların Silifke'nin kültür turizminin gelişmemesinin nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Katılımcıların Silifke kültür turizminin gelişmesi için yapılabileceklere ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?

1. TURİZM

1.1. Turizm Kavramı

Turizm kelimesi Fransızca "tourner" kelimesinin kökünden gelir ve kişinin oturduğu yerden bir süreliğine ayrılıp tatile gitmesi ve geri dönmesi için kullanılır. Latince kökenine baktığımızda kökeni çok eski zamanlara kadar dayanmaktadır (Woo vd., 2015). Latince dönüş demek olan "tornus" kelime kökünden gelmektedir. "Turizm" kelimesi ilk olarak 19. yüzyılda İngilizce'de ortaya çıkmıştır ve 1830'larda Almanca'da sık şekilde kullanılmıştır (Özgüç, 2011).

Turizmin ilk tanımı 1905 yılında Guyer-Feuler tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre turizm, insanların artan dinlenme isteği, doğanın ve sanatın güzelliklerini tanıma isteği, doğanın verdiği inanç nedeniyle ülkeleri ve toplumları birbirine yaklaştıran modern çağdır. İnsanların mutluluğu, özellikle ticaret ve sanayinin gelişmesi ve ulaşım araçlarının gelişmesi benzersiz bir olaydır (Bahar, 2005, s. 433; Byrd, 2007, s. 12). AEIST'e (Uluslararası Turizm Profesyonelleri Birliği) göre turizm, insanların sürekli olarak yaşadıkları, çalıştıkları ve günlük ihtiyaçlarını karşıladıkları bölge dışındaki seyahatlerini, mal ve hizmet tüketimlerini ve geçici konaklamalarını içeren faaliyet ve ilişkileri ifade eder (Kozak, 2012, s. 3-4).

Turizmin en yaygın kullanılan tanımı Birleşmiş Milletler tarafından 1963 senesinde formüle edilmiştir. Bu tanıma göre turizm; Bunlar, 24 saatten az olmamak, daimi ikamete dönüşmemek ve gelir getirici bir çaba içermemek kaydıyla, kişinin seyahatinden veya konaklamasından doğan tüm olay ve ilişkilerdir (León-Gómez vd., 2012, s. 5; Tüylüoğlu, 2003: 4). Turizm, gerek küreselleşme gerekse teknolojinin ayak uydurulamaz hızıyla birlikte hızla büyüyen bir endüstri haline gelmiştir (Harrill, 2004, s. 5). Bu yüzdendir ki bu büyüyen endüstride dinlenme ve tatil geçirmek dışındaki seyahatlerin ve faaliyetlerin turizm kapsamı içinde kalması turizmle ilgili tanımları da artırmıştır (Özgüç, 2007, s. 13). Ancak her ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın iş yapma ve kazanç sağlama dışındaki faaliyetler ve ilişkiler turizm içerisinde yer almaktadır.

Turizm, kişilerin gezip görmek, keşfetmek, dinlenmek, oynamak ve öğrenmek gibi psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için ikamet ettikleri yerin dışında bir bölgeye geçici olarak taşınarak yaptıkları seyahat olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2011, s. 55). WTO (Dünya Turizm Örgütü) turizmi; her zamanki çevresi dışında bir yere belirli bir süreden daha az (24 saatten az ve 1 yıldan fazla olmamak üzere) seyahat eden ve asıl amacı bir şeyler denemekten çok seyahat etmek olan kişilerin yapmış oldukları faaliyetlerdir.

1.1.1. Kültür Turizmi Kavramı

Kültür kelimesi etimolojik olarak Latince "tarım" anlamına gelen "Cultura" kelimesinden gelir ve 12. yüzyıldan beri kullanılmaktadır. "Cultura" kelimesi tarımsal üretim ve ekimi ifade etmek için kullanılırken; 19. yüzyıldan itibaren toplumların becerilerini, sanatlarını, geleneklerini ve yaşam biçimlerini anlatmak için de kullanılır. (Öter ve Özdoğan, 2005, s. 127). Kültür turizmi kelimesi ilk

olarak 1980'lerin başında Avrupa Komisyonu (UNWTO) tarafından Avrupa Birliği'nin kültürel kimliği ve kültürel mirası üzerine yapılan araştırmalar sırasında karşımıza çıkar (Çulha, 2008, s. 1829).

Birçok araştırmacının kültür turizmi ile ilgili farklı tanımları bulunmaktadır. Ancak, günümüzde kültür turizminin en çok kabul gören tanımı, Turizm ve Boş Zaman Eğitim Derneği (ATLAS) tarafından 1996 senesinde yapılan “Kültürel turizmi, insanların yeni bilgi ve deneyimler toplamak için normal meskenlerinden kültürel cazibe merkezlerine taşınmasıdır” şeklindedir (Nagy, 2012, s. 46; Rohrscheidt, 2008, s. 49). Avcıkurt (2003) kültür turizmi; kişilerin kültürel yönden zengin bölgeleri ziyaret ederek, yaşamın solmakta olan yollarını öğrenip takip ettikleri, kültürel değerleri hatıra olarak biriktirdikleri seyahatle ilgili bir turizm türü olarak tanımlanır (Avcıkurt 2003, s. 10; Khadaroo ve Seetanah, 2007).

Liu (2003), kültür turizmini, geçmişte ve günümüzde somut veya somut olmayan değerleri bakımından farklılık gösteren kültürleri ziyaret etmek ve öğrenmek amacıyla üretilen mal ve hizmetlerin doğrudan veya dolaylı olarak satın alınmasını içeren bir turizm şekli olarak tanımlamaktadır. Değişik bölge ve toplumlar tarafından günümüze aktarılan kültürel miras eserlerinin kendine has özellikleri bulunmaktadır. Birbirlerinden farklı olmalarına rağmen toplumlar arasındaki etkileşimden dolayı ortak özellikler sergileyebilirler (Eslami vd., 2019, s. 3).

McKercher ve Cros; kültürel amaçlı turistleri amaçlı gezginler, çevrelerini ziyaret etmekten memnun olanlar, kaşifler, kültürel olarak ilgisiz ve rastgele ziyaretçiler olmak üzere 5 kategoriye ayırmışlardır (George vd., 2009, s. 8). Kaşifler; çıktıkları bir kültür gezisinde kendilerini kültürel bir konu ile ilgilenirken bulurlar ve genellikle maksatlı ziyaretçilerdirler. Kültürel ilgisi az olan insanlar bu turlara nadiren katılırlar ve sadece turun bitmesini beklerler ve umursamazlar. Rastgele ziyaretçiler, plan yapmadan bu tür gezilere çıkarlar ve önemli olmadığı için ziyaretlerini hemen bitirmeye çalışırlar (Öter ve Özdoğan, 2005, s. 29).

Kültür turizmi kaynakları oldukça zengin olmakla beraber kişilerin bu kaynaklara olan ilgisi her geçen gün artmaktadır. Kültür turizminin kaynakları şunlardır: (De Vita ve Kyaw, 2016; Liu, 2003)

- Tarihi Olaylar ve Ünlü Kişiler: Belirli bir bölgede meydana gelen veya önemli kişilerin yaşadığı bölgelere seyahat eden olayları içerir. Bu geziler için temel motivasyon, ilgilendikleri olaylara veya belirli bir kişinin bulunduğu alana karşı ilgi ve meraktır.
- Miras Alanları; kuşaktan kuşağa aktarılan ve sosyal ya da kültürel izler taşıyan alanlara yapılan seyahatleri kapsar. Örnek olarak; müzeler ve kültürel miras çekicilikleri, kaleler, tarihi yerler, tarihi bahçeler, tarihi sit yerler, tarihi köyler ve kasabalar.
- Festivaller ve etkinlikler: belirli bir bölgede çeşitli dini, kültürel veya sosyal etkinlikler için düzenli olarak düzenlenen etkinlikler, festivallerdir. Festivaller turistler için bir çekim merkezi iken, aynı zamanda bölgenin folkloru veya sanatçıları tarafından düzenlenen kültürel etkinliklerdir.

- Modern Kültür: Bir bölgenin benzersiz yerel filmleri, yerel TV'si ve tema parkları hakkında bilgi edinmek için seyahat edin.
- Yöresel Yeme İçme: Bir yörenin kendine has yemeklerini görme ve öğrenme etkinliği.
- Yerel El Sanatları: Bir bölgenin yerel el sanatlarını ziyaret edin ve öğrenin.
- Temalı Etkinlikler ve Seyahat Planlaması: Belirli etkinliklere veya gezilere katılmak için bir bölgede seyahat edin.
- Özel İlgi Seyahati: İnsanların özel ilgi alanlarına yaptıkları geziler.
- Spor ve Boş Zaman Etkinlikleri: Bir spor etkinliğini izlemek veya katılmak için bir bölge içinde seyahat edin.
- Endüstriyel ve ticari; işyeri ziyaretleri, tarımsal cazibe merkezlerini, ünlü mağazaları, pazarları, eğlence alışverişlerini, alışveriş merkezlerini ziyaret etmektir.
- İnanç Merkezleri: Kutsal yerler, kiliseler ve katedraller gibi dini merkezleri ziyaret edin.
- Lisan: yerel lisan, bölgesel dil.
- Mimari Çeşitlilik: Bir alandaki mevcut mimari yapıtları görmek için yapılacak gezilerdir.
- Sanat Etkinlikleri: Oyunlar, müzikaller gibi sanat etkinliklerini görmek veya sanat galerilerini ziyaret etmek için bir bölgede seyahat edin.

Özellikle bazı ülkeler ve ekonomiler için turizmin öneminin gittikçe artması, ekonomideki payının ağırlık kazanması, rasyonel bir planlama ve pazarlama çalışması yapılabilmesi için turist kavramının açık ve net bir biçimde tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Turistler, turizme yön vermeleri ve turizm hareketlerinin belirleyicisi konumunda olmalarından dolayı önemli kişilerdir. Turist kelimesinin tanımı 12. Yüzyıla kadar gitmektedir (Kaya, 2020, s. 8). Ogilvy turisti “Sürekli oturduğu yerden en çok bir yıl süre ile ayrılan ve geçici olarak gittiği yerlerde kazanmadığı parayı harcayan kimse” olarak tanımlar. Burada “Kazanmadığı para” önceden kazandığı para şeklinde anlaşılmalıdır (Aslan, 2008, s. 7). Turistin tanımını yaparken uluslararası turizm ve iç turizm olarak bölümlere yapmakta fayda vardır. Uluslararası (Dış) turizme göre; sürekli yaşadığı ve çevre dışında, başka bir ülkeye en az bir gece en fazla bir yılı geçmeyecek şekilde seyahat eden bireye turist denir. İç turizm açısından ise turist sürekli yaşadığı yerden ayrılarak ülkenin değişik yerlerine en az bir gece en fazla bir yılı geçmeyecek şekilde seyahat eden bireye turist denmektedir (Gülbahar, 2009). Bunun yanı sıra turist tanımındaki özellikleri (süre hariç tüm özellikleri) taşıyan ve literatüre günübirlikçi olarak giren ve seyahat eden bireyler vardır. Günübirlikçiler; seyahat edilen yerden aynı gün ayrılan ziyaretçilerdir. Günübirlikçiler büyük çoğunlukla evinden ayrılan ve aynı gün eve dönen insanlardır. Fakat geceleme yaptığı yerden farklı bir yeri ziyaret edip, aynı gün dönen turistler de günübirlikçi olabilir (Kaya, 2020).

1.1.2. Eko Turizm

Eko Turizm özellikle kitle turizminin çevreye olan yıkıcılığının tersine, çevreye dost olarak düşünülen turizm olarak algılanır. Sürdürülebilir turizmin en önemli faktörlerinden birisidir ve ülke yeşil alanlarını korumayı amaçlar (Haberal, 2015).

Eko turizm, doğal bir alanda, çevreye duyarlı bir şekilde gerçekleştirilen ve konusu doğa olan bir turizm çeşididir (Güneş, 2011). Eko turizm ilk kez Hector Ceballos Lascurain tarafından kullanıldığında, doğadan zevk alma ve doğanın kıymetini bilme olarak adlandırılmıştır. Lascurain'e göre eko turizm bozulmamış ve kirletilmemiş, güzel manzarası olan ve yabani bitki türleri ve hayvanların yaşadığı yerlere seyahat anlamına gelmektedir (Kılıç ve Kurnaz, 2010).

Eko-turizm; doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyoekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu eğlence, seyahat ve ziyaret şeklidir. Diğer bir deyişle, doğal çevre ile turizm aktivitelerini bağdaştıran, çevrenin negatif etkilenmemesi için sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı turizm faaliyetidir (Arslan, 2005).

Çevreye ve o bölgenin yerel halkına karşı sorumlu bir şekilde turizm faaliyetlerini ilke edinen eko-turizmin altı temel ilkesi bulunmaktadır (Çetinsöz, 2017):

- **Yararlanma İlkesi:** Turistlerin kırsaldan daha çok yararlanması, kırsalın özelliklerini, güzelliklerini, kültürünü, tarihini ve yaban hayatın içindeki canlıları dikkate alarak turizme katılmalarına olanak sağlayacak şekilde tanıtımların yapılması yararlanma ilkesini oluşturmaktadır (Kaya, 2020).
- **Gelişim İlkesi:** Kırsalın korunması ve ayağa kaldırılması amaçlarına uygun bir turizm gelişimi sağlanmalıdır.
- **Tasarım İlkesi:** Turizme açılacak yeni bölgelerin, yeni turizm gelişimlerinin planlanması, yerlerinin saptanması ve yönetilmesi peyzaja uygun olmalıdır.
- **Koruma İlkesi:** Kırsal turizme katılan eko-turistler bu turizmin en değerli varlığı olan kırsalın korunması ve zenginleştirilmesi için katkıda bulunma, ayağa kaldırma ve koruma politikalarına ve programlarına politik ve pratik destek vermelidir.
- **Kırsal ekonomi İlkesi:** Turizme yapılan yatırım kırsal ekonomiyi desteklemeli ancak taşıma kapasitesini aşan yoğunluktan kaçınmalı, turizm faaliyetleri mekân ve zaman olarak yoğunluğu azaltacak şekilde yayılmalıdır. Ziyaretçi yoğunluğu yaşandığı dönemlerdeki yoğunluğu, yoğunluğun az yaşandığı zamanlara kaydırılması gerekir.
- **Pazarlama İlkesi:** Turizm endüstrisinin tanıtım, ilgilendirme, pazarlama teşebbüslerinde insanların kırsala yönelik anlayış, ilgilerini artırarak, takdir etme ve yararlanma duygusuna ulaşmaları sağlanmalıdır.

2. ALTERNATİF TURİZM

Turizm, ülke ekonomileri ve toplumsal kalkınma için gün geçtikçe önemini artırmakta ve dünya ekonomisi için önemli bir sektör olarak devam etmektedir. Son yıllarda bazı ülkelerin turizmin, bölgeler arası gelişmişlik düzeylerini dengede tutmak, kaynakları etkin kullanarak gelir elde etmek, makro açıdan ülke ekonomisi, mikro açıdan ise bölge ekonomisine katkı sağlamak gibi faydaları nedeniyle alternatif turizm arayışları hız kazanmaktadır (Uğuz, 2011).

Dünya genelinde tatil, dinlenme ve eğlence kavramlarıyla ilgili ilk akla gelen alanlar deniz kıyılarıdır. İnsanların deniz kıyılarını tercih etmelerinin ve popüler hale gelmesinin nedeni tur operatörlerinin bu turizm türü hakkında yaptıkları yaygın tanıtımlardır. Çok düşük maliyetle satın aldıkları turizm hizmetlerini çok ucuza satarak kitleleri bu turizm türüne yönlendirmişlerdir. Bunu yaparken çoğu zaman ekonomik nedenleri ön planda tutarak kıyı şeridinin doğal yapısını, kıyı bölgelerinin sosyal dokusunu da geri dönülmez bir biçimde bozmuşlardır (Bahçe, 2013).

Türkiye’de alternatif turizm türleri olarak sunulan turizm türlerinden bazıları şunlardır: sağlık ve termal turizm, yat turizmi, hüzün (dark) turizmi inanç turizmi, yayla turizmi, golf turizmi, kültür turizmi, av turizmi, deniz termal ve sağlıklı yaşam merkezleri turizmi, kongre turizmi, dağ ve kayak turizmi, karavan turizmi, ipek yolu ve han-kervansaray turizmi, futbol turizmi, göl-şelale turizmi, macera turizmi, akarsu sporları turizmi, mağara turizmi, trekking, kuş gözlem turizmi, bitki inceleme turizmi, yamaç paraşütü, triatlon, paraşütle atlama ve dalıştır (Kaya, 2020).

Turistik ürün çeşitlendirmesiyle ortaya çıkan kavramlar aynı anlama gelmeseler de ortaya çıkan terimlerin ortak noktası olarak karşımıza çıkarlar. Genellikle bu benzerlik kitle turizmine alternatif olmaları ve turizmin varlık nedeni olan insan ve çevreye olan duyarlılık nedeniyle hareket etmelerinden kaynaklanmaktadır. Alternatif turizm kavramı, yeşil turizm, soft turizm, eko-turizm gibi kavramlarla zaman zaman aynı anlamlarda kullanılmakla beraber küçük farklarla birbirinden ayrılmaktadırlar (Kuter ve Ünal, 2009).

Turizmin ülke ve bölge ekonomisi için tartışılmaz öneminin yanı sıra, ülke ve bölgenin doğal kaynaklarının kirlenmesi ve aşırı kullanımından kaynaklanan eksileri de vardır. Yerel demografik yapı ve sosyo-kültürel öğelerin korunmasının ve gözetilmesinin çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Turizm eylemlerinden dolayı gelebilecek her türlü olumsuzluğu bertaraf edebilecek bir turizm yaklaşımı olan alternatif turizm, bölgesel turizm gelişimi için önem arz etmektedir. Turizm gelirlerinin turizmin bir paydaşı olan yerel halk ile adil bir paylaşım sağlanarak, onların turiste ve turizme bakış açısını olumlu hale getirmek mümkün olabilmektedir (Okuyucu ve Somuncu, 2012).

2.1. Mersin İli Coğrafi konumu, Özellikleri ve iklimi

İl yüzölçümünün % 87’si dağlık, % 54’ü ormanlık arazidir. Mersin ili 36-37° kuzey enlemleri ve 33-35° doğu boylamları arasında bulunmaktadır. İlin kara sınırı 608 km, deniz sınırı 321 km olup, yüzölçümü 15.853 km²’dir. Oldukça yüksek, engebeli ve kayalık olan batı ve orta Toros Dağları, Mersin

ilinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu dağların denize doğru uzandığı il merkezi, Tarsus, Silifke gibi alanlarda düz ve hafif eğimli alanlar gelişmiştir. Bunun dışında kuzeyde dağların arasında veya yüksek kesimlerde düz veya hafif eğimli alanlar görülür. Mersin ili ve çevresinde tipik bir Akdeniz ikliminin etkisi yaygındır. Yazları kurak ve sıcak, kışları ise ılık ve yağışlı geçmektedir. Mersin'in 1930-2001 yıllarında ortalama yağış 603 milimetre olarak hesaplanmıştır (Oskay, 2012). Son 30 yılda ortalama yıllık yağış miktarı 450-736 milimetre arasında değişmiştir. Devlet Meteoroloji İdaresi'nin yağış gözlem istasyonundan alınan verilere göre, dağlık bölgelerde daha çok yağış vardır. Yıllık ortalama sıcaklık 18,7°C'dir. Yılın en soğuk ayları Ocak ve Şubat, en sıcak ayları ise Temmuz ve Ağustos'tur. Kıyı boyunca hâkim rüzgâr yönü batı-güneybatıdır. Şehrin senelik ortalama rüzgâr hızı 2,1 m/s'dir. Bağıl nem, son 30 yılda ortalama yüzde 64,1 olup, yıl boyunca yüzde 60,0 – yüzde 66,6 arasında değişen yaklaşık değerler sağlamaktadır. Bu bölgede yılda ortalama kapalı gün sayısı 40,7, ölçülen ortalama deniz sıcaklığı ise 20,8°'dir (Kaya, 2020).

2.2. Mersin İli Nüfus, Ekonomi ve Tarım

Mersin, 2021 yılı sonu ADNKS sonuç verilerine göre 1.891.145 nüfus ile Türkiye'nin 11. büyük ilidir (TÜİK, 2023).

Mersin Serbest Bölgesi 1987 senesinde açılmış olup 860.076 m² alana sahiptir ve ülkemizin ilk serbest bölgesidir. Burada 2020 yılında 2.520.963.199 \$ ticaret gerçekleşmiştir.

Bölgede yerli 293, yabancı 79, yerli-yabancı ortaklığı 34 olmak üzere toplam 406 firma faaliyet göstermektedir (MIP, 2021).

Akdeniz Havzası içerisinde yer alan Mersin İli, 1.585.300 hektarlık yüzölçümü ile Türkiye toplam yüzölçümünün yaklaşık yüzde 2'sini oluşturmaktadır. İl yüzölçümünün %21'inde (329.666 hektar) tarımsal üretim gerçekleştirilmektedir. Ürünlerin tarımsal üretim değerleri ise aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir;

- TÜİK 2020 verilerine göre Mersin, 12,9 milyar TL fabrika çıkış değeri ile Antalya, Konya ve Şanlıurfa'nın ardından dördüncü sırada yer almaktadır.
- Hayvancılık üretim değeri bakımından ilimiz 3,4 milyar lira ile 16. sırada yer almaktadır.
- Hayvansal ürün değeri açısından ise Mersin 816 milyon TL ile 28. sırada yer alıyor.
- İlimizin bütün tarımsal üretim değeri 17,1 milyar TL ile 5. sırada yer almaktadır (Mersin Valiliği, 2021).

2.3. Mersin İlinin Tarihi

Mersin kentinin adı ile ilgili farklı söylentiler vardır. Bu söylentilerden bir tanesi de, kentin Mersin adını, kent yakınlarında yerleşik hayata geçmiş “Mersin ya da Mersinoğulları” adındaki bir Türk oymağından aldığı yönündedir (Arslan,2020). Bu görüş ile ilgili olarak Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinin 13. Cildinin, 18. Sayfasındaki şu notlar gösterilir: Kırk elli evli Hacı Alaattin Oğlu

köyünü geçerek, Gerendir nehri sonrasında “Mersin oğlu” denilen yetmiş haneli bir Türkmen Köyünde misafir olunmuştur. Mersin tarihine ilişkin araştırmaları bulunan Sait Uğur da bu olasılığı ön plana çıkarır. Bununla beraber yazar Şinasi Develi, Mersin kentinin adına ilişkin yaptığı araştırmanın bulgularında Mersin kentinin adını meyvesi “Murt” olarak adlandırılan “Mersin” ağacından aldığına işaret eder (Develi, 2009).

Mersin'in Türkiye'nin güneyinde, Doğu Akdeniz kıyısında önemli bir liman kenti olduğu ve Kalkolitik, İlk Tunç Çağı ve Tunç Çağı'ndan beri insanların yaşadığı kazılardan bilinmektedir. Mersin yöresi Hitit, Asur, Fenike, Friky, Yunan, Selevkos, Arap, Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı kültür birikimine sahiptir. Mersin'in sınırları doğuda Tırmıl Tepe, batıda Yumuktepe Höyüklerinden oluşur (Özşahin ve Kaymaz, 2014). Bu höyükler, Mersin'in kuruluşundan çok önce, Neolitik ve Kalkolitik çağlarda bölgede iskân edildiğini kanıtlamaktadır. Yumuktepe'de yapılan kazılar, en yoğun yerleşimin Neolitik ve Kalkolitik Dönem'de meydana geldiğini gösterirken, 1993 senesinde yeniden başlayan kazılar, bu yerleşim düzeninin Bizans döneminde de devam ettiğini göstermektedir (Mersin Valiliği, 2021).

Mersin, M.Ö. Kizzuvatna Krallığı 1700 senesinden itibaren Frigler, Pers satrapları, Selevkoslar, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Araplar, Bizanslılar, Anadolu Selçuklu Devleti, Ermenistan Krallığı, Karamanoğulları, Ramazanoğulları ve Osmanlı uygarlıklarına ev sahipliği yapmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda işgalci güçlerin işgaline uğrayan Mersin, 3 Ocak 1922'de verdiği mücadeleyi kazanarak işgalden kurtuldu. Mersin 1924 senesinde il olmuştur ve 2002 senesinde adı "Mersin" olarak değiştirilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

2.4. Mersin İlinin Turizm Potansiyeli

Mersin İli, Türkiye'nin turistik değeri olan Akdeniz kıyılarının 326 kilometrelik bir bölümünde yer almasına rağmen, turizm sektörü henüz beklenen gelişmeyi yakalayamamıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023). Mersin'in turizm potansiyelinin beklendiği gibi gerçekleşmemesinin birçok nedeni vardır. Bunların başında Mersin'de turizmin gelişmesi için gerekli altyapıyı oluşturmayan turizm mevzuatı, Mersin'de turizmle ilgili çevreler (özel veya kamu) arasında koordinasyon eksikliği ve öncülük oynayacak personel eksikliği gelmektedir. Kurumsal turizm gelişimi veya turizm gelişimine ayrılan kaynakların yetersiz olması, belediyelerin okyanus, kıyı ve çevre temizliğini yeterince denetlemediğinin bir göstergesi olabilir (Mersin Ticaret ve Sanayi Odası (MTSO) Haber Gazetesi, 2003).

Mersin'in turizm otoritelerinin sıklıkla dile getirdiği sorunlardan birinin de kentteki otel, motel ve yazlıklardaki doluluk olduğu düşünüldüğünde, turist sayısını artırmak için önemli adımlar atılması gerektiği aşîkâr. Nitekim Mersin'e gelen turist sayısının beklenenin çok altında olması, Mersin turizminde büyük bir pazarlama sorunu olduğunu göstermektedir (Ekici ve Çınar, 2020). Mersin'in Kültür ve Turizm potansiyeli ile ilgili veriler incelendiğinde toplam 312 kilometre uzunluğunda sahilin bulunduğu, 11 adet plaj, 4 adet deniz sınır kapısı, toplamda 19.546 yatak kapasiteli 92 tesis, müzeler,

kaleler, doğal yaşam alanları, tarihi kiliseler, Ashab-ı Kehf mağarası, arkeoloji müzeleri, tiyatro ve sinema salonları, geleneksel hale gelen müzik festivalleri ve turunçgil festivali, spor şenlikleri ve yarış maratonları bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda gelenekselleşen bu uygulamalar hem yerli hem de yabancı turistleri bölgeye Akın etmesine katkı sağlamıştır (Atasoy, 2021).

Tablo 2.1. Mersin İlinin Yıllara Göre Konaklama Tesisleri Turist İstatistikleri (Mersin İl Kültür Turizm Müdürlüğü)

Konaklayan Turist Sayısı			Geceleme Sayısı			
Yılı	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2012	70.208	665.246	735.454	164.895	1.092.139	1.257.034
2013	99.820	654.872	754.692	367.943	1.183.141	1.551.084
2014	188.263	740.122	928.385	567.129	1.296.038	1.863.167
2015	146.543	1.299.376	1.445.919	254.834	1.636.813	1.891.647
2016	98.151	1.065.751	1.163.902	184.951	1.602.163	1.787.114
2017	89.430	1.079.339	1.168.769	204.591	1.941.839	2.146.430
2018	108.013	1.123.489	1.231.502	241.547	2.007.356	2.248.903
2019	117.907	1.194.816	1.312.723	286.297	2.121.224	2.407.521
2020	46.237	745.440	791.677	132.823	1.387.095	1.519.918
2021	85.041	793.992	879.033	233.239	1.395.921	1.629.160
2022	91.085	666.751	757.836	244.037	1.214.076	1.458.113
2023(4 Aylık)	17.412	176.540	193.952	79.455	356.337	435.792

2.5. Silifke İlçesi Konumu, Coğrafi Özellikleri ve İklimi

Orta Toros Dağları'nın güney eteğinde, Göksu Nehri deltasının başlangıcında ve nehrin sağ tarafında kurulmuş olan Silifke ilçesi, özellikle zengin tarihi zenginliğiyle dikkat çekmektedir (Çıplak 1968: 345). Silifke antik Seleucia ad Calycadnum kentinin üzerine kurulmuş ve tam ortasından geçen Göksu Irmağının her iki yakasına yerleşim sağlanmıştır. Toros Dağları'nın eteğinde, ülkenin Doğusu ve Batısını birbirlerine bağlamış olan Devlet Karayolu ağının kavşak noktasındadır. Şehir merkezine uzaklığı 85 kilometre, Kuzeyinde Karaman il sınırına komşu olan Silifke, Kuzey-Batısındaki Mut ilçesine 73 km, Batısında bulunan Gülnar ilçesine 70 km ve Doğusunda bulunan Erdemli ilçesine yaklaşık 48 km uzaklıktadır. İlçe'nin güneyi Akdeniz'e komşudur (www.mersinkulturturizm.gov.tr, 2018).

Harita 2.1. Silifke'ye Komşu Olan Diğer Mersin İline Bağlı İlçelere Göre Konumu (Mersin Valiliği, 2023)

Ayrıca bitirildiğinde çok önemli bir ulaşım güzergâhı olacak olan Antalya ile Mersin İç Anadolu Bölgesine bağlamış olan Akdeniz Sahil Yolu Silifke ilçesinden geçmektedir (Çetinsöz, 2017, s. 62). İlçenin %89'u dağlık, %11'i ise ovalıktır. İl yüzölçümünün %18'ini kapsayan ilçenin yüzölçümü 2943 km²'dir (Silifke Belediyesi, 2019).

Silifke'nin kıyı kesimlerde tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmektedir. Kıyıda iç kısımlara doğru yükselti artmakta ve iklim değişmektedir. Kıyı kesimler yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlıdır. İç kesimlerde yazlar serin, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır. Ortalama iklim değerleri bakımından senede 120- ile 150 açık geçen gün sayısı ile yaklaşık 2800 ile 3000 saat arası güneşlenme imkânına sahiptir. Yılda ortalama 30 ile 60 gün arasında değişen günler parçalı bulutlu veya kapalıdır (Silifke Belediyesi, 2019).

Silifke ve çevresindeki yeryüzü şekillerinde en belirgin unsur, alçak ve yüksek platolar, dağlık alanların yanı sıra alüvyonların birikmesi ile oluşan ovadır. Silifke Ovası'nın da yer aldığı Göksu Deltası, içindeki göllerle birlikte 52,861 hektar alanı kaplamakta ve 11 km uzunluğunda olan delta Taşucu-Susanoğlu arasındaki boyutları 15- 30 km.'yi bulmakta ve kuzeyde Geyik Dağları'na kadar uzanmaktadır (Karadeniz ve Güdük, 2015).

Silifke'nin güneyindeki denizle sonlanan deltada "Akgöl" ve "Paradeniz Göl" yer almaktadır. Suyu tatlı olan Akgöl fazla sularını drenaj kanalları ile beslenen Paradeniz'e boşaltmaktadır. Silifke'nin yer aldığı Göksu deltası ekosistemi de oldukça zengindir. Göksu Irmağı'nın her iki yakasında sucul yabani bitkiler kamışlar, sazlar ve hayıtlar (*vitex agnu-castus*) en çok görülen türler olarak dikkat çeker (Özşahin ve Kaymaz, 2014). "Akgöl ve Paradeniz" ile Taşucu'na uzanan alanda sahip olduğu bataklık toprakları tarıma elverişli olmayıp, bataklık ve tuzcul (*halofit*) bitkiler bulundurulur. Akgöl ve kumullar üzerinde yaygın olarak sütleğen (*euphorbia*), kayışkıran (*ononis*), mersin (*myrtus communis*), karaçalı (*paliurus spina cristi*), hayıt, yabani soğan (*allium*), misk soğanı (*muscaria*) yanı sıra çiçek açan soğanlı

bitkiler de bulunur. Deltada genel karakteristik bitkisi, kızılçam ormanları bulunmakta (500-1500 m.), bu ormanların tahrip edildiği alanlarda maki bitki topluluğuna ait türler yaygındır. Yükseltinin artmasına bağlı olarak karaçam, sedir ve göknar ağaçları görülür. Alanda 1500 m.'nin üstünde kalan alanlarda karaçam, sedir ve göknar ağaçları yanı sıra, Toros köknarı (*abies cilicia ssp isaurica*) ve boylu ardıç (*juniperus excelsa*) da görülür. Kavradağ ve Kavaklı Dağ çevresinde Lübnan sediri (*Cedrus libani*) topluluklar halinde görülmektedir. Özellikle gemi yapımında kullanılan sedir ağacının varlığı Seleukeia'nın erken dönemlerden itibaren önemli bir kent olmasına neden olmuştur (Oskay, 2012).

Silifke'nin jeopolitik konumuna baktığımızda kentin önemi erken dönemlerden itibaren önemli yolların kesişme noktasında olduğu dikkati çekmektedir. Hem Suriye üzerinden devam eden kıyı yolu hem de Anadolu'nun iç kesimlerine geçişe imkân veren bir konumdur. Erken dönemlerden itibaren yol ağına bakacak olursak, Hititler Dönemi'nde iki önemli yol hattı vardı. Bunlardan biri İç Anadolu'dan Suriye'ye giden (Sivas – Malatya) yolu dışında yol idi. Diğeri ise -Kaneş'ten (Kültepe) başlayıp Orta Toroslar'da önemli bir geçit olan Gülek Boğazı üzerinden Kilikia Ovası'na açılan yol idi. Bu yol Karaman'ın güneyinden aşağı dönüp Akdeniz kıyısında Silifke'ye oradan da kıyı boyunca Mersin, Tarsos ve Adana'ya ulaşmakta idi. Hititler'den önce Assurlu tüccarların, Orta Toros geçitlerini kullandığı ve I. Hattuşili'nin (yak. 1650) de bu yolları denetlediği bilinmektedir. Hititler Dönemi'nden itibaren bu yolların hakimiyeti önemli olmuştur (Boyras Seyhan, 2021).

Kent özellikle Kalykadnos (Göksu) Irmağı'nın kısmen ulaşımına uygun olması nedeniyle ekonomik anlamda önemlidir. Denizden, özellikle Kıbrıs'tan gelen malların Anadolu'nun iç kesimlerine sevkine imkân sağlar. Strabon'dan Kalykadnos Irmağı ile iç kısımdaki kente ulaşıldığını da öğreniriz. Hellenistik Dönem yol ağı hakkında kısıtlı bilgiye sahip olmakla birlikte Pers Dönemi yol ağının büyük ölçüde kullanılmış olduğu düşünülmektedir (Topaloğlu, 2022). Hellenistik Dönem'de de kentin önemli stratejik konumu, kentin kuruluşunda da değinildiği gibi, Seleukos Nikator tarafından seçilmesinde etkin olmuş görülmektedir. Bu durum kentin Hellenistik Dönem'de ulaştığı refah düzeyinde ulaşımın ne kadar önemli bir rol oynadığının göstermektedir (Kaya, 2020).

2.6. Silifke'nin Demografik Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan rakamlara göre Silifke ilçesinin bağlı olduğu Mersin ili nüfusu 1.008.680.757'dir. Mersin, 2.752 (km²) si Silifke İlçesine ait olmak üzere 16010 (km²) yüzölçümüne sahiptir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanan rakamlara göre Mersin Silifke nüfus sayısı 132.665. kişidir. Yüzde olarak erkekler %50,5'e kadınlar ise %49,5'e karşılık gelmektedir. İlçe'nin yıllık nüfus artışı %1,4'tür. Nüfusun %23.228'i 0-19 yaş, %22.308'ü 20-39 yaş, % 36.392'si 40-59 yaş, geri kalan %18.072'lik kısım ise 60 ve üzeri yaş arasındadır. Okur-yazarlık oranı bir hayli yüksektir (%99,8). Nüfusun %61'i lise ve üniversite mezunudur. Nüfusun %52'si evlidir. Erkekler için evlenme yaşı 25-29 arasında iken bu yaş kadınlar için 20-24'tür. 2019 verilerine göre hane halkı büyüklüğü 3.05 kişiden oluşmaktadır (TÜİK, 2022).

2.7. Silifke'nin Doğal Güzellikleri ve Cazibe Merkezleri

2.8. Akarsu, Göl ve Şelaleleri

Göksu Nehri: Batı Toroslardan doğan ve 2 kol şeklinde olan Göksu Nehri'nin, güney yönündeki kolu Geyik dağlarından, uzun kolu ise Haydar dağlarından gelir ve bu 2 kol Mut ilçesinin güneyinde birleşerek Göksu adını alır ve Silifke'de bir delta meydana getirir. En derin yeri 6-7 metre, en geniş yeri 70 metre, uzunluğu ise 268 kilometredir. Yağmur ve kar sularıyla beslenen nehir, Taşeli platosunun sularını toplar ve Taşucu'nda denize dökülür. Ortalama debisi 130 m³/sn.dir. (ÇED Raporu, 2015). Göksu Nehri, Silifke'nin kullanma suyu ve tarım arazisi sulama ihtiyacını karşılaması açısından Mersin'in en önemli nehirlerindendir (Boyar, 2019).

Işıklı Şelalesi: Silifke'ye 26 km uzaklıkta olan şelale, karstik bir kaynağın traverten düşleminde düşüşüyle meydana gelmiştir ve kimyasal özelliklerinden dolayı akma yamacında değişik motifler oluşturmuştur. Doğa severlerin gözdesi olan şelale, çağlayan ve dev kazanlarıyla turizm açısından harika bir yerdir (Atasoy, 2021).

Akgöl: Akgöl, 40 cm derinliğinde, 1.245 km² büyüklüğündedir. 1945 yılına kadar tuzlu bir göl olan ve buradan tuz çıkarılan bu göl, deltada 1960'larda başlayan sulamalar ile birlikte ötrofik bir tatlı su gölüne dönüşmüştür. Burası kuzeyinde Potamogeton, Scirpus, hasırotu (Typha) ve saz (Phragmites) yataklarından oluşan zengin bir bataklık bitki örtüsüne sahiptir.

Paradeniz Gölü: Paradeniz Lagünü, 175 cm derinliğinde 402 km² büyüklüğündedir. Lagünde bitki örtüsü yoktur. Denizle bağlantısı olan lagün, kum seddiyle denizden ayrılır. Deltanın 35 km uzunluğundaki kumsalları iki tür denizkaplumbağası (Caretta caretta) ve yeşil denizkaplumbağası (Chelonia mydas) için Türkiye'deki en önemli yumurtlama alanlarının başında gelmektedir. Akgöl ile Paradeniz arasında yer alan Kuğu Gölü ve Paradeniz'in doğusunda bulunan çok tuzlu Arapalanı Gölü, Göksu Deltası'nın diğer iki gölüdür.

2.8.1. Yaylaları

Kırobası (Mara) Yaylası: Halk arasında daha çok Mara adıyla bilinen yayla, Silifke'nin en eski yaylalarındandır. Roma ve Bizans dönemlerinde de yayla olarak kullanıldığı düşünülen Kırobası, Antik çağdan günümüze kadar gelen ve halen kullanılan su kanallarıyla bu görüşü destekler niteliktedir. Özellikle yaz aylarında kır kahveleriyle, bakkal ve kır lokantalarıyla oldukça kalabalık ve canlı bir yayladır. Bunun yanı sıra günübirlik gelerek, kırsal yemek kültüründen faydalanıp alışveriş yapanlar da vardır. Karamık çalısı ve ardıç ağaçları Kır obasındaki en yaygın bitkilerdir. Kır obasında ulaşım da rahattır. Silifke'ye 46 km dir. Yaz mevsiminde belirli sık saat aralıklarıyla, kışın ise daha seyrek olarak toplu taşıma imkânı da vardır (Karadeniz ve Güdük, 2015).

Gökbelen Yaylası: Gökbelen yaylasını gerek Mersin merkez ilçelerden gerekse de Silifke'den pek çok insan tercih etmektedir, fakat en çok Silifke'de ova köylerde yaşayan halk bu yaylada konaklamaktadır. Gökbelen yaylasında turistik konaklama yerleri yoktur fakat dışarıdan gelenler çadır

kurabilirler. Halk önceki yıllarda çardaklarda şimdilerde ise daha modern yapılarda konaklamaktadır. Taş Pınarı çevreleyen çarşı meydanı çok uğrak bir yerdir (Can, 2021)

Uzuncaburç Yaylası: Antik Olba kenti üzerine kurulmuş olan yayla özellikle yaz ayları çok hareketlidir. Silifke'ye 30 km uzaklıktadır ve ulaşım sorunu yoktur. Yaz aylarında her saat başı kalkan minibüslerle yaylaya ulaşım mümkündür. Roma döneminde İmparator Vespasianus zamanında Diocaesereia adıyla anılan yayla, Mersin'in en iyi korunmuş ve tarihi kalıntılara sahip yaylalarındandır. Uzuncaburç yaylasının özellikle üzümü çok meşhurdur, hatta köylü kadınlar üzüm kurusu yaparak satışını da yapmaktadır (Silifke Belediyesi, 2021)

Balandız Yaylası: Rakımı 920 m olan yayla, Silifke'ye 22 km uzaklıktadır. Rakımı çok yüksek değildir fakat sebze meyve bahçeleri ve ceviz ağaçlarıyla bu şirin yayla eski tarihlerden bu yana tercih edilmektedir. Konaklama için köy evi ve çardakların tercih edildiği yayla, çam ağaçları ve maki bitkisiyle kaplıdır (Can, 2021).

2.8.2. Koyları ve Adaları

Boğsak Koyu ve Adası: Silifke'nin 21 km ve Taşucu'nun 8 km güneybatısında yer alan Boğsak Koyu'nun güney girişinin 300 metre açığında bulunmaktadır. Boğsak adası İmam uşağı köyüne bağlıdır ve bölgenin en iyi korunmuş yerleşimlerinden birisidir. Antik dönemde Dağlık Kilikya olarak adlandırılan bölgede bulunan Boğsak adasının adı, Adadan Silifke Müzesi'ne taşınmış M.S. 5-6. yüzyıllara tarihlenen bir yazıtta, Asteria olarak geçmektedir. Buranın önemli yapılarla dolu olduğunu söyleyen bu yazıtta göre; burası kent olmaya özenen, ancak bu statüyü edinememiş bir köy gibi düşünülebilir (Varinlioğlu, 2011). Ovacık ve Taşucu arasındaki küçük büyük adalar arasında (Kösrelik, Dana/Pityussa, Güvercin, Boğsak) Boğsak adası, yerleşmenin en yoğun olduğu adadır. Mavi bayraklı bir koydur. Açıklarında demir atmış gemiler vardır ve plaj, dalış, yat turizmine çok elverişlidir (Silifke İlçesi (Mersin) Turizm Destinasyonu, Aktaran: Mersin Valiliği, 2022)

Resim 2.1. Boğsak Koyu ve Adası (Mersin Valiliği)

Tisan Adası: Silifke'ye yaklaşık 32 km mesafede, Yeşilovacık Mahallesi'nde yer alıyor. Tisan bölgesinin tarihi milattan önceki dönemlere kadar uzanıyor. Doğal güzelliği ile tanınan Tisan'ı tarihi

kale, kule, tepe, adalar çevreler. Orta yerinde ise Tisan Tatil Köyü iyice olgunlaşmış durumdadır. Burası alternatif turizme oldukça elverişli bir bölgedir (Silifke İlçesi (Mersin) Turizm Destinasyonu, Aktaran: Mersin Valiliği, 2022)

Resim 2.2. Tisan adası (Mersin valiliği)

Güvercin Adası: Güvercin adası, Silifke ilçesinde bulunan küçük bir Akdeniz adacığdır. Sahilden 200 metre açıkta bulunan adanın 3 km doğusunda Boğsak Adası, 8.5 km güneybatısında ise Dana Adası bulunuyor. Bu adacığın yüzölçümü 3000 metre kare kadardır ve üzerinde halen kimse ikamet etmemektedir. Adanın doğu tarafında Roma İmparatorluğu ve Erken Bizans İmparatorluğu dönemine ait bazı ören yerleri vardır ve bu örenlerin zengin birinin ikametgâhı olduğu düşünülüyor (Varinlioğlu, 2011). Bir başka görüşe göre ise buralar manastır, kilise ya da gözetleme kulesi olarak kullanılmış olabilir (Evrin, 2005).

Dana Adası: Aphrodisias'ın kuzeydoğusunda, Güvercin Adası'nın güneybatısında yer alan büyük bir ada üzerindeki yerleşimdir. Antik adı Pithyussa olan adanın uzunluğu 2500 metredir. Ada ile kara arasında bulunan Kargıcak Boğazı deniz ulaşımına uygundur. Şehirde, su sarnıcı, Roma devri ev, hamam, lahit, Bizans devri kilise kalıntıları bulunur (Türkiye Kültür Portalı, 2021). Ada kentin Kıbrıs, Mısır, Aphrodisias, Komardias, Holmi ve Seleukeia ile yakın ticari ilişkileri olmuştur.

Resim 2.3. Pityussa/Dana Adası (Türkiye Kültür Portalı, 2021)

Eğribük Koyu: Eğribük Koyu bazı antik kalıntıların da bulunduğu bir koy ve dere ağzıdır. Koyun diğer adları Barbaros Koyu veya Tahta Limanıdır. Koyda herhangi bir tesis yoktur, daha çok piknik alanı ve plaj olarak kullanılır. Silifke Anamur Karayolunda Boğsak Tünellerinden sapılarak karayoluyla ulaşılabilir. Ayrıca Taşucu Tekne Turları bu koya uğramaktadır.

Narlıkuyu: Narlıkuyu, Cennet ve Cehennem 'in altında akan serin ırmakların boşaldığı bir koydur. Burada su her daim cam gibi berraktır (Silifke İlçesi (Mersin) Turizm Destinasyonu, Aktaran: Mersin Valiliği, 2022).

Bu koyun hemen yukarısındaki köy yerinde açılan kahvaltı salonları ziyaretçilerin uğrak yerleri arasındadır. Ayrıca balık restoranları ve lokma tatlıcısı Narlıkuyu 'ya gidildiğinde mutlaka uğranılması gereken yerlerdir.

Resim 2.4. Narlıkuyu (Mersin valiliği)

Susanoğlu Atakent: Susanoğlu Atakent, Silifke'ye 15,5 km uzaklıkta yer alır. Burası tarihte Korasion liman kenti olarak bilinir ve Kızkalesi, Adamkayalar Uzuncaburç, Olba gibi antik kentlere çok yakındır. Susanoğlu aynı zamanda Sazbaşı ve Kapızlı ile birlikte çok uzun bir sahil kuşağına sahiptir. Burası sarı ve yumuşak kumuyla tanınır. Kumun sarı rengi silisyum elementinden ileri gelir. Suda bulunan silisyumların cilde ve saça faydalı olduğu bilinir. Bunların yanı sıra denizin temiz oluşu da mavi bayrakla ödüllendirilmiştir. Türkiye'nin tanınan plajları arasındadır ve buraya Avrupa ve Amerika gibi ülkelerden de çok sayıda turist gelir (Atasoy, 2022)

Koruma Alanları ve Milli Parklar:

Silifke sınırları içerisinde koruma altına alınan üç bölge vardır. Bunlar Çamdüzü Tabiat Parkı, Hisardağı-Gedikdağı Yaban Hayatını Geliştirme Sahası ve Göksu Deltası Özel Çevre Koruma Bölgesi'dir (Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü).

Çamdüzü Tabiat Parkı: Silifke ilçesine 6,5 km uzaklıkta ve Mut yolu üzerindedir. En çok kızılçam ağaçlarından meydana gelen ormanda, rekreasyon hizmeti vermektedir. Bu alanda büfe oyun alanları ve kır gazinosu bulunmaktadır.

Hisardağı -Gedikdağı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: Burası kayalık bir yapıya sahiptir. Kuzey sınırında Göksu Irmağı olup saha içerisinde mevsimsel olarak değişen küçük dere ve çeşmeler bulunmaktadır. Sahada Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından av turizmi faaliyetleri yapılmaktadır. Her yıl tespit edilen sayı ile yerli ve yabancı avcılara sahada yaban keçisi avı yaptırılmaktadır. Ayrıca yaz aylarında Göksu ırmağında rafting yapılmaktadır. Gedikdağı zirvesinde bulunan Geç Antik Dönem ören yeri kalıntılarının tescili yapılmış fakat herhangi bir kazı çalışması yapılmamıştır. Doğa yürüyüşleri için bakanlık yetkilileri ve doğaseverlerle orman içindeki patika yollarda doğa yürüyüşleri de düzenlenebilir (Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü).

2.8.3. Silifke’de bulunan Konaklama İşletmeleri

Tablo 2.2. Konaklama İşletmeleri (MTSO)

İlçesi	Tesisin Adı	Sınıfı	Kapasite	
			Oda	Yatak
Silifke	Silifke Göksu Otel	1 Yıldız	24	48
Silifke	Selefkia Otel	2 Yıldız	13	18
Silifke	Askar Port Otel	2 Yıldız	19	38
Silifke	Taşucu Kaptan Süit Otel	2 Yıldız	23	50
Silifke	Mersin Taflan Otel	2 Yıldız	25	50
Silifke	Mediterranean Resort Hotel	3 Yıldız	68	136
Silifke	Akdeniz Yaşam Otel	3 Yıldız	25	50
Silifke	Nixe Otel	3 Yıldız	42	87
Silifke	Susanoğlu Club Efes Otel	3yıldız	62	124
Silifke	Yapraklı Palm Beach Otel	3yıldız	32	64
Silifke	Calamie Hotel	3yıldız	47	106
Silifke	Altın orfoz Otel	4 Yıldız	130	272
Silifke	Mia Resorts Pinepark Holiday Club	4 Yıldız	68	232
Silifke	Marpessa Blue Beach Resort Hotel	4 Yıldız	74	148
Silifke	Jasmin Court Apart Otel	Apart otel	39	68
Silifke	Taşucu Apart otel	Apart otel	19	38
Silifke	Eren Park Otel	Apart otel	20	40
Silifke	İntermot Boğsak	Motel	65	134

2.9. Silifke Tarihi

Silifke, Büyük İskender'in ölümünden sonra Suriye Krallığı'nı kuran komutan Seleukos Nikator'un kurduğu dokuz Silifke şehrinden ayakta kalan tek şehirdir. Silifke tarihsel süreçte hem

şehirleşme sürecini ile hem de Yörük kültürünü günümüze kadar taşıyan nadir ilçelerden birisidir. Akdeniz bölgesine kıyısı olması, tarıma elverişli topraklara sahip olması Neolitik dönemlerden bu zamana sürekli yerleşim bölgesi olmuştur. Yörenin yerleşim tarihi kalkolitik dönem ile başlar. Bu dönemde ekonomik yapıyı oluşturan en önemli unsur tarım olmuştur. Hayvancılık ve dokumacılık da yapılır. Arkeolojik buluntular, Kilikya bölgesinin bu dönemde yerli kültürlerin hâkimiyetinde olmasına rağmen, Konya Ovası ve Mezopotamya medeniyetleri ve kültürleriyle de temas halinde olduğunu göstermektedir. Bölgedeki son Kalkolitik dönem geçince köy tipi yerleşimler yerini surlarla çevrili kalelere bırakmaya başlamıştır (Genç, 2003).

Tarihsel olarak bilinen Silifke Anadolu'da yerleşik yaşam, Milattan Önce 7. yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Milattan Önce 16. yüzyılda İyonyalılar, bugünkü Taşucu'da Holmi adında bir koloni kurdular. Koloni, korsan baskınları nedeniyle gelişemedi. Sömürge Halkları, Britanya Kolombiya'sı bu yüzyılın başında bugünkü Silifke'nin bulunduğu yerde Asya Kralı I. Selefkos Nikator tarafından kurulan ve adını alan Seleuceia adlı şehre taşınmıştır. Bugün kullanılan Silifke adı, Seleukeia'nın isim değişikliğinden doğmuştur. Silifke ve çevresinin tarihi varlığı uzun bir zaman dilimini kapsayacak kadar geniştir. Üçüncü yüzyıldan itibaren Seleuceia olarak bilinen yerleşim, günümüze kadar "Seleuceia, Seleucia, Selefke, Salukiye, Silifke" gibi isimler almıştır (Alptekin, 2007). Büyük İskender'in komutanlarından ve Suriye krallığının kurucusu Selefkos Nikador devreye girerek Holmi'nin zayıf konumunu kolayca ele geçirdi; "Selefkos Şehri" anlamına gelen Selefkos şehrini kurdu ve halkını Holmi'den 12 kilometre içerilere taşıyarak yeniden yerleştirdi. Şehir, Seleukos döneminden günümüze ulaşan ve günümüze kadar devam eden tek şehirdir (Sevinç, 2006).

Asurluların MÖ 612'de yıkılmasından sonra bu bölgede 200 senelik ömrü olan Kilikya Krallığı kurulmuştur. Silezya Krallığı döneminde, Milattan Önce 401'de Persler buna son vermiştir. Makedonya kralı Büyük İskender, Silifke'deki Pers egemenliğine son vermiştir. Büyük İskender, Silifke bölgesini Makedonya topraklarına katmıştır. İskender 33 yaşında çocuksuz öldükten sonra, imparatorluğu bölen üç generalin bıraktığı topraklar için savaştılar. Bu payda Silifke dâhil Suriye ve Anadolu'nun bir bölümü Selefkos Nikador 'un eline geçmiştir. Selefkos Nikador, bugünkü Silifke olan Taşucu'ndaki ağa (Holmi) limanı halkının yerine kendi adını verdiği Selefkiya'yı (Silifke) kurdu. Selefkos Nikador, kendi adına farklı yerlerde 4 Silifke şehri kurmuşsa da bugün sadece Silifke ayakta. MÖ 280'de Selefkos Nikador düşmanları tarafından bıçaklanarak öldürüldükten sonra Silifke, Seleukos soyundan gelenler tarafından yönetildi (Silifke Belediyesi, 2016).

Seleukia, Helenistik dönemde Selefkoslar ve Ptolomeos (Mısır) krallıkları arasında sık sık el değiştirmiştir (Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü 2016). M.Ö. I. yy 'da Romalıların yönetimine giren kent bu dönemde kale eteklerinden ovaya doğru yayılmış; İmparator Diocletianus (M.S. 284 - 305) zamanında oluşturulan ve 39 kenti sınırları içine alan İsaوريا eyaletinin başkenti olmuştur. Silifke 459 yıl Romalıların denetiminde kalmış bazen başka devletlerin olmuş bazen de Roma adına başka devletlerce yönetilmiştir (Koşay, 1968, akt. Genç, 2003). Ancak Roma İmparatoru Markus Aurelius

M.S. 273 yılında tekrar Roma topraklarına katmıştır. MÖ 284 ile 305 yılları arasında, Roma döneminde Silifke'nin 39 şehrini içeren Isauria eyaletinin başkentiydi.. Daha sonra Roma İmparatorluğu Bizans ve Batı Roma olarak ikiye ayrılınca, Silifke Bizans sınırları içinde kalmıştır. Bizans döneminde Hristiyanlığın evangelistlerinden Ayatekla'nın Silifke'de bulunması Silifke'yi Hristiyanlar için önemli bir hac merkezi haline getirmiştir (Silifke Belediyesi, 2016).

MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle Bizans egemenliğine giren Seleukia, Aya Tekla'nın varlığı nedeniyle Hristiyanlık için önemli bir hac merkezi olmuştur. Silifke 13.yy'da Bizanslıların, Selçukluların, 14.yy'da Karamanoğulları'nın, 1471 senesinde Gedik Ahmet Paşa tarafından Osmanlı İmparatorluğu'na katılmıştır. Adı aslen Seleukia iken zamanla Silifke olmuştur. Osmanlı döneminde bazen sancak bazen de taşra merkeziydi. Silifke, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra (1924 ila 1933) İçel Vilayetinin merkezi olmuş ve 1933'ten sonra İçel Vilayetinin ilçesi olmuştur (Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2016).

2.10. Silifke'de Yapılan Turizm Çeşitleri

Su sporları: Silifke sahip olduğu Göksu Irmağı ve mükemmel koylarıyla birçok su sporlarının yapılmasına imkân vermektedir (Saygın, 2017).

Rafting: Göksu ırmağı, tüm nehir sporlarına uygun geniş bir nehir yatağına sahiptir. Zorluk derecesi 1 ile 2 olan bu nehir raftinge yeni başlayanların deneyim kazanması için oldukça uygundur çünkü genellikle yavaş akan bir nehirdir. Nehir sporları için en uygun etabın Göksu Nehri olduğu düşünüldüğünde, bu sporla uğraşan sporcular kuzeyde Derin Çay ile güneyde Değirmendere köyleri arasındaki etabı önermektedir. Derin Çay'da 3 kilometreden başlayan parkurun uzunluğu yaklaşık 90 kilometredir. Yolun kuzeyindeki kavşaktan batıya doğru yola çıkılarak ulaşılır. Kışlaköy ile Kargıcak ilçesi çevresindeki köprüler arasındaki 14 km'lik bölüm, çok da uzun olmayan kanyonuyla parkurun en ilgi çekici kısmıdır. Bu bölümü geçtikten sonra Değirmendere mahallesi çevresindeki parkur tamamlanabilir. En çok kullanılan parkur Mut ilçesinin, Hocalı mahallesinden başlayıp Silifke ilçesi, Kargıcak köyünde son eren yaklaşık 12 km'lik bu parkurdur. Bu parkur üzerinde hali hazırda rafting organizasyonları düzenleyen yerel bir acente bulunmaktadır. Göksu Nehri'nin yıllık ortalama debi 90-95 m³/s arasında olup en yüksek debi 261 m³/s ile Mart ayıdır. Bu etapta, Göksu Nehri'nin debisinin yüksek olduğu özellikle Mart-Nisan-Mayıs aylarında katılımcıların adrenalin yaşayabilecekleri çok heyecan verici su geçişlerinin bulunduğu bilinmektedir (ÇSİDB, 2018).

Dalış Sportu (Scuba Diving): Kıyılarda bulunan Boğsak ve Narlı kuyu gibi dalışa uygun mevkiiler dalış eğitimi almak isteyenler için çok uygun şartlar sağlamaktadır. Adı geçen yerlerde aktif halde dalış eğitimi Türkiye Sualtı Federasyonu'nun onayladığı dalıcı kursları veren iki adet dalış merkezi ve okulu bulunmaktadır (Kaya, 2020).

Olta Balıkçılığı: Ayrıca Silifke sahili olta balıkçılığı için çok iyi imkânlar sunmaktadır. Amatör balıkçılar Silifke kent merkezinde ve Taşucu Mahallesinde olta balıkçılığı ile her türlü araç ve gereçleri

edinerek bu spora katılabilmektedir. Ayrıca Taşucu Limanında demirli yatlar ve balıkçı tekneleri amatör balık tutma turları düzenlemektedir. Genellikle Dana Adası açıkları, Boğsak açıkları ve Kum Burnu açıkları tercih edilmektedir. Yatlarla yapılan turlarda müşterilere yiyecek-içecek servisi tur boyunca sunulmaktadır (Kaya, 2020).

Kıyı turizmi: Türkiye'nin Akdeniz kıyıları yılın 9 ayı güneşlidir ve güneşlenme süresi uzundur (Yaşar, 2011, s. 39; Doğaner, 2001). Silifke'de kıyı turizmi için gelen ziyaretçiler daha çok Mersin içinden güneyden ve yakın illerden şeklindedir ve dış pazara açılma imkânı kısıtlıdır (ÇKA, 2020, s. 61). Silifke'deki önemli kıyı-deniz turizmi destinasyonları ise; Taşucu, Tisan, Boğsak, Dana adası, Akçakıl, Barbaros Koyu, Yapraklı Koy, Susanoğlu, Büyükeceli'dir (Kaya, 2020).

Doğa Yürüyüşü (Trekking): Silifke'de doğa yürüyüşü gruplarının doğa yürüyüşü yapabileceği çok farklı rotalar bulunmaktadır. Her hafta düzenli doğa yürüyüşü düzenleyen bir doğa derneği genellikle yerel katılımcılara az da olsa kent dışından gelen katılımcılara profesyonel rehberler eşliğinde farklı parkurlarda doğa yürüyüşü etkinlikleri düzenlemektedir. Doğa yürüyüşçülerinin kullandıkları rotalardan bazıları şunlardır: (kulturportali, 2020).

Prensesin Ayak İzleri Roma Yolu: Orta zorluk derecesine sahip olan bu rota toplam 40 km'lik uzunluğa sahiptir. Antik kent kalıntıları arasında gerçekleştirilen bir parkurdur. Birinci gün Uzuncaburç Mahallesinden başlar Olba Antik Kent kalıntıları bulduğu Uğur Alanı'ndan geçilerek 16 km'lik bir yürüyüş ile Cambazlı mahallesine gelinir. Burada Cambazlı Kilisesinde kamp kurulur geceleme yapılır. İkinci gün, Cambazlı mahallesinden başlanır 12 km yürünerek Hüseyinler mahallesinde rota sonlanır. Olba Kraliçesinin Abanın yaşamı ile hükümdarlığı geçtiği alanlar da isteğe göre çadırli konaklamalar yapılarak parkur 3-4 güne kadar uzatılabilir (Topaloğlu, 2022). Bu parkuru Sertavul Geçidi'nden başlatan gruplar da mevcuttur. Bu gruplar birinci gün Sertavul-Yer köprü Şelalesi arasını, ikinci gün Yer köprü Şelalesi'nden başlayarak Hocalı köyü 'ne gelerek buradan 12 km'lik etabı rafting yaparak Kargıcak Mahallesine gelirler. Bu etabı çamur banyosu gibi eğlenceli aktiviteler de katarlar. Üçüncü gün Uzuncaburç'tan sonra bilindik etapları tamamlayarak 4'ncü Kızkalesi'nde tüm etabı bitirmiş olurlar.

Tablo 2.3. Silifke Yöresinde Yapılan Doğa Yürüyüşleri Rotaları (Kent Stratejisi “Silifke”, 2017)

1. Rota	Hisardağı (15 km)
2. Rota	Gedikdağı (8 km)
3. Rota	Aksıfat Kaynağı – Aksıfat Barajı (10km – Lamas Kanyonu-1)
4. Rota	Aksıfat Barajı – Sarıaydın Köyü (11,5km – Lamas Kanyonu-2)
5. Rota	Sarıaydın Köyü – Gökler Deresi (8 km – Lamas Kanyonu-3)
6. Rota	Gökler Deresi – Kızılgeçit Köyü (15 km – Lamas Kanyonu-4)
7. Rota	Kızılgeçit Köyü – Sömek Köyü (13 km – Lamas Kanyonu-5)
8. Rota	Sömek Köyü – Yeniyurt Kalesi (14 km – Lamas Kanyonu-6)
9. Rota	Yeniyurt Kalesi – Doktorun Yeri (12 km – Lamas Kanyonu-7)
10. Rota	Doktorun Yeri – Limonlu Sahili (11 km – Lamas Kanyonu-8)
11. Rota	Kum Mah.-Akgöl-Paradeniz-Göksu ağzı (14 km – Göksu Deltası-1)
12. Rota	Kum Mah.-Akgöl - İncekum Burnu (11 km – Göksu Deltası-2)
13. Rota	Olba - Karyağdı Çayı (8 Km)
14. Rota	Cambazlı-Hüseyinler (10 km)
15. Rota	Adamkayalar-Kızkalesi (7 km)
16. Rota	Gelinsuyu – Bahçederesi (8 km)
17. Rota	Gelinsuyu-Sığırlık-Ekşiler köprüsü (10 km)
18. Rota	Seyranlık(Averen) – Şahanlık Kayası (15 km)
19. Rota	İmamlı (Meydan kalesi) – Yenibahçe (9 km – Kubat Kanyonu-1)
20. Rota	Yenibahçe – Kapızlı (10 km – Kubat Kanyonu-2)
21. Rota	Yeniçifti-Uzuncaburç-Kırağıbucağı (11 km)
22. Rota	Demircili (İmbrigon)-Akarca çeşmesi-Kabasakallı (14 km)
23. Rota	Hançerkale-Gökburç-Tekkadin Örenyerleri (5 km)
24. Rota	Sinekkale-Aşağı dünya obruğu-Işıkkale-Karakabaklı (6 km)
25. Rota	Mut Hocalı – Kargıcak (8 km – Göksu Kanyonu-1)
26. Rota	İmambekirli-Karakaya (17 km – Göksu Kanyonu-2)
27. Rota	Karakaya – Ekşiler Köprüsü (9 km – Göksu Kanyonu-3)
28. Rota	Frederik Barbarossa Anıtı – Silifke Regülatörü (12 km – Göksu Kanyonu-4)
29. Rota	Karaböcülü-Körüsün-Şıhlar (8 km)
30. Rota	Mut Çömelek (Sason Kanyonu – 8 km)

- **Aksıfat Kanyonu:** Orta zorluk derecesine sahip bir rotadır. Sarıaydın mahallesinden başlayan rota Aksıfat kanyonu boyun ilerleyerek kaynak suyunun gözünde biter. Toplam 32 km’lik bir rotadır (Kaya, 2020).
- **Adam kayalar:** Kısa bir rota(1.28 km) olmasına rağmen zorluk derecesi bakımında zor kategorisinde bir rotadır. Şeytan Deresi Kanyonu’ndan başlayarak zorlu bir inişten sonra antik bir kalıntı olan Adam kayalar Kabartmalarında son bulur (Kaya, 2020).

- **Kocapınar-Uzuncaburç:** Toplam 20 km'lik bir parkur olan bu parkurun birinci etabı orta zorluk kategorisindedir. 1 gün 10 km'lik bir yürüyüşten sonra Bozağaç'a gelinir ve burada çadırli kamp kurularak geceleme yapılır. İkinci gün yine Bozağaç'tan hareketle 10 km daha yürünür ve Uzuncaburç'a ulaşarak parkur bitirilir (Kaya, 2020).
- **Örenköy-Akçagöl:** Orta zorluk kategorisinde bir parkurdur. Toplam 8 km'dir (Kaya, 2020).

Motosiklet Turizmi: Motosiklet kullanımı kişiye psikolojik ve zihni çapta önemli faydaları vardır. İnsanların açık havada seyahat etmesi stres seviyesinin azalmasına, çevreyi daha iyi gözlemleme ve algılama yeteneklerini artırmaktadır. Bunlarla birlikte benzeri birçok fayda göz önüne alındığında, insanların motosiklet kullanmaları sırasında da ruhsal ve zihinsel açıdan dinlenebileceklerini göstermektedir (Özlü, Dilekçi, ve Balaban, 2019, s. 656). TÜİK (2017) verilerine göre sadece Akdeniz Bölgesinde kayıtlı 3.102.800 adet motosiklet bulunmaktadır. Bu verilere göre Akdeniz Bölgesi motosiklet varlığı açısından oldukça zengin olup bu araştırmada amaçlanan projeye, uygun bir alt yapı oluşturmaktadır. Ayrıca bu bölge motosiklet sporu açısından yılın 10 ayı elverişli iklim koşulları sağlamaktadır. D 400 karayolunun, yapı ve düzenleme çalışmalarının tamamlanması durumunda, Antalya ve Mersin illeri arasındaki bağlantı çok daha hızlı bir şekilde sağlanacak ve motosiklet yolculuğuna oldukça uygun bir hale gelecektir. Bu durum motosiklet kullanımına da dolaylı bir yoldan katkı sağlayacaktır (Özlü vd., 2019, s. 657). Verilerde görüldüğü üzere Akdeniz Bölgesi sahil şeridi yeni yapılan yolları ile motosiklet severler için önemli bir rotadır ve Silifke bu rotanın tam ortasında yer almaktadır.

Mağara Turizmi: Silifke ilçesinde tanınmışlık düzeyi yüksek iki mağara vardır. Bunlar Astım mağarası ve Aynalıgöl (Gilindire) Mağaralarıdır.

Astım - Dilek Mağarası: 300 metre güney batıdadır. Spiral demir merdivenle ulaşılmaktadır. Girişi 18 metrelik kuyu şeklindeki bacadan yapılan mağaranın toplam uzunluğu 240 metredir. Son derece süslü ve rengârenk damlataşlarla kaplı olan mağara, başlangıçta tek bir galeriden oluşuyordu. Ancak zamanla kalın damlataş sütun grupları ile salon ve odalara bölünmüştür. 1987 senesinde ziyarete açılmıştır. İçerisi ışıklandırılmıştır ve mağaranın astım hastalarına iyi geldiğine inanıldığı ve burada dilekler tutulduğu için Astım - Dilek Mağarası olarak anılmıştır. Mağarada ortalama sıcaklık 15 derece olup, nem oranı yazın yüzde 85'e, kışın ise yüzde 95'e ulaşmaktadır (Nazik, 2008). Astım dilek mağarasının DÖSİMM 2021 verilerine göre 2019 ziyaretçi sayısı 170.722'dir. 2022 verilerine göre ise toplam ziyaretçi sayısı 109.577'dir.

Tablo 2.4. Astım Mağarası 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu				Müze Karth (Ücretsiz ziyaretçi)	Toplam Ziyaretçi
	Aylar	Yerli Ücretli	Yerli Ücretsiz	Yabancı Ücretli	Yabancı Ücretsiz	
Astım Mağarası	Ocak	851	463		580	1.894
Astım Mağarası	Şubat	1.013	405		805	2.223
Astım Mağarası	Mart	1.190	924		944	3.058
Astım Mağarası	Nisan	1.235	780		1.379	3.394
Astım Mağarası	Mayıs	1.467	3.719		7.223	12.409
Astım Mağarası	Haziran	1.643	3.460		5.749	10.852
Astım Mağarası	Temmuz	3.865	6650		10.868	21.383
Astım Mağarası	Ağustos	7.239	8.144		9.567	24.950
Astım Mağarası	Eylül	4661	3336		6652	14.649
Astım Mağarası	Ekim	1985	1207		2923	6.115
Astım Mağarası	Kasım	1419	1496		2508	5.423
Astım Mağarası	Aralık	1157	840		1230	3.227
Toplam		27.725	31.424		50.428	109.577

Aynalıgöl (Gilindire) Mağarası: Aydıncık ilçesi sınırında bulunan mağara, 1999 senesinde bir çoban hayvanlarını otlatırken kirpiller gezinirken keşfedildi. Kirpinin girdiği yuvanın büyüklüğü ve görünürlüğü karşısında hayrete düşen çobanlar, durumu tabiat parkı ilan edilerek koruma altına alınan Orman ve Su Bakanlığı'na bildirdi. Uzmanlar tarafından yapılan uzun süreli araştırmalar sonucunda mağaranın Kuvaterner iklim değişikliğinin başlangıcında ve sonunda son buzul çağı geçiş döneminde olduğu bilinmektedir. Yapılan metin araştırmasında son bölümünün su altında kaldığı tespit edilmiş olup, mağarada bulunan sarkıt ve dikitlerin su altında kaldıkları ve atmosferik değişimlerden etkilenmedikleri için günümüze kadar geldikleri tespit edilmiştir. Denizden 45 metre uzaklıkta, 555 metre uzunluğunda ve 46 metre derinliğinde olan mağaranın her biri iri damlayan taşlar görsel bir şölen sağlamak ve ana koridoru birçok salon ve odaya ayırmaktadır. Ziyaretçiler, mağara incileri, kaldırım taşı travertenleri ve duş başlıkları gibi oluşumların yanı sıra birçok ilginç desenli sarkıt, dikit ve sütunları görmek için mağaraya 560 basamak inerler. Yaklaşık 46 metre su derinliğine sahip olan Jilindale, "Aynalı Göl" olarak da anılıyor ve gölün su seviyesinin eksi 47 metre olması mağaranın deniz seviyesinin altında uzandığını gösteriyor. Buzul Çağı'na ait tüm hidrolojik ve atmosferik verileri barındırdığı belirlenen mağaranın, Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Balkanlar'ı kapsayan Doğu Akdeniz bölgesindeki tek kayıt alanı olduğuna inanılıyor. Mağara, Büyükeceli'den yaklaşık 30 kilometre sonra yer almaktadır. Mağaraları ziyaret etmek isteyen turistler, Aydıncık ilçe merkezine 4 kilometre uzaklıktaki Mersin-Antalya Karayolu'ndan denize dönerek bölgeye ulaşabilirler. Kayalığın ortasındaki merdivenlerden mağaranın girişine ulaşılmaktadır. Mağara içindeki geçitlerden geçerek yaklaşık 555 m yürüyerek muhteşem galeriye ulaşabilirsiniz (Kurtuba, 2019).

Kuş Gözlemciliği: Kuş gözlemciliği doğayı kuşların dünyasından tanımaya olanak sağlayan gözlem sporudur. Kuşların bir yeri geçici yaşam alanı olarak seçmesi ve o yerin sağlıklı bir çevre olduğunun göstergesi niteliğindedir. Kuş gözlemciliği herhangi bir mevsime bağlı kalmaksızın 365 gün 24 saat yapılabilen bir faaliyettir. Kuş gözlemciliği eko turizm kapsamında değerlendirilen, çıplak gözle veya görüntüyü büyütme yarayan bir cihaz yardımıyla kuşları gözlemlemek olarak tanımlanır (<https://www.aba.org>, 2018). Kuş gözlemciliği, vahşi yaşamı korumak ve kollamakla direk ve güçlü bir ilişkisi olduğu gibi iyi bir rekreasyon faaliyetlerinden bir tanesidir ve kuş gözlemcileri yaptıkları işe çok düşkün insanlar oldukları için bu faaliyetlerini yürütebilmek için çok seyahat eden ve bu spor için bir miktar da para harcayan turistlerdir (Sezgin vd., 2017, s. 139).

Tablo 2.5. Silifke Göksu Deltası'nda Kayıt Altına Alınan Bazı Kuş Türleri

Latince Adı	Türkçe Adı
<i>Porphyrio porphyrio</i>	Saz Horozu
<i>Phoenicopterus ruber</i>	Büyük Flamingo
<i>Pelecanus rufescens</i>	Küçük Pelikan
<i>Platalea leucorodia</i>	Kaşıkçın
<i>Anas crecca</i>	Çamurcun
<i>Circus aeruginosus</i>	Saz Delicesi

Toplam alanı 15.000 hektar, Orta Toroslar eteğinde yer alan Silifke'nin güney ucunda, Göksu Irmağının oluşturduğu kıyı ovası üzerinde bulunan Göksu Deltası, bu turizm türünün uygulanabileceği ender yerlerden bir tanesidir. Türkiye'de yaşayan 450 kuş türünün 334'ü Göksu Deltasında yaşamaktadır (Kaya, 2015, s. 1).

Özel Çevre Koruma Bölgesi, Ramsar Alanı, Doğal sit alanı gibi koruma statülerine sahip korumaya bağımlı bir alandır. Yapılaşma ve kaçak avcılık gibi tehditler ile karşı karşıyadır (Arık, 2020, s. 1)

Dünya nesli tükenmekte olan küçük karabataklar, tepeli pelikanlar, yaz ördekleri, dik kuyruklular, akkuyruklu şahinler, kral kartallar, küçük kerkenezler ve ada martıları Göksu Deltası kuşlarından bazılarıdır. Göksu Deltası'nda sazlık horozları, yalıçapkını, kızıl bacaklı, kızıl atmaca, balıkçıl, sakar uysal, yaban ördeği ve diğer kuşlar her an görülebilirken, flamingolar kışın bunları kullanır. Göçün en yoğun olduğu Nisan ve Eylül ayları kuş gözlemciliği için en uygun dönemler olarak kabul ediliyor (Arık, 2020, s. 1-2).

Çiftlik Turizmi (Agro Tourism): Silifke Ovası toplam 2693 km² olan toplam alanın %11'ini oluşturur bu da yaklaşık 296 m²'lik verimli bir tarım alanı anlamına gelmektedir. 268 km uzunluğundaki Göksu Nehri'nin taşıdığı alüvyonlar bu ovayı çok verimli bir tarım arazi haline getirmiştir (Silifke

Belediyesi, 2020). Silifke, Avrupa ve Ortadoğu'nun en önde gelen sulak alanlarından biri olduğu için, Özel koruma bölgesi ve 1. Derece doğal sit alanı ilan edilmiştir. Silifke, 130.954 meyve, 48.210 sebze ve 226.153 tarla alanı ile 508.214 dekarlık bir tarım bölgesidir. (Mersin Tarım Ve Orman İl Müdürlüğü). Yılda 3 hasadın yapılabildiği Silifke Ovasında toplam 46.382 dekarlık alanda yapılan çilek üreticiliği ile ön plandadır. Silifke özellikle çilek üretimiyle adından sıkça söz ettirmektedir. Çin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin ardından Türkiye çilek üretiminde üçüncü sıradadır. Silifke çilek üretiminde Türkiye'de ise %35'lik üretimi tek başına yaparak ilk sırada yer almaktadır. Türkiye çilek ihracatının % 65'i Silifke'de üretilen çilek ile yapılmaktadır. Silifke Ovası'nda 2019 yılında yıllık 80 bin ton çilek hasadı yapılmış olup bunun 20 bin tonu ihraç edilmiş, geri kalanı iç tüketimde kullanılmıştır. (www.mersinhaber.com, 2019). Silifke Çileği 01.10.2019 tarihi itibarıyla Coğrafi İşaret Tescil Belgesi olarak "Silifke Çileği" adı altında tescillenmiştir (Çelik, 2018, s. 223-224).

Silifke Ovası'nda 22 bin 545 dönüm alanda yaklaşık 80 bin ton %97'si limon, geri kalanı portakal ve mandalina olmak üzere narenciye üretilmektedir. Türkiye'de yılın ilk eriği turfanda olarak Silifke'de hasat edilir, yaklaşık yıllık toplam ürün 8 bin tondur (Çelik, 2018, s. 223-224).

Gastronomi Turizmi: Silifke damak tadı ve sağlığa faydalı olduğu düşünülen besin maddeleri bakımından zengin bir mutfak kültürüne ve coğrafya sahiptir. Kulak çorbası, Topalak, Dövme, Yahni, Sıkma, Batırık ve Oklava Çekmesi(Tatlı) gibi yöreye has yemekleri mevcuttur (Silifke Belediyesi, 2020).

Andız pekmezi, Harnup (Keçiboynuzu), Kenger, Melengiç, Kaya Koruğu, Gevil (Kapari), Silifke yöresi mutfağına ait önemli geleneksel ürünlerdir (Urbaş, 2018, s. 265).

Hava Sporları: Spor turizmi son yıllarda popüler bir konu olmakla birlikte, turizm açısından da önemli bir konudur. Turizmin çok eski zamanlarına kadar gidildiğinde M.Ö. 700'lü yıllarda Olimpiyat oyunlarının turizme çok ciddi katkısı olduğu bilinmektedir (Kozak, Kozak & Kozak, 2014). Spor turizmi; izleyici olarak pasif, katılımcı olarak aktif şekilde spor tatiline katılmak için yapılan gezileri kapsar (Ritchie & Adair, 2002). Gibson'a göre spor turizmi ise; spor etkinliklerini izleme, ziyaret etme ve spora aktif bir şekilde katılmadır (Gibson, 1998).

Silifke Yeşilovacık uçuş alanı, Işıklı köyü kuzeybatısındadır. Deniz seviyesinden 780 metre yükseklikte olan uçuş alanından, güney ve güneybatı yönlerine doğru kalkış yapılmaktadır. İniş ise bu tepenin güneydoğusundaki düzlük alanlara yapılmaktadır. Hava koşulları müsait olduğunda sahile kadar uçuş yapılabilmektedir (Saçlı, 2021).

Glamping Turizmi: Glamping, bilinen geleneksel kampçılıktan daha konforlu konaklama ve hizmet içeren bir kamp şeklidir (Oxford Dictionary, 2018).

Lüks otellerin savurganlığının ve çevreye verdiği zararların aksine, Glamping çevre dostudur ve vahşi doğada huzur sunar. Glamping turizmini tercih eden kişiler genellikle ekonomik durumu iyi, çocuklu aile ya da çiftler, doğada lüks içinde tatil yapmayı sevenler, Betonarme tatil yerlerinden kaçan

kişilerdir. Kısacası glamping turizmi için, doğanın lüksle buluştuğu yer diyebiliriz (<https://www.pozitifkoy.com/>).

Silifke’de önemli bir projeyi hayata geçiren Dr. Gülsün Gülnaz Gültekin tarafından Silifke’ye kazandırılan Pozitif Köy bunlardan bir tanesidir. Pozitif köy, Silifke’ye bağlı Çadırılı kırsalı içinde yer alıyor. Yapımında Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'ndan sağlanan destekten de yararlanan Pozitifköy'ün yayıldığı alan, 15 dönüm büyüklüğünde Silifke, Göksu Ovası ve Taşucu'na bakan tepe eğimi boyunca tüm yamaç basamaklandıktan sonra üzerine 19 otağ yerleştirilen işletme; konaklama, yeme içme, toplu etkinlikler gibi birçok amaç için uygun bir durumdadır. Kıl çadır dokusunda yapılmış olan bu otağların içlerinde dinlenip, keyifli vakit geçirip, rahat bir uykuya geçiliyor. Köknar, ladin, ardıç gibi giriş kapıları üzerinde ayrı ayrı, değişik türden ağaçların adlarının yazılı olduğu bu otağlar adlarını da bu ağaçlardan almıştır. Toplam 45 kişinin konaklayabildiği Pozitifköy'ün çevresinin tamamı ormanlıktır ve dolayısıyla orman yürüyüşü için de çok uygun bir ortamdır (<https://www.pozitifkoy.com/>).

2.11. Tarihi ve Kültürel Değerler

2.11.1. Kiliseler

Aya Tekla (Hagia Thekla) Yeraltı Kilisesi: Silifke, pagan dönemlerde Athena Kannelis'in şehri olarak kabul edilmiş ve tanrıça Athena ile özdeşleştirilmiş ve Hristiyanlık Aya Thekla'yı kabul etmiştir. Otoyoldan 1,5 kilometrelik bir yol, Meryemlik olarak bilinen, mağara kilisesi ve ziyaret alanı olan bölgeye çıkar (Taşkiran 1993, s. 192).

MS. 55'te Silifke'ye gelen Aya Thekla, Aziz Paulus'un havarilerindendir. Aya Thekla Hristiyanlığı yaymak için propaganda yaparken baskılara maruz kalıp, öldürüleceğini öğrenince kaçıp Seleucia'ya gelir ve sonradan kiliseye çevrilen bir mağarada saklanır. Sığındığı mağaradan bölge halkına müşrik dine karşı Hristiyan inancını yayarak, mucizeler yaratarak hastaları iyileştirmektedir. Tekrar öldürülmek üzere olduğu için bu mağarada kaybolduğuna inanılıyor. Aya Tekla'nın yaşadığı mağara, onun kaybolmasından sonra Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilmiş, bu din Milattan sonra kurulmuştur. Burası 312 senesinde kurtuluşa kadar gizli bir ibadet yeri olarak kullanılmıştır (Taşkiran 1993, s. 192).

Tablo 2.6. Aya Tekla Ören Yeri 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu				Toplam Ziyaretçi	
	Aylar	Yerli		Yabancı		
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli	Ücretsiz	
Aya Tekla	Ocak		229		115	344
Aya Tekla	Şubat		253		270	523
Aya Tekla	Mart		470		83	553
Aya Tekla	Nisan		252		82	334
Aya Tekla	Mayıs		925		281	1.206
Aya Tekla	Haziran		818		269	1.087
Aya Tekla	Temmuz		769		268	1.037
Aya Tekla	Ağustos		575		127	702
Aya Tekla	Eylül		497		213	710
Aya Tekla	Ekim		371		190	561
Aya Tekla	Kasım		396			396
Aya Tekla	Aralık		331			331
Toplam			5.886		1.898	7.784

Yapı 55 metre uzunluk ve 37 metre Azize Tekla adına yapılan katedralin apsis duvarının bir kısmı ile günümüze kadar korunmuştur. Beşinci yüzyılın ortalarında yapıldığı sanılan bu görkemli yapı, zaman içinde birçok onarım görmüş ve katları birkaç kez yükseltilmiştir. Ancak katedral, azizin sığınağı olduğuna inanılan bir mağaranın üzerine inşa edilmiş ve kilise yıkıldıktan sonra bu mağaranın içine inşa edilen bir şapelde tapınağın ayakta kaldığı sanılıyor. Korint başlıklı bir sıra sütun binayı üç nef ayırır. Nefin doğu tarafında yarım daire biçimli bir apsis ve yanında şapel adı verilen küçük bir oda vardır. Batı cephesi ince bir dikdörtgen kesite sahiptir (Mersin Arkeolojik Kültür Envanteri, 2007).

Resim 2.5. Ayatekla (Silifke Belediyesi, 2023)

Katedralin duvarlarının, mermer levhalarla kaplı ahşap bir semer çatıya sahip olması gerekiyordu. Aziz 460-470 adına yapılan katedral ve müştemilatı, Hristiyanlığın en çok ziyaret edilen yerlerinden biri olarak biliniyor (Çalışkan vd., 2009). Yapının kuzeyinde Dome Kilise yer almaktadır. Kubbe ve beşik tonozlarla yani yarım silindirik çatılarla örtülü olması yapısal önemini artırmaktadır. Çünkü bu örnek

kubbe ile birleşen katedralin sanat tarihinde çok önemli bir örnek olduğunu göstermektedir, çünkü sonraki dönemde kubbenin orta salonun tam ortasına yerleştirilmesinin gelişiminin ilk adımını oluşturmaktadır ve diğer kısımlar bu merkezden şekillenir ve İstanbul'daki ünlü Ayasofya'da son bulmaktadır (Mansel, 1943). Kesme taş yapının ana kubbesini 4 fil kaidesi taşımakta olup, yan nefleri altı sıra sütun ayırmaktadır. Banyo yapısı Kubbeli Kilise'nin kuzeydoğusunda yer alır ve 18. 5x15 metre ölçülerindedir. Kareye yakın planlı olarak inşa edilmiş olup, cepheleri kesme taştan yapılmıştır (Vural, 2004).

Aya Tekla temsili bir fotoğrafı Celal Taşkiran tarafından Kıbrıs'ta bulunmuş ve ÇUKTOB (Çukurova Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği) tarafından yağlıboya tablo yaptırılmıştır. Kilisenin çevre düzenlemesi ise ören yeri çitlerle çevrilmiş ve yürüyüş yolları ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca içerisinde hediyelik eşya satışı, bilet gişesi ve lavaboların yer aldığı bir prefabrike bina inşa edilmiştir. Mevcut eski bina ise tadilat yapılarak kafeterya haline dönüştürülmüştür. Bugün Ortodoks Hristiyanlar için 24 Eylül, Katolikler için 23 Eylül Azize Thekla onuruna kutsal bir gün olarak kabul edilmektedir (İlgün, 2017)

Cambazlı Kilisesi: Bu kilise Geç Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntıların yer aldığı bir eserdir. Roma Dönemi mezar anıtları ve Erken Bizans Dönemi kilisesi, bölgede örtü katına kadar ayakta kalan tek kilisedir (kulturportali, t.y.).

Resim 2.6. Cambazlı Kilisesi (Silifke Belediyesi, 2023)

Üç nefli olan kilisenin neflerini ayıran sütunların kuzey cephesi yıkılmış olmasına rağmen yapının içinde ayakta durmaktadır. Bazı sütun başlıkları yeniden kullanılmış, yani başka bir yerden oraya getirilmiş. Taş işçiliği oldukça iyi olup duvarları halen ayakta. Avlusunda bir de sarnıç bulunmaktadır. Harabelerde anıt mezarlar ve çok sayıda kaya mezarı (kabartma ve yazıtlı) bulunmaktadır. Birbirine paralel uzanan sur duvarları 2 parçadır ve halen görülebilmektedir (Türkiye Kültür Portalı, 2023).

St. Paul Kilisesi: Cumhuriyet Mahallesi'ndeki kilise Hristiyanlarca Aziz Paulus Kilisesi olarak tanınmıştır. Paulus'un kendisinin yaptığı, hatta bahçesine bir ağaç diktiği çevresinde bir mezarlık

bulunan küçük bir Ermeni kilisesinden bahsederler. Bu kilise 1862 yılında bir fermanla yenilenerek bugünkü Paulus Kilisesi yapılmıştır. Daha sonra Hristiyan cemaatin Tarsus'tan ayrılması ile uzun zaman boş kalan kilise, kısa bir dönem askerlik şubesi ve lojman binası olarak kullanılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca koruma altına alınarak onarımı yapılmış ve müze olarak açılmıştır. Zaman zaman dini törenlerinde yapıldığı kilisenin önünde dört sütunun taşıdığı kemerli bir nartheksi yer almaktadır. İç mekâna buradaki ana kapıdan girilmektedir. Girişin sağ ve solunda birer yarım sütun ve bu sütunların hizasında salonu üç nefe ayıran iki sıra halinde dört serbest sütun yer almaktadır. Orta bölüm tonozludur. Tavanın merkezine rastlayan bölümde ortada Hz. İsa, yanlarda ise iki incil yazarları olan doğuda Ioannes ve Matteos, batıda Marcos ve Lucas'ın tasvir edildiği duvar resimleri bulunmaktadır. Yan neflerin üzeri orta nefte olduğu gibi tonozludur. Nefleri birbirinden ayıran sütunların arası kemerlidir. Orta nefin doğudaki üst bölümünde bulunan pencerenin her iki yanında bir manzara ve melek resmi görülmektedir (Kaya, 2020).

1.1.1. Camiler

Reşadiye Camii: Caminin doğu ve batı cephelerindeki revaklar, başlıklar ve içlikler 1912 yılında Sultan Mehmet Reşat zamanında Nüzhet Paşa tarafından Korint sütunlarla desteklenerek yaptırılmıştır. Sütunlar, Silifke bölgesindeki antik kalıntılardan toplanan mermer ve kireç taşından oyulmuştur. Camii ahşap direkler üzerine oturtulmuştur. Caminin doğu tarafındaki çatıyı Jüpiter Tapınağı'ndan getirilen korint sütunlar taşımaktadır (Kurtuba, 2019:21). Doğudaki kiremitli sundurma tavanı yekparedir ve 13 sütunla desteklenmiştir. Bu yekpare sütunlar çoğunlukla beyaz mermerden oyulmuştur, başlıkları aynı tiptir ve başlıkları Korint tarzındadır. Batı portikonun tavanı tek parça 8 sütuna oturmaktadır. Sütunlar ve başlıklar çevredeki Bizans ve Roma binalarından toplanmıştır. Ana girişin üstündeki kitabenin sol tarafında 1312 (miladi 1896), sağ tarafında ise 1328 (1912) tarihi yer almaktadır. Bunlara göre caminin padişahı 2. Abdülhamid döneminde yapıldığı, Sultan Reşat döneminde genişletildiği bilinmektedir. Tuğranın altında Arap harfleriyle "Reşadiye Camii-i Şerif" yazmaktadır (Taşkiran 2009, s. 37).

Alâeddin Camii: Taş köprü'nün karşısında yer alan cami, Selçuklu Sultanlarından Alaeddin Camii adını almıştır. Dikdörtgen planlı ve iki sütunla ayrılmış üç neflidir. Nefin karşısında Selçuklu süslemeli taş bir mihrap vardır. Orijinalde Son Komünyon yeri yoktur. Düz çatılı caminin mihrabının üzerinde küçük bir kubbe oturmaktadır. Basık minareler Selçuklu özelliği göstermez. Cami 1989 yılında restore edilmiştir (Taşkiran, 2009, s. 40). Doğu ve batı duvarlarında hiçbir açıklık olmayan caminin harim bölümü, 17.59x17.58x17.49 x17.54 metre ölçülerinde yaklaşık kare bir mekândır.

Resim 2.7. Alâeddin Camii (Silifke Belediyesi, 2023)

Caminin avlusu sonradan doldurulduğu için harimin zemini 160 santimetre çok daha düşük kalmıştır. Doğuda dükkânlar, batıda çevre duvarı ve kuzeyde müftülük binası ile çevrili olan cami, bir avlu ile çevrilidir. Avluya doğu duvarındaki açık bir kapıdan girilmektedir. Kitabesi bulunmadığından yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Planda kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir plan göstermektedir. İbadet yeri 3 aşamaya ayrılmıştır, her aşamada 2 sıra sütun vardır. Tüm aşamalar sivri tonozlarla örtülmüştür. Mihrap önü kubbe ile vurgulanmıştır. Kuzey cephe, doğu ve batı duvarlarından hafifçe çıkıntı yapan bir girişe sahiptir. Minareye kuzeydoğu köşesindeki ana duvardan yükselen içeriden girilmektedir. Caminin güney ve doğu cepheleri oldukça sade düzenlenmiştir (Özbek, 1995).

1.1.2. Anıt ve Kaleler

Federik Barbaros'sa Anıtı: Anıt, 10 Haziran 1190 yılında III. Haçlı Seferi için Filistin giderken Eksiler köyü civarında Göksu Nehrinde boğularak ölen Roma Germen İmparatoru Federik Barbaros'sa adına yapılmış anıttır. Anıt, 1971 yılında Alman Büyükelçiliği tarafından yaptırılmıştır. Silifke-Konya karayolunun dokuzuncu kilometresinde yolun hemen sağındadır (Çetinsöz, 2017, s. 65).

Silifke Kalesi: Arkeologların bulgularına göre Silifke Kalesi'nin Helenistik veya Erken Roma Dönemi'ne ait olduğu anlaşılmaktadır. Geçirdiği onarım ve onarımlar sonucunda bugün bir ortaçağ kalesi görünümündedir. Kale, 185 metre yüksekliğinde hâkim bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Etrafı kuru bir hendek ile çevrilidir ve oval bir şekle sahiptir. Kalenin içinde su sarnıçları, ambarlar, kemerli galeriler ve diğer yapı kalıntıları bulunmaktadır. Kale'de halen görülebilen on adet burç mevcuttur. Ünlü gezgin Evliya Çelebi Seyahatname'sine göre ise, 17. yy. da Silifke Kalesi'nin 23 burcu olduğunu yazar ancak, bu burçların bir kısmı ve kalenin içi tamamen yıkık durumda olduğundan tam tespitini yapmak mümkün değildir. Bunun yanında kalenin içinde ise bir cami ve 60 ev bulunmakta olduğunu da yazmıştır (Silifke Belediyesi, 2023).

Resim 2.8. Silifke Kalesi (Silifke Belediyesi, 2023)

Diocaesereia Antik Kenti: Diocaesereia (Uzuncaburç), Doğu Dağlık Kilikia içinde, Orta Toroslar olarak adlandırılan dağ sırasının güney eteklerinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1190 m. yükseklikte bulunan bugün Mersin İl'inin Silifke İlçesi'ne bağlı Uzuncaburç Beldesinde yer almaktadır (Wannagat, 2006). Olba-Diocaesereia (Uzuncaburç) en eski yerleşimi ile ilgili somut bilgiler bölgede bulunan seramikler ile elde edilmiştir. Buna göre İ.Ö. 2. binyılın sonundan itibaren yerleşmenin var olduğu kanıtlanmıştır (Elton, H., Schneider, E., Wannagat, D. 2007). Helenistik dönemde Uzuncaburç, Uzuncaburç'un dört kilometre doğusundaki Olba Bölgesi'nin kült merkeziydi. Roma döneminde İmparator Vespasian döneminde 72 senesinde Olba'dan ayrılarak Diocaesereia (Tanrı-İmparatorun Şehri) adı altında özerk bir yapıya kavuşmuş ve kendi adına para basan bir şehir olmuştur. Bizans Dönemi'nin ardından Türkler burayı ele geçirdikten sonra şehrin sembolü olan yüksek burcun (Helenistik Kule'nin) ismini bu yerleşim birimine vererek "Uzuncaburç" demişlerdir. Antik kentin sahası içinde bulunan önemli kalıntılar ve mekân isimlerinin bazıları aşağıda verilmiştir (Türkiye Kültür Portalı, 2023)

- **Sütunlu Cadde:** Zeus Tapınağı'nın yanında, şehir kapısından gelen bir diğer Sütunlu Cadde ile Tiyatro'nun önünden geçen sütunlu cadde kesişir ve Tyche Tapınağı'nda son bulur. M.S. 1. yüzyıla ait Sütunlu Cadde'deki sütunların tamamı yıkılmıştır. Ne yazık ki, mimari parçaların çoğu kayboldu (Oskay, 2012).
- **Tören Kapısı:** Her biri 1 metre çapında ve 7 metre yüksekliğinde Korint başlıklı sütunlarıyla heybetli bir yapı olan Tören Kapısı M.S. 1'inci yüzyıldan kalmadır. Beş sütunu ayakta kalan tören kapısının diğer beş sütunu halen ayakta. Soli-Pompeiopolis ören yerindeki sütun gövdelerindeki gibi sütun gövdelerinden çıkan konsolların varlığı dikkat çekmektedir. Bu konsollar bu sütunların üzerinde heykeller bulunduğunun kanıtlarıdır (Türkiye Kültür Portalı, 2023).

- **Zeus-Olbios Tapınağı:** Diocaesereia Antik Kentinin merkezinde yer alan Zeus-Olbios tapınağı, bölgede araştırma yapan Yusuf Boysal'a göre antik dönemde korint düzeninde yapılan ilk tapınak olması bakımından önemlidir (Boysal, 1963). Tapınağın ne zaman ve kimler tarafından yapıldığı konusu tartışmalıdır fakat Temenos duvarındaki bir yazıttan yola çıkarak Silifke kentinin kurucusu olan I. Seleukos Nikator tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Başal, 1993). Ekrem Akurgal'a göre tapınak İ.Ö. 3. yüzyılın başında I. Seleukos zamanında yapılmış olabilir ve Korint düzenindeki bilinen en eski tapınaktır (Akurgal, 2017). Mustafa H. Sayar ise tapınağın daha önce burada olduğu sanılan kutsal alan üzerine Seleukos Nikator döneminde yapıldığını belirtmektedir (Sayar, 2004). 5. yüzyılda doğudaki iki sütunu kaldırılarak Apsise dönüştürülmüş; ayrıca iki yan oda (nef) oluşturularak yapıya kilise formu kazandırılmıştır (Elton, Schneider, Wnnagat, 2007).
- **Tyche (Şans) Tapınağı:** Sütunlu Caddenin batı ucunda tek parça halinde 5 adet Korint başlıklı granit sütundan inşa edilmiş Tyche (Şans) Tapınağı konumlanmıştır. Periptasis'e ait sütunlar ile Cella (Tanrıça Heykel Odası) arasında 34 m.'lik mesafe bulunmaktadır. Tanrıça Tyche adına yaptırılan tapınak üzerindeki yazıta göre 1. yüzyılın ikinci yarısında yapılmıştır (Boysal, 1963).
- **Zafer Kapısı:** Zafer kapısı, bir büyük her iki yanında iki küçük kemerli girişi olan büyük kapıya verilen isimdir. Güney-kuzey yönündeki ikinci sütunlu yol üzerinde ve Zeus Tapınağı'nın kuzeyinde yer almaktadır. Üzerindeki kitabeye göre depremde hasar gören kapının Roma İmparatorları Arcadius (MS 395-408) ve Honorius'un (MS 395-423) ortak yönetimi sırasında onarıldığı anlaşılmaktadır (Topaloğlu, 2022)
- **Tiyatro:** Antik kentin doğusunda ve ören yerine ulaşımı sağlayan ana yolun hemen kenarında yer almaktadır. Aynı zamanda Zeus-Olbios Tapınağının doğusunda bulunmaktadır. Yakın bir zamana kadar sadece oturma yerleri (cavea) ile giriş bölümünün bir kısmı görülebilmekte iken, 2017 yılında başlayan arkeolojik kazılardan sonra sahne kısmı ile Zeus- Olbios Tapınağı yönünde devam eden yapı bağlantılarının bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. Tiyatronun birinci caveası bir podyum üzerine oturtulmuş, ikinci cavea ise Roma Mimarisine uygun olarak taş podyum üzerine inşa edilmiştir (Başal, 1993). Tiyatro yapısının Marcus Aurelius ile Lucius Verus tarafından yaptırıldığına dair bir yazıt bulunmaktadır (Boysal, 1963).
- **Anıtsal Çeşme Yapısı (Nymphaeum) ve Su Yolları:** Diocaesereia Antik Kentinin merkezinde, Sütunlu Caddenin üzerinde, Zeus-Olbios Tapınağının hemen yanında, Podyumlu Tapınak yapısının kuzeyinde Anıtsal Çeşme (Nymphaeum) yapısı yer almaktadır. Çeşmenin 2. yüzyılın sonlarında yapıldığı düşünülmektedir (Özbay, 2007). 1954 yılında kanallar DSİ tarafından temizlenerek yeniden kullanılabilir hale getirilmiş,

Uzuncaburç çevresindeki diğer yerleşimlerde ve tarım alanlarında da borular su ile dağıtılmıştır (Bildirici, 2009).

- **Helenistik Kule:** Yerleşime Uzuncaburç ismini veren Helenistik Kule; şehir surlarının kuzeydoğusunda 22,50 m. Yüksekliğinde, izodomik, harçsız taş örgüsü ile örülmüştür. Dıştan sade bir görünüm sergilemektedir. Belirli bir kata kadar taş merdiven ve izleri görülmekle fakat sonrasında bu izlere rastlanılmamaktadır. Ayrıca bu yapı Çok mekânlı iç bölmelere sahiptir. Keil ve Wilhelm'e göre bu yapı Helenistik döneme aittir (Keil ve Wilhelm, 1931).
- **Nekropol Alanı:** Diocaesereia Antik Kentinin kuzey batısında iki adet nekropol alanı vardır. "Sırainler" olarak adlandırılan bölgede yoğunlaşan nekropol alanı Uzuncaburç'un ne kadar büyük olduğunu ve önemini yansıtmaktadır. Nekropol alanının ortasından geçen antik yol önce Kırobası'na oradan da Karaman'a kadar ulaşır. Nekropol alanındaki mezarlar Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine aittir. Mezarlıkta genellikle Kaya oyma mezarları, az da olsa sanduka tipi mezarları vardır. Ayrıca Antik kentin doğusunda bir nekropol alanı (Doğu Nekropol'ü) daha vardır (Başal, 1993).

Tablo 2.7. Uzuncaburç Ören Yeri 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu				Müze Karth (Ücretsiz ziyaretçi)	Toplam Ziyaretçi	
	Aylar	Yerli		Yabancı			
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli			Ücretsiz
Uzuncaburç	Ocak	228	64	18	72	382	
Uzuncaburç	Şubat	190	250	150	75	665	
Uzuncaburç	Mart	124	280	23	39	466	
Uzuncaburç	Nisan	204	220	11	118	553	
Uzuncaburç	Mayıs	150	285	23	123	581	
Uzuncaburç	Haziran	51	180	12	11	254	
Uzuncaburç	Temmuz	63	140		70	273	
Uzuncaburç	Ağustos	65	307		45	417	
Uzuncaburç	Eylül	107	73		22	202	
Uzuncaburç	Ekim	104	50		8	162	
Uzuncaburç	Kasım		58		11	69	
Uzuncaburç	Aralık		20			20	
Toplam		1286	1927	237	594	4.044	

Olba Antik Kenti: Olba antik kenti; Mersin'in Silifke ilçesinde, Ören köy yakınlarındaki Uğuralanı Mahallesi'nde yer almaktadır. Helenistik dönemden itibaren Olba toprakları içinde, Dağlık Kilikya'nın doğusunda, yaklaşık 1100 metre yükseklikte Akropolis çevresinde gelişmiş bir yerleşim merkezi olmuştur. Akropolis'in kuzeyinde, iki vadi arasında verimli bir tarım alanı vardır (Özyıldırım, 2003, s. 153). Olba antik kentinin kültürel varlıklarına ilişkin ilk çalışmalar, 1930'larda Keil ve

Wilhem'in yerleşimin topografik haritalarını, anıtları ve nekropol alanının tanımlarını bilimsel topluluğa sundukları yayınlarla başlamıştır (Erten, 2002, s. 185).

Resim 2.9. Olba Antik Kenti (Silifke Belediyesi, 2023)

Arkeolojik kaynaklara göre Olba yerleşim merkezinin geçtiği evrelerin Helenistik, Romalılaşma ve Hristiyanlaşma olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna Cemaat Merkezi denir. MÖ, Zeus'un tahtını veya şimşegi tasvir eder. Kentle ilgili en eski sikkeler ile mimari, seramik, cam ve kitabe buluntularının MÖ 1. yüzyıla kadar uzandığı göz önüne alındığında, en eski tarihsel bilgilerin geç Helenistik ve erken Roma İmparatorluğu'na dayandığı bilinmektedir (Erten ve Özyıldırım, 2008, s. 53). Antik Yunan Olba krallığının merkezi ve ticaret merkezi olan şehrin, özellikle erken Hristiyanlık döneminde, yakınında cemaatler bulunan bağımsız bir piskoposluk merkezi olması, Hristiyan turistler için de dini bir ziyaret alanı olarak önemini gösteriyor (Şengül, 2017)

Silifke Taş Köprü (Roma Köprüsü): Silifke'nin merkezinde bulunan bu antik köprü MS 77-78 senelerinde Kilikya Valisi L. Octavius Memor tarafından Roma İmparatoru Vespasianus ile oğulları Titus ve Domitianus adına yaptırılmıştır. Birçok kez onarılmış ve yenilenmiştir. Bunların en büyüğü 1875 senesinde Silifke Valisi Mehmet Ali Paşa tarafından restore edilmiştir. Aslında köprünün sadece beş kemeri görülebilmektedir. Köprünün modernize edilmesi ve şehir içi trafiğin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla 1972 senesinde köprü genişletilmiştir. Göksu Nehri üzerindeki taş köprü 19. yüzyılın sonlarına kadar orijinal halini koruyan köprü, günümüzde temelleri dışında tamamen modern bir görünüme sahiptir (Türkiye Kültür Portalı, 2019). Bu köprünün araç trafiğine kapatılarak yayalaştırılması için alternatif Atatürk Köprüsü inşa edilmiş olsa da bu henüz hayata geçirilememiştir.

Tekir Ambarı Sarnıcı: Silifke Kalesi'nin güneydoğusundaki bir sırtta yer almaktadır. Üstü açık sarnıç 45 metre uzunluğunda, 23 metre genişliğinde ve 12 metre yüksekliğindedir. Halk arasında Tekir Ambarı olarak bilinen sarnıç, dağın kayalarına oyularak yapılmıştır (Çalışkan vd., 2009). Yan duvarları kemerlerle birbirine bağlanan payandalarla sağlamlaştırılmış ve su geçirmez hale getirilmiştir. Muhtemelen Bizans döneminde kuşatma sırasında şehrin yukarı kesimlerine su sağlamak için yapılmış olan bu sarnıç, kale tepesinden ve yamacından aşağı akan sularla beslenmektedir (Kozak ve Özdemir, 2012).

Karakabaklı Antik Kenti: Atayurt'un kuzeyinde, yedi kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Geniş bir alana yayılmış büyük bir şehir kalıntısı vardır. Antik kentin içinden geçen Arnavut kaldırımli yol üzerinde kente erken Bizans giriş kapısını, yolun 2 yanında ise ev ve kilise kalıntılarını görülmektedir. Döşeme taş ile yapılmış yolun kenarlarındaki aquadük(suyolu) kent planlamasının geldiği noktayı göstermesi açısından önemlidir (Kurtuba, 2019, s. 47).

Resim 2.10. Karakabaklı Antik Kenti (Silifke Belediyesi, 2023)

Işık kale Antik Kenti: Aynı yol üzerinde Karakabaklı'dan 1 kilometre sonra erken Bizans katedrali kalıntıları, lahitler, sarnıçlar ve gelişigüzel planlı tek katlı evler bulunmaktadır. Işık kale Antik Kenti içinde yer alan Işık kale Kilisesi'nin hemen girişinde yerinden kaldırılamamış bir kaya oyularak lahit olarak işlenmiştir (Kaya, 2020).

Susanoğlu (Corasium): Silifke - Mersin karayolunun on beşinci km de bulunan Susanoğlu'nun eski adı, günümüzde Corasium beldesidir. Geç Roma dönemine ait kent, İsauria valisi Flavius Uranius (367 ila 375) tarafından kurulmuştur (Türkiye Kültür Portalı, 2019).

Korkusuz Kral Mozalesi (Mezgit Kale): 3 kilometre doğuda, küçük bir tepede Korkusuz Kralın Mozalesi vardır. Yöre halkı tarafından Mezgit Kale olarak bilinen İ.S. 2. yüzyıl ya da 3. yüzyıl bu Roma dönemi mozalesi iyi korunmuştur (Saygın, 2017).

Tekkadın: Pash'dan 4 km sonra. İleride, Roma ve Bizans uygarlıklarının yoğun kalıntılarının bulunduğu Tekkadın bölgesine ulaşacaksınız. Kaya mezarları, lahitler, lahit kapakları ve aslan heykelleri, nekropol, sarnıçlar, küçük bir kale, kilise ve onlarca ev bulunmaktadır (Saygın, 2017).

Poimenios Hamamı Ve Üç Güzeller Mozaïği: Narlıkuyu Koyu'nda, denizin kıyısında, 4. yüzyıl Roma dönemine ait bir yapıdır. İmparatorluğun yönetimi zamanında faaliyet gösteren Poimenios tarafından yapıldığı bilinmektedir (Silifke Belediyesi, 2020).

Cennet Çöküğü- Cehennem Çukuru: Yeraltı suyu akışının neden olduğu kimyasal erozyon nedeniyle tavan çöktüğünde oluşan büyük bir çukurdur. Oval ağzların çapları sırasıyla 250 metre ve 110 metre, derinliği ise 70 metredir. Çöken tabanının güney ucunda 200 metre uzunluğunda ve 135 metre derinliğinde büyük bir çukur ve çukurun içinde küçük bir kilise yer almaktadır. Kilisenin

kapısındaki dört satırlık kitabede kilisenin MS 5. yüzyılda Paulus adlı dindar bir kişi tarafından yaptırıldığı ve Meryem Ana'ya ithaf edildiği yazmaktadır. Her basamağı oldukça geniş olan 452 basamaklı bir taş merdiven gökyüzü çöküntüsü boyunca alçalmaktadır. Kilise 300. adıma ulaşır. Kilisenin arkasındaki mağaranın sonunda bir yer altı deresinin muhteşem sesi duyuluyor. Cennet mağarasının 75 metre kuzeyinde bulunan cehennem çukuru, cennet çukuru görünümündedir. Ağız çember çapları 50 metre çapında ve 75 metre derinliğinde 128 metredir. Kenarları içbükey olduğu için içine inmek imkânsızdır. Efsanelere göre Zeus, yanan yüz başlı ejderha Typhon'u burada yendikten sonra, onu bir süre cehennemden uçurumuna hapsetti ve ardından sonsuza dek Etna Dağı'nın altına mühürlenmiştir (Silifke Belediyesi, 2023). Cennet-Cehennem mağarasının DÖSİMM 2021 verilerine göre ziyaretçi sayısı 2019 yılı için 87.63'dir.

Resim 2.11. Cennet Cehennem Obruğu (Silifke Belediyesi, 2023)

Tablo 2.8. Cennet Cehennem Obruğu 2022 Yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları ((Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu				Müze Karth (Ücretsiz ziyaretçi)	Toplam Ziyaretçi	
	Aylar	Yerli		Yabancı			
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli			Ücretsiz
Cennet cehennem	Ocak	1.560	1.307		2.011	4.878	
Cennet cehennem	Şubat	1.920	1.661		2.616	6.197	
Cennet cehennem	Mart	2.529	3.258		5.248	11.035	
Cennet cehennem	Nisan	2.522	2.481		3.863	8.866	
Cennet cehennem	Mayıs	3.133	10.747		15.410	29.290	
Cennet cehennem	Haziran	3.341	9.484		11.664	24.489	
Cennet cehennem	Temmuz	7.635	18.498		21.792	47.925	
Cennet cehennem	Ağustos	14.557	24.495		21.137	60.189	
Cennet cehennem	Eylül	8.989	9.885		14.867	33.741	
Cennet cehennem	Ekim	4.562	4.250		8.552	17.364	
Cennet cehennem	Kasım	3.288	5.700		7.188	16.176	
Cennet cehennem	Aralık	2.259	2.183		4.064	8.506	
Toplam		56.295	93.949		50.428	109.577	

Tokmar Kalesi: Kale konumundan dolayı Göksu Deltası ve Taşucu'nu görebilmektedir. Kalenin güney duvarı, sarp bir kayalığın üzerine kurulmuş 12. yüzyıldan kalma bir yapıdır. Tahta Limanı, Palaai ve Barbaros Limanı kalenin denize bağlantı noktalarıdır. Kale, 1992 senesi ve 1994 senesi arasında Adana Koruma Kurulu tarafından I. Derece Rezerv olarak tescil edilmiştir (Silifke Belediyesi, 2023).

Afrodisias Antik Kenti (Aphrodisias): Milattan önce 12. yüzyıllarda inşa edildiği düşünülen Afrodisias Silifke-Anamur yolunun 35. Kilometresinde yer almaktadır ve uzunluğu yaklaşık 4 km kadardır. Bu bölgede en önemli eser St. Pantelon Kilisesidir ve 4. yüzyılda yapılmıştır. Kilisenin duvarları ve tabanında kuş motifleri, bitki şekilleri ve geometrik desenler bulunmaktadır (Kültür Envanteri, 2021).

Resim 2.12. Afrodisias Antik Kenti (Mersin Valiliği, 2023)

2.11.2. Türbe ve Zaviyeler

Gezgin Josaphat: Silifke ile ilgili, çeşitli din ve inançlar, tarihi yerler hakkında önemli bilgiler vermiştir., 11 şubat 1471 yılında Osmanlılara karşı Akkoyunlular'a yardım götürmek için bir meclis oluşturulmuş ve başkanlığını barbo yapmıştır. İpek yolunda seyahat ederek gezdiği yerleri aktaran Barbo Silifke, Tarsus, adana, Mardin üzerinden Tebriz'e kadar gitmiştir (Barbaro Josaphat, 2016).

Şeyh Tevekkül Sultan Zaviyesi: Zaviyenin anlamı: kendi işini tanrıya bırakmak demektir. Zaviyelerin o zamanlardaki görevleri, ulaşım da gezgin ve tüccarlara yardımcı olmak ve onların konaklama, yeme içme, ibadet gibi ihtiyaçlarına cevap vermektir. Şeyh Tevekkül Türbesi de bunun en iyi örneklerindendir. Türbenin 17.yydan sonra yapıldığı düşünülmektedir (Gürtürk, 1987, s. 305). Kıbrıs adasının 1570 yılında fethinden 60 yıl öncesine kadar Silifke'yi ziyaret eden olmadığı için burası medrese olarak kullanılmış fakat Kıbrıs'ın fethinden sonra tekrardan zaviye olarak kullanılmıştır (Çelik, 1994).

Mukaddem Türbesi: Mukaddem Dede Türbesi ve Mukaddem Dede Mezarı, tepelik bir alan olan Mukaddem mahallesinde bulunuyor. Türbenin yapılış hikâyesi, İslam'ın yayılışı sırasında şehit düştüğüne inanılan evliyanın bir hocanın rüyasına girmesi sebebiyle yapıldığı söylenir (Öz, 2008). İnsanlar türbeye gelerek 2 rekât namaz kılar, dua okuyarak türbenin etrafında 3 tur döner ve ağacın ortasında olan oyuktan geçerler. Sonra da değişik renklerdeki bez parçalarını türbenin bahçesinde bulunan zeytin ağacına bağlarlar. Bu ritüelin belirli bir gün ve saati yoktur fakat genelde 3 Çarşamba gidilmesi gerektiğine inanılır. Dilekler genelde kısmet açılması, sınavda başarı ruhsal rahatsızlıkların tedavisi üzerinedir. Buranın bakımı Vakıflar genel müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (Öz, 2008).

Şeyh Sücaeddin Ziyaretgâhları: Silifke halkının kutsallığına inandığı türbelerden biridir. Evliya Çelebi burası için; "Himmetleri hazır ola. Buradaki arkadaşlarımız olan suhtelere on kuruş verip, sıhhat haberimizi Ali Paşaya bildirmek üzere geri gönderdik. Kendimiz batıya dört saat gittik" demiştir (Evliya Çelebi, 1985).

Yalman Dede Türbesi: Yalman Dede Türbesi Tozaran mahallesindedir. Beton bir yapıdır ve on kişilik bir mescitle bir adet banyosu bulunur. Buraya insanlar genelde dermansız dertlerin devası için gelirler. Türbenin banyosunda temizlenip mescidinden namaz kılarak dua ederler ve dilekte bulunurlar. İnanışa göre, 1860lı yıllarda bu yatıra gelen iki kişi burada zikrederken, çevredeki hayvanlar buraya toplanarak toplu halde ağlarırmış. Burayı genelde çocuğu olmayanlar, konuşamayan, yürüyemeyen, kırkı karışan, yaramaz ve huysuz çocuğu olanlar ziyaret eder. Köy halkından birinin rüyası üzerine buraya tekke değil de ziyaretgâh denmeye başlar (Öz, 2008).

Sadık Dede Türbesi: Sadık Dede Türbesi, Silifke'nin Toroslar mahallesindedir. Türbede 2 büyük, 2 küçük olarak 4 mezar vardır. Bu mezarlardan birinin Sadık Dede'ye, diğerinin eşi ve iki çocuğuna ait olduğuna inanılmaktadır. Sadık Dede'nin mezarının üzerindeki açıklığa mum yakılarak dileklerde bulunmaktadır (Öz, 2008).

Resim 2.13. Tevekkül Sultan Türbesi (Silifke Belediyesi, 2023)

Garip Dede Türbesi: Garip Dede Türbesi, Silifke'nin say mahallesindedir. Garip Dede öldükten sonra buraya defnedildiğine inanılır ve burada namazlar kılınarak ibadet edilir. Burayla ilgili çeşitli rivayetler vardır. Birincisi, türbeye saygısızlık yapanların Evliya Çelebi tarafından cezalandırıldığı, ikicisi ise; ev yaptırmak için sürekli burayı ziyaret eden bir kadının bir süre sonra rüyasına Garip Dede'nin girerek ona bir şeyler bahşetmesi ve kadının dileğinin bir süre sonra gerçekleşmesi (Öz, 2008).

2.11.3. Silifke Müzeleri

Silifke Müzesi: Silifke'nin ilk müzecilik çalışmaları, 1939 senesi ile 1940 seneleri arasında Cumhuriyet İlkokulu'nda çevredeki eski eserlerin toplanmasıyla başlamıştır. 1958 senesinde aynı okulun bir bölümü ambar müzesi olarak kullanılmıştır. Zamanla müzenin gelişmesi ayrı bir binaya olan ihtiyacı artırmış ve yeni bir müze binası yapılmıştır. Bugünkü müze binasının inşaatına 1973 senesinde başlanmış, 2 Ağustos 1973 tarihinde idari bina ve teşhir salonu ile birlikte kullanıma açılmıştır (Aslan 1988, s. 26). Silifke Müzesi iki katlı bir bahçe içerisinde bulunmaktadır. Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği müzede toplam 20.337 eser bulunuyor. Neolitik dönemden başlayarak, M.Ö. 1.200 yıl öncesine ait antik, Yunan, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı eserleri sergileniyor. Müzenin sorumluluk alanındaki tescilli kültür ve tabiat varlıkları arasında en önemlileri; Cennet Cehennem, Uzuncaburç, Olba, Holmi, Aphrodisias, Kelenderis, Cambazlı, Koriasion, Korykos, Seleukia, Mylea, Meydancık, Ura'dır (Türkiye Kültür Portalı, 2023).

Tablo 2.9. Silifke Müzesi 2022 yılı Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu					Müze Kartlı (Ücretsiz ziyaretçi)	Toplam Ziyaretçi
	Aylar	Yerli		Yabancı			
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli	Ücretsiz		
Silifke Müzesi	Ocak	20	31	11		6	68
Silifke Müzesi	Şubat	135	16			9	160
Silifke Müzesi	Mart	36	187			52	275
Silifke Müzesi	Nisan	22	70	4		18	114
Silifke Müzesi	Mayıs	72	46	10		76	204
Silifke Müzesi	Haziran	35	366			50	451
Silifke Müzesi	Temmuz	42	124			61	227
Silifke Müzesi	Ağustos	30	50			72	152
Silifke Müzesi	Eylül	112	268			91	471
Silifke Müzesi	Ekim	91	200			63	354
Silifke Müzesi	Kasım	44	26			28	98
Silifke Müzesi	Aralık	50	106			17	173
Toplam		689	1490	25	-	543	2747

Silifke Atatürk Evi ve Etnografya Müzesi: Atatürk'ün 27 Ocak 1925'te Silifke'ye ilk gelişinde geceyi geçirdiği ev, kullandığı eşyaların sergilendiği Atatürk Evi Müzesi olarak düzenlenerek 1999 senesinde ziyarete açılmıştır (kültür, 2011).

Resim 2.14. Atatürk Evi (Silifke Belediyesi, 2023)

Tablo 2.10. Atatürk Evi ve Etnografya Müzesi Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları (Mersin il Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Müze ve Ören yeri	Ziyaretçi Durumu					Müze Kartlı (Ücretsiz ziyaretçi)	Toplam Ziyaretçi
	Aylar	Yerli		Yabancı			
		Ücretli	Ücretsiz	Ücretli	Ücretsiz		
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Ocak		88		6		94
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Şubat		90				90
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Mart		385				385
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Nisan		115				115
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Mayıs		193		1		194
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Haziran		200		6		206
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Temmuz		498		16		514
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Ağustos		450		2		452
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Eylül		205		15		220
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Ekim		120		8		128
Atatürk Evi Etnografya Müzesi	Kasım		510				510

Atatürk Evi			
Etnografya	Aralık	340	340
Müzesi			
Toplam		33194	54
			3248

Taşucu Amphora müzesi: Arslan Eyce, Amphora koleksiyonunu 1997’de Taşucu Eğitim ve Doğal Hayatı Koruma Vakfı’na bağışlamıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığınca 1997 yılında Taşucu Amphora Müzesi olarak onaylanan müze, 1800lü yıllarda yapılmıştır ve tarihi niteliği olan bir binadır. Türkiye’deki ilk ve tek amphora müzesi olma özelliği taşıyan müzede Taşucu, Mersin ve Antalya açıklarından toplanan ticari amphoralar sergilenmektedir. Koleksiyonda yer alan eserler arasında en büyük gurubu, yerel üretim amphoralar oluşturmaktadır. Bulunan bu çok farklı tipteki amphoralar, bölgenin, antik dünyanın önemli merkezleri ile ticari ilişkiler içinde olduğunu da kanıtlar durumdadır (T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

Resim 2.15. Taşucu Amphora Müzesi (Mersin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022)

2.12. Silifke Yöresine Ait Geleneksel Ürünler

2.12.1. Silifke Yöresi Mutfağına Ait Geleneksel Ürünler

Silifke Çileği: Silifke çileği, 2018 senesinde Silifke Ticaret ve Sanayi Odası tarafından menşe işareti olarak kullanılmıştır. 2019 senesinde ürün menşe işareti ile tescillendi. Çilek, hem endüstri hem de taze tüketim için uygun olan güzel kokulu bir meyve türüdür. A, B, C vitaminleri, kalsiyum, demir ve fosfor gibi birçok madde içerir. Sofrada taze yenilse de marmelat, hoşaf, dondurma, kek, reçel, şıra, şarap, şampanya ve likörler yapılır (Silifke Ticaret ve Sanayi Odası, 2020). Mersin ili Türkiye’de çilek üretimi olarak ilk sırada yer alırken, Silifke 21.000.500 hektar alan ve 59.000.849 ton üretim ile en fazla çilek üretiminin yapıldığı bölgedir. Silifke’de kasım ayında satışa çıkan çilek en önemli tarım ürünlerinden biridir (Süslü, Eryılmaz ve Demir, 2020).

Tablo 2.11. Yıllara Göre Silifke Çilek Üretimi (TUİK, 2020)

YILLARA GÖRE SİLİFKE ÇİLEK ÜRETİMİ		
Üretim Miktarı. (Çilek) – Ton	Yıllar	Ton
	2004	24142
	2005	47867
	2006	60000
	2007	78688
	2008	77988
	2009	80000
	2010	80000
	2011	80000
	2012	62900
	2013	58387
	2014	49363
	2015	41951
	2016	52474
	2017	64950
	2018	65849
	2019	65988
	2020	81274

Andız Pekmezi: Andız ülkemizde çeşitli ardıç, Toros göknarı, Toros göknarı ile karıştırılır. Ülkem dışındaki dağıtım bölgeleri Suriye ve Lübnan'dır (Yaltırık, 1993). Katran, Andız ağacının odunundan, pekmez ise 2 senede bir olgunlaşan kozalakların etli kısmından elde edilen antiseptik bir maddedir. Bu amaçla kozalaklar yılın hemen her mevsiminde ağaçtan elle veya kapağa damlatılarak hasat edilir. Andız pekmezi üretimi için toplanan kozalakların ezilmesinden sonra, kozalakların etli kısmı birkaç gün suda bekletilerek suda çözünen maddeler çıkarılır ve açık kazanda kaynatılarak elde edilen fazla maddeler konsantre hale getirilir. Bir kg melas elde etmek için yaklaşık altı kg kozalak gerekir (Topuz vd., 2004). Andız kökü suyu, kalp hastalığına yol açan tıkalı kan damarlarını temizlemek ve kolesterolü düşürmek için kullanılır.

Harnup (Keçiboynuzu): Keçiboynuzu ağacı, Dünya üzerinde bilinen en eski ve en faydalı bitki türlerinden biridir. Keçiboynuzu ağacının meyvesinin eski kutsal metinlerde "yaban balı" olarak adlandırıldığı söylenir ki bu Batı dillerinde "Yahya Peygamber Ekmeği" anlamına gelmektedir (Harbi, 2005; Saraçoğlu, 2006; Tunalıoğlu vd., 2003). Avrupa'da Yahya Peygamber'in ıssız bir çölde bu meyveyi yiyerek hayatta kaldığına dair rivayetlerden dolayı bu ismi almıştır (Tunalıoğlu vd., 2003). Keçiboynuzu ağacı, Akdeniz ikliminin hâkim olduğu bölgelerin tipik bir meyvesidir. Meyvesi Mayıs ayında büyümeye başlar, Haziran-Temmuz aylarında olgunlaşır ve yeşilden kahverengiye döner. Olgun meyve hasadı ağustos ayında başlasa da iklim koşullarına bağlı olarak aralık ayına kadar devam edebilir (Harbi, 2005; Tunalıoğlu vd., 2003). Keçiboynuzu meyveleri hasat edildikten sonra yaklaşık bir ay kadar kurumaya bırakılır. Kurutulmuş keçiboynuzu meyveleri doğrudan atıştırılabilir veya hayvan yemi olarak

kullanılabilir. Eğer böyle bir kullanım yoksa kuru meyvenin çekirdekli ve posalı kısımları mekanik olarak ayrıştırılarak farklı endüstrilerde hammadde olarak kullanılmak üzere hazırlanır (Tunalıoğlu vd., 2003).

Uluslararası ticaret ve sanayide "Saint Johns Bread" ve "Carob" olarak bilinen keçiboynuzu meyvesi, tekstil, kağıt ve petrol sektörlerinin yanı sıra gıda ve ilaç sanayinde de yaygın olarak kullanılmaktadır (Harbi, 2005; Tunalıoğlu vd., 2003; Turhan ve Karhan, 2004). Meyvenin şeker konsantrasyonu fazla olması nedeni ile su ile ekstraksiyon ve sıvı gıdaya dönüştürülmesi uygun bir teknik olarak kabul edildi (Yurdagel ve Teke, 1985).

Kapari: Halk içerisinde; kebere, gebre otu, devedikeni, gevil, bubu, şebellah vb. isimlerle bilinmektedir (Kan ve Arslan, 2002). Erozyon riski olan alanlarda toprak ve dolgu topraklarda, kurak alanlarda peyzaj projelerinde başarıyla kullanılabilir. Bunun dışında kapari tomurcukları ve meyveleri işlenerek yan ürün olarak ihraç edilerek önemli döviz girdisi sağlanmaktadır (Acar vd., 2002). Ayrıca Kapari, geldiği her alanda soslarda, pizzalarda, salatalarda ve mezelerde yemek garnitür bitkisi olarak kullanılmaktadır (Kan ve Arslan, 2002).

Kaya Koruğu: Kaya korusu, umbelliferae familyasından ülkemizin Akdeniz, Karadeniz ve Ege kıyılarında ve dünyada, çoğunlukla Batı Avrupa kıyılarında ve bazı Akdeniz ülkelerinin kıyılarında doğal olarak yetişen bir bitkidir (Erginkaya vd., 2004).

Genel olarak, Crithmum maritimum kıyı bölgelerinde, tatlı suyun denizle buluştuğu ve deniz suyunun bu bitkilerden taşarak kayalara çarpan dalgalardan sıçramalar oluşturduğu kayalık alanların yarık ve çatlaklarında yoğun bir şekilde yetişmektedir (Davis, 1972; Bayer vd., 1987; Franke, 1982). Shilin, eski zamanlardan beri şifalı bir bitki olarak biliniyor. İçerdiği yağ asitleri, uçucu yağlar ve aroma bileşikleri nedeniyle kozmetik endüstrisinde, yüksek C vitamini içeriği nedeniyle iskorbüt tedavisinde kullanılır. Bitkinin yaprakları çiğ yenildiğinde idrar söktürücü etkiye sahiptir. Ayrıca sülfatlar, iyot bileşikleri, vitaminler ve pektin içerir (Özcan, 2000). Yüksek iyot içeriği nedeniyle guatr hastalarına önerilen bir bitkidir. Crithmum maritimum'dan elde edilen metanol ekstraktının da anti bakteriyel aktivite gösterdiği söylenmektedir (Kumasaramy vd., 2002).

Nar ekşisi: Gerek yetiştirme tekniklerinde, gerekse depolama ve taşıma alanlarında yaşanan önemli değişiklikler sonucu son yıllarda daha ünlü bir meyve haline gelen narın üretimi, tüketimi ve ticareti her geçen yıl artmaktadır. Nardan birçok değerli madde (ilaçlar, boyalar, yağlar, mürekkep, hayvan yemi, tanenler, pektinler, sirke, sitrik asit vb.) elde edildiğinden bu meyvenin önümüzdeki yıllarda önemli bir endüstriyel bitki haline geleceği öngörülmektedir (Vardin, 2000).

Nar ekşisi, nar meyvesinin sıkılması, elde edilen nar suyunun berraklaştırılması ve tekniğine göre açık havada veya vakumda konsantre edilmesiyle elde edilen, yiyeceğe lezzet vermek için yapılan asitli bir gıda ürünüdür (TSE, 2001).

Yoğurt: Silifke yoğurdu, Torosların geniş dağlarında ve ovalarında doğal olarak yetişen keçilerin sütü ile özel bir kapta pişirilir. Bu nedenle yoğun bir kıvama sahiptir ve lezzetlidir. Farklı tatlarının olmasının ana sebebi, fermentasyon sürecinde herhangi bir katkı maddesi kullanılmadan doğal fermentasyon yapılmasıdır. Silifke yoğurdu genellikle Toros dağlarında yetiştirilen keçilerin sütünden elde edilir. Dağ köylerinde yapılan yoğurt tuluk olarak, ovada ise çingil veya çömlek yoğurdu olarak sunulur. Sütün bileşimi mevsimlere göre değiştiğinden, yazın daha koyu, ilkbaharda daha sulu olan yoğurdun kıvamı da değişir. Silifke yoğurdu, sütün çevreden toplanan "süt çilisi" adı verilen hızlı tutuşan bir ısı kaynağı olan viskinin yakılarak ısıtılmasıyla yapılır. Sütün ısıtılması sırasında oluşan köpük sürekli olarak uzaklaştırılır ve üretim sırasında süte hiçbir katkı maddesi eklenmez. Fermentasyon işlemi geleneksel olarak serçe parmağınızı yakmayan bir sıcaklıkta 38 ila 39 derecede gerçekleştirilir (Önay, Bayrak ve Akman, 2015).

Resim 2.16. Silifke Yoğurdu (<https://www.dunya.com/yurttan-haberler/turkulerle-unlenen-silifke-yogurdu-dunyaya-acilacak-haberi-292431>)

Melengiç: Ülkemizde nemli ve yağışlı Akdeniz iklimi veya kuru ve yağışsız kara iklimi fark etmeksizin yüksek uyum yeteneği göstermiştir. Melengiç fidanı kayalık, kireçli, kayalık ve fakir topraklarda kolaylıkla yetiştirilir. Bakım ve toprak şartlarına bağlı olarak 3 ila 5 metre boylanabilirler. Küme yapıları uzaktan kırmızımsı görünür. Salkım sapları da genellikle kırmızımsıdır. Kuraklığa ve ısıcağa dayanıklıdır. Melengiç ağacının meyvesi, çerezlik olarak veya belirli işlemlerden geçirilerek elde edilen kahve olarak yenmektedir. Silifke yöresinde atıştırılmalık ve kahve olarak tüketildiği bilinse de daha çok çerez olarak yenmektedir (Tekin vd., 2001).

2.12.2. Dokumacılık

Bir topluma kimliğini veren ve onu diğer toplumlardan ayıran belirleyici unsurdur. Türk kültürü, tarihin en eski ve güçlü kültürlerinden biridir ve barındırdığı çeşitlilik ve yayıldığı coğrafya bakımından dünyadaki sayılı kültürlerden biridir. Akdeniz bölgesi, Türk kültüründe ve onu kuran kavimlerde çok eski çağlardan beri tabakalaşmanın var olduğu bölgelerden biridir. Silifke bu anlamda bölgenin önemli tarihi yerleşim yerlerinden biridir. Bu bölge antik çağlardan beri Anadolu ve Ortadoğu ekseninde faaliyet göstermek isteyen tüm siyasi güçlerin çıkarlarına hizmet etmiştir. Doğu-batı aksının geçiş kuşağında yer alması, yerleşime uygun iklimi, verimli tarım arazileri ve uçsuz bucaksız Toroslar

nedeniyle kısa sürede Türklerin başlıca yerleşim yerlerinden biri olmuştur. Özellikle Toroslar ‘da hayvancılıkla uğraşan Türk boyları kısa sürede bölgede büyük yerleşimler kurmuşlardır. Temel geçim kaynağı hayvancılık olan yöre halkı keçi, koyun, deve gibi hayvanların kıl ve yünlerinden oturdukları çadırlardan koydukları çuval ve çuvallara kadar her şeyi kendileri dokuyorlardır. Bu kumaşları yapmak için kullandıkları aletler ve dokuma teknikleri tamamen kendilerine aittir (Silifke Belediyesi, 2020).

Ayrıca Mersin-Silifke Atatürk el sanatları eğitim merkezi müdürlüğü ilçede halka dokuma üzerine eğitim vermektedir.

Dokuma Türleri: Çul, Çuval, heybe, namazlağı, iteği, torba, köşecapıtı, karaçadır, kilim, yanı, tülektir.

2.12.3. Geleneksel Oyunlar

Silifke ilçesi, çok zengin halk oyunlarına sahiptir. Yörenin halk oyunları günümüzde uluslararası şöhrete sahiptir. Silifke halk oyunlarının tarih kökenine bakıldığında, seneler öncesinde gelmekte olan göçer kültür ile geleneklerin izlerine rastlanır. Hayvancılık yapanların göçebe kültürü ve yayla hayatı için olmuş olan beraberlik, hasat zamanı, hayvan taklitleri, kız alıp vermeyi içeren halk oyunu figürleri sembolik bir anlatıma sahiptir (Bali, 2017).

Silifke halk oyunları genel olarak kaşık oyunları, zeybek oyunları, ferdi oyunlar, oturak havaları, orta oyunu, semah ve mengi diye gruplandırılabilir. Silifke yöresi halk oyunlarının en belirgin özelliği hareketlilik ve ritim duygusudur. Bu aynı zamanda göçer bir topluluğun yaşam biçimini de yansıtmaktadır. Yörenin halk oyunlarında 9/8’lik ya da 7/8’lik vuruşlar yaygındır. Bugün Silifke yöresinde halk oyunlarına eşlik eden başlıca çalgılar davul, keman, klarnet ve balkabağı kemanıdır. Fakat birçok oyunda cümbüş, def, saz da kullanılmaktadır. Özellikle kaşık oyununda şimşir veya dişbudak ağacından yapılan kaşıklar en eski ritim veren oyun aletleridir (Bali, 2017).

Resim 2.17. Geleneksel Halk Oyunları (Silifke Belediyesi, 2023)

Silifke yöresindeki oyunların adlandırılması oyunun figürlerini ve konularını anlatır niteliktedir. Silifke’nin Yoğurdu, Portakal Zeybeği ve Gerali (Ham çökelek) gibi oyunlarda yöreye özgü yiyeceklerde hicivli bir anlatımla yer almaktadır. Keklik, Yayla Yolları, Türkmen Kızı, Pınar Başı, Anamur Yolları, Çattılar Ocak Taşını, Bittim ola Bizim Elin Söğüdü, Giyinmiş Kuşanmış Yayladan

Gelir, oyunları da Türkmen yaşantısını büyük bir uyum içerisinde anlatmaktadır. Sallama, Mandilli, Tımbıllı, Kıbrıs Zeybeği, Zeytin Dalları, Köroğlu Zeybeği, Oğlan Adın Hüseyin, Kızlar Zeybeği yörede oynanan diğer halk oyunlarıdır (Onuk vd., 2010).

- **Sallama:** Sallama oyununun, Yörüklerin göç sırasında yaylaya göçen katarın bir sağa bir sola dönerek sallana sallana gitmesinden dolayı ortaya çıktığı söylenmektedir.
- **Yayla Yolları:** Yayla yolları oyunu, Toroslarda yaşayan Türkmen aşiretlerine ait bir oyundur. Bu oyunun figürlerinde Türklerin Orta Asya'daki yaşantısından izler saklıdır. Yazın yaylalara göç eden Yörüklerin genç erkek ve kadınlarının coşkusunun ifadesi olan bu oyun, oyunlar ve şenlikler, kısacası yaylalara göç eden aşiret ve aşiretlerin göç adetlerinin bir oyun yolu niteliğindedir. Yayla yol oyunları her iki cinsiyet tarafından oynandığı gibi sadece erkekler tarafından da oynanır. Yayla Yolu, çember şeklinde oynanan bir halk oyunudur.
- **Gerali (Ham çökelek):** Taşeli yöresinde bir dağ köyü Gerali adında bir adam yaşamış. Gerali adlı bu adamı herkes tanır, sever ve sayarmış. Gerali o sırada öne çıkmıştır ve bir süre haydutluk yapmıştır. Daha sonra köyden bir kızla evlenmiştir. Gerali 'nin annesi, babası oğlumuzun sağa dönüp dönmeyeceğini merak ederek haydutları durdurabilecek mi, dürüst bir adam olacak mı? Bu düşünceyle kendi oğullarını dünyaya getirdiler. Gerali, Gift adlı bu kızla bir süre yaşadı ve onunla evlenmiştir ve 2 ay ya da 3 ay olmuştur. Gerali, Gift dışında başka bir kız almıştır. Böylelikle iki eşli olmuştur. Gerali 'nin ikinci eşinin ismi Dudu'dur. Gerali bu eşlerle yaşarken zaman geçtikçe yaşam koşulları zorlaştı, hanımlarla anlaşamadı ve Gerali onların eksikliklerini gideremedi. Bir kişiye 3 metre kumaş alırsa diğeri tatilde severek kullanacaktır. Gerali bu duruma dayanamadı ve sonunda eseri bir şarkı ve bir oyun haline getirmiştir. Gerali oyunu, Silifke yöresinden böyle bir hikâyeye dayanmaktadır (Can, 2017).
- **Silifke'nin Yoğurdu:** Yoğurt, Yörükler için oldukça önemli bir yiyecektir. Yörükler hayvancılık ile geçindikleri için yoğurt yapıp satarlardı. Yoğurt, günlük hayata giren temel gıda maddesi olarak bir türkü ve oyun haline gelmiştir. Yoğurt, Türkmen halkının geçim kaynağı olması nedeniyle büyük bir üne sahiptir. Bu prestij, Türkmenleri zengin yoğurt için oyunlar oynamaya yöneltmiştir.
- **Keklik:** Keklik Toroslarla bütünleşmiş bir kuştur. Silifke yöresine ait Keklik oyununun başarılı geçen keklik avı dönüşünde toplanarak yapılan eğlencelerden ortaya çıktığı düşünülmektedir. Havalandığı, sıçradığı, kanat çırpıtığı, korkuyla çalıların arasına çekildiği ve ıssızlık içinde geri teptiği anları oyunun karakterleri canlı bir şekilde yansıtır. Keklik oyunu kaşıkla oynanır. Kaşığın tekmesi kekliğin uçmasına, kanat çırpmasına ve seslenmesine işaret etmektedir.

- **Portakal Zeybeği:** Silifke yöresi narenciyesiyle ünlüdür. Narenciye mevsiminde, portakalların toplanışı sırasında işçiler tarafından türküler söylenmektedir ve oyunlar oynanmaktadır. Oyunun adı fiziksel anlamda değil mecazi anlamdadır. Meyvenin adı türkü sözlerimizde âşık; yanaklara, dudaklara, gözlere ve memelere benzetildiği gibi, bu zeybekte de âşığın göğsü portakala benzetilmiştir.
- **Türkmen Kızı:** Türkmen kızı oyununda diğer oyunlardan farklı olarak kaşık kullanılmaz. Bunun sebebi oyunda ellerin yaşantısal hareketleri yapması ve bu nedenle kaşığı tutamamasıdır. Oyun, Türkmen kızlarının inek sağmak, yağ sürmek, hamur yoğurmak gibi günlük işlerini anlatır. Türkmen Kızı oyunu bu işlerin taklidi üzerine kuruludur (Bali, 217).

2.12.4. Halk Edebiyatı Ürünleri

Silifke yöresindeki folklor ürünleri oldukça fazladır. Özellikle halk oyunları ile özdeşleşmiş türküler uluslararası bir üne sahiptir (Ağcalar, 2009)

Türküler: Silifke'nin Yoğurdu, Türkmen Kızı, Ham Çökelek (Gerali), Keklik, Sallama, Keklik Olsam, Kullar olam, Yayla Yolları, Sarı Yayla (Ağcalar, 2009).

Taş Köprü Efsanesi: Silifke'nin merkezinde Göksu Nehri üzerinde bir taş köprü olarak tanımlanıyor. Köprü'nün inşaatı başlayınca temelini atan usta bütün gün çalıştı, ardından köprü ayaklarını bitirdikten sonra evine gitmiştir. Ertesi sabah geldiklerinde Göksu Nehri'nin temelleri aşındırdığını görmüşlerdir. Bu durum bir süre devam edince Göksu Nehri'nin kurban edilmesi gerektiğine karar vermiştir. Fakat bu kurbanın kim olduğunu belirlemeden önce çok düşündüler ve sonunda sabah ilk kurban kesip nehirde su getirenin kim olacağına karar verdiler. Askerler nehrin başında nöbet tutmuştur. Şafakta nehre bir kadın gelmiştir. Askerler kadını yakalamışlardır ve köprü'nün eteğine canlı bırakmışlardır. Usta da gelip köprüyü onarmaya başlamıştır. Akşam usta evine gitmiş ama eşini evde bulamamıştır. Bütün gece bekledikten sonra eşi de eve gelmemiştir. Sabah köprü şantiyesine geldiğinde temelin atılmış olduğunu görmüşlerdir. Bu sabah erken saatlerde köprü'nün bulunduğu dereden bir kadın feryadı gelmiştir. Silifke'de Göksu Nehri'nde ne zaman biri boğulsa, Göksu Nehri'nin yeni bir kurban istediği sanılır ve her yıl bir kişi Göksu Nehri'ne düşerek boğulmuş (Ağcalar, 2009).

2.12.5. Silifke'deki Geleneksel Yemekler

Türk mutfağının yöresel yemekleriyle ilgili araştırmalar oldukça az sayıdadır. Ancak Türk mutfacı, derin bir tarihe ve çok zengin bir kültürel yapıya sahip, dünyanın en zengin mutfaklarından biridir. Anadolu'da eski neslin gerilemesi, teknolojik yenilik ve kolaylıklar, beslenme alışkanlıklarının değişmesi nedeniyle eski yemekler yavaş yavaş kaybolmaktadır. Bunun için geleneksel yemekler belgelenmesi, tanıtılması ve günümüze aktarılması gerekmektedir (Akman ve ark, 2001).

Dünyadaki tüm toplumların kendilerine ait mutfak kültürleri ve yeme alışkanlıkları vardır. Bu diyetler kültür, coğrafya, ekonomi, ekolojik yapı ve tarihsel süreçlerle şekillenmektedir. Dünyanın dört

bir yanındaki tüketiciler 1960 yılının sonlarına kadar yerel gıdalara ilgi duyarken, son 10 senede çevresel kaygılar nedeniyle bu tür ürünlere gönüllü olarak daha fazla ödeme yapan insanların sayısında belirgin bir artış görülmüştür (Akman vd., 2001).

Resim 2.18. Batırık (Silifke Belediyesi, 2023).

Günümüz zamanına yerel yiyecek ve içecekler turistlerin destinasyon seçimlerinde temel motivasyon kaynağı olmasa da, yerel mutfak son senelerde turistlerin destinasyon seçimlerinde büyük bir etkiye sahiptir (Akman ve ark, 2001). Günümüzün post modern turizm imajı, kitlelerden uzaklaşarak, bireysel seyahatten yana, bölgeyi kabullenen, kültürel değerlerini öğrenmek ve deneyimlemek çalışan tutum ve davranışlar sergilemektedir (Akman vd., 2001).

Turistler gittikleri ülke veya bölgelerin geleneksel yöresel yemeklerini deneyimlemekten hoşlanırlar, kültür ve eğlence açısından farklı tatları denemekte hatta ülkeler eşsiz gastronomik çekicilikler sunarak turistik çekicilikler yaratmaya çalışmaktadırlar (Akman vd., 2001).

Silifke ilçesi yemek kültürü açısından oldukça zengindir. Geleneksel yemeklerinden bazıları şunlardır;

Arabaşı: Tavuk eti ve suyu düdüklü tencereye konur ve pişirilmektedir. Pişen tavuk eti çıkarılır ve soğumaya bırakılmaktadır. Un ve yağ kavrulur ve salça eklenmektedir. Hazırlanan miyane, tavuk suyu dolu tencereye eklenir ve karıştırarak kaynamaya bırakılmaktadır. Kaynayan karışıma didilen tavuk etleri eklenir, tuz ve pul biber ilave edilir (İnceoğlu, 2008).

Not: Kâse ve çorba, hamurun döküldüğü tepsinin ortasına yerleştirilir. Bir kaşık üzerine öncelikle hamur, sonrasında çorba alınarak yenmektedir.

Topalak: Derin bir tepsiye bulgur konur, üzerine biraz sıcak su dökülerek yoğrulmaktadır. Bu yoğrulan karışımdan parçalar kopartılır ve top gibi sarılır. Tencere içerisinde kaynamakta olan suyun içerisine atılır ve haşlanan nohut eklenir. Bir tavada yağ, salça ve baharatla sos yapıp üzerine eklenir.

Keşkek: Nohutlar bir gün öncesinden suda ıslanır, ıslanan nohutlar da suda haşlanarak kabukları soyulmaktadır. Ayrı bir tencerede et haşlanır, soğanlar tereyağı ile pembeleşinceye kadar kavrulmaktadır. Kavrulmuş soğan, nohut, salça ve kırmızı biber ete ilave edilir. Tavanın ortasının açılması, yahninin dökülmesi ve bu şekilde servis edilmesi "orta" olarak adlandırılır ve en yaygın servis şeklidir (Silifke Belediyesi, 2020).

Sıkma: Un, tuz ve su bir kapta karıştırılarak yoğurulur, yoğurulan hamurdan ceviz büyüklüğünde bezeler yapılır ve saçta önlü arkalı pişirilir. Pişirilen bazlamaların içine isteğe göre; peynir, patates gibi harçlar konularak sarılır.

Batırık: Köftelik bulgur su ile yumuşatılır, ardından rendelenmiş domates, kavrulmuş susam, fıstık, tahin ilave edilir. Yeşillikler de ilave edildikten sonra kısır halini alır. Hazır olan kısır su ilave edilerek sıvı bir karışım yani batırık halini alır. İsteğe göre pul biber, nar ekşisi, limon eklenir ve haşlanmış lahana ile servis edilir (İnceoğlu, 2008).

2.12.6. Silifke’de Yörük Kültürü

Yörük, “yörümek” fiili türemiş olup, Anadolu’ya gelip yurt tutan göçebe Oğuz Boylarını (Türkmen) ifade eden bir kelimedir. Yörük, bir yerde durmayan, göçkuncü, konargöçer, göçebe olan (Eröz 1965, s. 122). Başka bir tanımla göçebe, göçebe, dağcı; Çok ve hızlı yürüyen, büyük ilerleme kaydeden ve çiftçilik yaparak geçimini sağlayan göçebe Türkmenlere verilen isimdir (Artun, 1996, s. 25). Başka bir kaynakta; Bu, çadırların altında yürüyen, sefere çıkan insanlar anlamına gelir. Daha sonraki dönemlerde ise bir yerde kalmayan ve sürekli hareket halinde olan göçebe bir halkın genel isim olmuştur (Dulkadir 1997, s. 12). Bu isim Anadolu halk ağzında, cesur muharip, iyi yürüyen, eli ayağı çabuk kimse, çok doğurgan hayvan ve iyi mahsul veren tarla vs. gibi manaları da ifade etmektedir (Çabuk, 1966, s. 430). Faruk Sümer, Kızılırmak'ın doğusundaki göçebe Türklere Türkmen, batısındakilere ise Yörük denildiğine inanmaktadır. Faruk Sümer; “Her Yörük Türkmen’dir ama her Türkmen’e Yörük demek yanlış olur. Yörüklük, sadece sürüleri otlatarak yaşayan ve daha klasik bir yaşam tarzı sürdüren bir Türkmen boyunun yaşamıdır. Sonuç olarak Yörükler, irili ufaklı gruplar halinde yaşayan, yazın yaylalarda hayvancılık yapan, daha sıcak ovalarda serin otlaklarda ve kışlaklarda yaşayan göçebe Türklerdir.” (Doğan, 2004, s. 18).

Toros Dağları, Yörük/Türkmen kültürünün yeşerdiği geniş coğrafyanın adıdır. Yaşadığımız Silifke bölgesinde eski çağlardan günümüze bu göçer kültürün izlerini görebiliriz. Bozdoğan Yörükleri, Boynuinceli Yörükleri, Sarıkeçililer, Keşli Türkmenli, Döneli ve Tekeli Yörükleri Silifke çevresinde yaşayan bilinen Yörüklerdir (Sümer, 1963, s. 77).

2.13. Örf ve Adetler

2.13.1. Doğum, Evlenme, Ölüm Gelenekleri

Aş Erme: Aş erme gebelikte önemli bir etkidir. Aş eren kadın kendi mutfağında yemek pişiremez. Yiyeceklerin kokusu onu rahatsız edebilir. Bu yüzden aş erme gebe kadın için hassas bir dönemdir. Silifke’de gebe kadının aş erdiği dönemlerde karşılaştığı durumların bebeğin hem fiziksel hem de ruhsal durumuyla ilgili bilgiler vereceğine inanılır. Gebe kadın neye aş ererse onu yemelidir. Aksi takdirde o yiyeceğin bebeğin vücudunda bir leke olarak çıkacağına inanılır. Aşeren kadın sahibinden izin almadan bir yiyeceği yememelidir, eğer yerse çocuğu hayırsız olur (Özdemir 2010, s. 276). Göçebe halklar arasında hamile kadınlara büyük saygı duyulmaktadır. Doğum yaptıktan sonra bir çocuğu kucağına almış ve yaşlıları arasında iyi bir iş çıkarmış, kabilenin en göz kamaştırıcı gelini kabul edilmektedir. Hediyeler ve hediyeler doğum sonrası tüm kabilelerden gelmektedir. Bu hediyeler şunlardır: çorap, bal, koyun, helva şeklindedir (Özdemir 2010, s. 276). Ocak başında yemek pişiren hamile kadının çocuğu erkek olursa çok şerefli, boğa başında doğan erkek çocuğu ise kutlu kabul edilir. Vahşi ormanda doğan çocukların yürekli olacağına inanılır. Yörükler arasında en sevilen çocuk erkektir. Ama kızlar da o kadar kötü değildir. "Alaf (alevi) yalnız, kız evin korudur" derler (Artun 1996, s. 44). Yörük inanişâ göre cenazelerden dönenler ve çocuksuz kadınlar lohusaya gelmezler. Çocuk yirmi günlük olunca tuz banyosu ve yıkanması tamamlanır. Çocuk kırk günlükken kırk taş atıp kırk banyo yaptırmışlar (Uğur 1948, s. 5). Ayrıca 40 gün sonra çocuğun vücuduna bal sürülür ve ardından elenmiş beyaz kil tozu ile sarılır. Kundaklama bir bebek için çok sıklıdır. Bir annenin çocuğuna bakışına dair her şey mükemmeldir. Aslında çoğu anne ilk günden itibaren işe gider (inekleri sağlamak, keçileri toplamak, yoğurt çalmak, yemek pişirmek). Yeni doğan bebek gözlerini ovuşturur ve gözleri güzel ve parlak yapmak için limon sıkılmaktadırlar (Yalın, 1993, s. 264-265).

Göbek Kesme: Doğumdan sonra çocuğu anneye bağlayan göbek bağı kesilmektedir. Doğumu kim yaptırdıysa bu işlemi o yapmaktadır. Kesici takımların temiz olmasına özen gösterilmelidir. Doğumdan sonra göbek bağı kesildiğinde, doğumu kim yaptırdıysa çocuğa isim vermektedir ve "Peygambere salâvat" diyerek göbeği kesilmektedir. Ailenin öncesinde aklında tam bir adı yoksa o anda bir tane söylenmektedir. Bu tesadüfî ada "göbek adı" denmektedir. Çocuğun dedesi veya anneanesi çocuğu kucağına alır ve “göbek adınız mübarek olsun...” der. Çocuğun göbek adı aynı kalabilir veya daha sonra aile tarafından değiştirilebilir veya başka bir ad eklenebilir. Çocuğun göbek kordonu rastgele bir yere atılmaz. Ayak basmayacak bir yere gömülür. Aynı zamanda çocuğun gelecekte uğraşması istenen mesleği belirleyeceğine inanılarak göbek okul, hastane vb. mekânlarda bir yere gömülür. Kız çocuklarında evine bağlı olsun diye bir müddet yastık altında saklandığı da görülür (Ağcalar,2009).

Ad Verme Geleneği: Göçebeler arasında yeni doğanlar genellikle birkaç ay boyunca isimsiz kalırlar. Çünkü isimlendirme ritüeldir. Oğul ve babanın koyunları kesmesini bekleyen oğul, komşuları çağırır, yer ve içerler. Bundan sonra çocuğa bir isim verilmektedir. Bu gelenek esas olarak erkekler için geliştirilmiştir (Yalın, 1993, s. 219). Göçebe geleneklerine göre, bir çocuğa isim vermek önemlidir.

Adını koyacakları sırada önce çocuğun kulağına ezan okudular sonra çocuğun kulağına bir şeyler bağırdılar. Çoğu zaman, büyükanne ve büyükbabaların, torunların veya ebeveynlerin adları yeni doğanlara verilir. Çocuğu olmayan ve bir iki kez ölenler çocuklarına "Dursun, Yaşar, Durdu" gibi isimler takmışlardır. Bu nedenle çocuğun hayatta kalacağına inanılmaktadır. İsim verilmeden ölen çocuğun ana babasına ruz-i mahşerde şefaet edemeyeceğine inanılmaktadır (Uğur 1948, s. 11).

Diş Çıkarma Geleneği: Çocuğun diş çıkardığını ilk gören kişi diş çıkarma töreninin masraflarını karşılar ve çocuğa bir kat giysi verilmektedir. İnanişâ göre çocuğun önce ön dişleri çıkarsa annesi veya babası ölecektir. Alt ön dişleri çıksaydı iyi olurdu (Uğur 1948: 10). İlk defa diş çıkaran çocuklara soğan veriliyor. Bu soğan ile çocukların dişlerinde sorun olacaktır. Buğdayı kaynatmak ve diş çıkaran çocuklara süt dağıtmak adettendir. İlk diş çıktığında çocuğun annesi 3 defa "taştan diş..., taştan..., taştan diş..." diyerek ilk dişin sağlıklı ve hayırlı olmasını dilemektedir (Özdemir 2010, s. 277).

Evlenme Gelenekleri: Yörükler arasında erkekler evlenmek isterler, bu yüzden bir araba ararlar ve anne babalarına söylerler. Adam evlendiğini belirtmek için sık sık masanın üzerindeki pirincin üzerine bir kaşık koymaktadır. Anne ya da baba istediği kızı elde edemezse erkek işe gitmemeye ya da eve gelmemeye başlar. Bir kız evlenmek istediğinde anne babasına hiçbir şey söylememelidir (Uğur 1948, s. 13). Göçebe kültürüne göre göçebeler kızlar için dilenmeye giderler. Evlilik önceden belirlenmiş bir prosedürdür. Aile reisinin verip vermeyeceğine bağlıdır. Bir kıza yalvarma olayı, "Allah'ın emrini anmak" olarak da bilinmektedir. Bu ziyaret sırasında kızın davranışları dikkatle izlenmektedir. Kızın davranışı olumlu ise erkek tarafı açılır. Kızların düşünmek için zamana ihtiyacı var demektir. Teklifin kabul edilmemesi durumunda erkek uygun dilde bilgilendirilecektir. Cevap evet ise oğlan birkaç gün sonra kızın evini tekrar ziyaret etmektedir. Kıza vermeden önce kız, oğlan engel olduğu için evinde su içmemiştir. Kızı uğurladıktan sonra bütün aile tatlı yer ve ağızları tatlı olmaktadır. Tatlıdan sonra su ve şerbet içilir ve kız, büyüğün elini öpmektedir (Artun 1996, s. 30). Yörüklerin nişan gününde oğlan ineği keser, pirinci döker ve bu yemekleri bir müzik aletiyle kızın odasına götürmektedir. Bu yemekler bir kız evinde yemek için bir zevktir. Göçebelige katılım, evlilikten daha güçlü kabul edilir (İncir 2011, s. 27). Nişan sırasında gelin ve damat adayları birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulurlar. Aile de birbirini tanırlar ve kaynaşır. Nişanlılık döneminde erkek her bayram kadını ziyarete gelmektedir. Kız evine giderken çikolata, lokum vb. tatlılar getirmektedir. Kızların annelerine, babalarına ve kardeşlerine bir defalık elbise kumaşı, gömlek, havlu, seccade ve daha fazlasını şeklinde hediye alınmaktadır (Ağcalar 2009, s. 79). Kadının ailesinden erkeğin ailesine, erkeğin ailesinden kadının ailesine hediyeye dürü denir. Bir kız evlendiğinde kesilen etekleri komşularına dağıtır ve düğün gününe hazırlanmak için dikmelerini ister. Cuma günleri gelinlere yeşil elbiseler giydirebilirler. Gelin gününde ona kırmızı giydirebilirler (Uğur 1948, s. 15). Silifke yöresinde kız ve erkek çocuklar düğüne davet edilenler için havlu, mendil ya da diğer küçük hediyelikleri alıp düğün davetiyesi olarak kullanırlar. Buna "okuntu" denmektedir. Düğünlerde misafirler kendilerine verilen kedinin okuntu değerine göre para saçarlar (Ağcalar, 2009, s. 80). Nişandan sonra kadın düğün günü için hazırlık yapmaktadır. Adam

ayrıca takı, kıyafet vb. alacak şeyler almaktadır. Her iki taraf da gerekli hazırlıkları yaptıktan sonra artık büyük hazırlıklar tamamlanmış olur. Daha sonra kız evinden nikâh için izin alınmaktadır. Silifke'de kır düğünleri genellikle çarşamba günleri başlamaktadır. Düğünün başlayacağı gün oğlanın evinin önündeki uzun direğe Türk bayrağı asılır, büyükler ve hocalar namaz kılmak için gelirler ve bu bayrak oğlanın evinin önüne dikilir. Mevsime bağlı olarak direğin tepesinden bir meyve sarkıtmaktadır. Bayrak, düğünün sonuna kadar burada kalmaktadır. Bayrak, düğünün başlangıcının simgesidir ve düğün bittiğinde indirilir (Ağcalar, 2009, s. 84). Bir düğünde herkes, tıpkı düğünün ev sahibi gibi misafirlere kapıyı açmaktadır. Düğünün son gecesi kızın arkadaşları, köy kızları ve kadınlar kızın annesinin evinde müzik aletleri ve türküler eşliğinde kına gecesi için bir araya gelirler (Artun 1996, s. 32). Silifke'de damada düğün sürecinin her aşamasında yardımcı olan kişiye "sağdıç", gelinin sağdıçına ise "hacı anne" denir. Bu kişilerin yakın akrabalar arasından seçilmesine ve oldukça güvenilir ve zeki kişiler olmasına özen gösterilmektedir. Sağdıç damadın düğünde yapması ve yapmaması gerekenleri anlatmaktadır. Ayrıca damada düğünde yapılması ve yapılmaması gerekenler konusunda uyarıda bulunur (Kayalı 2010, s. 119).

Ölüm Gelenekleri: Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Silifke ve çevrelerinde ölümü çağrıştıran birçok inanış bulunmaktadır. Özellikle yaygın bir inanış, hayvanlarınkidir. Köpeğin uluma sesi hep ölüm anlamına gelmektedir. Köpek uluduğu zaman soğan kırılır ve çöpe atılmaktadır. Köpeğin bu duruma düşmesinin nedeni halk tarafından "Azrail'i görüp sahibine haber vermesi" şeklinde açıklanmaktadır. Baykuş çatıda öter ise evden çıkıp öleceğine inanılıyordu. Yine hasta yemeden içmeden duruyorsa, yanındakileri tanımiyorsa, körse, mantıksız konuşuyorsa ve ne dediğini bilmiyorsa, çok terliyorsa, gözleri yere bakıyorsa tavan, çok konuşup çok nefes alırsa o hasta kişinin öleceği anlamına gelmektedir (Uğur 1948, s. 21). Zemzem pınarından ölmekte olan bir hastanın ağzına su dökmek için bir parça pamuklu bez kullanılır. Nefsini teslim edince kıyafetinin yakasını yırtarlar. Bunun nedeni ise maktulün işkence görmemiş olmasıdır (İncir 2011, s. 54). Bir kimse sabah veya akşam ölürse öğle namazına, ikindi ölürse ikindi namazına götürülür. Merhumun uzak akrabalarının cenazeye katılmasını sağlamak dışında merhum bekletilmez. Ölüyü beklemek hoş karşılanmaz, aksi takdirde ölünün ruhunun huzur içinde yatmayacağına inanılır. Ölen kişinin uzak akrabası varsa, gelip bakabilmesi için genellikle en fazla bir gece bekletilir. Ölülerin beklerken şişmemeleri için üzerlerine bıçak, makas gibi metal nesneler yerleştirildi (Ağcalar, 2009, s. 97). Cenaze kabre konulduğu zaman dini kurallara göre cesede en yakın olan kişi mezara iner ve ceset zarar görmeden kabre konulur. Sonra herkes iner. Ne kadar çok toprak atarsa ölünün o kadar günahkâr olacağına inanılır (Özdemir, 2010, s. 279). Geleneğe göre mezarın üzerine kırmızı bir bayrak konmaktadır (Artun, 1996, s. 45). Cenaze gününde 3 gün sonrasında ölü için helva ikram edilir, 7 gün sonra yemek ve mevlit verilmektedir, 40. günde ise lokma dağıtılmaktadır. Can helvası üçüncü gün yapılmadığı takdirde ölünün ağzındaki köpüğün gitmeyeceğine ve ölünün acı çekeceğine inanılır (Yardımcı, 1993, s. 551). Cenazelerde ağıt yakılmaması, yerel halk tarafından merhumun sahibinin kınanmasına bile neden olmaktadır (Çıblak,

2005, s. 206). Ölen kişi evin erkeği ise kadın; Yükümü yükleyip vatanımı terk ettim, endişeden ölüyorum. Selam söyle ben gideyim nasıl diye ağlarlar (Deveci, 2003, s. 159). Yine kocasını kaybeden gelinin ağıtları şöyledir: Al dediler, gül dediler, Köle oldum Al, başım dul dediler. Rüzgâr küllerimi aldı. Eyiye'ye kızmasını söylediler. Sadece yarısı vardır. Eyiye'ye kızamıyorsan Azrail onu da aldı. Geldiğin yolu bul dediler (Deveci, 2003, s. 167).

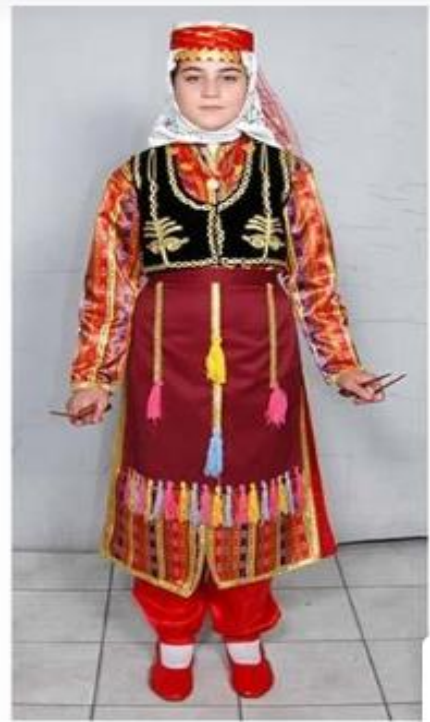
2.13.2. Geleneksek Kıyafetler

Bir yörenin yaşam biçimi, ekonomik durumu, coğrafik konumu, yöredeki giyim kuşama yansır. Silifke yöresi geleneksel kıyafetleri sadece bir örtünme biçimi değil aynı zamanda kıyafeti giyenin sosyal konumundan ekonomik durumuna, duygu-düşünce ve beklentilerine dair semboller içermektedir. Bu anlamda geleneksel kıyafetler genel olarak kadın kıyafetleri ile erkek kıyafetleri olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kadın Kıyafetleri: Silifke Yöresi kadın kıyafetleri yörenin Yörük kültürünü en iyi şekilde yansıtır biçimdedir. Bu kıyafetler göçer kültüre uygun sadelikte ve işlevselliktir. Geleneksel kıyafetlerden bir kadının hangi oymağa bağlı olduğunu, evli ya da bekâr olup olmadığını anlamak mümkündür (Deveci, 2003).

Silifke Erkek

Silifke Kız

Resim 2.19. Yöresel Kıyafetler (Silifke Belediyesi, 2023)

Baş: Yörüklerde kadınlar başlarına dokuma kumaştan veya keçeden yapılmış fes giyerler. Bu fesin ön kısmı gök boncuklar ve altın pullarla süslüdür. Fesin alt kısmına alınlık bağlanır veya dikilir. Bu alınlık süslü ve altınlıdır. Silifke’de geleneksel genç kız kıyafetleriyle yaşlı kadın kıyafetleri birbirinden farklıdır. Genç kızlar başlarına genel olarak kırmızı-bordo renkli kadife kumaştan 7-10 cm

eninde fes, yaşlı kadınlar ise keçeden yapılmış fes giyerler. Fesin önüne üçgen şeklinde en alttan başlayarak üste doğru para dikilir. Bu paraların azlığı ya da çokluğu fakirliği ve zenginliği sembolize eder. Kadının evli, bekâr veya dul olup olmadığı bu altınlara ve paralara bakılarak anlaşılabılır. Gelinlerin fesinde sıra altınlar yer alır. Genç kızlarınkinde el işi oylar vardır. Yaşlı insanlar hem altın hem de gümüş kordonlara sahip olabilir. Fesin üzerinde işlemeli kitabe vardır (Saribaş, 2009).

İç giyim: Çiğ iplikten, çulfalık denilen dokuma tezgâhında iç göyneği (sadece içlik, göynek diye de adlandırılabilir) dokunur. Bu göynek krem, beyaz veya bej renkte olabilir. Bel yakası göğse kadar açıktır ve düğmelerle bağlanmıştır. Yakasının kısmı kenarlarda yanışlar işlidir. Uzunluk dizinin üstüdür. Belden dizlere kadar olan kısım çeşitli desen ve renklerde kloş saçaklar ile işlenmiştir (Dulkadir, 1997)

Zıbın (Gömlek): Zıbın göyneğin üzerine giyilen bir kıyafettir. Krem, bej, gök ve sarı renklerde pamuk ipliğinden çulfalıkta dokunmaktadır. Zıbınlar boyun altından düğmeli ve önü açıktır. Kol uçları fırfırlı, büzgülü ya da lastiklidir. Zıbınlar hâkim yaka ya da yakasız olarak dikilirler (Dulkadir, 1997)

Üçetek: Üçetek Meydanı, Altıparmak ve Kemha adlı kumaşlardan yapılmıştır. Uzun kollu olmaktadır. Üçetek adını giysinin alt yarısının 3 parçadan oluşmasından alınır. Bu elbise iç kemer üzerine giyilir (Dulkadir, 1997)

Öncek (Önlük): Şalvarın ya da eteğin üzerine bağlanan kıyafete denir. Pamuklu ya da yünlü ipliklerle çulfalıkta dokunarak hazırlanan bu kıyafeti kadınlar iş yaparken giymektedir. Öncek üçgen veya dikdörtgen kesimlidir. Bele bağlanan kısmı kuşaklı, kuşak kısmı büzgülü, etek uçları düz ya da fırfırlı gök bezden ya da başka kumaşlardan hazırlanmıştır (Dulkadir, 1997)

Bağcak: Bağcak, keçi kılından yapılan farklı renklerde ipliklerden dokunmuştur. Uç kısımlar boncuklarla süslü ve püsküllüdür. Darabulus kuşağının üstünden bele sarılır ve uçlar kısımları arkadan bırakılır (Dulkadir, 1997).

Fistan: İç göyneğin üzerine giyilen elbisedir. Çeşitli kumaşlardan dikilebilir (Dulkadir, 1997).

Şalvar: Yörük kadınlarının kıyafetine sonradan eklenmiş olan halen kadınlar tarafından kullanılan bir don biçimidir. Giyim kolaylığı nedeniyle yörede kırsal kesimde yaygın olarak giyilmektedir (Dulkadir, 1997).

Erkek Kıyafetleri: Silifke'deki erkek kıyafetleri de yörenin kültürel izlerini taşımaktadır.

Dolak(Başlık): Yörede erkeklerin başlarına taktıkları yünden el tezgâhlarında dokunmuş baş kısmı üçgen külah şeklindeki giysidir. Dolağın sağlı sollu yanlarında bir metre sapları bulunan başlık önden çapraz alınarak kulak memesi dışarıda olacak biçimde arkadan çift düğümle bağlanır ve uçlarından arkadan sarkacak şekilde bırakılır (Saribaş, 2009).

Cepken: Uzun kollu, alt bölümü oval önden açık siyah veya bordo renklerde hazırlanan göleğin üzerine giyilen bir kıyafettir.

Aba (Haba): Yörede giyilen abaya “gökaba” ya da “akaaba” adı verilir. Gömleğin üzerine giyilen bu kıyafetin kollarının alt kısmı, koltuk altından el bileğine kadar dikişsiz ve açıktır.

Şalvar: Yörede donun üzerine giyilen kıyafete “şalvar” ya da “kara şalvar” denilmektedir.

Kuşak: Yünden yapılmıştır. Saçaklı uçları bele dolanır ve bir ucu sağdan sarkar.

Yemeni: Deriden yapılan gök rengi ya da kırmızı renkteki ayakkabıdır. Yemeninin burun ucu kıvrılarak dikilir.

Çarık: Deriden yapılan bir tür ayakkabıdır (Onuk, T ve diğerleri, 2004).

2.13.3. Silifke Ağzı

Silifke'nin bu çok kültürlü yapısı, içerisinde yaşayan insanların farklı bölgelerden getirdikleri dil özelliklerinin de kaynaşmasını ve burada kozmopolit bir kültürün oluşmasını sağlamıştır. Silifke ağzında ğ, h, k ve g gibi sesler standart dilden daha kalın bir şekilde telaffuz edilir. Ünsüzlerin standart dilden farklı bir şekilde telaffuz edilmesi Silifke ağzını ünsüzler bakımından oldukça zengin bir hale getirmiştir (Öztürk, 2009)

- Höyle (öyle),
- ayile (aile),
- mayış (maaş),
- suval (sual),
- emlek (emek),
- hora (ora).

Bu örneklerin yanı sıra sözcük sonunda şu ünsüz türemelerini tanıklanmıştır (Koç vd., 2005):

- şeyinen (şey ile),
- gardaşınnan (kardeşiyle),
- ammen (ama).
- Evir zavır: ıvır zıvır/
- Fecerah: kötü/
- Gadaş: kardeş
- Goyag: iki dağ arasındaki genişçe vadi/
- Güncü: susam/
- Okuntu: davetiye/

- Bicez: birazcık /
- Bi seğel: bir çeşit/
- Cice: amca kızı/
- Ende: bu, şu, o/
- Endēre/ hendēre: buraya, şuraya, oraya/
- Hindi: şimdi / Ho: o, şu/
- Hora: ora, şura.

2.13.4. Festivaller

İlçede çağla festivali ve kültür şenlikleri, uluslararası Silifke müzik ve kültür festivali ve fotoğraf şenliği düzenlenmektedir.

Silifke festivali: Silifke festivalinin düzenlenmeye başlanmasının hikâyesi bulunmaktadır. Uzun yıllar İngiltere'nin üç ila dört bin nüfuslu Llangollen kentinde düzenlenmekte olan ve 1960 senesinde uluslararası nitelik kazanan festivale Türkiye'nin Silifke, Bursa, Elazığ, Antep ve Karadeniz halk oyunları ekiplerinden kırk beş kişi katılmıştır. 1700 ile ünlü bir sanatçı olan Llangollen şehri, festival boyunca günde 30 bin kişiyi ağırlamaktadır. Festivale herkes katılır ve konuklar Llangollen evlerinde iki veya üç kişilik gruplar halinde alınır. Ayrıca festivalden tüm kasaba halkı sorumludur ve harika bir iş çıkarırlar. Örnek olarak, kadınlar yemek yaparlar ve gençler garsonluk yaparlar, bazıları bilet satar ve bazıları şovmenlik yapmaktadırlar. Silifke ekibi, kasabanın sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerinin engelsiz görünümünden etkilenmiştir. O yıllarda Silifke Folklor Derneği camiasında Silifke Şenliği yapma fikri oluştu ve çabalar sarf edilmiştir (Silifke Belediye Başkanlığı, 2013, s. 21). İlk kez 1974 senesinde "Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali" ismi ile düzenlenmiş olan festival, 1996 senesinden itibaren festival programındaki etkinlik yelpazesi genişletilerek 20 ila 26 Mayıs haftası olacak şekilde, 1996 senesinde "Uluslararası Silifke Kültür Haftası" olarak anılmıştır. Festival 2017 senesinden başlayarak "Uluslararası Silifke Müzik ve Kültür Festivali" adını almıştır. Uluslar arası Silifke Kültür Haftası amaçları; 1983 senesinde oluşturulan bir tüzük ile folklor, tarih, turizm ve tabiat varlıklarını yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak, bu amaçla araştırmalar yapmak, uluslararası kültür ve sanat alışverişinin yapıldığı bir yer olmak, ulusal ve uluslar arası toplantılara ortam yaratarak Dünya barışı, dayanışma ve bir arada yaşamanın gerçekleşmesine katkıda bulunma fırsatları, çeşitli sanatsal gösteriler ve yarışmalar düzenleyerek yeni yeteneklerin ortaya çıkmasına olanak hazırlamak, toplumun ekonomik gücünü ve sosyal yaşamını artırmak, turizm faaliyetlerine yoğunluk ve canlılık katmaktadır (Silifke Belediye Başkanlığı, 2013, s. 88). Uzun senelerdir bu hedefler doğrultusunda örgütlenen; Programında çeşitli sanat dallarını ve türlerini barındıran Silifke Festivali'nin uzun geçmişi, bu süreçte edinilen deneyim ve uluslararası ölçekte yapılıyor olması, festival programını içerik açısından çeşitlendiriyor ve zenginleştiriyor.

Birçok yetenek, el sanatları, marangozluk, seramik, giyim, nakış, resim ve heykel sergileri, açılış, ses ve spor yarışmalarına fırsat tanımaktadır. Örnek olarak, 1977 festivalinde düzenlenen amatör Türk halk müziği şan yarışmasında Sabahat Akkiraz ve Seyfettin Tomakin birinci olmuştur. Yörük göçü, Yörük çadırı, sünnet ziyafeti, köy düğünleri gibi geleneksel yaşam biçimine ilişkin uygulama ve programlarla yeni kuşaklar bilgilendirilmekte, amatör tiyatro gruplarının çalışmaları desteklenmekte, edebî şahsiyetler halka tanıtılmakta; Panel ve konferanslar ile halk bilgilendirilmekte, konserler ile eğlendirilmektedir (Alptürker, 2021).

Her sene 20 Mayıs ana mekân olarak Silifke Meydanı olarak bilinen Atatürk Anıtı'nda; halk oyunları ekipleri, festival koroları, çiftler, yerel sanatçılar, düğün alayları, göçmen kervanları, avcı temsilcileri, sporcular, okullar, resmi kurumlar, bankalar, kooperatifler ve dernekler - buna en son isim veren geçit töreni - ardından bölge şeflerinin geçit törenidir. Anıta çelenk koyup açılış kurdelesini kesmesiyle şenlik başlamaktadır (Alptürker, 2021).

Festival haftasında birçok tezgâh ve sahne kurulur. Tezgâhların çoğunda yöresel ürünler satılıyor ve kurulan sahnede çeşitli oyunlar, yarışmalar ve gösteriler yapılıyor. Bölgede halk oyunları ekipleri, yerel sanatçılar, yöresel müzik aletleri, kukla gösterileri, Karagöz, Aşuk-şak7 ve köy tiyatrosu ile yurt içi Kars, Gaziantep, Kerekkale, Edirne, Eskişehir, Tokat, Manisa ve Bulgaristan, Belçika, İtalya, Libya, Kosova, Romanya, Makedonya, Ukrayna, Kabardey-Balkar, Başkurdistan, Yakutistan ve daha birçok yabancı ülke halk oyunları ekipleri tarafından da gösteriler yapılıyor (Alptürker, 2021).

Bir kentin kültürel ekonomisini sergilemesi, yeni ürünler deneyimlemesi, sanatı yayması ve sürdürülebilir kılabilmesi için en önemli mekanizmalardan biri kuşkusuz festivallerdir. En büyük özelliğinin süreklilik olduğu düşünüldüğünde, festivaller kültür alanını vazgeçilmez kılmada önemli bir rol oynamaktadır (Ada, 2011).

Festival kapsamında toplumsal üretim ve tüketim ilişkileri düzenlenip dağıtılmakta, köy derneklerinde kurulan Yörük çadırlarında batırık, sıkma, keşkek, güveç, yoğurt, ayran, çökelek gibi yöresel yiyecekler halkın beğenisine sunulmaktadır. Göksu Nehri, Genellikle saz ve metin eşliğinde verilmektedir. Silifke Şenliği'ndeki yemekler, bu grubun kimliğini doğrulayarak ayrılmaz bir unsur haline gelmektedir. Ayrıca festivalin ilk senesinden bu yana defalarca düzenlenen batırık ve yoğurt yapma yarışmaları da bu geleneği sürdürmenin etkili yollarından biri sayılabilir (Saçlı, 2020).

Etkinlik katılımcıları yerel gelenekleri yaşayarak özgün içerik ve kimlik kazanmakta, bu sayede bireyler bu tür etkinlikler aracılığıyla toplumsal farkındalık kazanmaktadır. Yüzlerce insan geleneksel yemekleri yediğinde yöresel içerikli bir kimlik kazanıyor. Bu faaliyetler kişisel refah ve sosyal uyumda önemli bir rol oynamaktadır (Özdemir, 2012, s. 159).

Oğuz (2013) göre "Türkiye, bu özellikleriyle yeryüzünde varlığını sürdürmek için yerel ve milli renklerini keşfedip yorumlamak ve bu özellikleri 'pazarlayarak' gelir kapısı oluşturmak istiyorsa, folklorun gelecekteki önemini teorik düzeyde anlamalı ve halk biliminin gelecekteki önemini

anlamalıdır. Ulusal mirasının dünyaya tanıtılması gerekliliği gerekli kurumsallaşmaları gerçekleştirmelidir. Bunun için festival, az sayıda da olsa ulusal ve uluslararası katılımcılar ile yerel unsurların bir karışımını sunmaktadır. Ayrıca festival dönemlerinde bölgenin ekonomik hayatı da canlanmaktadır (Akarpınar, 2004, s. 28).

Resim 2.20. Silifke Festivali (Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2021)

Festivalin canlılığı ve markası festivalin devamı için önemli konulardır. Örneklerden de görüleceği üzere Silifke festivali zengin içeriğiyle heyecanı yakalamanın yanı sıra markalaşma sürecinde de büyük bir adım atmıştır. Kültürel mirası yansıtmak ve gelecek nesillere aktarmak amacıyla 2000 senesinden başlayarak festivale Silifke'nin kültür ve değerlerini yansıtan farklı isimler verilmiştir. 2000 senesi 'Türkmen güzeli senesi', 2001 senesi 'Heybe, Çul, Çuval senesi', 2002 senesi 'Aşuk-Maşuk senesi', 2003 senesi 'Ham çökelek senesi', 2004 senesi 'Çilek senesi', 2005 senesi 'Yoğurt senesi', 2006 senesi 'Keklik senesi', 2007 senesi festivalin 34. senesi 2011 senesinden başlayarak UNESCO insanlık somut olmayan kültürel mirasının temsili listesine alınmış olan 'Keşkek senesi', 2008 senesi 'Türkü senesi', 2009 senesi 'Batırık senesi', 2010 senesi 'Cavit Erden Sanat senesi', 2011 senesi 'Mavi Yengeç', 2012 senesi 'Tahta Kaşık', 2013 senesi 'Mavi Akdeniz', 2014 senesi 'Yörük senesi', 2015 ve 2016 senesi 'Göksu senesi' Kentlere egemen olan endüstri kültürüne karşı görünür kılınan somut

olmayan kültürel miras ürünleri koruma altına alınmaktadır. 17 Ocak 2017 senesinde imzalanan protokol ile Uluslararası Dünya Folklor Festivalleri Konseyine (CIOFF) üye olunmuştur (Alptürker, 2021).

Fotoğraf Şenliği: Silifke, günümüze kadar pek çok uygarlığa sahne olmuş ve onların mirasını günümüze kadar aktarabilmiştir. Antik kentlerin yer aldığı ve uzun süre İyonya uygarlığı sınırları içerisinde kalan ilçe, birçok tarihi dokuyu da bizlerle buluşturmuştur. Zengin tarihinin yanı sıra Akdeniz iklimi, doğası ve deniziyle Silifke, gün geçtikçe gelişmiş, Türkiye'nin cezbedici noktalarından biri haline gelmiştir. Silifke'nin bu güzelliklerini ölümsüzleştirmek için belediye tarafından Silifke Fotoğraf Şenliği düzenlenmektedir. İlçede iklimin ve ışığın en güzel zamanı sayılan kasım ayında gerçekleşecek şenlikte; fotoğraf eğitim kursları, fotoğraf sergileri, fotoğraf gösteri ve sunumları, çekim gezileri yer alacaktır ve etkinlikte profesyonel fotoğraf makineleri ücretsiz olarak kullanılmaktadır (Silifke Belediyesi, 2023).

Çağla festivali: İlk kez 2016 yılında düzenlenen festivalde Yörenin tanıtımını ve kültürünü gelecek nesillere aktarmak amaçlanıyor. Önemli geçim kaynağı olan çağlanın tanıtılması amaçlanıyor. Çeşitli sanatçılar eşliğinde etkinlikler düzenlenmesi halka eğlenme imkânı sunuyor (Silifke Belediyesi, 2023).

Edebiyat Festivali: Festival süresince stant açılışları ve kitap tanıtımları yapılacaktır. Aralarında yazar, milletvekili, gazeteci ve sanatçının da bulunduğu 14 katılımcının yer aldığı etkinlikte kültür ve sanatseverlerle buluşturuldu. Silifke Belediyesi'nin Göksu Parkı'nda düzenlediği etkinlikler çerçevesinde konserler, kitap sergileri, imza günleri, konferanslar ve okumalar gerçekleştiriliyor (Silifke Belediyesi, 2023).

3. SİLİFKE’NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu bölümünde alan yazın taraması, araştırmanın yöntemi ve verilerin analizlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Alan Yazın Taraması

Tezin bu aşamasında araştırma konusu ile ilgili olarak kültür turizmine yönelik yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Günel, (2005) tarafından yapılan “Mardin İl’inde Kültürel Turizm Potansiyeli” adlı çalışmada Mardin’in sahip olduğu önemli tarihi ve folklorik değerler ile ilde çok sayıda bulunan ve Hristiyanlar için çok önemli olan manastır ve kiliseler açıklanmıştır. Bunların yanı sıra geleneksel evler, el sanatları, yeme-içme kültürü gibi önemli öğeler üzerinde durulmuştur. Turizm kaynaklarının belirlenmesi ve bunların turizm amaçlı olarak daha iyi nasıl değerlendirileceği konusunda önerilerde bulunulması, kültürel turizm muhtevasında ele alınan bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Aynı zamanda hali hazırda olan çekicilikler anlamında, kültür turizminin hangi alt dalının geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. İlin yerel özelliklerinin (mimari yapı, tarihi-kültürel çekicilikler, geleneksel yemekler vs.) turistik pazara dönüştürülmesi ve yeni bir turizm anlayışıyla bunların pazarlanması ve turistlere sunumu için yapılması gereken çalışmalar araştırmada büyük önem taşımaktadır.

Sayılan (2007) “Muş İlinde Kültür Turizmi Potansiyelinin Coğrafi Yönden Değerlendirilmesi” isimli çalışmada, Muş ilindeki kültür turizminin temelini oluşturan kaynaklar ve bu kaynakların değişen turizm anlayışına göre turistlere sunum olanakları yer almaktadır. Kültürel turizm potansiyeli açısından ise, araştırma sahasında tarihsel ve folklorik değerler öne çıkan çekiciliklerdir. Araştırma sahasında 2 adet kentsel sit, 13 adet arkeolojik sit ve 45 adet ise tarihi ve dini yapı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tescillenmiştir. Öte yandan geleneksel evler, geleneksel el sanatları, yeme – içme kültürü, dil ve özel günler, araştırma sahasındaki Muş ve Malazgirt gibi yerleşmelerin, fiziksel kaynakların kültürel peyzaja dönüşmesini sağlayan faktörler olmuştur.

Semenderoğlu & Çakıcıoğlu (2007) tarafından yapılan “Şirince’de Kültürel Turizmin Gelişimi” adlı çalışmada Şirince’de doğal ve kültürel kaynaklar ile sosyo-ekonomik özelliklerin turizmin gelişimi sırasındaki etkileri incelenmiştir. Son yıllarda hızla gelişen bir turizm merkezi olan Şirince’nin ekonomisinin tarım ve turizm üzerine olduğu, fakat son yıllarda turizmin ön plana çıktığı görülmüştür. Özellikle yöre meyve ve üzümlerinden üretilen şarapları ile el sanatı ürünleri turizm ürününe dönüşmüştür. Ancak mevcut yapının sit kapsamına alınması ile konut anlamında bazı sorunlarla karşılaşmıştır.

Aklanoğlu (2010) tarafından yapılan “ Geleneksel Yerleşmelerde Kültür Turizmi: Beypazarı Örneği” adlı çalışmada öncelikle Beypazarı’nın genel özelliklerine değinilmiştir. Beypazarı’nda kültür turizmi açısından potansiyel oluşturan çekicilikler belirlenmiş, çalışma sahasında yapılan inceleme ve gözlemler ile literatüre dayalı olarak bu çekiciliklerin özellikleri açıklanmıştır. Turizme potansiyel

oluşturan bu çekicilikler, sürdürülebilirlik açısından değerlendirilerek katacağı değer tartışılmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

Eser, Dalgın, & Çeken (2010) tarafından Efes’e yönelik yapılan çalışmanın amacı alternatif bir turizm türü olarak kültür turizminin önemini vurgulamaktır. Araştırmada öncelikle çalışmanın teorik altyapısını oluşturmak amacıyla sürdürülebilir turizm, kültür turizmi kavramlarıyla ilgili literatür bilgilerine yer verilmiştir. Bu çalışma için veri toplama yöntem ve tekniği olarak yapılandırılmamış gözlem tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bilgilerden yararlanılarak GZFT analizi yoluyla sürdürülebilir kültür turizmi açısından bir değerlendirilme yapılmıştır. Bu analizde güçlü yönler ile fırsatlar değerlendirilerek zayıf yönler geliştirilmeye ve tehditler ortadan kaldırılmaya çalışılır. GZFT analizi ile elde edilecek verilerle Efes ören yerinin kültür turizmi anlamındaki potansiyeli ortaya konularak gelişmesiyle ilgili yapılması gerekenler değerlendirilecektir.

Üsküdar (2012), çalışmasında kültür turizmi ile ilgili kavramlar açıklanarak, Eskişehir’in kültür turizmi potansiyeli tarihi ve kültürel değerleri ile doğal güzellikleri incelenmiş ve Eskişehir’e gelen turistlerin bu kaynaklardan yararlanma oranları, nitelikleri ve Eskişehir’e ilişkin algıları yapılan bir anket çalışmasıyla değerlendirilmiştir. Turistler Eskişehir’deki seyahat deneyimlerini; alışveriş imkânlarını, eğlence ve gece hayatını, yöresel yemekleri, kültürel çekicilikleri, yiyecek ve içecek hizmetlerini, konaklama tesislerinin kalitesini, hediyelik eşyalarını, tarihi çekicilikleri, temizlik ve hijyeni, manzara ve doğal çekicilikleri, yerel festivallerin varlığı ve imkânlarını iyi ve çok iyi şeklinde değerlendirmişlerdir. Turistlerin bu pozitif algıları, gelecekte Eskişehir’in kültür turizmi destinasyonu olarak marka haline gelebileceğini göstermektedir.

Gül (2015) tarafından yapılan “Vezirköprü Yöresinin Kültür Turizmi” adlı doktora tezi çalışmasında Çalışmada, Vezirköprü yöresinin sahip olduğu arkeolojik, tarihi ve somut olmayan miras değerleri ile popüler kültür ürünü turizm kaynaklarını ortaya koymak ve bu kaynakların kültür turizmi yoluyla yörenin yerel ekonomik kalkınmasına katkı yapması için öneriler sunmak amaçlanmıştır. Bu amaçla yörenin sahip olduğu kültür turizm çekicilikleri turizm coğrafyasının sınırları içinde önce kavramlar yönünden incelenerek bu çekiciliklerle ilgili bir envanter oluşturulmuştur. Çalışmanın son aşamasında ise envanterde yer alan kültürel çekicilikler coğrafi kriterlere göre incelenerek kültür turizminin yöre ekonomisine yapacağı katkılarla ilgili öneriler getirilmiştir.

İbret & Aydınöz (2015) tarafından yapılan “Kastamonu Şehrinde Kültür Ve İnanç Turizmi” adlı çalışmada Kastamonu şehrinin kültür ve inanç turizmi açısından önemli yerleri hakkında inceleme yapılarak, bu potansiyellerin kültür turizmine sağlayacağı katkı ve sürdürülebilirliği üzerinde durulmuştur. Ayrıca elde edilen veriler GZFT analiz yöntemiyle değerlendirilerek güçlü ve zayıf yönleri ile turizm açısından fırsatlar ve tehditler belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, şehrin kültür ve inanç turizmi açısından durumunu belirlemek ve şehrin tanıtımını yapmaktır. Tarih, kültür, sanat eserleri ve doğal güzelliklerin bulunması, külliye, milli parklar, kayak merkezi, sağlık ve spor turizmi güçlü

yönleri iken; tanıtımın yetersiz oluşu, yeterli turizm tesisleri ve acentelerinin olmaması, kültür ve turizm varlıklarının yeterince korunamamış olması, yeterli da müzelerin bulunmayışı. Turizm acentelerinin ilgisizliği zayıf yönleridir.

Akkuş & Güneş (2016) tarafından yapılan diğer bir çalışmanın amacı ise Aydıncık ilçesi ve çevresinin kültür turizmi açısından önemli bir destinasyon haline gelebilmesi için potansiyel kaynakların belirlenmesi ve ülkemizde yaşanan kaynak kayıplarının burada yaşanmaması için kaynak koruma amaçlı bir yaklaşım olan sürdürülebilir turizm bağlamında yapılması gerekenleri ortaya koymaktır. Araştırma sonuçlarına göre; Aydıncık ilçesi Kültür Turizmi açısından güçlü bir potansiyele sahiptir. Turizmin ilçede yükselişe geçtiği bu zamanlarda çevre, kıyı ve kültürel dokuyu koruyucu önlemler mutlaka alınmalıdır.

Şengül, (2017) tarafından yapılan çalışma da tarihi ve kültürel değerleriyle zengin turizm potansiyeline sahip olan Mersin ili, Silifke ilçesinde bulunan Olba antik kentinin kültür turizmi açısından önemi değerlendirilmektedir. Olba antik kenti kültür turizmi açısından cazip bir destinasyon alanı olmaya adaydır. Antik kentin sahip olduğu çekiciliklere karşın hak ettiği yerde değildir. Bunun da temel sebebi tanıtım faaliyetlerindeki yetersizliklerdir. Çalışmada sunulan önerilerle kentin cazip bir merkez olarak kültür turizmi hareketlerine fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

Uspanova (2017) tarafından yapılan “Kazakistan’ın Turizm Potansiyeli Ve Geliştirilebilir Turizm Çeşidi Olarak Kültür Turizminin İncelenmesi” konulu Yüksek Lisans Tez çalışmasının amacı; Kazakistan turizm sektöründe kültür turizminin etkisini incelemek, Kazakistan’da kültür turizmi alanının oldukça geniş bir kaynağa sahip olmasına rağmen, yeteri kadar tanınmaması ve Kazakistan kültür turizminin tanıtımına literatür açısından bir katkı sağlayabilmektir. Elde edilen veriler GZFT analiz yöntemiyle değerlendirilerek güçlü ve zayıf yönleri ile turizm açısından fırsatlar ve tehditler belirlenmeye çalışılmıştır.

Bostancı (2019) tarafından yapılan “Gaziantep’te Kültür Turizmi: Yerli Turistlerin Algılarının Değerlendirilmesi” adlı tez çalışmasının amacı, Gaziantep’te kültür turizminin mevcut durumunun incelenmesi ve Gaziantep’i ziyaret eden yerli turistlerin kültürel bir destinasyon olarak Gaziantep’e yönelik algılarının belirlenmesidir. Bunun yanı sıra yerli turistlerin seyahat deneyimlerine göre Gaziantep’i nasıl değerlendirdikleri ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi, kültürel algılarının oluşturan ölçeğin boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesi, kültürel algılarının ve memnuniyet düzeylerinin demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi ve Gaziantep’te kültür turizminin gelişimine katkı sağlayacak öneriler sunulmasıdır.

Davutoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada tarihi kentlerin kültürel eksenli ekonomik gelişmesi ile yerel kalkınmasında sektörel olarak büyük bir paya sahip olan kültür turizminin sürdürülebilirlik ilkeleri ile değerlendirilerek, Mardin gibi UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne aday tarihi bir kentte, kültürel turizmin geliştirilmesi yönünde uygulanan mekânsal projelerden ziyade yer ve

yerellik kavramları ile ilişkili olduğunu ispatlamak ve seçili bölgenin kültürel turizm merkezi olmasına katkı sağlayabilecek özgün öneriler geliştirerek, strateji ve politikalar üretmek amaçlanmıştır.

Duman (2019) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise; Kars şehrinin somut ve somut olmayan kültürel değerlerine ilişkin değerlendirmeleri belirlemek ve bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda Kars'ın sahip olduğu somut ve somut olmayan miras değerleri ile popüler kültür ürünü turizm kaynaklarını ortaya koymak, kültür turizminin faaliyetlerinin önceliğini uzman bakış açısıyla belirlemek ve bu kaynakların sürdürülebilir kültür turizmi yoluyla şehrin ekonomik kalkınmasına katkı yapması için öneriler ortaya konmuştur.

Sağlam (2019) tarafından yapılan “Trabzon İlinde Kültür Turizmi Ve Turizm Planlamasına Etkisi” adlı tez çalışmasında Trabzon ilinin kültür turizmi potansiyelini ve turizm planlamasına etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Trabzon ili, tarihi ve kültürel değerleri ile yüksek oranda kültür turizmi potansiyeline sahiptir. Kültür turizmine kaynak oluşturan somut ve somut olmayan kültürel çekicilikler bu potansiyelin önemli bir parçasıdır. Kültür turizmi ve onun alt dallarından prehistorik turizm, arkeolojik turizm, tarih turizmi ve inanç turizmine kaynak oluşturan alanlar bulunmaktadır. Arkeolojik yerler, dini yapılar gibi somut kültürel miras ile gelenek görenek, yeme-içme, inançlar gibi soyut kültürel miras unsurlarını bünyesinde barındırmaktadır. Araştırmada gezi-gözlem ve mülakat yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada yapılan araştırmalar sonucunda Trabzon ilinin tarihi ve kültürel değerleri ile zengin bir kültür turizmi potansiyeline sahip olduğu belirlenmiş; ancak bu potansiyelin tam anlamıyla yerel ve uluslararası kültür turizmine açılmadığı görülmüştür.

Yücel & Ertin (2019) tarafından yapılan “Muğla Kentinin Kültür Turizmi Potansiyeli” adlı çalışmada Muğla kentinin kültür turizmi potansiyelinin araştırılması ve çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Öncelikle kentin coğrafi özelliklerine değinilmiş, sonrasında kültür turizmi kaynakları incelenerek sorun ve önerilere yer verilmiştir. Kentin arkeolojik sit alanı, müzeleri, han, hamam, cami, tarihi yolları, kahveleri, ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenen festivalleri, şehrin amblemi olarak da kullanılan bacaları, yöresel mutfağı ve el sanatları güçlü yönleri iken; Karabağlar Yaylası ile kent merkezi arasındaki ulaşım seferlerinin yeterli olmaması, alt yapı eksikliği, Muğla toplum yapısının sosyal, kültürel ve ekonomik yansımalarının görülebileceği yayla kahvelerinin büyük çoğunluğunun atıl durumda olması, tanıtım ve pazarlamanın yetersizliği zayıf yönleridir.

Kaya (2020) eko-kalkınma modeli olarak Silifke örneğini incelediği araştırmada, Silifke'nin ekolojik özelliklerine dayalı bir Turizm modelinin geliştirilmesi ve bölgenin Turizm dinamiklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 432 katılımcı ile anket 13 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Silifke ilçesi ile ilgili eko-kalkınma modeli hazırlanmış, alternatif Turizm özelliklerine vurgu yapılmış paydaşların modele katılımı sağlanarak yerel yönetimlerin turizme katkı sağladığı görülmüştür. Hazırlanan turizm modellerinin faaliyete getirilmesi

ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi için yerel yönetimlerin önemli bir role sahip olduğu görülmüştür. Silifke'nin doğal, kültürel ve tarihi açıdan önemli likler barındırdığı belirtilmiş, turizm alanları bakımından Türkiye'nin önemli bölgeleri arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu bölgenin turizm potansiyeli bakımından geliştirilmesi, mevcut potansiyelin tam olarak yansıtılabilmesi hem vatandaşların hem de yerel yönetimlerin katkısı ile gerçekleştirilebilir.

Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada Mersin kentinde kültürel mirasa yaklaşım belirlenerek sorunları üzerinde durulmuş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden keşifçi araştırma yoluyla gerçekleştirilmiş, gözlem ve görüşme yöntemleriyle veriler bir araya getirilmiştir. Mersin merkez ve kırsal yerleşmelerde mimari parçaların yeniden kullanıldığı alanlar belgelenmiş, gözlem sürecinde Mersin'den uzmanların görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak Türkiye genelinde olduğu gibi Mersin'de de devşirme kullanımı ve tahribat olmak üzere iki yaklaşımın mevcut olduğu belirlenmiştir. Mersin'de farklı yerleşmelerde tarihi mimari parçaların devşirme olarak benimsendiği ancak bu eserlerin kültürel miras değeri üzerine yeterli farkındalığın oluşmadığı söylenebilir. Yine kırsal alanda yapılan gözlemlerde tarihi varlıkların restorasyon ve konservasyon çalışmalarının yeterli biçimde uygulanmadığı ve tahribata açık olduğu belirlenmiştir.

Boyras Seyhan (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Silifke tarihi ve sikkeleri incelenmiştir. Araştırma bir doktora çalışması niteliğinde hazırlanmış olup, tarihi süreçte kullanılan sikkeler aracılığıyla Silifke'nin eski çağ tarihine yönelik bilgilere Ulaşılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında paleolitik dönemden itibaren orta Çağa kadar Olan süreç incelenmiş, kullanılan sikkeler ile o dönemin halkının sosyal ve kültürel yaşamı açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Helenistik dönemden itibaren Roma İmparatorluğu'na kadar olan süreçte her dönemde sikkenin basıldığı belirlenmiştir. Müzelerde yayınlanan kataloglarda Silifke kentine ait sikkeler sınıflandırılarak verilmiştir.

Topaloğlu (2022) tarafından yapılan çalışmada Anamur'un Kültür turizmi potansiyeli bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma 34 katılımcıdan elde edilen görüşme verileri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Anamur ilçesinin somut ve somut olmayan özellikler bakımından çeşitli kültürel değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Anamur ilçesinde antik kent, kale, kilise, sahil ve doğal yaşama ilişkin turistik özelliklerin zengin olduğu ifade edilmiştir. Anamur'da havalimanı bulunması, turizme yönelik çalışmalarının bakanlık ve uzman ekipler aracılığı ile desteklenmesi, bölgede kazı çalışmalarının yapılması gibi önemli bir avantajlar bulunmaktadır. Ancak bölgede nükleer santral bulunması, reklam ve tanıtım eksikliği, halkın yeterince bilinçli olmaması konaklama imkanlarının sınırlı olması gibi durumlar kültür ve turizm bakımından dezavantajlar kategorisinde değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırma Yöntemi

Yöntem araştırmanın tasarım aşamasında ‘neyin nasıl yapılacağının’ anlatıldığı bölümdür. Araştırmaların yöntem bölümünde, ‘Araştırmanın kapsamının ifade edilmesi’, ‘Araştırmanın tasarım türünün belirlenmesi’, ‘Araştırmanın verilerinin nereden ve hangi şekilde toplanacağının belirlenmesi’, ‘Verilerin toplama yönteminin ifade edilmesi’, ‘Araştırmanın değişkenlerinin saptanması’, ‘Araştırmadaki verilerin nasıl ölçüldüğünün ayrıntılı anlatılması’, ‘Araştırmanın güvenilirlik ve geçerlilik sorunlarının belirtilmesi’, ‘Araştırmanın kuram ve yönteminde ortaya çıkan sınırlıklarının ortaya konması’ gerekmektedir (Erdoğan, 2012). Diğer bir taraftan yöntem, araştırmaların bilimsel bir çerçevede sunulmasını sağlamaktadır (Gurbetlioğlu, 2015).

Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, birkaç kişinin bir görüngü veya belli bir kavramla ilgili yaşamış oldukları deneyimlerinin ortak anlamını ortaya çıkaran bir desendir. Bu desende hedeflenen, belli bir olguyu derinlemesine yaşayan kişilerin deneyimlerinin özünü anlamaktır (Creswell, 2018, s. 77). Patton’ a göre ise günlük deneyimlerimizin mana ve doğası hakkında etrafıca bir anlayışın kazanılmasını amaçlayan bir araştırma desendir (Patton, 2014). Bu desende bireylerin belirli bir durum ya da olaya ilişkin duygu, düşünce ve deneyimlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu araştırmada Mersin ili Silifke İlçesi’nde bulunan katılımcıların, Silifke ilçesinin kültür ve turizm potansiyeli açısından görüşlerinin incelenmesi bakımından fenomenolojik araştırma yöntemi olarak tasarlanmıştır.

Creswell’a göre (2018, s. 81-82) fenomenolojik bir araştırmada olması gereken aşamalar şunlardır;

- Fenomenolojik araştırmada öncelikle problem belirlenmelidir. Bu aşama diğer tüm aşamaları etkilediği için önemli bir aşamadır.
- Araştırmada görüngü ile ilgili aynı deneyimi yaşamış kişilerden veriler toplanmaktadır ve mülakatlardan, gözlemlerden, günlüklerden ya da sanat formlarından faydalanılmaktadır.
- Fenomenolojik araştırmada bir diğer aşama ise veri toplama aşamasıdır. Fenomenolojik bir araştırmada diğer nitel araştırma desenlerinde olduğu gibi görüşme, doküman analizi ve gözlem gibi veri toplama teknikleri kullanılır (Creswell, 2018, s. 78-79).
- Görüşmeden elde edilen cevaplar ses/ video kaydı ve not tutmayla kaydedilebilir.
- Fenomenolojik araştırmada veriler toplandıktan sonraki aşama ise veri kodlama ve analizi sürecidir. Araştırmacı bilgileri tekrar tekrar okuyarak, kodlar belirlemeli daha sonra ise kategoriler ve alt kategorileri belirtmelidir. Görüşmeye katılan kişilerin adları ise kod ad (rumuz) şeklinde yerleştirilmelidir (Kıral, 2021, s. 98-99).

- Araştırmacı daha sonra bu açıklamaları, alıntıları ve temaları görüşmeye katılan bireylerin deneyimlerini betimleyici bir yazı yazarken kullanır ve çalışmasını sonlandırır (Creswell, 2018, s. 82).

Nitel Araştırma ‘gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma’ olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalar konunun ve önceden belirlenen araştırma problemlerinin derin ve ayrıntılı olarak araştırılmasına imkân sağlamaktadır. Bu nedenle de nitel araştırma modeli altında gerçekleştirilen çalışmalarda insanların ‘ne bildikleri’, ‘ne yaptıkları’, ‘ne düşündükleri’ ve ‘ne hissettikleri’ ayrıntılı olarak ortaya çıkarılabilir. Ayrıca nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmaların amacı genelleme yapmak değildir (Yeşil, 2015). Bu çalışmaların amacı sonuçları ve olayları bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymaktır. Bu yüzden araştırma sonunda elde edilen bulguların genellemesinden uzak durulmuştur. Ayrıca 07.02.2023 tarih ve 482 sayılı etik kurul raporu alınmıştır.

Yazın taramasında yer alan benzer çalışmalarda; Günel (2005) tarafından yapılan ‘‘Mardin İl’inde Kültürel Turizm Potansiyeli’’ adlı çalışmada gözlem, varsayım, test, genelleme sıralamasının izlendiği nitel ve nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak literatür taranmış ve sonrasında bölgedeki ziyaretçilere anket uygulanmıştır.

Eser, Dalgın, & Çeken (2010) tarafından Efes’e yönelik yapılan çalışmada veri toplama tekniği olarak yapılandırılmamış gözlem tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerden faydalanarak SWOT analizi yoluyla değerlendirme yapılmıştır.

Üsküdar (2012), tarafından Eskişehir’in kültür ve turizm potansiyeline yönelik yapılan çalışmada veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır ve verilerin analizinde tanımlayıcı veri analizi kullanılmıştır.

Gül (2015) tarafından yapılan ‘‘Vezirköprü Yöresinin Kültür Turizmi’’ adlı doktora tezi çalışmasında Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) ve bu yönetime entegre olmuş SWOT analizi tekniği kullanılarak araştırma sahasının tüm turizm çekicilikleri kültür turizm kriterlerine göre değerlendirilmiştir.

Akkuş & Güneş (2016) tarafından Aydıncık üzerine yapılan diğer bir çalışmada ise niteliksel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat yöntemine uygun açık uçlu sorulara yer verilmiştir.

Uspanova (2017) tarafından yapılan ‘‘Kazakistan’ın Turizm Potansiyeli Ve Geliştirilebilir Turizm Çeşidi Olarak Kültür Turizminin İncelenmesi’’ adlı çalışmada nicel araştırma yöntemi uygulanmış ve verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikle, t testi ve ANOVA analizi kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Örneklemi

Örneklem ‘*belli bir evrenden belli kuralara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği olan küçük küme*’ olarak tanımlanmaktadır. Araştırmaların çoğu örneklem üzerinde gerçekleştirilir. Çalışmaların genel amacı fazla veri toplamaktan ziyade katılımcılardan geçerli olan bilgilerin toplanmasıdır (Karasar, 2016). Bazı araştırmalarda tek bir örneklem ile derinlemesine yapılacak bir araştırma bile yeterli olmaktadır. Bu nedenle nicel araştırmalara göre nitel araştırmalarda amaçlı örneklem yöntemi kullanılmaktadır (Patton, 2002, s. 230).

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirildiğinden amaçlı örneklem ve kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme araştırmacı çalışmasında belirlediği araştırma sorularına en iyi yanıt alacağı kişileri ve mekanları kendi belirlemektedir ve araştırma örneklemine seçilen kişiler bilgi vermeye isteklidir. Bu durumda araştırmacı, belirlediği araştırma sorularının daha kolay cevaplanması şansına sahip olmaktadır (Özsevgeç, 2016, s. 156). Aynı zamanda amaçlı örnekleme yöntem çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile 2023 yılı Ocak ve Şubat aylarında Silifke ilçesinde ikamet eden yerel halktan, araştırmaya gönüllü olarak dâhil olan 35 katılımcı dâhil edilmiştir. Katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesinde, Silifke ile ilgili yaşantısı bulunan, ilçede uzun yıllar yaşamış olan ya da ilçenin idari birimlerinde görev yapmış kişilerin olmasına dikkat edilmiştir.

3.4. Araştırmanın Ölçme Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır. Bu kapsamda veriler önceden hazırlanmış görüşme formu çerçevesinde toplanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacıya esneklik sağlamaktadır ve araştırmacının belirlediği sorular ve sayılar araştırmanın gidişatına göre değişebilir. Araştırmacı görüşme sırasında daha önceden belirlediği sorular dışında katılımcılara ilave sorular sorabilir (Kozak, 2015, s. 90). Diğer bir taraftan araştırmada kullanılan görüşme formu katılımcılara zaman kazandırmaktadır. Çünkü cevaplanan soruları araştırmacı tekrar katılımcıya sormak zorunda kalmamaktadır. Ayrıca görüşülen katılımcılara önceden belirlenen sorular sorulduğundan dolayı katılımcılardan ‘*daha sistematik ve karşılaştırılabilir*’ yanıtlar alınması sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 150-151).

Nitel verilerin temel olarak toplanmasında görüşme, gözlem ve yazılı doküman taramasından faydalanılmaktadır. Bu çalışmada yöntem bölümünde ifade edildiği üzere veriler görüşme yöntemi kullanılarak elde edilmiştir: Kozak (2015, s. 94)’da nitel araştırmalarda kullanılan görüşme yönteminin güçlü yanları araştırmanın konusu ile ilgili detaylı bilgi toplanmasının sağlanması, araştırma kapsamında toplanan detaylı verilerin arasında neden- sonuç ilişkisinin daha kolay kurulması, görüşme sırasında katılımcının anlamadığı sorulara araştırmacının hemen müdahale ederek daha çabuk anlaşılmasının sağlanmasıdır.

Görüşme formunda Silifke ilçesinin kültür ve turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasına yönelik yedi açılı soruya yer verilmiştir. Sorular katılımcılara yüz yüze uygulanmaya çalışılmış, yüz yüze

görüşmenin mümkün olmadığı bazı durumlarda görüşmeler telefonla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracında yer alan sorular şu şekildedir;

1. Silifke kültür turizm denince aklınıza neler gelmektedir?
2. Silifke'nin kültür turizmi açısından güçlü yönleri nelerdir?
3. Silifke'nin kültür turizmi açısından zayıf yönleri nelerdir?
4. Silifke'nin kültür turizmi açısından fırsatları nelerdir?
5. Silifke'nin kültür turizmi açısından tehditleri nelerdir?
6. Silifke'nin kültür turizmi neden gelişmemiştir?
7. Size göre Silifke kültür turizminin gelişmesi için neler yapılabilir?

3.5. Verilerin Analiz Yöntemi

Araştırma verilerinin analizinde nitel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda öncelikle veriler, görüşme formundaki sorular doğrultusunda kategorize edilmiştir. Kozak'a göre örneklem sayısının belirlenmesinde toplanan verilerin kalitesi, tekrar edilmesi önemlidir ve yüksek lisans tezleri için 12- 15 arasında görüşme yeterlidir (Kozak,2021). Verilerin düzenlenmesi sonucunda her bir soru ile ilgili 35 katılımcıdan elde edilen verilerin kodlaması yapılmıştır. Sorunun içeriğine bağlı olarak farklı kodlamalar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda verilerin içerik analizi tekniği ile analiz edildiği söylenebilir. Çünkü içerik analizi tekniğinde, verilerin analizine ilişkin önceden belirlenmiş kod ve temalar bulunmamaktadır. Buna karşılık veri analiz sürecinde, verilerin durumuna bağlı olarak kod ve temalar ortaya çıkabilmektedir. Yapılan analizlerde her bir görüşme sorusuna yönelik farklı temalar ve bu temaların içerisinde kodlamalar yapılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplama ve analiz aşamalarında güvenilirliğin sağlanması oldukça önemlidir. Bu süreçlerde araştırmacının duygu ve düşüncelerinin, araştırma verilerini etkilememesi bakımından kod ve temalara ilişkin analizlerin farklı bir araştırmacı tarafından gözden geçirilmesi sağlanmıştır. İki farklı araştırmacının yaptığı analizler sonucunda kod ve temalara ilişkin uyum yüzdesi aynı zamanda verilerin ve sonuçların güvenilirlik düzeyi ile ilgili bilgi vermektedir. Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde araştırmacılar arasında gerçekleşen uyum yüzdesi %94 olarak bulunmuştur. Bu bakımdan nitel veri toplama süreci ve analizlere yönelik aşamaların güvenilir olduğu söylenebilir.

3.6. Veri Toplama Süreci

Görüşmelere başlamadan önce katılımcılara araştırmanın konusu hakkında kısa bir açıklamada bulunulmuştur. Görüşmeler 25-35 dakika arasında farklı süreler ile katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin süresi mümkün oldukça uzun tutulmaya çalışılmıştır. Çünkü nitel araştırmalarda görüşme süresi uzadıkça araştırmacı ile katılımcı arasında güven ortamı oluşmakta ve katılımcı daha samimi cevaplar vermektedir. Bu sayede araştırma verilerinin inandırıcılığı daha artmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 300). Katılımcılardan görüşmelerde ses kayıt cihazı

kullanılması için izin istenmiştir. Fakat katılımcıların tamamı görüşmenin kayıt edilmesine sıcak bakmamıştır. Bu nedenle de bu çalışmada tüm verilerin toplanma aşamasında ses kayıt cihazı kullanılmamıştır. Görüşmelerde katılımcılardan elde edilen bilgiler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılar ile güven ortamının oluşmasına önem gösterilmiş ve katılımcının yönlendirilmesinden uzak durulmuştur. Ayrıca katılımcı ile etkili bir iletişimin sağlanması için önceden hazırlanan görüşme formundaki soruların direkt okunmasından kaçınılmış ve katılımcı ile sohbet havasında ve göz teması sağlanarak ifade edilmesine dikkat edilmiştir.

3.7. Sınırlılıklar

Silifke'nin kültür turizminin gelişmesine yönelik katılımcıların görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu bakımdan araştırma 2023 yılı ocak ve şubat aylarında Silifke ilçesinde ikamet eden yerel halktan, araştırmaya gönüllü olarak dâhil olan 35 katılımcıdan ve bu katılımcılardan elde edilen verilerle sınırlıdır.

3.8. Araştırma Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmalarda elde edilen verilerin bilimsel bir nitelik taşıması için gerçekleştirilen araştırmanın geçerli ve güvenilir olması gerekmektedir. Bu yüzden araştırmacıların yürüttükleri çalışmaların geçerli ve güvenilir olup olmadığının belirlemeleri ve bunu açıklamaları beklenmektedir. Bu kapsamda nitel araştırmalarında bilimsel bir zemine oturtulması için geçerli ve güvenilir olduklarının belirlenmesi gerekmektedir. Nitel araştırmalarda geçerlilik '*doğru bilgiye ulaşması konusunda gereken önlemlerin alınması*', güvenilirlik ise '*araştırma sürecini ve verileri açık ve ayrıntılı bir biçimde, yani bir başka araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek bir biçimde tanımlanması*' olarak ifade edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırma geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla, araştırmanın tasarımı, veri toplama, analizi ve değerlendirme süreçlerinde uzman görüşleri ve desteğinden faydalanılmıştır. Özellikle veri toplama aşamasında görüşme soruları önceden hazırlanmış, katılımcılara online ve yüz yüze uygulanmıştır. Katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak dahil edilmiş, bu bakımdan verilerin güvenilir olması sağlanmıştır. Veri analizi aşamasında ise analiz bulguları ile katılımcıların görüşlerine yer verilerek, oluşturulan kodlamaların ve yapılan yorumların gerçeği yansıtmaya ilişkin kanıtlar sunulmuştur.

3.9. Katılımcılara Yönelik Demografik Bulgular

İlgili literatür incelendikten sonra, yerel paydaşlara sorulmak üzere uzmanların görüşleri de alınarak görüşme formu hazırlanmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcılara Yönelik Demografik Bulgular

Katılımcı Numarası	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Çalışma yeri/pozisyon	Görüşme Süresi
K1	36	E	Lisans	Turizmci	Denizkızı Seyahat Acentesi	30 dk
K2	65	K	Lisans	Arkeolog	Silifke Eski Müze Müdürü	25 dk
K3	72	E	Ön Lisans	Emekli	Yazar	35 dk
K4	50	K	Lisans	Müdür Yardımcısı	Mersin İl Kültür Turizm Müdürlüğü	25 dk
K5	73	E	Ön Lisans	Emekli	Eski Silifke belediye kültür müdürü	25 dk
K6	74	E	Ön Lisans	Emekli	Taşeli Kültür Ve Eğitim Vakfı Başkanı,	30 dk
K7	59	E	Lisans	Kaymakam	Silifke Kaymakamlığı	25 dk
K8	50	E	Lisans	Belediye Başkanı	Silifke Belediyesi	25 dk
K9	36	E	Ön Lisans	Sanal Ortam İçerik Üreticisi	Silifke İlçemiz Taşeli Yöremiz	25 dk
K10	39	E	Lisans	Sigortacı	Kent Konseyi Başkanı	30 dk
K11	60	K	Lisans	Emekli	Halk Kültürü Araştırmacısı	25 dk
K12	62	K	Lise	Turizmci	Taşova Turizm Sahibi	30 dk
K13	37	E	Ön Lisans	Rehber		25 dk
K14	59	E	Ortaokul	Esnaf	Silifke Esnaf Ve Sanatkârlar Odası Başkanı	25 dk
K15	58	E	Lisans	İşletmeci	Otel Yöneticisi	30 dk
K16	55	K	Lisans	Müze Sorumlusu	Taşucu Amphora Müze Sorumlusu	25 dk
K17	74	E	Lisans	Araştırmacı	Halk Bilimi Araştırmacısı	25 dk
K18	56	K	Lisans	Emekli	Özel Çevre Koruma Müdürü	35 dk
K19	65	E	Lisans	Tarihçi	Milli Eğitim	25 dk
K20	67	E	Lise	İşletmeci	Turizm Derneği Eski Başkanı	25 dk
K21	73	E	Lisans	Emekli	Silifke Eski Belediye Başkanı	25 dk
K22	50	E	Doktora	Öğretim Üyesi	Taşucu Meslek Yüksekokulu	25 dk

K23	56	E	Lisans	Doktor	Silifke Eski Belediye Başkanı	30 dk
K24	70	E	Lisans	Avukat		25 dk
K25	32	E	Doktora	Arkeolog	Uzuncaburç Kazı Başkanı yardımcısı	35 dk
K26	70	E	Ön Lisans	Emekli	Göksu Bölge Vakfı Başkanı	25 dk
K27	53	E	Ön Lisans	Turizmci	Silifke Turizm Derneği Üyesi	25 dk
K28	67	E	Ön Lisans	Emekli	Kyk Yurt Müdürü	25 dk
K29	64	E	Lisans	Emekli	Poyraz Doğa Gezinleri Derneği Üyesi	25 dk
K30	77	E	Ortaokul	Yazar		25 dk
K31	37	K	Lisans	İşletmeci	Yeşilovacık Rozana Pansiyon Sahibi	30 dk
K32	58	K	Doktora	Öğretim Üyesi/Girişimci	Pozitif köy Kırsal Turizm ve Eğitim Merkezi Kurucusu	25 dk
K33	51	E	Lise	İşçi	Akkuyu Nükleer Santral Mert-Tur Şirket Saha Sorumlusu	25 dk
K34	55	E	Lise	Turizmci	Taşucu Eğitim ve Doğal Hayatı Koruma Vakfı Başkanı	35 dk
K35	56	E	Ortaokul	Muhtar	Silifke Uzuncaburç	25 dk

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular tabloda verilmiştir. Toplamda 35 kişinin katıldığı araştırmada katılımcılar genellikle 40 yaş üzeri bireylerden meydana gelmektedir. Cinsiyet bakımından 7 kadın katılımcı ve 28 erkek katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Eğitim düzeyi bakımından çeşitli eğitim düzeyine sahip katılımcılar bulunmakla birlikte, katılımcıların çoğu lisans eğitim düzeyine sahiptir. Meslek bakımından ise katılımcılar esnaf, idareci, öğretmen, arkeolog ve turizm çalışanı gibi çeşitli de sektörlere sahip bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların çalışma yerleri ya da pozisyonları bakımından durumları incelendiğinde müze müdürü, ve Turizm Bakanlığı çalışanı ya da belediye çalışanı gibi bireylerden meydana gelmektedir. Araştırma kapsamında katılımcılarla yapılan görüşmeler 25-30 dakika aradığında sürmüştür.

3.10. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi ve analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular görüşme soruları

bağlamında katılımcıların görüşleri verilerek, kodlama ve temalar oluşturulmuş, oluşturulan kodların frekansları ve yüzdelik değerleri verilmiştir. Ayrıca katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen temalar aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 3.1. Silifke Kültür Turizmi Tema ve Alt Temaları

3.10.1. Katılımcıların “Silifke Kültür Turizm Denince Aklınıza Neler Gelmektedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. Silifke gerek doğal güzellikler gerekse de tarihi yerler açısından çok zengin bir coğrafyadır. Silifke’de olan doğal kaynaklar Mersinin hiçbir ilçesinde yoktur. Adeta her yerinden tarih fişkırıyor. Fakat buna karşın hak ettiği yerde değil.

K.2. Cennet cehennem obruğu ve astım mağarası, Aya tekla klisesi, Silifke kalesi, Uzuncaburç, Olba antik kenti önemli somut miraslardır.1998 den sonra buralarla ilgili bilimsel çalışmalar da artmıştır. Yine gastronomi anlamında oldukça geniş bir yelpazesi vardır. Yörük kültürü oldukça önemlidir çünkü Silifke’de örf adetler ve geleneksel yaşam hala devam etmektedir.

K.3. Silifke arkeolojik olarak Türkiye’nin en bakir yerlerindendir. Ayrıca Yörük geleneklerinin hala sürdüğü ender yerlerden. İklimi, bitki örtüsü, Göksu deltasından dolayı zengin alüvyon toprakları ve tarım da Silifke’yi ön plana çıkaran yönleri.

K.4. Öncelikle deniz, kum, güneş, sahilleri, koyları, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış oluşu, tarihi yerleri, antik kentleri, birçok alternatif turizm yapılması, folkloru, gelenek görenekleri, zengin yöresel mutfacı ve ham çökeleği geliyor.

K.5. Silifke geçmişten bugüne 4 tane uygarlığın başkenti olmuştur. Anadolu’da yaşayan hem Avrupa’yla hem de Arap dünyasıyla hem de İran’la ilişkileri vardır ve sık sık idare değiştirmiştir. Bundan dolayı her uygarlığın izini bulmak mümkündür. Silifke, Karamanoğullarının, eski İçel’in ve

Selefkoslar'ın başkenti olmuştur. Cumhuriyet dönemi ve sonrasında Yörük kültürü önemli rol oynamıştır. Türkülerde, halk oyunlarında hep Yörük kültür ve yaşantısını canlandıran figürler var. Alman lideri Barbaros 'sa haclı seferlerinde Karaman üzerinden Göksu'yu takiben gelmiş ve Kudüs'e gitmek için bu bölgenin insanıyla anlaşma yapmış.

K.6. *Mersin coğrafyasında bulunan 550 ören yerinin 56sının Silifke'de bulunması, Silifke'nin tarihi turistik açıdan ne kadar zengin olduğunu gösterir niteliktedir. Ayrıca Göksu deltası, yaylalarımız, tarım ve hayvancılık, örf adetlerimiz hepsi kültür turizminin birer parçasıdır.*

K.7. *Sadece Silifke'de 75 vilayetten daha fazla tarihi alan var. Gerek doğa güzellikleri, endemik bitki türleri, folkloru, örf adetleriyle çok yönlü bir ilçe Silifke.*

K.8. *Kültür turizmi; doğal ve tarihsel kültür varlıklarını, kültürel etkinlikleri ve güncel sanat eserlerini, bazı sosyo-ekonomik olguları turistik bir ürün biçiminde gezginlerin hizmetine sunan bir turizm anlayışıdır. Yalnızca tarihsel olanı değil, günceli de kapsayan bir terimdir.*

K.9. *Silifke kültür turizmi denilince ilk sayılması gerekenler; Silifke kalesi, Taşköprü, Göksu Irmağı, Yörükler, türküler, halk oyunlarıdır.*

K.10. *Silifke Kalesi, Tokmar Kalesi, Jüpiter Tapınağı, Ayatekla Kilisesi, Uzuncaburç, Göksu Deltası, Yörük kültürü aklıma geliyor.*

K.11. *Silifke'nin kendi küçük ama tam bir turizm dünyası. Tarihi, doğal güzellikleri, ırmağı, yaşam biçimi, kültür rotaları, çok bilinmeyen Mürüvvet hanım konağı aklıma ilk gelenler. Burada birçok eski taş evler var ve bunların çoğu kurum adı restore ediliyor. Benim de böyle bir taş evim var. Dedem teğmenmiş ve Kabasakallı köyünün ilk kurucularından. Atalarımız yörükmiş, bir yerden bir yere giderken ticaret, kız alış verişi yol üzerinde olurmuş. Silifke de biliyorsunuz geçiş güzergâhında kavşak konumunda. Köye böylece yerleşmişler ve konağımız ta o zamanlardan kalma çok eski taş bi konak, alt katı toplantı salonuymuş. Silifke'de bu tarz birçok taş ev var.*

K.12. *Kilikia dönemine ait tarihi yerler, Aya tekla klisesi, Taşköprü, Silifke kalesi, Göksu deltası, Uzuncaburç, çaltı bozkır lavanta tarlası; çilek, susam ve yer fıstığı, rüzgârı, kekliği, yoğurdu ve dünyaca ünlü halk oyunları aklıma geliyor.*

K.13. *Silifke kalesi, Aya tekla, Cennet Cehennem obruğu, Uzuncaburç, Olba antik kenti, çilek, batırık, halk oyunları, yoğurt ve Sarıkeçililer (Türkiye'deki tek konargöçer aşiret).*

K.14. *Silifke denince ilk akla gelen, tarihi bir bölgede yer alması ve ören yerleri. Halk oyunları, yoğurdu, Yörük kültürü.*

K.15. *3000 yıllık tarihi, inanç turizmi, Anadolu Yörük kültürü, Göksu boyu yaşamlar, gastronomi, tahtacı alevi kültürü, Kültür yolu Silifke, 23 Akdeniz ülkesinin komşusu Silifke, Akdeniz yemekleri, folklorumuz, tıbbi ve aromatik bitkilerimiz, Konya-Karaman Silifke destinasyonu deniz bağlantısı Silifke.*

K.16. *Silifke kültür ve turizm denince Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor festivali ilk akla gelen, Silifke'nin tarihi geçmişi oldukça eskidir Silifke kalesi, Silifke köprüsü o günlerden günümüze gülümseyen yapılarıdır. Turizm de hak ettiğimiz değeri henüz alamadık.*

K.17. *Bilinen araştırmalar sonucunda 4. bin Yıllık bir tarih geçmişi var. O dönemlerden kalan tarihi yapılar hala ayakta. İzleyenler tarih ve kültür geçmişini görünce izlenimlerini aktarmakta, bir başkası da ziyaret etmek için gelmeye devam etmektedir. Yaşanılan coğrafyanın sağlıklı olması, özellikle Göksu vadisinin iklim dokusu binlerce yıllık yaşamı günümüze kadar getirmiştir. Hitit, Bizans, Roma, Selçuklu, Osmanlı döneminde bölgede kültür yapıları ortaya konmuş. Bu bize kültürel bir mirastır. Bölge bir hazine gibidir.*

K.18. *Kültür deyince o yörenin düşünleri, yemekleri, şivesi, gelenek ve görenekleri, türküleri, folkloru, Ağıtları adetleri giyim tarzı akla gelir bunların harmanlanarak gelen turistlere tanıtılmasıdır.*

K.19. *Kültür turizmi kapsamında, etnografik karakterli kırsal bölge halkının tarım ve hayvancılık yaşantısını (gelenekleri, uygulamaları) yerinde gözlemleme, izlemeyi anlıyorum, antik çağ yerleşimleri ve kalıntıları, bu kalıntılarla ilgili efsaneleri, tarihte bilinen siyasal-sosyal olayları bağdaştırarak yerinde ziyaret etmek.*

K.20. *Toplumun yaşam tarzını yansıtması aklıma geliyor. Mesela yörük kültürü, Türkmen kültürü, örf adetler,.*

K.21. *Tarihi, kültürel değerleri, doğal güzellikleri, gastronomisi, halk oyunları, örf adetleri.*

K.22. *Selefkos İmparatorluğu ve Yörük Türkmen memleketi.*

K.23. *Luviler denilen insan topluluklarından başlayarak yaklaşık 3000 yıllık bir tarihin oluşturduğu miraslar. Çok farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmasından kaynaklanan değişik kültürlerin günümüze yansması. Güzel coğrafi ve iklimsel özelliklerinin kültürel gelişime katkısı. Yöresel, çok çeşitli ve zengin beslenme alışkanlıkları, birlikte yaşama ve eğlenme kültürü.*

K.24. *Her yıl yapılan Uluslararası Müzik ve Kültür Festivali. Eşsiz denizi ve sahilleri. Göksu Nehri. Tarihi eserleri Kale, Taşköprü, Tekir ambarı adı verilen kale eteğindeki, kalenin su ihtiyacını karşılayan sarnıç. Ayatekla klisesi. Uzuncaburç tarihi kalıntıları. Atakent ile Meydan Mahallesi arasında yer alan tarihi kent kalıntıları. Tokmar Kalesi. Bir de Taşucu'nda Liman Kalesi (Ak Liman Kalesi) var. Ancak Nato Limanı içinde kaldığından turizm açısından yararlanma olanağı yok.*

K.25. *Doğa ve Tarih. Silifke ve çevresi, burada sayfalarca yazılabilir. Çünkü bu yöre her yönden çok zengindir. Ancak ben yakın ve hemen ulaşılabilir; yerlerden bahsedeceğim. Göksu nehrinin denizle buluştuğu kısım olan Göksu Deltası'ndaki doğal oluşumlar ve buradaki vahşi yaşamın korunması önemli bir durumdur. Bunun yanında Silifke'nin kendisinin tarih öncesi çağlardan bu yana yerleşildiğini söylemek mümkündür.*

K.26. *Kültürel varlıklar, tarihi yerler, konaklar; mesela eski vilayet konağı orijinal bir yapıdır, şu an kaymakamlık binası oldu. Atatürk evi konağı. Buranın bir de önde gelen 3 sülalesi var; bunlardan birisi Hacı Hulusiler, bu ailenin yaptığı 2 katlı konak hala duruyor. 1925 te Atatürk Silifke 'ye geldiğinde ilk geceyi, bu konakta Hacı Hulusilerin misafiri olarak geçirir. Diyeceğim o ki Silifke 'nin konakları da meşhurdur. Taş mektebi, ayazı, Cumhuriyet okulu.*

K.27. *Halk oyunları, festivalleri, örf adetleri, ören yerleri, konakları, Göksu Deltası.*

K.28. *Gelenek - görenekleri, kıyafetleri, yemekleri, lehçesi, folkloru, türküleri, yerel festival ve milli bayramları, tarihi (dünü ve bugünüyle) etnik yapısı.*

K.29. *Doğası, tarihi, deniz ve güneşi, örf adetleri, geleneksel ürünleri.*

K.30. *Tarihi, ören yerleri, kaleleri, Yörükleri, örf adet ve yaşam biçimleri, geleneksel yemekleri.*

K.31. *Arkeolojik alanları, yaylaları, koyları, doğal güzellikleri, coğrafi işaretli ürünleri, türbe ve ziyaretleri, taş konakları, Yörükleri, lehçesi, geleneksel kıyafetleri.*

K.32. *Hitit uygarlığından başlayarak Bizans, Roma, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinin izlerini taşıyan 4000 yıllık tarih ve kültür mirası. İlk aklıma gelenler: Silifke 'nin göbeğindeki Zeus tapınağı, Silifke Kalesi, Taş Köprü, Ayatekla Kilisesi, Cennet Cehennem Mağaraları, Uzuncaburç, Olba Antik Kenti, Alahan manastırı, Taşucu Liman Kalesi, Tokmar Kalesi, Boğsak Koyu ve Adası, Silifke Müzesi, Taşucu Amphora Müzesi. Göksu vadisi ve Göksu deltası doğal çevre mirası. Bölgedeki muhteşem yürüyüş parkurları, kuş gözlem alanları, farklı türlerin üreme ve yaşam alanları. Mesela Caretta kaplumbağaları, yalnızca Göksu Deltasında yaşayan saz horozu. Silifke türküleri ve halk oyunları. Can çekişen Yörük kültürü, geleneksel el sanatları. Son yıllarda yapılmayan Silifke Müzik ve Folklor Festivali Narenciye ve Silifke çileği.*

K.33. *Silifke kültür turizmi denince ilk aklımıza gelen unsurlar Helenistik çağlara dayanan tanrıların, tanrıçaların kralların yaşadığı kadim topraklar eşsiz doğası folkloru ve kendine özgü mutfağı ilk aklımıza gelenlerdir.*

K.34. *Silifke 'de kültür ve turizm deyince aklımıza ilk gelen; kültür olarak zengin, turizm yönünden çok geniş görsel alanlar olmasına rağmen yeterince faydalanamadığımız gelmektedir.*

K.35. *Silifke kültürümüz oldukça köklüdür. Eski dönemlerden bu yana birçok millet burada yaşamıştır. Üyesi bulunduğumuz yörükler ise son yaşayanlardır. Bu sebeple geçmişten bugüne gelen tarihi ve beşeri olan ve halen yaşamakta olan kültürler aklıma gelir.*

Tablo 3.2. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizm Algılarına İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlar	Sıklık	%
Silifke Kültür Turizm Algısı	Kültür	16	32
	Tarih ve arkeoloji	14	28
	Doğal güzellikler	9	18
	Yörük Kültürü	7	14
	Gastronomi	4	8
	Toplam	50	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizm merkezi olması algılarına ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde kültür (16), tarih ve arkeoloji (14), doğal güzellikler (9), Yörük kültürü (7), gastronomi (4) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Silifke Kültür Turizm Algısı şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizm merkezi olmasına ilişkin algılarda kültür, tarih ve arkeoloji gibi özelliklerin önemli olduğu belirlenmiştir.

3.10.2. Katılımcıların “Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. *Başta Tarihi ve turistik yerleri. Özellikle de Hristiyanlar için de büyük öneme sahip olan Aya Tekla ve Uzuncaburç, iklimi, coğrafyası, Yörük kültürü, çileği, yoğurdu, batırığı, türkileri en güçlü yönleridir.*

K.2. *Silifke yoğurdu ve çileği coğrafi işaretli ürünlerdir. Silifke aynı zamanda tam bir tarım ilçesidir. İklimi, bitki örtüsü, güneşli gün sayısı, toprak yapısı tarıma oldukça elverişlidir. Deniz-kum-güneş üçlüsü yaz turizmi için oldukça önemlidir. Göksu nehri su sporları açısından, Göksu deltası ise kuş türleri açısından oldukça önemlidir çünkü nesli tükenmekte olan başka yerlerde olmayan kuş türleri vardır. Kuş gözlemciliği, Yamaç paraşütü, rafting, dalış gibi sporlar yapılmaktadır. Ayrıca sokak sağlıklılaştırması adı altında geleneksel evler yapılıyor, bunlar bir sokakta aynı tip olan geleneksel evlerdir. Bunların Silifke turizmine katma değer katacağına inanıyorum.*

K.3. *Denizi, zengin tarihi ve turistik yerleri, iklim ve bitki örtüsü, tarım ve hayvancılık, festivalleri, yöresel ürünleri, folkloru, neredeyse tüm alternatif turizm çeşitlerinin yapılabilir olması. Ayrıca Gertrude Bell (Irak'ın taçsız kraliçesi), 110-120 yıl önce bu bölgeyi araştırmış ve fotoğraflamıştır ve bu kadının görüntülediği yerler hala korunuyor. Folklorumuz, sözlü yöresel ürünlerimiz, zengin mutfağımız da diğer önemli kaynaklarımızdır.*

K.4. *Uzuncaburç, Olba antik kenti, Silifke kalesi, cennet cehennem obruğu, Ayatekla kilisesi, Göksu deltasındaki endemik ürünler, folklor, Silifke Uluslararası Müzik Festivali ve tarım.*

K.5. *1974'ten bu yana Silifke'nin kültürünü yaşatmak, unutulmuş değerleri gençlere aktarmak, yurtiçi ve yurtdışında Silifke'yi ön plana çıkarmak, halkın moral değerini yükseltmek için yabancı ve yerel halkı kaynaştırmak adına Silifke müzik ve folklor festivali yapılıyor. Bu festivalde Yörük el sanatları, Yörük yaşantısı, Silifke'de yetişen ürünlerin tanıtımı yapılıyor. Kültürel açıdan Silifke'nin yerlisi henüz bozulmamıştır, eskiye bağlı yaşamaktadır. Türkiye'ye gelen bir turist Ege'de Akdeniz'in batısında Türk halkının gerçek yaşantısını göremez, oralar biraz Avrupalı geleneklere girmiştir. Silifke'de turizm her çeşit dalıyla vardır, bunlardan en önemlileri tarihi kalıntıları ve Hristiyanlığın*

yayılmasında önemli rol oynayan Ayatekla'dır. Güneşi, denizi, kumunun yanı sıra Cennet Cehennem obruğu, Aşağı dünya ve değişik kanyonları vardır. Dağ keçileri meşhurdur, hatta Hisar dağı dediğimiz yerde dağ keçileri koruma altındadır. Burada zaman zaman av turizmi de yapılmaktadır.

K.6. Birçok tarih sahnesine şahitlik etmiştir. Abbasi-Bizans savaşlarında Silifke hep sığınılacak şehir olmuş. Silifke Göksu vadisi geçiş yeri olmuştur, Mısır'a tüm saldırı buradan yapılmıştır. Alparslan zamanında Anadolu'nun fethinde ordu Silifke'de karşılanmıştır. İskenderun'a, Mısır'a, Lübnan'a taşımacılık İç Anadolu'dan Göksu ırmağı üzerinden yapılmıştır, özellikle de kerestecilik. Mısır kraliçesi Cleopatra Tarsus'tayken Roma'yla esir değişimini Göksu ırmağının eşliğinde yapmıştır. Ayrıca folklorumuz, festivalimiz, yoğurdumuz, çileğimiz, zeytin ve narenciyemiz Silifke'nin önemli değerleridir.

K.7. Sahilimiz, koylarımız, plajlarımız (Susanoğlu, Akkum, Kapızlı, Yeşilovacık, Küçük Adalar);antik şehirlerimiz (Uzuncaburç, Olba, Karaböcülü, Holmi, Tisan Afrodisias, Aya Tekla, Kaya Mezarları), aromatik bitki zenginliği (kekik, lavanta), yaylalarımız (Mara, Gök belen), kanyonlarımız (Sarıaydın, Kızılgeçit, Evkaf Çiftliği, Kıca mahallesi) ve kano sporu için önemli olan Göksu nehridir. Göksu deltası; yarı deniz, dalyandan büyük, balıkçılık potansiyeli olan ve kuş cennetini barındıran deltadır. Ayrıca sadece konakların yer alacağı sokak şeklinde bir çalışmamız var. Taşköprü, Silifke Kalesi, Kaymakamlık binası gibi çok sayıda tarihi yapı var. Çeşitli kültür rotaları var, mesela Uzuncaburç Kültür Rotası(165 km'lik bir rota). Bu güzergâhta çok sayıda şarap üretim yerlerine ve lahitlere rastlanır.

K.8. Deniz kum, güneş, doğa, kuş cenneti, dalyan (mavi yengeç), tarihi yerler, halk oyunlarımız, yöremize özgü yemeklerimiz, yat gezileri.

K.9. Silifke'nin kültür ve turizmi denilince ilk sıraladığımız konular Silifke'nin bu alanda en güçlü yönleridir. Bu ana başlıklar yeterince değerlendirilmemekle birlikte bunlara ek olarak neredeyse kimselerce bilinmese de Silifke Göksu kumsalını da bu sıralamaya eklemeliyiz, çünkü bu kumsal ülkemizin en uzun beşinci kumsalıdır. Yine Silifke, Doğu Akdeniz kıyıları boyunca Türkiye'nin en büyük adalarından birini barındırır, bu da Dana adasıdır.

K.10. Birçok medeniyete şahitlik etmiş tarihi, koyları, yaylaları, tarımı, coğrafi işaretli ürünleri, geleneksel ürünleri, dokumacılık, halk oyunları, eko turizm potansiyeli.

K.11. Bizim burada denizden dolayı daha çok yerli turist geliyor. Kumu, koyları, yaylaları çok meşhur. Özellikle son yıllarda yaylalarımız da çok göç alır oldu. Adana'dan bile yaylalarımıza çıkanlar var. Doğal ürünlerimiz, tarihi yerlerimiz, folklorumuz, yoğurdumuz, türkülerimiz son derece önemli. Hatta Silifke'nin kendisine ait 44 tane türküsü vardır.

K.12. Mersinin hiçbir ilçesinde olmayan tarihi yerler, uzun sahil şeridi, koyları, tescilli ürünleri, yöresel ürünleri.

K.13. Silifke'de Mersin'in toplamından daha fazla tarihi yer var. Koyları, denizi, din turizmi, tarım, keklik, Göksu Deltası, rafting, kuş gözlem imkânı, eko turizm imkanı.

K.14. Silifke'de tarımcılık ön planda, çileği ve narenciyesi meşhur. Çok güzel koyları var, halk oyunları, türküleri, yöresel ürünleri, taş evleri, Göksu ırmağı, kuş cenneti güçlü yönleridir.

K.15. Silifke, batının ve dünya uygarlığından şifrelerin barındığı, beş antik kentin bulunduğu tarihi kaynaklar açısından belki de dünyadaki en zengin ilçedir. Burada 3000-4000 yıllık bir kültür var. Silifke 7 kere battı deniliyor, altı da üstü de tarih çünkü kazdıkça altından tarık çıkıyor. Daha kazma vurulmamış pek çok antik kent var. Gastronomi olarak birçok dünya devletinden daha çok yemeğe sahip; mesela Akdeniz mutfağı, zeytinyağlılar, Arap mutfağı, balık, tahıl yemekleri ve Yörük mutfağını aynı anda barındırır. Silifke aynı zamanda doğal yaşam ve doğal beslenmeye çok uygun. Tıbbi ve aromatik bitkiler açısından zengin. Yörük kültürü ve sahil kültürü ile birlikte; hem dağ hem sahil, hem yerleşik hem göçebe kültür var. İklim olarak yılın 350 günü güneş var, doğal şartlar her türlü turizme uygun.

K.16. Silifke'nin kültür ve turizm açısından güçlü yönleri Silifke de uluslararası Göksu Deltası'na sahip. Delta da 350 kuş türü vardır. Dünyaca nesli tükenmiş kuş türlerinden %35 deltada yaşamaktadır, bu da kayda değer bir rakamdır. Uluslararası Ramsar anlaşması ile delta uluslararası korunması gereken sulak alandır. Arslan Eyce Amphora Müzesi dünyanın en zengin Amphora müzesidir. Kendi konumunda uluslararası bir müzedir. Silifke de hükümet konağı Osmanlı dönemine ait iki katlı bir bina, çok yakınımızda Karaböcülüde Antik şehir kalıntıları, Demirci li anıt mezar MS 2 yy dan, Meydan Kalesi geç Roma erken Bizans dönemi, paslı ören yine Roma dönemi, Mezgit Kale Roma dönemi, Tek Kadın antik kenti, Işık kale antik kent, cambazlı Antik kent, Uzuncaburç antik kent. Gibi birçok tarihi yapı Silifke'nin tarihi kültürünü bize veriyor.

K.17. Özellikle Taşeli bölgesi kültür turizmine açıktır. İklim yapısı 300 güne varan güneş günü, ılıman bir iklim yapısı, bölgede hem yaşamayı, hem de ziyaret etmeyi uygun kılmaktadır. Uzuncaburç, Olba, Alahan, Merkez de Zeus tapınağı, kalesi, köprüsü, Ayatekla kilisesi, halen kapalı olan Taşucu Kilisesi dünya gezginlerinin merak ettiği, beğendiği yerlerdir.

K.18. Silifke tarihi değerler açısından zengin bir kent; birçok alan tarihi ve doğal sit, tarımsal alanlar fazla, geçmişte yazlık konutlar yapılmış birçoğu atıl gerek yaylalar ve sahil arasında ki mesafelerin yakın olması gerekse yakın mesafelerde bile mikro klimanın olması, Silifke için artı. Sahiller kumulları açısından da önemli. Göksu deltasının Silifke'de olması, her ne kadar yapılaşmanın önüne geçse de siyasi bir takım kararlarla yapılaşma da artış var ve düzensiz yapılaşma düzensiz şehirleşme koca bir köyü kent haline dönüştürmüştür. Gerek tarihi gerek doğal güzellikler, deniz, Göksu nehri artı değer. 1974 ten beri yapılan festivali, coğrafi işaretli ürünleri, koyları yine önde gelen artılarıdır.

K.19. Kültür turizmi kapsamında inanç turizmi (Ayatekla, Athena kutsal tapınım mekânları, Sarpedon/Apollon kehanet merkezi, Zeus tapınım alanları, kentsel kalıntılar kuvvetli yönleridir.

K.20. Silifke'nin 2000 yıllık tarihi bir geçmişi var. Ören yerleri, kaleleri, Antik kentleri, Göksu deltası, nesli tükenmekte olan saz horozları, yemekleri, festivalleri, folkloru, yaylaları, batırığı,

K.21. Silifke'de yok yok. Tarih, doğa, deniz, yayla, Göksu Deltası, Göksu Vadisi, kuş cenneti. Coğrafi yönden çok zengin, ulaşım yönünden Konya- Karaman- Mut üzerinden direkt Antalya'ya

ulaşıyorsunuz ve Silifke kavşak pozisyonunda. Tarihi MÖ'ye kadar giden çok farklı medeniyetlerin yaşadığı, büyük bir kültürel mirasa sahiptir. Göksu deltası korumaya alındı. Prensesin ayak izleri yürüyüş güzergâhı var, onu da zamanında biz projelendirmiştik ama devamını getirememiştik.

K.22. Birçok farklı kültüre ev sahipliği yaptığı için geçmişi günümüze ileten birçok tarihi esere sahip olması. Yaşanan ve henüz bozulmamış Türkmen Kültürüne sahip olması (çok az da olsa göçerliğin devam etmesi) Mağaralar, obruklar, vadiler ve Göksu Deltası vb. doğal çekim alanlarına sahip olması. Hem Akdeniz, hem de Toros Dağlarının kıyısında olmasından dolayı güçlü gastronomi değerlere sahip olması (Yörük mutfağı, Girne Mutfığı, Göçmen mutfığı - batırık, kısır, sıkma, saç böreği, göçmen böreği, deniz mahsulleri vb.)Folklor dernekleri ve doğa yürüyüşü yapan dernekler vasıtasıyla tanınırlığının artması.

K.23. 2693 kilometrekarelik geniş yüzölçümü nün her metrekaresinde geçmişten gelen tarihi yapılar. Tarih boyunca dünyanın değişik coğrafyalarından Silifke'ye gelen toplu göçler nedeniyle (Afganistan, Ermenistan, Girit Adası vb.) farklı insanların oluşturduğu değişik kültürlerin kaynaşmasıyla meydana gelen kültür mozaigi. Yöre halkının engin hoş görülü yapısı ile dışa açık olması. İklim ve toprak yapısı nedeniyle her türlü tarım ürününün yetişmesi.

K.24. Tarihi eserleri, folkloru, çileği, batırığı, kumsalları, yaylaları.

K.25. El değmemiş doğası, Arkeolojik alanları ve Yörük Kültürü (Özellikle Kuzey Toroslar).

K.26. Silifke kadim bir ilçe, kentin orta yerinde Romalılar döneminden Jüpiter, Bizans döneminde Zeus olan büyük bir tapınak var. Tekir ambarı sarnıcı, Evliya Çelebi buraya geldiğinde, ırmağa kadar inen gizli su yolu, nereden gelerseniz gelin karşınıza çıkan Silifke Kalesi, mağaralar mahallesi olarak bilinen say mahallesi, Uzuncaburç, Işıklı, Ovacık mozaikleri. Boğsaktaki 2 kale; Liman kalesi ve Tokmar kalesi. Silifke 1950'lerde en büyük ilçelerdendi, Erdemli Silifke'ye bağlıydı ama sonradan elimizden alındı. En güzel plajlar da bizde (Susan oğlundan İncekum'a kadar).

K.27. **Tarihi**, doğası, iklimi, yöresel yemekleri, coğrafi işaretli ürünleri, değişik kültürdeki insanların burada bir arada yaşayabilmesi, Aya Tekla, Silifke Kalesi, Göksu Deltası, Akdeniz fokları, mavi yengeci, saz horozu (nesli tükenmekte olan).

K.28. Folklorunun dünya çapında ünlü olması, yöresel yemeklerinden özellikle batırık ve arabaşı, yüksük çorbası, keşkek ve yoğurdu. Farklı mezhepten insanların birbirleriyle kardeşçe yaşamaları, Milli bayramların; özellikle 30 Ağustosun GÖKBELEN VE MARA'da ihtişamla kutlanması, festivallerin çok rağbet görmesi, lehçesinin hala korunması, türkülerinin gençler tarafından da bilinip söylenmesi, gelenek ve göreneklerinin kırsalda ve şehir merkezlerinde hâlâ devam etmesi, tarım yönünden ürün çeşidinin bol olması (narenciye, çilek, tropikal meyveler gibi). Tarımsal zenginliğin zamanında Atatürk tarafından tespit edilmesiyle Atayurt'ta Atatürk çiftliğinin kurulması, coğrafi açıdan Kıbrıs'a çok yakın olması ve İç Anadolu'ya geçişin buradan yapılması, yapılan bir araştırmada MARA balının kırsal bitki zenginliği yönünden çok kıymetli olması, hem deniz hem yayla turizminin yapılıyor olması, deniz ürünleri yönünden çok zengin olması; özellikle Lagos açısından zengindir.

K.29. Yaklaşık 6000 yıllık tarihi ve bugüne kadar ulaşan eserleri.

K.30. *Folkloru, festivalleri, Göksu Deltası, mavi yengeci, saz horozu, koyları, yaylaları.*

K.31. *Kumsalı, adaları, koyları, iklimi, dünyaca ünlü folkloru, festivalleri, yoğurdu, çileği, tarımsal ürünleri, kaleleri, antik kentleri, dokumacılığı.*

K.32. *Kültür turizm destinasyonları rehabilite edilip özel gezi/konaklama planlarıyla desteklendiği takdirde büyük bir potansiyel açığa çıkabilir. Poyrazını saymazsak ılıman Akdeniz iklimi, Silifke’de kültür turizminin güçlü yönlerinden biridir. Yaz kış kültür gezileri organize edilebilir.*

K.33. *Silifke’nin kültür turizmi açısından en güçlü yönleri dünyada benzeri az bulunan tapınaklar, doğal zenginlikleri, Denizi altın sarısı kumsalları orta Asya’dan göç ederek bu kadim Toprakları kendine yurt edinerek Silifke’ye yerleşen Yörük halk kültür turizminin en güçlü faktörüdür bence.*

K.34. *Mersin ilimizin kültür ve turizm bakımından en zengin ilçesidir Silifke. Coğrafi yapısı, doğal güzellikleri ile ilk çağdan bu yana insanların dikkatini çekmiş ve bölgede ilk yerleşim elimizde olan bilgilere göre M.Ö. 800’de (Çok daha eski yerleşim alanlarının da olduğu son dönemlerde yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır) Holmi kolonisinin Taşucu’na yerleşmesiyle başlamıştır. Daha sonra da Büyük İskender’in komutanlarından Selefkos Nikator*

K.35. *Bugün ki Silifke ilçemizin M.Ö. 300 yıllarda SELEFKOS şehri anlamına gelen "SELEFKİYA" kentini kurmuştur. Bugünlere kadar gelen ender şehirlerden olan SELEFKİYA Silifke şehrimiz hala ayaktadır. Ve Silifke ilçemiz birçok medeniyeti barındıran, ülkemizin önemli tarihi kentleri arasındadır. Doğal olarak da zengin bir yapıya sahip olan Silifke, bünyesinde Dünya’nın en büyük göç konuklama alanlarından birisi olan Göksu Deltası’nı barındırmaktadır. Deltada 450 kuş türünün yanı sıra gün geçtikçe azalmakta olan endemik bitkilere rastlamak mümkündür. 1994 yılında Ramsar Antlaşması gereğince, 1996 yılında da kültür bakanlığınca 1. Derece Doğal Sit alanı ilan edilmiştir. Buraya gelen dünyanın değişik yerlerinden Kuş Bilimcilerin büyük ilgisinin odağı olmuştur. Tarihi ve hali hazırda bu tarihi alanlarda yaşayan yerli halkın yaşama devam etmesi.*

Tablo 3.3. Katılımcıların Silifke’nin Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlamalar	Sıklık	%
Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönler	Yoğurt	21	18,9
	Göksu deltası	16	14,4
	Yörük kültürü	13	11,7
	Tapınaklar	9	8,1
	Çilek	9	8,1
	Kiliseler	8	7,2
	Kaleler	7	6,3
	Akdeniz iklimi	6	5,4
	Kuş gözlemciliği	6	5,4
	Yöresel yemekler	5	4,5
	Türküler	5	4,5
	Dokumacılık	2	1,8
	Kerestecilik	2	1,8
	Müzeler	2	1,8
	Toplam	111	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından güçlü yönlerine ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde yoğurt(21), Göksu deltası (16), Yörük kültürü (13), Tapınaklar (9), Çilek (9), Kiliseler (8), Kaleler (7), Akdeniz iklimi (6), Kuş gözlemciliği (6), Yöresel yemekler (5), Türküler (5), Dokumacılık (2), Kerestecilik (2), Müzeler (2) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Kültür Turizmi Açısından Güçlü Yönler şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizmi açısından öne çıkan güçlü yönlerinin yoğurt, Göksu deltası, yörük kültürü ve tapınaklar gibi tarihi yapıların olduğu söylenebilir.

3.10.3. Katılımcıların “Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. *Tarihi turistik yerlerin yeterince tanıtılamaması ve yeterince korunamaması, turizmin sadece yazın canlı olması, Silifke'nin ilçe olarak yeterince gelişmemiş bir ilçe olması, özellikle su sporlarıyla ilgili önemli kaynakları olmasına rağmen bu kaynakların yeterince değerlendirilememesi.*

K.2. *Silifke halkının turizme ilgisi az. Turizmle sadece ekonomik açıdan ilgileniyorlar. Restorasyon çalışmaları yetersiz, bir çalışmaya başlanıyor ve bitirilemiyor, kazı çalışmaları da yetersiz çok uzun yıllarca sürüyor ve sonuca bağlanılamıyor tabi bunda bütçe yetersizliğinin de payı var. Valiliğin yatırım fonlarından yeterince yararlanılamıyor. Gerek konaklama gerek yiyecek sektörü zayıf kalıyor. Belirli bir kültür rotası yok.*

K.3. *İlçenin tanıtım ve reklamı yetersiz, ilçede bulunan turizm işletmeleri sayı olarak yetersiz; mevcut işletmeler de ilçeye uzak maalesef. Ayrıca Silifke ilçesi birçok alanda bilinir olmasına rağmen markalaşamamıştır. Ulaşım anlamında da sıkıntılar vardır tabi, ilçe stratejik bir geçiş güzergâhında olmasına rağmen, havaalanı uzaklığı önemli bir dezavantajdır. Bir başka sorun, mesela yazın özellikle doğu bölgemizden Mersine yazlıkçılarımız ya da ziyaretçiler geliyor ama biz bunlara turizm anlamında bir şey satamıyoruz. Sadece denize girip gidiyorlar; pazarlamamızın yetersiz oluşundan dolayı.*

K.4. *Havaalanı olmayışı, otoyolun özellikle yazın taşıt trafiği yoğunluğunu karşılayamaması önemli bir eksiklik. Mesela biz yerli halk bile yazın hafta sonu tatilimizde Silifke tarafına denize bile gidemiyoruz. Özellikle akşam dönüşünde trafik o kadar yoğun oluyor ki, 3-4 saatte dönebiliyoruz. Bir başka sorun ikincil evler yani yazlıklar, o güzelim sahillerde kötü görüntü oluşturuyorlar. Yiyecek-içecek işletmeleri hem eski, hem sayıları az hem de albenileri az. Konaklama işletmeleri küçük, kalitesiz ama pahalı pansiyonlar şeklinde.*

K.5. *Silifke ilçesinin Akdeniz'e sahili çok uzun olmasına rağmen, turizm belgelerine geçmiş 5 yıldızlı oteller ve tur turizmi gelişmemiştir. Tanıtım ve pazarlama yetersiz, tur operatörlerinin ihtiyacına uygun alt yapı çalışması yapılmadığı için turizmden beklenen sonuç alınamıyor. Sivil inisiyatif gereken çabayı gösteriyor ancak, merkezi ve yerel yönetimlerin bu konuda gerekeni yaptıklarını söylemek güç. Yerli halk yabancı dil açısından yetersiz.*

K.6. *Silifke müzesi sunum mekânı yeterli olmadığı için eserlerin çoğu depoda muhafaza ediliyor. Hatta sit kanunu çıkmadan önce Silifke'de inşaat ve yol yapımlarında tesadüfen çıkan eserlerin birçoğu Silifke'de müze olmadığı için, Adana ve Konya müzelerine götürülmüştü. Hatta birçoğu da*

Cumhuriyet Okulu bahçesine konuldu. 70li yıllarda okul bahçesindeki heykel ve lahitler müzeye taşındı. Ayrıca Havaalanı olmaması önemli bir eksiklik. Altyapı sorunu, otel ve konaklama dışında tesisler de yetersiz Silifke'de.

K.7. *Silifke'de donanımlı oteller yerine daha çok pansiyon ve yazlık kültürü var. Çok sayıda tarihi kalıntı var var ekonomik sebeplerden dolayı birçoğunun kazısı yapılamıyor, şuan kazısı yapılan sadece 2 yer var. Bu kadar çok kaynak olmasına rağmen; tanıtım ve pazarlama eksikliğinden dolayı, birçoğu bilinmiyor bile. Ulaşım yetersiz ve bozuk. Yerli ürünlerin satılacağı düzenli tesisler yok; mesela coğrafi işaretli bir ürün olan çileği sadece yol kenarlarından temin edebiliyorsunuz. Ya da profesyonel olarak yapılmış bir Silifke yoğurdu alabileceğiniz yer yok.*

K.8. *Yazılı ve görsel basında daha fazla tanıtım yapılabilir ve ulaşımı daha da güçlendirebiliriz.*

K.9. *Yeterli donanımda olmayan yerel yöneticiler, yine gün doldurup temeli boş olan yalnızca yükselme yarışına girmiş bazı kurumların yöneticileri, Mersin il yönetimi açısından değersiz ve önemsiz görülüp buna karşın Silifke'nin edinimlerinden yararlanıp tanıtım yapan il yönetimleri, yöre bağlantıları ile yeterli düzeyde iletişimi bulunmayıp; yatırım adı altında birbirinden kopuk işlerle yıkımlara neden olan yatırımlar sıralanabilir.*

K.10. *Reklam ve tanıtım yetersizliği; nitelikli tesis olmadığı için nitelikli turist de gelmiyor Silifke'ye, küçük oteller ve ev pansiyonculuğu yaygın Silifke'de. Sezon çok kısa, sadece 3 ay kadar turizm canlı bu bölgede. Silifke kültür turizmi, inanç turizmi, yat turizmi, eko-turizm, doğa turizmi, yayla turizmi gibi potansiyeli yüksek bir ilçe olmasına rağmen sadece deniz turizmi ile biliniyor o da daha çok yerli turistler ve günü birlik şekilde.*

K.11. *Bizim buralarda eko-turizm yapılacak çok güzel yerler var ama başta halk, aman boş ver millete mi hizmet edeceğiz zihniyetinde. Sadece kazmayla toprak kazmayı tarım için yeterli sanıyorlar. Ürettikleri ürünü daha cazip hale nasıl getirirler, nasıl daha çoksatarlar bunu hiç düşünmüyorlar. Mesela ben kadın üreticilerin kendi ürünlerini daha fazla kişiye ulaştırıp satmaları için bir dernek kurdum zamanında fakat hiç ilgi görmedi, halkta bana necilik var. Birçok yeri gezerim ben. Mesela Bursa'da Ulu çınar diye 600 yıllık bir çınar var. Burası eko-turizm yapılan, kahvaltısı, yeme içme yerleri olan bir yer ve para akıyor. Silifke olarak bizim o tarz o kadar çok yerimiz var ki biz daha da iyisini yapabiliriz aslında. Bende çok uğraştım şık cam kavanozlarda baharat satalım, el emeği göz nuru ürünleri daha cazip hale getirelim ama dediğim gibi köy halkı bile yo yo uğraşamayız, uğraştırma bizi öyle eski püskü işlerle dediler.*

K.12. *Yeterince tanıtılmaması. Lobisinin olmaması, uğraşanlar var ama yeterli değil. Mesela büyük yemek yerleri yok. Biz bazen turla insanları götürmek istiyoruz, 30-40 kişi aynı anda gittiğimiz için, nerde yemek yesek diye sıkıntı yaşıyoruz. Silifke Kalesinde 5 yıldır restorasyon çalışmaları sürüyor. Önceden orada kalenin manzarası eşliğinde oturur bir şeyler yerdik, şuan yapılamıyor ve biran önce halledilmeli.*

K.13. *Yatırım eksik. Göksu muhteşem bir yer olmasına rağmen; kuş gözlemciliği imkânı var ama alan yok, yapılamıyor. Mesela mavi yengeci çok meşhur Silifke'nin ama mavi yengeç yiyebileceğiniz adam akıllı bir restoran yok. Silifke'nin yoğurdu türkülere konu olacak kadar meşhur ama bu yoğurdu yapan ve satan bir tesis yok. Çileği tescilli ama tanıtımı yapılamıyor, çilek ürünlerinin satıldığı bir yer yok. Doğru düzgün otel yok; Silifke'ye gelen ziyaretçiler daha çok çevre doğu illerden deniz için geliyor, dolayısıyla bir Silifke'yle Alanya-Antalya'nın ziyaretçi portföyü bir değil. Turların geldiğinde oturup topluca yemek yiyecekleri büyük kapasiteli, kaliteli yeme içme yerleri yok, yöresel ürünleri satın alabilecekleri tesisler yok. Mesela Aşağı Dünya obruğu diye bir yer var, çoğu kişi bilmez bile. Bir gün gitmek istedim inanır mısınız bir rehber olarak zor buldum. Tabela yok, yönlendirme işareti yok, navigasyon yok, yolu yok. Zor şer bir yol buldum köpek kovaladı bildiğiniz ulaşamadım. Tokmar kalesi yine aynı şekilde, gitmek istesiniz adam akıllı bir yolu bile yok.*

K.14. *Silifke'deki tesisler hep vatandaşın kendi imkânıyla yaptığı yerler, büyük yatırımlar ve teşvikler yok. Bir ören yerine gidiyorsun, çevresinde lokanta, kafe, bakkal bile yok. Sadece deniz turizmi ön plana çıkıyor, yayla taraflarında, kırsalda da çok tarihi yerlerimiz var oysaki mesela Uzuncaburç, ama gitseniz antik kentin kendi dışında hiçbir şey yok etrafında. Ören yerlerimiz bakımsız, atıl durumda; çoğunda tabela ve yön levhası bile yok.*

K.15. *Aya Tekla Hristiyanların haç merkezi. Burada inanç turizmi yapılabilir ama Hristiyan tarikatların çatışmasından dolayı yapılamıyor. Silifke'ye bakarken bütün olarak bakmak lazım. Silifke'de yüzünü denize dönen insan sırtını dağa dönüyor, yüzünü dağa dönen insan sırtını denize dönüyor. Mesela Silifke'nin denizi ve sahili çok meşhur olmasına rağmen çoğu yerli halk yüzme bilmez. Silifke'de uzun vadeli bakış açısı yok, turizm bir bütün olarak ele alınmıyor. Tesisler, lojistik hizmetler, turizm rehberlik hizmetleri yetersiz.*

K.16. *Silifke gibi tarihi doğası muhteşem olan bölgeye Nükleer gibi uluslararası kirli yatırımın yapılması, Dünyanın ikinci büyük çimento fabrikasının yine bu bölgeye yapılması, canım Akdeniz'e balık çiftliklerinin yapılması gibi çevre sorunlarıdır.*

K.17. *1970li yıllarda devlet planlaması yapılırken, İçel ilinin sanayi, tarım olarak planlara ilenmesi ile bölgeye turizm yatırımları engellenmiştir. Turistin gelip konaklayacağı yerler olmayınca turizm gelişmesi bir Antalya kadar olamamıştır. Aynı tarihlerde Antalya Tarım, Turizm olarak planlara işlenmiştir. Bu da turizm alt yapısı anlamında büyük eksiklik olmuştur. Özellikle Göksu deltası projesi hazırlanırken, yöre halkı plana dâhil edilmemiştir. Bu ise deltanın korunmasında büyük eksikliklere neden olmuştur. Oysa yöre halkının plana dâhil edildiği Narlıkuyu da yöre halkı kahvaltı salonları ile plan içinde yer alınca yöre tarihi kalıntılarına sahip çıkmaya başlamışlardır. Bu projelerin yaygınlaşması gerekmektedir.*

K.18. *Bir şehir hem sanayi hem turizm hem tarım şehri olmamalı ayrıca yazlık konutlar çarpık yapılaşma alt yapıda yetersizlik turizmin gelişmesine engel.*

K.19. *Zayıf yönü, tanıtım ve ulaşım yetersizliği, ; barınma ve yeme-içme mekânları yetersiz ve kalitesiz.*

K.20. *Tesisler yetersiz, sezon çok kısa. Yabancı turist çok yok; daha çok Antep, Kayseri, Niğde, Konya ve onlar da genelde denize geliyorlar turizme çok katkıları olmuyor.*

K.21. *Hava limanı mesafesi uzak, rekabet edecek alternatif otel ve tesisler yok. Taşucu'nda Best otel vardı, maalesef ufku olmayan yöneticiler turizm gelirini öngöremedikleri için burayı önce kredi yurtlar kurumuna devrettiler sonra da kapandı. Ufku olmayan yöneticilerin ilçeye faydalı projeler üretememesi. Gelen turistler daha çok yerli turist; Niğde, Maraş, Adıyaman, Konya, Aksaray gibi, onlarda gelirken ekmek karpuzuna kadar her şeyini kendi memleketlerinden getiriyorlar, ağaç diplerinde yatıp, kuytu köşelere idrarlarını, çöplerini bırakıp gidiyorlar. Halk kolay para kazanma yolunu arıyor. Zamanında benim belediye başkanlığı yaptığım dönemde, Aya Tekla klisesi aylarca insanlara açılmadı, niye biliyor musunuz? Elektrik abonesi sorunu yüzünden. Burada el feneriyle turist gezdirdik. Kale ve Taşköprü restore edildi, bana göre ikisi de restorasyon değil bildiğiniz tamirat. Silifke dışında her yerde bir yönetim planı yapıldı; tesis, kafe yapıldı ama bizde 27 yıldır sadece yasak dendi. Akkuyu yanında serbest böle yapıldı. 25.000 çalışan var, 100.000 nüfus eder. 100.000 de santralde çalışanlar 200.000 kişi etti. Bir o kadar kişi de bunlara hizmet edecek 400.000 kişi. Bu nüfusu Silifke karşılayamaz mesela. 15 tesis varsa 11'i Akkuyu çalışanlarından dolayı özellikle ev ve pansiyon ücretleri çok arttı.*

K.22. *Kamu ve yerel yönetimlerce bölgeye yeterli önemin verilmemesi. Tarihi mekânlarda yeterli kazı çalışmalarının yapılmamış olması, mevcut kültürel varlıklarının tanıtımının yeterince yapılmamış olması, genellikle doğal ve kültürel varlıkların bulunduğu bölgelerde alt yapı ve üst yapı yatırımlarının eksikliği (ulaşım, kanalizasyon, otopark, kafeterya vb.). Kamu kurumları STK'ların bölgenin kültür turizminin geliştirilmesi için yeterli desteği sağlamamaları (Yeterli faaliyet göstermeyen bir tek turizm derneğinin olması)*

K.23. *Havalimanına uzaklığı ve karayollarının (otoban gibi) yetersizliği nedeniyle ulaşımın çok kolay ve cazip olmaması. Turistlerin konaklayabilecekleri otel, motel vb. turistik mekânların yetersizliği. Gençler başta olmak üzere yöre halkının kültür turizminin önemi konusunda yeterince bilinçlendirilmemiş olması.*

K.24. *Vizyonsuz yerel yöneticiler olduğu zaman kültürel etkinlikler; nitelik ve nicelik yönüyle alt düzeye iniyor.*

K.25. *Birbirinden kopuk yerel ve merkezi yönetimler, bilinçsiz yapılaşma ve tarım, alan yönetimi ve kültürel peyzajın önemsenmemesi; kent ve kırsal kesim halkının yeterince bilgilendirilmemesi.*

K.26. *Silifke'de girişimci yok ve yatırım yapılmıyor. İnanılmaz bir yapılaşma var, dağlara doğru 15-20 katlı binalar yapılıyor. Susanoğlu'nun yazları 250.000 nüfusu var fakat bunu karşılayacak tesis yok.*

K.27. *Tanıtım yok, buranın turizm bölgesi mi, sanayi bölgesi mi, tarım bölgesi mi, ne olduğu belirsiz. Turizme yatırım yapacak olanlar teşvik kullanamıyor. Sanayi çok çoğaldı ve turizmi olumsuz etkiliyor.*

K.28. *En önemlisi, merkezi ve yerel yönetimler tarafından Silifke'nin söz konusu potansiyelinin önemszenmemesi. Halk olarak çok zengini olmasına rağmen yatırım yapma yerine; paralarını banka ya da borsada değerlendirmeleri, halkın girişimcilik ruhunun zayıf olması, projelere yeterince önem verilmemesi, Göksu deltası ve nehrine gereken önemin verilmemesi, dünyada şehir merkezinden ırmak geçen çok az yerlerden biri olmasına rağmen bunun değerlendirilememesi, Federik Barbaros'sa, Olba, Holmi, Aya Tekla, Cennet- Cehennem, Tokmar kalesi ve bunun gibi nice tarihi yerlere gereken önemin verilmeyip, turistlerin buraya yeterince çekilememesi, Silifke'nin genelde iç turizme açık olması, 80li yıllardan sonra dış turizme kapanması, turizme yönelik yeterli konaklama alanlarının ve eğlence yerlerinin olmaması.*

K.29. *Yeterli tanıtım yapılmamıştır.*

K.30. *Halkın bilinçsizliği ve bencilliği, yöneticilerin yörükleri hor görmesi ve onlara olanak tanımaması, teşvik ve girişimlerin azlığı, konaklama yerleri ve tesislerin yetersizliği.*

K.31. *Yatırım yetersiz maalesef; turizm yatırımı cazip gelmiyor yatırımcılara çünkü gerekli alt yapı yok. Göksu çok önemli bir yer olmasına rağmen; kuş gözlemciliği imkânı var ama yapılamıyor. Mavi yengeci, yoğurdu, çileği çok meşhur olmasına rağmen; oraya gitseniz, bunları anlık temin edebileceğiniz tesisler yok. Ören yerleri atıl durumda, insanlar zor ulaşıyor, ulaştığında da çok kısa sürede alelacele gezmesi gerekiyor çünkü etrafında hiçbir şey yok.*

K.32. *Çarpık kentleşme ve altyapı sorunları... Bütün sahil şeridi ve şehir merkezi plansız, altyapısız bir şekilde yüksek binalarla dolmuştur. Ulaşım. Silifke'ye hava ve demir yolu ile erişim yok. Deniz yoluyla ulaşım da Kıbrıs dışında yaygın değil. Karayolu dışında seçenek olmaması dezavantaj yaratan bir durumdur. Şehir merkezi ve sahil şeridi dışında konaklama ve yeme içme hizmeti verecek işletmeler yetersizdir. Ören yerleri başta olmak üzere kültür turizminin itici gücünü oluşturan alanların bazılarında tuvalet bile yoktur.*

K.33. *Silifke kültür turizminin en zayıf noktası yıllardır yerel ve genel yönetimler de bu kıymetin bilinmemesi ve yıllarca ihmal edilmesidir.*

K.34. *Ne yazıktır ki koruma altına alınan bu alan defalarca ateşe verilerek doğal yaşam alanın zarar görmesine sebep olmuştur. Hedef bu alanların imara açılması, doğal yaşam alanı daraltılmış ve felakete neden olmasıdır.*

K.35. *Halkın bilinçsizliği ve yerel ve merkezi yönetimlerin birbirinden habersizliği.*

Tablo 3.4. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlama	Sıklık	%
Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönler	Tanıtım	10	18,2
	Turizm yatırımı çok sınırlı	8	14,5
	Karayolu ulaşımı/trafik sorunu	7	12,7
	Havaalanı	5	9,1
	Restorasyon	4	7,3
	Sanayiye yoğunlaşma	4	7,3

Bilinçsizlik	4	7,3
Sezonun kısa olması	3	5,5
Yöneticilerin vizyonsuz olması	3	5,5
Önemsenmeme	3	5,5
Çarpık kentleşme	3	5,5
Yabancı dil / iletişim	1	1,8
Toplam	55	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından zayıf yönlerine ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde Tanıtım (10), Turizm yatırımı çok sınırlı (8), Karayolu ulaşımı/trafik sorunu (7), Havaalanı (5), Restorasyon (4), Sanayiye yoğunlaşma (4), Bilinçsizlik (4), Sezonun kısa olması (3), Yöneticilerin vizyonsuz olması (3), Önemsenmeme (3), Çarpık kentleşme (3), Yabancı dil / iletişim (1) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin "Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Zayıf Yönleri" şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizmi açısından öne çıkan zayıf yönlerinin tanıtım eksikliği, yatırımın az olması, ulaşım ve trafik sorunu ile sanayi bölgesi şeklinde olduğu söylenebilir.

3.10.4. Katılımcıların "Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatları Nelerdir?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. *Aya Tekla bir fırsattır çünkü burası inanç merkezi olarak ön plana çıkarsa gelen yabancı turist buraya ekstra ilgi duyabilir. Göksu nehri su sporlarına çok uygun bir nehirdir, dolayısıyla spor açısından önemli bir fırsattır. Yine Taşucu'ndan Kıbrıs'a direk feribot seferleri olması bir fırsattır.*

K.2. *Silifke için en büyük fırsat kaynaklarının bolluğu. Birçok medeniyet yaşadığı için tarihi anlamda çok zengin bir bölge. Soyut miras anlamında da hala gelenek göreneklerin sürdürüldüğü bir bölge. Yaylacılık, Yörük kültürü ve Festivalleri de yine diğer önemli fırsatlar bence.*

K.3. *Coğrafi işaretli ürünleri bir fırsattır. Doğal güzellikler mesela Göksu nehri üzerinde rafting yapılması, yine Göksu deltasında kuş cenneti ve caretta caretta. Tarım anlamında narenciyeden tutun da tropik ürünlere kadar birçok ürün yetişmektedir.*

K.4. *Coğrafi konumu, iklimi ve doğal güzellikleri Silifke'nin özellikle yaz turizmi için önemli bir fırsattır. Akkuyu santrali için gelen Rus turistler bölge için bir fırsat olabilir. Su sporları mesela dalış, rafting bölgenin cazibesini arttıracak sporlardır. Taşucu'ndan Kıbrıs'a direk feribot seferleri olması bir fırsattır.*

K.5. *Silifke müzesi çevre ilçeler de dâhil tek müzedir. Aydıncık, Anamur gibi ilçelerde müze olmadığı için oradaki ziyaretçiler de Silifke müzesine geliyor.*

K.6. *56 ören yeri, Göksu Deltası, Kuş Cenneti, İpek yolu projesi(Çin'den, Hindistan'dan gelen ürünlerin; şu anki adı Liman Kalesi, eski adı Ak Liman'a geldiği ve Anadolu'ya kervanlarla, tarihi ticaret yollarıyla dağıtımının yapılması) deniz yoluyla gelecekler açısından Silifke önemli tarihi İpekyolu alternatif yolları içerisindedir. Silifke'nin içerisinde seyyahların kaldığı 13 tane han vardır, bu*

da önemli ticaret merkezi olduğunun göstergesidir. 1973 yılına kadar, Mersin limanı faaliyete geçmeden önce Taşucu iskelesi faaliyettedir ve büyük ara ajans firmalar Silifke'ye taşınmıştır.

K.7. İklimi, doğal güzellikleri, yaylaları, tarımı, yöresel ürünleri, festivalleri, mavi yengeci, halk oyunları, türküler, Amfora müzesi, Rus halkı (mesela satranç turnuvalarında sponsor oldular), Gazi çiftliği (çiftçilere yönelik eğitim, üretim gibi hizmetlerin verildiği yer ve ilk üyesi Atatürk'tür.) ayrıca planlanmış 4 turizm merkezi (Çaltıcak, Kargıcak, Taşucu, Tisan) birer fırsattır.

K.8. Şehir merkezine yaylalarımızın, sahilimizin ve denizimizin yakın olması; narenciye, çilek, yoğurt üretiminde güçlü olmamız.

K.9. Yanlış kişilerin yanlış kurumlarda olmasıyla onlarca yıldır kış uykusuna yatırılmış olan algısızlık sonucunda fırsatlar örtü altında yatmakta görünmektedir. Birincisi Silifke, Taşucu deniz kapısı aracılığı ile tüm Doğu Akdeniz ülkelerine uzanan deniz yollarının çıkış konumundadır. Silifke'deki adalar, koylar, kaleler, antik yerleşim kalıntıları, Yörük Türkmen geleneğinin artık son günlerini yaşayan köyleri yapılacak düzenlemelerle yeniden kendi varlığının farkına varacaktır.

K.10. İklimi, mavi yengeci, Taşucu limanı, koyları, çevre ilçeleri de karşılayan Silifke müzesi, coğrafi işaretli ürünleri ve uluslararası platformda tanınmaya açık bir yer olması, konum olarak kavşak bir durumdadır.

K.11. Bizim Kabasakallı köyünün yukarısında koca koca çınarların, murt ağaçlarının olduğu, taş oluklarından doğal suların aktığı, eski mezarlıkların olduğu çok güzel eko-turizm yapılabilecek bir alan var. Mesela burada yürüyüşler düzenlenebilir, eğlenceler yapılabilir, yeme içme yerleri yapılabilir. Eski fırın yıkıntıları var, başka gezdiğim birçok yerde kara kara ocakları süslemişler püslemişler al sana bir fırsat.

K.12. Birçok turizm çeşidinin yapılabileceği bir ilçe. Denizi ve yaylaları birbirine uzak değil mesela. Yazın denizine gir, sonra çık yaylasına çık. Agro-turizme, eko turizme katıl, nehrinde rafting yap, trekking yap birçok imkan var. Ayrıca Taşucu, Kıbrıs'a direk feribot seferlerinin olması açısından önemli bir fırsat.

K.13. Sahil bandının uzun olması, Likya yolu var mesela, Kilikya versiyonu niye olmasın? Deltası var, kuş gözlemciliği imkânı var. Taşucu limanı, adaları, koyları, Yörük gelenekleri birer fırsattır.

K.14. Silifke müzesi büyük bir müzedir yani civar ilçeler de buraya gelmektedir; Aydıncık, mut gibi. Mavi yengeci, Taşucu limanı, koyları, uzun sahil bandı, coğrafi işaretli ürünleri birer fırsattır.

K.15. Silifke 23 Akdeniz ülkesine komşudur aynı zamanda Doğu- batı ekseninde yollarla iç Anadolu'ya bağlandı; mesela Silifke'den Karaman'a otobüsle 2 saatte giderek oradan da 2 saatte hızlı trenle Ankara'ya gidebilirsiniz. Yaklaşık 60 koy var ama koylar değerlendirilemiyor; mesela Monako Vatikan'dan sonraki en küçük bağımsız devlet, ona rağmen turizm o kadar gelişmiş o kadar para kazanıyorlar ki, bizim her bir koyumuza 1 Monako sığar. Boğsak ve Tisan Akdeniz'im en büyük marinalarının yapılabileceği doğal sığınma alanlarıdır. Sarı keçili kültür yolu projesi ve pozitif köy projesi ilçeye katma değer katacak projelerdir. Silifke'de ilan edilmiş 4 turizm bölgesi var; Kargıcak,

Yeşilovacık, Boğsak ve Akyar. Coğrafi konum, ulaşım olarak kavşak durumda olması ve festivallerimiz diğer fırsatlar.

K.16. *Silifke'nin kültür ve turizm açısından fırsatları Güzel Silifke'm dağı taşı doğası iklimi ile cennet den bir köşedir. Biz bu fırsatı ıskalayıp eko turizm değil kirli sanayi ile maalesef ki yanlış yaptık.*

K.17. *Kız kalesi, cennet cehennem, Silifke kalesi, Uzuncaburç, Olba, Ayatekla ve Taşucu kilisesi (şu anda depo olarak kullanılıyor) bunların bakım ve tanıtımı yapılır ise bir grubun iki, üç gün burada kalması sağlanabilir. Esas olan Silifke, Taşeli folkloru ile zengin bir bölge, sanat etkinlikleri ile bunların ziyaret edenlere gösteri yapması, kongreler düzenlenmesi ile daha zengin kültür verileri ortaya çıkabilir.*

K.18. *Göksu deltası yönetim planı hazırladık 5 yıllık 2 etap, bu bir fırsattır. Taşucu limanı ve tamamlandığında önemli bir ulaşım güzergâhı olacak olan Antalya ve Mersin'i İç Anadolu Bölgesine bağlayan Akdeniz Sahil Yolu, Silifke ilçesinden geçmektedir.*

K.19. *Denizi, yaylaları, tarihi ören yerleri, Mavi yengeci, Taşucu limanı, koyları, uzun sahil bandı, coğrafi işaretli ürünleri birer fırsattır.*

K.20. *Çok uzun bir kumsalımız var; Susan oğlundan Taşucu'na kadar. Koylarımız, coğrafi işaretli ürünlerimiz fırsatlardır. Mesela muzda Anamur'la yarışır duruma geldik, yine tropikal meyvelerde aynı şekilde mesela mango ve kivi üretiminde iyi durumdayız. Şuan yürütülen yol çalışması bittiğinde yol çok kısalacak.*

K.21. *Coğrafi konumu, otoyol bağlantıları, doğal güzellikleri.*

K.22. *Henüz doğal ve kültürel yapının çok fazla bozulmamış olması, Ak kuyu Nükleer santralinin bölgenin bilinirliğini artırması.*

K.23. *Silifke'nin çok zengin kültürel özelliklerinin henüz yeterince keşfedilmemiş olması, tanıtım ve kültür turizmine hizmet edecek alt yapıların hızla yapılmasıyla bu konuda büyük bir potansiyel haline gelmesini sağlayabilir.*

K.24. *Koruma altına alınmamış tarihi eserlerin koruma altına alınması, gerekli restorasyonların tamamlanması, konaklama tesislerinin artırılması, Göksu Nehrinin ıslah edilmesi, üzerinde tekne gezintisi yapılabilecek hale gelmesi, çevre düzenlemesi yapılarak kıyılarına lokantaların ve kafeteryaların yerleştirilmesi halinde önemli bir turizm merkezi haline gelmesi olanaklıdır.*

K.25. *Kolay ulaşılabilirlik, Dağ ve Kıyı Turizmi için uygun rotalar, Arkeolojik ve Tarihi yerleşimlerin hem kıyıda hem de iç kesimlerde yakın olması ve hemen hepsinde yaşamın sürmesi.*

K.26. *Silifke'de turizm sadece sahilde ya da sadece dağlarda değil; koylarımız, kumsallarımız deniz turizmi için çok kıymetli, yaylalarımız kırsalımız da alternatif turizm için. Ayrıca yol konumu olarak kavşak konumunda. Özellikle kırsalımızda Yörük kültürü gelenekleri hala devam etmektedir, kültürümüz çok bozulmamıştır.*

K.27. *Doğal ve kültürel yapının çok fazla bozulmamış olması, Dağ ve Kıyı Turizmi için uygun rotalar, Doğu- batı ekseninde yollarla iç Anadolu'ya bağlanması, Taşucu limanı.*

K.28. İklimi, şehrin ortasındaki Göksu nehri, iki bölgeyi birbirine bağlayan konumda olması, Kıbrıs'a yakınlığı, tarımsal ürün çeşitliliği.

K.29. Göksu Deltası, Kuş Cenneti, Cennet- Cehennem, Astım Mağarası, günebirlik tekne turları, Kıbrıs ve Lübnan feribot seferleri.

K.30. Doğu-batı yönünde yollarla iç Anadolu'ya bağlanan kavşak konumda olması, yılın 360 gününün güneşli olması ve doğal olarak tarımsal ürün çeşitliliği, Taşucu limanı, Kıbrıs feribot seferleri.

K.31. 4 turizm merkezi, Taşucu'ndan Kıbrıs'a direk feribot seferleri olması, Coğrafi işaretli ürünleri, Göksu deltasında kuş cenneti ve caretta caretta ları, karayolu bağlantısıyla İç Anadolu'ya bağlanması, birçok sporun yapılabilir bir ilçe olması (gerek su sporları gerek doğa sporları).

K.32. Silifke dünyanın her yerinden göç alan çok hızlı nüfus artışına sahip bir yerleşim yeridir. Akkuyu Nükleer Santralinde çalışmaya gelenler başta olmak üzere kendi içinde bir potansiyel taşımaktadır.

K.33. Silifke'nin kültür turizmi fırsatları bence gerekli yatırımlar yapılırsa Türkiye'nin ikinci Efes antik şehri olabilecek uzunca burç Olba harabeleri Göksu Irmağı eşsiz plajları geleceğe dair en büyük umutlarımız

K.34. Silifke kalesi, Tarihi Taş köprü, Silifke Tekir Ambarı (Bölgenin en büyük su sarnıcı), Silifke Müzesi, Silifke Atatürk Evi, Taşucu Atatürk Evi, Taşucu Arslan Eyce Amfora Müzesi, Susanoğlu, Narlıkuyu, Adam Kayalar, Cambazlı Kilisesi, Uzuncaburç, OLBA, Ayatekla, Boğsak Adası, Tokmar Kalesi, Karakalpaklı, Işık Kale ve Sinek Kale gibi önemli tarihi yapıtlar vardır. Bu bölgeler Silifke'nin gezilip görülmeye değer önemli tarihi yerlerindendir. Taşucu'ndan Kıbrıs'a feribot ve deniz otobüsü seferlerinin olması da turizme katkı sağlayan önemli öğeler arasında yer alır.

K.35. Köklü yaşamı ve geçmişten gelen ve halen devam eden kültürü.

Tablo 3.5. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatlarına İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlamalar	Sıklık	%
Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatları	Tarihi eserler (Kilise, Kale vb)	20	17,7
	Kumsal	20	17,7
	Kültür	19	16,8
	Ulaşım kolaylığı	14	12,4
	Doğal güzellikler	8	7,1
	Coğrafi konum	6	5,3
	Yaylalar	6	5,3
	İklim	6	5,3
	Müzeler	5	4,4
	Yaylacılık	5	4,4
	Eko turizm	4	3,5
	Toplam	113	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından güçlü yönlerine ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde Tarihi eserler (Kilise, Kale vb.) (20), Kumsal (20), Kültür (19), Ulaşım kolaylığı (14), Doğal güzellikler (8), Coğrafi konum (6), Yaylalar (6), iklim (6), Müzeler (5), Yaylacılık (5), Eko

turizm(4) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Fırsatları şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizmi açısından fırsatlarının tarihi eserleri, ulaşım kolaylığı, kültürü ve doğal güzellikleri şeklinde olduğu söylenebilir.

3.10.5. Katılımcıların “Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Tehditleri Nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. *İmar Silifke için bir tehdittir, imara açılan yerlerde çoğu arkeolojik alanın üstü kapatılıyor ve yok ediliyor. Santral, çalışmaya gelen Ruslar olarak düşünüldüğünde fırsat olduğu kadar, santralin kendisinin çevreye verdiği zarar anlamında insanlarda olumsuz bir algı yaratmaktadır.*

K.2. *En büyük tehdit ekonomik etkenler bence. İnsanlar zaruri ihtiyaçlardan gezme ve turizme yeterince bütçe ayıramıyor. Dolayısıyla gezip görmeyi 2.plana atıyorlar ve lüks görüyorlar.2. bir tehdit de TÜRSAB'ın Silifke'ye olan etkisi yetersiz.*

K.3. *Turistik değeri olan yerler ve doğal güzellikler maalesef bakımsızdır. Aşırı betonlaşmayla birlikte tarihi kaynaklar zarar görebiliyor. Bir başka sorun ikincil konutlardır. En güzel sahil şeritlerinde, yazlık evler yerine; yerel fayda sağlayan tesisler olabilirdi.*

K.4. *Olumsuzlukların başında Sit alanlarının çokluğu, sahili kaplayan iyileştirilemeyen yazlık binaların çokluğu geliyor bence. Yatak kapasitesi zaten azken; Rus turistlerin gelişiyle Mersin halkı bile hafta sonu tatilini geçirebileceği boş pansiyon ve oda bulamaz hale geldi. Ayrıca Silifke'de tarım alanı ve sit alanı çok fazla olduğu için turizme ve yerel halka fayda sağlayacak tesisler yapılamaya biliniyor.*

K.5. *Ruslar kendi düzenini kurdu, yerli halk geri planda kaldı. 60lı yıllardan itibaren Silifke'ye Avrupa ve Amerika'dan turistler gelirdi. SEKA kâğıt fabrikası (kapandı) ve nükleer santralin olumsuz algısı yüzünden turizm yatırımı yapılmıyor.*

K.6. *Nükleer santral turistler için olumsuz bir algı yaratabilir. Definecilik hala ısrarla yapılıyor, bir yerde kazı çalışması yapılacağında o bölgedeki bazı insanlar kazı alanı çevresine zarar veriyor. Tutucu ve tarihi yanlış anlayan bazı vatandaşlar yabancı medeniyetlerden kaldığı düşüncesiyle, onlardan kalan tarihi kalıntıları korumak istemiyor, hatta zarar veriyorlar.*

K.7. *Defineciler, bilinçsiz vatandaş, imar durumları, tabiat olayları birer tehdittir. Mesela sıcaklık farkından dolayı tarihi yapılarda çatlamlar oluyor ya da çok eski ağaç kökleri yapılara zarar vererek yıkabiliyor.*

K.8. *Yabancı tur operatörlerinin satış kataloglarında Türkiye'deki alternatif turizm olanaklarına yeterince yer vermemesi.*

K.9. *Son 40 yıldır yaşanmakta olan kırsal yaşam varlığının yok olmaya doğru sürüklenmesi ile ilgilidir. Kırsal yaşamı oluşturan yerleşimlerde yaşayanların sayısının günden güne azalması (aşırı şehirleşme) Yörük Türkmen geleneklerini ileriki süreçlerde yok edecektir. Bir başka sorun ise yine son 20 yıldır yaşanan bazı bakanlıklar arası iletişim yoksunluğundan kaynaklanan yatırım yıkımlarıdır. Buna örnek olarak Taşucu ile Boğsak – Eğribük arasında bakanlıkça yürütülen turizm yatırım alanı çalışmaları sürerken bu alan içinde Liman Kalesi'nin askeri bölge yapılması, Boğsak 'ta tepe üzerine*

orman gözetleme adı altında bir dinlenme tesisi yapılması, yine Taşucu Boğsak arasındaki turizm yatırımlarına açılması gereken kıyı boyu koyların duble yol için kolaycılığa kaçılarak doldurulması, dolayısıyla turizm yatırımcılarına ayırılacak alanın ortasından duble yol geçirilmiş olması, yine bu alan üzerindeki Taşucu tepelerinde tüm silueti bozan mermer ocağı açımı sırasında tepelerin delik deşik edilip çıkarılan kayaların yamaçlardan yuvarlanması bu alanın doğallığını yok etmiştir. Kuş cenneti alanı ise her yıl yıkılmakta, kuş gözlem kuleleri yine yakılarak yok edilmiştir.

K.10. *Aşırı betonlaşma, imar durumları, kırsal alanların yok olmaya yüz tutması.*

K.11. *Santral bir tehdit; Makedonya, Kosova kıyılarını vurduğu gibi bizim Akdeniz kıyılarını da vuracak. Bu zehir yüzünden denizlerimiz ölecek.*

K.12. *Nükleer santral olumsuz bir algı yaratacaktır.*

K.13. *Suriyeliler bir tehdit mesela ve de Akkuyu nükleer santral.*

K.14. *Akkuyu nükleer santrali, çimento fabrikası, sit alanı yasası, imar planları.*

K.15. *Silifke halkı projelerde önyargılı davranıyor; büyük olsun birlikte olsun yerine, küçük olsun benim olsun zihniyeti var.*

K.16. *Eko turizm uygulamayışımız, Ulaşım ve yeterli turizm yatırımı olmayışı, Tarihi değerlerimizin yeterince tanıtımı yapılamayışı, Nükleer santral, çimento fabrikası, balık çiftlikleri, kurulması düşünülen tersane, liman projesi gibi çevre sorunları*

K.17. *Tarihi alanlar önceki yıllar korunamamış, Ayatekla kalesi sökülerek aşağıda Ulu göl köyünde evler yapılmış. Yöre halkının bilinçlendirilmesi ve onları planların içine alınması, onlarında turizm pastasından yararlanmaları bu tehdidi ortadan kaldıracaktır. Ama esas 1970 li yıllarda yapılan plan ile sanayi bölgesi olması, kirli sanayiye de beraberinde getirmiştir. Mermer ocakları, çimento fabrikası, termik santraller ve Akkuyu nükleer santrali yapımı bölge turizmine en büyük tehdit olmaktadır.*

K.18. *Nükleer santralin kurulması Rusların gelmesi Suriyelilerin eski ücra mahallelerde barınmaları sahildeki belediyelerin mahalleye dönüşmesi hizmette sıkıntıları getirecektir.*

K.19. *Yapılaşma ve defineciliğin denetimsizlik nedeniyle verdiği tahribat en önemli tehditlerdir. Gelişmemenin en temel sebeplerinden birisi, devletin, Mersinden batıda de nasıl kalkınma olacağına dair net karar veremeyişi (mermercilik ve çimento sanayi ile nükleer santral projeleriyle turizmin bir arada olmasının yarattığı çelişki), buralarda turizm bölgesi kararı ilan edilememesi.*

K.20. *Anıtların, ören yerlerinin taşlarıyla mezar yapıyorlar (korumama ve bilinçsizlik), Göksu deltasında yangın çıkartıyorlar ve oradaki nesli tükenmekte olan türlerin yumurtaları yok oluyor, tarihi yerler tahrip ediliyor.*

K.21. *Sit alanı dediğimiz yerler var, bunları koruyamıyoruz ve bir yangınla yok ediyoruz. Yandı, bitti, kül oldu diyoruz ve yerine çok katlı binalar inşa ediyoruz. Nükleer çalışanları ekonomik katkı sağladı ama algı olarak eksi. Güzelim tarım arazilerinin üzerine 13-15 katlı binalar yapıldı, böyle olursa tarım alanı kalmayacak.*

K.22. *Akkuyu nükleer santraline gelen Rus çalışanların satın alma güçlerinin yüksek olmasından dolayı, piyasada ürün fiyatlarının artması. Turizmin ticarileşmeye başlaması, doğal ve kültürel çekim öğelerinin korunmasına yönelik yeterli tedbirlerin alınmamış olması*

K.23. *Akkuyu Nükleer Santraline yakınlığı, SEKA liman bölgesinin tersaneye dönüştürülme planı, çevreye zararlı sanayi kuruluşlarındaki artış.*

K.24. *Nükleer Santral, kurulması planlanan termik santraller, yürütmesi durdurulan gemi söküm tersanesi, çimento fabrikası ve mermer ocakları.*

K.25. *Kontrolsüz Tarım, Uygun Olmayan Baraj ve Yol Açımı, Kontrolsüz Kıyı İmarı ve Bayındırlık İşleri ve Düzensiz Turizm Anlayışı, definecilik.*

K.26. *Çimento fabrikası ve mermer ocakları, definecilik, imar planları.*

K.27. *İmar planları, definecilik, betonlaşmanın aşırı artması, mermer ocakları.*

K.28. *En önemli tehdit, yerel ve merkezi yöneticilerin vizyonsuz oluşu ve halkı yönlendirememesi.*

K.29. *Nükleer santral, çimento fabrikaları, mermer ocakları, balık çiftlikleri.*

K.30. *Mermer ocakları, çimento fabrikası, definecilik.*

K.31. *İmar planları ve Akkuyu nükleer santrali.*

K.32. *Akkuyu Nükleer Santrali: Türkiye'nin ilk nükleer santralinin inşaatı Silifke Yeşilovacık'ta devam ediyor. Türkiye dışından ve içinden gelen yoğun göç ve nüfus baskısı var. Bu da daha çok inşaat, beton demek. Doğal ve kültürel miras hızla yok oluyor. Ayrıca, sanayi yatırımlarının artması turizm yatırımlarının azalması anlamına geliyor çoğu kez. Silifke'de konaklama ve yeme içme hizmetleri pahalı. Akkuyu Nükleer 'de çalışmaya gelen binlerce kişinin etkisiyle konut, otel ve pansiyon fiyatları son derece yüksektir.*

K.33. *Kültür turizmimizi tehdit eden en büyük unsur şehrimizdeki yoğun fabrikalaşmadır.*

K.34. *Fabrika ve sanayileşme.*

K.35. *Definecilik, sulama için yapılan sulama hatları ve havuzlar ve bilinçsiz turizm yapılması (özellikle sahilde).*

Tablo 3.6. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Tehditlerine İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlamalar	Sıklık	%
Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Tehditleri	Sanayileşme (nükleer santral, çimento fabrikası,)	27	49,1
	İmar	9	16,4
	Definecilik	8	14,5
	Tersane	3	5,5
	Suriyeliler	3	5,5
	Aşırı şehirleşme	3	5,5
	Yerel ve merkezi yöneticilerin vizyonsuz oluşu	1	1,8
	Sit alanı yasası	1	1,8
	Toplam	55	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizmi açısından tehditlerine ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde Sanayileşme (nükleer santral, çimento fabrikası) (27), İmar (9), Definecilik (8), Tersane (3), Suriyeliler (3), Aşırı şehirleşme (3) Yerel ve merkezi yöneticilerin vizyonsuz oluşu (1) ve Sit alanı yasası (1) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Silifke'nin Kültür Turizmi Açısından Tehditleri şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizmi açısından tehditlerinin genel olarak sanayileşme, imar ve definecilik şeklinde olduğu söylenebilir.

3.10.6. Katılımcıların “Silifke'nin Kültür Turizmi Neden Gelişmemiştir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. *Bir kere konaklama ve tesisler hem sayı olarak çok yetersiz hem de kalite açısından. Genellikle pansiyon şeklinde. Mesela 4-5 yıldızlı otel hiç yok. Olan oteller de çok pahalı. Antalya, Alanya'yla aynı fiyat neredeyse, e fiyatlar böyleyken insanlar neden buraya gelsin Antalya'yı tercih ediyorlar. Havaalanları Silifke'ye uzak kalıyor. Adana ve Antalya'ya gelen turistler başka yerlere kayıyorlar. Tur operatörleri Silifke'ye gereken ilgiyi göstermiyorlar. Fuarlara destek verilmiyor.*

K.2. *Otel ve işletmeler donanımsız, yatak kapasitesi az, ilçe mevcut havaalanlarına uzak, tur operatörleri buralarla çok ilgilenmiyor. Yeterli yatırım ve teşvik yok.*

K.3. *Çünkü Silifke çok fazla arkeolojik ve doğal kaynaklara sahip olmasına rağmen sadece yaz turizmi ön plana çıkmıştır. Turizm yoğunluğu yazın 3 aydan öteye geçemiyor. Yazın gelen turistte sadece deniz-kum-güneş üçlüsü için geliyor. E tabi bunlara bir de konaklama yerlerinin alternatiflerinin ve kalitelerinin yetersiz olması eklenince ne turist gelmek istiyor ne de tur operatörleri buraya ilgi gösteriyor.*

K.4. *Silifke'de oteller çok yetersiz, hem sayıları az hem de donanımsız. Gelen bir turist mesela bir Alanya-Antalya'daki oteller gibi zaman geçiremiyor, otelde havuz dışında yapacak bir etkinliği yok mesela. Dahası Silifke'de kaynakların çokluğuna karşın pazarlaması yetersiz.*

K.5. *Donanımlı otel sayısı çok az, daha çok pansiyon şeklinde; onlar da pahalı ve yetersiz. Yerli halk yabancı milletlerden kalan tarihi kalıntılara sahip çıkmıyor, oralarda bir şey yapılmasını hoş karşılamıyorlar. Mesela Federik Barbaros'sa anıtı yerli halkın tahrikçi ve saldırgan tavrından dolayı kaldırıldı. Oysaki kalsaydı Alman halkı civar yerlere gezmeye geldiğinde oraya da illaki uğramak, görmek isterdi.*

K.6. *Silifke'de sadece otel değil; lokanta, kahvaltı salonu, kafeterya ve bu tarz işletmeler sayısından ziyade kalite olarak yetersiz. Sezon sadece 3 ay olarak görüldüğü için, 3 ay kazanabildiğimiz kadar kazanalım, 9 ay yatarız zihniyeti var insanlarımızda. Ayrıca Silifke'ye özellikle yazın gelen günübirlikçi ziyaretçiler de çok fazla. Dolayısıyla ortalık yerde yeme içme, uygunsuz yerlere tuvalet ihtiyacını karşılama gibi kötü görüntüler de Silifke'nin imajını bozuyor.*

K.7. *Reklam, pazarlama ve satış konusunda eksikler var; oteller, yiyecek içecek işletmeleri sayı olarak da kalite olarak da yetersiz; turizm sadece sezonluk olarak yapılıyor; sadece yaz turizmi ön planda, ören yerleri yeterince korunamıyor, halk çoğu tarihi yapıya gâvurlardan kalma gözüyle bakıp sahiplenici ve koruyucu yaklaşmıyor; mesela Aya Tekla ve Barbaros'sa Anıtı.*

K.8. *En önemli unsurlardan bir tanesi bölgede havaalanı olmaması, yurtiçi ve yurtdışından gelecek yerli ve yabancı turistlerin konaklamaları için 4-5 yıldızlı büyük otellerin olmaması, uluslararası medyada tanıtımımızın yeterli olmaması.*

K.9. *Silifke'nin kültürü gelişmişken ilerlememekte, turizmi ise gelişmek üzereyken turizmin kendi içinde son 30 yılda yaşadığı değişimlerden dolayı yerinde saymıştır. Soyut kültürel değerler günümüzde değer görmemekte, somut kültürel değerler ise yenilenen çağ ile unutulup gitmektedir. Örneğin tahta kaşık yapan tek bir usta kalmış olması, taş ustalarının artık çok az sayıda kalmış olması, ıstar denilen düzeneklerde çul dokuyan kadınların kalmaması gibi durumlar somut kültürel miras anlamında yoksullaştığımızı göstermektedir. Turizm konusu ise deniz, kum, güneş kavramını başa aldığımızda, düzensiz kıyı yapılaşmalarından dolayı tüm il kıyılarında yer yer yapılaşma saldırganlığına dönüşmüştür. Bir koyun, bir kıyının tümüne genel bir bakışla yapılamamış değerlendirme yaklaşımının sonucu, birbiri ile ilişkisi olmayan gecekondusal yatırımlar olarak ortaya çıkmaktadır. Deniz kıyılarında olduğu gibi günümüz güncel yoğun yayla yerleşimlerinin büyümesi de birer gecekondu yaylacılığına dönüşmüştür. Kırsalı oluşturan yerleşimlerde eski taş evler kullanılamaz duruma gelip sahiplerince bakılmayıp yıkılarak betonlaşmaya özenilmiştir. Kamu yönetimi tüm bu sorunları görmekten çok uzaktır. Bu sorunları çözmek için önce bunları görebilecek özellikte kamu yöneticilerinin olması gerekmektedir.*

K.10. *Tur operatörleri alt yapı yetersizliği ve ulaşım kaynaklı sıkıntıdan dolayı gereken ilgiyi göstermiyor ve reklam yetersiz kalıyor, büyük ve lüks oteller olmadığı için gelen ziyaretçiler gününbirlikçi olmaktan ileriye geçemiyor, işletmelerde çalışan personeller kalifiye değil ve yabancı dil bilmiyor. Yöresel ürünlerin tanıtılacağı, pazarlanıp satılacağı uygun işletmeler yok.*

K.11. *Silifke'de halk turizme destek olmasa başka kime ne diyelim. Başımdan geçen bir olayı anlatayım; zamanında TRT Belgeselde çalışırken köyümüzle ilgili bir belgesel çekeceğiz. Köyde yaşayan, köyün tarihini, yaşantısını iyi bilen bir köylüye ihtiyacımız var. Köyden kimse bu belgesele yanaşmadı, karşılığında para istediler. En son kendi annemle çektik belgeseli. Bir başka sorun Tarihi turistik yerler çok bakımsız. Gittiğiniz yerde lavabo ihtiyacınızı karşılayacak, elinizi yıkayacak bile biryer bulamıyorsunuz. Hiçbirinin yakınlarında soluklanacak, bir şeyler yiyip içecek yer de yok.*

K.12. *Silifke'de birçok yöresel ürün olmasına rağmen bunların satıldığı tesisler yok. Başka illere gittiğimizde, mesela Çorum; sadece leblebi alacağınız ve leblebinin onlarca çeşidini bulabileceğiniz devasa tesisler var. Silifke'de bunlar neden yok? Yoğurt mesela tescillendi ama hiçbir turist Silifke'ye geldiğinde yoğurt almıyor çünkü reklam ve pazarlaması yapılamıyor, çilek yine aynı şekilde. Başka bi sorun tanıtımlar yeterince yapılmıyor. 4-5 yıldızlı otel yok, insanlar daha lüks, konforlu yerlerde konaklamak istiyor.*

K.13. *Konaklama ve yeme-içme yerleri çok yetersiz; sayı olarak da, kalite olarak da. Yöre halkı bilinçsiz, turizmin sadece para getiren yönüyle ilgileniyor, tarihi yapıları benimseme bilinci yok. Çoğu tarihi yer bakımsız; terk edilmiş gibi, koyları çok güzel olmasına rağmen etrafında bir canlılık olmadığı için, Mersin'in kendi halkının bile çoğu bilmiyor buraları.*

K.14. *Mersin ili sınırları içerisinde havaalanı olmadığı için ulaşım göze büyüyor, mersin-Taşucu otoban yolunun olmaması; otoyolun yerleşim yerlerinden geçmesi yolda geçen süreyi çok uzatıyor. Mersinde Alanya, Antalya gibi eğlence yerleri yok, yeme içme yerleri kaliteli değil, oteller küçük pansiyon şeklinde. İnsanlar tatile niye gider? Yeme içmeye, eğlenmeye, dinlenmeye. Tarihi yerlerin tanıtımı iyi yapılmadığı için; bırakın turisti, Mersin halkının kendi bile Silifke'de 'ki çoğu tarihi yeri, koyları bilmiyor. Yazın günü birlikçi tatilciler geliyor, adamlar kaldırımlarda yatıyorlar, atletlerle denize giriyorlar, pisliklerini burada bırakıp gidiyorlar. E turist böyle bir görüntü ister mi sahillerde?*

K.15. *Yerel yönetim ve sivil toplum örgütleri devletle senkronize çalışmıyor. Toplumsal kültürümüz turizmi ağırlama sistemine hazır değil. Ören yerlerimizin park, tuvalet; kamp ve karavancıların elektrik, su hizmetleri karşılanamıyor, tur hizmetleri yetersiz, Silifke'nin meşhur ürünlerini her yerden kolaylıkla temiz edemiyoruz, destinasyon olarak tanımlanabilmiş ve tanıtılabilmiş bir bölge değiliz; destinasyon, turizmin talep eden tarafındaki kurumların, işletmelerin yani talep paydaşlarının kurumsal ikna edilmesiyle kabul görür.*

K.16. *Silifke maalesef tarihi değerlerinin tanıtımını yeterince yapamadı. Tekrar ediyorum ama bu kadar çevre kirliliğinin olduğu bir yerde turizm den bahsedilemez. Nükleer santral kurulan bir yere hangi turist gelip tatil yapmak ister. Nükleer bizim başımıza gelen en büyük felakettir.*

K.17. *Planlarda turizm olmayınca, yollar eksik kalmış, otel, pansiyon, konaklama yerleri yapılamamıştır. Turizmci buraya yatırım yapmamıştır. Devlet tarihi yerlere sosyal tesisler yapmamıştır. Örneğin yıllarca ören yerlerinde bir çay içecek yer, tuvalet bile yapılmamıştır. Gelen gemiler bir günde gezip gitmek zorunda kalmıştır. Oysa turizm konaklama olanakları olsaydı, bunlar en az üç gün burada kalabilirlerdi.*

K.18. *Turizmin Türkiye'deki karşılığı otellerde yeme içme, alışveriş, deniz, havuz gibi hizmetler karşılanarak turistlere yönelik gelen turist sadece otele geliyor. İlçeye herhangi bir katkısı olmuyor. Oysaki tarihi mahallelerde, yaylalarda gerekli alt yapı çalışmaları yapılarak çadırlar, küçük dağ pansiyonları gibi şeyler yapılsa; turistin halkla, esnafla etkileşimi artar. İlçenin değerlerinin, kültürünü, yöresel ürünlerini daha iyi tanır.*

K.19. *Yöresel ürünlerin tanıtılıp, satılacağı işletmeler yok, ören yerlerinde yeme-içme, dinlenme, lavabo ihtiyaç yerleri yok, hatta öyle ki turistler dolmuşlarla gidiyorlar; ziyaretlerini tamamlayamasalar bile son dolmuşa yetişmek için gezmelerini yarıda bırakmak zorunda kalıyorlar çünkü çoğu ören yerine giden dolmuşlar sadece belirli saatlerde ve yetersiz. Tarihi yerlerin tanıtım ve reklamı iyi yapılmıyor. Sezon sadece 3 ay olarak görüldüğü için, diğer 9 ay ölü ilçe gibi oluyor.*

K.20. *Halkta turizm bilinci bir türlü oluşmadı; turisti sadece geçim kaynağı olarak gördüler, evet gelir de elde edilecek ama kültüre, tarihe de sahip çıkılacak, biz bilinci oluşacak. Ören yerleri bakımsız kaldı, ulaşım yetersiz kaldı; mesela Uzuncaburç'a dolmuşla giden bir turist son dolmuşa yetişmek için ziyaretini yarım bırakmak zorunda kalıyor.*

K.21. *Var olan kültür hazinelerimiz atıl durumda, değerlendirilemiyor. Yöneticilerin çoğu vizyon sahibi değil, ileriye öngöremiyor. Biz zamanında çalıştay yaptık. Tüm tur operatörlerini davet*

ettik; denizi, yaylayı, tüm tarihi yerleri gezdirdik ve Kızkalesi'nde bir otelde değerlendirme toplantısı yaptık. Bize söyledikleri şey şu oldu; havalimanı mesafesi uzak, hadi turisti 2 saat anlatım ve gösterimlerimizle oyalarız ve buraya gelip gördüklerinde o 2 saate acımazlar ama alternatif yok burada biz buraya turist getiremeyiz. Kışın getirsek otelci kurtarmıyor der, kontrat yapsak otelciyle, bizi garanti görürler ve alternatif de olmadığı için cayamayız risk almış oluruz dediler.

K.22. *Bölge halkının kültür turizmi bilincinin bulunmaması, yeterli tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmemiş olması.*

K.23. *Burada en önemli etken turizmin sadece deniz-kum-güneşten ibaret olduğu yönündeki anlayışın hem yöre halkında hem de turizmcilerde hâkim olmasıdır.*

K.24. *Yerel yöneticilerin vizyonsuzluğu ve halkın turizm bilincine sahip olmadığı için yol kat edilememiştir.*

K.25. *Birbirinden kopuk yerel ve merkezi yöneticiler ve halkın yeterli turizm bilincinden olmaması yüzünden.*

K.26. *Vatandaşa kültür turizmi bilincinin olmaması, tanıtım ve reklamın yetersiz olması, tesis ve konaklama yerlerinin sayısının azlığı.*

K.27. *Ören yerlerinde yeme-içme, dinlenme, lavabo ihtiyaç yerleri yok, Tarihi yerlerin tanıtım ve reklamı yetersiz, yöresel ürünlerin tanıtılıp, satılacağı tesisler yok, halk tarihi yerlere yeterince sahip çıkıp korumuyor.*

K.28. *Yerel yöneticiler vizyon sahibi değil ve halk turizm konusunda bilinçsiz. Bu iki birleşen doğru işlemediğinde kimse elini taşın altına koymuyor ve ne yatırım yapılıyor, ne mevcut yerler iyileştiriliyor, ne de reklam ve tanıtım yapılıyor.*

K.29. *Yeterli ve uygun konaklama tesislerinin olmaması, tanıtım ve ulaşımın yetersiz olması.*

K.30. *Konaklama ve yeme-içme tesisleri sayısı az; olanlar da eski ve bakımsız. Hele de gelen Rus halkıyla birlikte hem fiyatları çok arttı hem de yer bulunmuyor. Yöre halkında turizm bilinci yok; hep ben hep ben bencilliği var, tarihi yerlerin çoğu atıl ve bakımsız durumda.*

K.31. *Silifke çok fazla arkeolojik alan ve doğal güzelliklere sahip olmasına rağmen sadece deniz turizmi ön plana çıkmıştır. Turizm yoğunluğu sadece yazın 3 ay. Yazın gelen turist de sadece deniz-güneş için geliyor ve günübirlik tercih ediyor. Günübirlik misafirin de ilçeye bir katkısı olmuyor, atığını bırakıp gidiyor.*

K.32. *Yöre halkının turizm konusundaki bilgi ve deneyim eksikliği de kültür turizminin gelişmeme nedenlerinden biridir.*

K.33. *Silifke kültür turizminde gelişmemesinin en büyük etken yıllardır hiçbir yatırım yapılmaması tanıtımına katkı yapılmaması ve yöneticilerin ihmalleridir.*

K.34. *Konaklama ve tesisler yetersiz, halkta turizm bilinci ve girişimcilik yok, reklam ve bilgilendirme yetersiz olduğundan acenteler gereken ilgiyi göstermiyor ve bölgeye yatırım yapılmıyor.*

K.35. *Doğru yatırım politikası izlenmemesi ve rant.*

Tablo 3.7. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmemesi Algılarına İlişkin Tema ve Kodlamalar

Tema	Kodlamalar	Sıklık	%
Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmemesinin Nedenleri	Halkın bilgisizliği	10	20,8
	Temel ihtiyaçların karşılanmaması	9	18,8
	Konaklama yetersizliği	6	12,5
	Turizm alanlarının bakımsız olması	5	10,4
	Ulaşım imkânlarının zor olması	4	8,3
	Kalifiye personel	4	8,3
	Sezonun kısa olması	4	8,3
	Rant	3	6,3
	Turizm algısının sadece denize odaklanması	3	6,3
	Toplam	48	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizminin gelişmemesinin nedenlerine ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde Halkın bilgisizliği (10), Temel ihtiyaçların karşılanmaması (9), Konaklama yetersizliği (6), Turizm alanlarının bakımsız olması (5), Ulaşım imkânlarının zor olması (4), Kalifiye personel (4), Sezonun kısa olması (4), Rant (3) ve Turizm algısının sadece denize odaklanması (3) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmemesinin Nedenleri şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizminin gelişmemesinin nedenleri olarak bilgisizlik, gelen turistlerin ihtiyaçlarının karşılanmaması, konaklama ve ulaşım ile ilgili sorunlar şeklinde ortaya çıktığı söylenebilir.

3.10.7. Katılımcıların “Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmesi İçin Neler Yapılabilir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

K.1. Tesis ve otellerin sayısı artırılarak, mevcut yerler iyileştirilmeli. Tanıtım, reklam pazarlama konusunda daha hassas davranılmalı, ulaşım anlamında iyileştirilmeye gidilmeli. Halk turizm anlamında bilinçlendirilmeli ve defineciliğin önüne geçilmeli. Spor anlamında mesela Göksu deltasında rafting, zipline gibi sporlar ön plana çıkarılmalı.

K.2. Otelciler ve işletme sahipleri kendilerini geliştirmeli, her şeyi devletten beklememeli. Kırsal yerlerde de pansiyonculuk geliştirilebilir. Mesela Uzuncaburç kale eteklerine de pansiyonlar yapılabilir. El sanatları, dokumacılık ve yerel ürünler satışı konusunda yerli halk cesaretlendirilmeli. Turlarla iletişim ve etkileşim artırılmalı.

K.3. Öncelikle otoban yolunun Silifke-Taşucu bölgesine bağlanması lazım ve başlanılan otoyolların biran önce bitmesi lazım. Daha kaliteli mesela 5 yıldızlı, 4 yıldızlı oteller yapılmalı. Kırsal bölgelerde olan tarihi ve arkeolojik yerler daha fazla ön plana çıkarılmalı hatta o bölgedeki halk da turizme kazandırılmalı.

K.4. Turizm işletme sayıları artmalı ve var olanlar iyileştirilmeli. Turizm merkezlerinin alt yapı çalışmaları düzenli yapılmalı. Bölgedeki acenteler iyileştirilmeli. Tanıtımlar artırılmalı. Yerel halk da kendilerine fayda sağlayacak şekilde turizme adapte edilmeli, bölge sadece deniz turizmi algısından çıkarılıp alternatif turizm de ön plana çıkarılmalıdır.

K.5. *Tur operatörleriyle daha haşır neşir olunarak Silifke'ye yönlendirilmeliler, otellerin sayısı arttırılarak var olanlar iyileştirilmeli. Bölge halkı da turizme katılmalı, onlara da ekonomik katkı sağlayacak fırsatlar verilmeli.*

K.6. *Öncelikle halk bilinçlendirilmeli; kültürel ve tarihi varlıklarımızın anlam ve önemi sindirilmeli. Kaliteli ve hijyenik tesislerin sayısı arttırılmalı. Tanıtım, pazarlama ve satış konusunda daha yenilikçi düşüncelere yer verilmeli. Silifke'de sadece deniz değil eko turizme de yönelinmeli, çok güzel yaylalarımız ve geniş kapsamlı yapılan tarım ürünlerimiz var. Kazısı yapılan çok az yer var, kazısı yapılan yerlerin sayısı arttırılmalı.*

K.7. *Tarihi kazılar arttırılmalı ve restorasyon çalışmalarına hız verilmeli, Silifke'de 300 civarı konak var bunlar iyileştirilmeli, sit alanlarının tahribinin önüne geçilmeli, defineler konusunda önlemler alınarak; onların verdiği zararların önüne geçilmeli, turizm danışma bürosu sayısı arttırılmalı, yöreye tanınmış ve ses getirecek kişiler getirilerek; yöresel ürünler tattırılmalı, yerinde deneyim yaşaması sağlanmalı, yöresel ürünler için profesyonel tesisler kurulmalı, yiyecek içecek ve turistlerin ihtiyaç duyacağı her tesis iyileştirilmeli. Reklam, pazarlama ve satış konularının daha fazla üzerine düşülmeli. Potansiyel yerler üzerinde daha yaratıcı düşünülmeli; mesela Aya Tekla Hristiyanlar için önemli bir yer, burada Hristiyanlara yönelik cazibe arttırıcı şeyler yapılabilir. Ya da Barbaros'sa anıtı tekrardan dikilse buraya Alman turist çekilebilir.*

K.8. *Bölgemize havaalanı yapılması, yazılı ve görsel basında tanıtımın artırılması, Taşucu mahallemizde bulunan limanımızın geliştirilip uluslararası Cruize gemilerinin bölgemize gelmelerinin sağlanması, bölge halkının turizmle ilgili daha fazla bilgilendirilip bilinçlendirilmesi şeklinde sıralayabiliriz.*

K.9. *Silifke'de görünen kültür turizmi sorunları son 40-50 yıla yayılan süreçle ilgilidir. Tüm ülkede olduğu gibi kırsal yerleşimlerin kesinlikle kentlere göç etmesi engellenmeli düşüncesiyle köy okulları yeniden açılmalı, köylerde genç ailelerin yaşamaya başlaması sağlanmalı, bu sağlanınca da yok olmaya ramak kalmış olan eski geleneksel üretimlerle, tarımsal ve hayvancılık üretiminin yeniden canlanması gerekmektedir. Yalnız deniz kum güneşle turizm olamaz, kültürsüz turizm yalnızca yok etmek tüketmek üzerine kurulmuş bir turizm oluşturur ki bu da yozlaşma demek olur. Yozlaşmamış yaşam ile yükselen turizm gecekondu zihniyetine son verecektir. Tüm kırsalda beton yapılaşması durdurulmalı, geleneksel yapı yöntemlerine dönülmelidir. Sit alanları gerekçesiyle kırsaldan kovulan yerel toplum bu kalıntılarla birlikte yaşamayı sürdürmeli, Roma'dan Türkiye'ye tüm dönemler birlikte yaşam olanağı bulmalıdır. Kırsalda yaşayanlar bu kalıntıları görmeye geldiklerinde yerel yaşamı da görmeli, yerel üreticilerin ürünlerini satın almalıdır. Yerel toplumun kazanç sağlayamayacağı bir turizmin o yöreye bir yararı olamaz. Kızkalesi, Boğsak-Liman Kalesi gibi yerler toptan bakış açısıyla yeniden düzenlenmeli, birçok yapı yıkılarak kıyı kumsal alan genişletilmelidir. Bunun için önemli bir kamu yaklaşımı ile kamu yatırımı gereklidir. Örneğin İnce kum, Liman Kalesi, Boğsak koyu ve adası bir bütün olarak değerlendirilip yeni bir Bodrum, yeni bir Marmaris oluşturulabileceği düşünülmelidir. Tüm*

bunların başarılabilmesi için ulusal yöneticilerin bu bölgeyi birebir gezmesi, doğru kişilerin de onlara çalışma sunması gerekmektedir.

K.10. *Türkiye'nin her yerinden seyahat acentaları ve rehberler ilçeye misafir edilerek birebir tarihi turistik değeri olan her yer anlatılmalıdır. Yatırımcılara Silifke'nin mevcut potansiyeli anlatılarak bu bölgeye otel yapılması konusunda teşvik edilmeliler, özellikle yöresel ürünlerin satılacağı tesisler kurulmalı, halk da turizme katılmalı ve halk da turizmin nimetlerinden faydalanmalı.*

K.11. *Bizim o kadar güzel yöresel ürünlerimiz, değerlerimiz var ki, artık insanlar doğallık, organiklik istiyorlar. Kara çadırlarımızı kurup sıkma böreğimizi yapsak, yöresel ürünlerimizi satsak, gelen turistler da bunları hem deneyimlese hem de satın alsa, ortaoyunlarımız var bunları unutturmasak gelecek nesillere aktarsak, gençlerimize öğretsek. Dağlarımıza, yaylalarımıza yönelsek. Oralarda cazibe merkezleri yaratsak turistleri oralara çeksek. Silifke sadece deniz şehri değil, Silifke 'de birçok turizm çeşidinin yapılabileceği potansiyel var, bunun bilincine varalım.*

K.12. *Silifke Antalya-Konya yolu güzergâhında. Buraya leblebi, pişmaniye, Mevlana şekeri aldığımız tesisler gibi çileğin tüm ürünlerinin; suyunun, reçelinin, şekerlemelerinin satılacağı 2-3 tane büyük tesis kurulsun ya da yoğurdun aynı şekilde satılabilceği tesisler yapılsa, turlar buralara uğrar ve insanlar hem soluklanmış olurlar hem de alışveriş yaparlar. Yine Silifke'de tanıtım için infolar yapıp, acenteler, turlar misafir edilip; buralar daha yakından tanıtılabilir. Mesela Kocaeli ve Balıkesir yaptı bunu. Birçok rehberi, turu davet ederek, tüm masrafları karşılayıp misafir ederek oraları tanıttı.*

K.13. *Önce otellerle başlanmalı; küçük, amatör pansiyonculuk yerini daha büyük donanımlı otellere bırakmalı. Tarihi eserler ve bulunduğu yöre canlandırılmalı, ziyarete gidiyorsunuz lavabo ihtiyacınızı karşılayacağınız yer bile yok birçoğunda, olanlar da kirli ve bakımsız. Çileğin, yoğurdun tarihçesini gösteren bir müze yapılmalı, bunların pazarlanacağı ve birçok çeşidinin satılacağı tesisler yapılmalı. Bizim halk fotoğraf çekirtmeye çok meraklı, lavanta tarlası gibi çilek tarlaları da görsel olarak cazibe yaratılıp ön plana çıkarılmalı, ziyaretçiler gidip kendileri çilek toplayıp deneyimlemeli, fotoğraf için yine gider insanlar. Acenteler, yatırımcılar yöreye çağırılarak misafir edilmeli, bölge tanıtılarak yatırıma teşvik edilmeliler. Mesela Taşucu-boğsak ne kadar güzel bir yer ama yemek yenilecek, konaklanacak bir yer yok orda. Ya da Tisan, mekânlarla canlandırılırsa tıpkı Marmaris gibi olabilir yazları. Hatta bir turizm köyü inşa edilse çoğu gözde yerden de güzel olur.*

K.14. *Öncelikle bu bölgeye yakın bir yerde havaalanı kurulmalı, Mersin-Taşucu arası otoban yolu bağlanmalı. Taşucu dışında deniz güzergâhı yok ama sadece Kıbrıs'a feribot seferi var, bu genişletilmeli. Oteller için teşvikler verilmeli ve daha büyük yatırımlar yapılmalı. Çok güzel yaylalarımız var, kırsal alana da yönlenmeli; mesela o bölgelere çadırlar kurulmalı, bungalov evler yapılmalı, tesisler yapılmalı. Silifke sadece denizden ibaret değil, alternatif turizmin tüm türlerinin yapılacağı bir yer, bunlarla ilgili çalışmalar artmalı. Gelen turistler çileği yerinde görmeli, toplamalı. Kıl çadırlarda dokuma tezgâhının başına geçip denemeli, eline oklava alıp yufka açmayı deneyimlemeli.*

K.15. *Silifke 23 Akdeniz ülkesine komşudur ve bizim 1973 ten beri yapılan Silifke festivallerimiz var. Bu festivallere o ülkelerden yatırımcılar davet edilmeli, acentalarla anlaşarak Crüise gemilerinin*

bu bölgeye gelmeleri sağlanabilir. Silifke merkez olmak üzere Mersin-Kapadokya-Karaman-Konya destinasyonu yapılmalı. Acentaların kabul edeceği içerikler sağlanmalı. Esnaf, işadamları, sanayi odası ve halk eğitimle birlikte bilinçlendirme toplantısı yapılarak; turizmden nasıl para kazanılır? Konusunda halka eğitim verilmeli. Büyük otellerden ziyade butik pansiyonlar ön plana çıkarılmalı; çünkü 4-5 yıldızlı otele gelen turist otel dışına çıkmıyor, o yörenin insanıyla, esnafıyla etkileşim halinde bulunmuyor, yiyip, içip otelde dinlenip gidiyor. Turizm istişare kurulu kurulmalı; belediye, ticaret odası, kaymakamlık, tesis sahipleri ve turizm fakültesi işbirliği ile. Mesela benim hep düşündüğüm bir şey var; kamp ve karavan turizmi. Silifke buna o kadar müsait ki, bunun için gerekli alanlar ayrılarak alt yapı çalışmaları yapılabilir. Micro girişimcilik açısından, özellikle turizme daha yakın yerler; sahil, yayla ve tarihi mahallelerde 1'er tane girişimci seçilip evlerinin bir kısmı pansiyon haline getirilip, o insanlara halk eğitim vasıtasıyla turizm eğitimi verilir, bakanlığa bu projeler sunulup kaynak sağlanmalı. Turizm fakültesi öğrencilerine Silifke ile ilgili projeler yaptırılmalı.

K.16. *Mümkün değil biz bölgede kurulan Nükleer Santrali durdurma uz. Oysaki temiz yatırım olan eko turizm ile bölge halkı çok daha iyi yaşam hakkına ve kazanca sahip olur. Bizim tek kurtuluşumuz Eko turizm dir.*

K.17. *Mersin – Taşucu otoban yolu en kısa zamanda bitirilmeli, Ayaş ta planlanan hava alanı turizm amaçlı yapılmalı. Turizm planları da o zaman hızlandırılacaktır. (Tisan, Mavi kent, Boğsak, Susanoğlu turizm alanları) yöre halkının görüşleri alınarak, yani referandum yapılarak Akkuyu nükleer santralin çalışması durdurulmalıdır. Enerji gereksinimi için rüzgâr ve güneş enerjisi tercih edilmelidir. (300 gün güneş günü olan bölgede lisanslı üretim hakkı sağlanmalıdır.) Eğer bu tedbirler alınırsa var olan kültür ve turizm potansiyeli en yüksek seviyeye ulaşabilir.*

K.18. *Festivallerde sıkma börek olayı yeterli değil yöresel tatlar tarihten gelen gastronomi şiirler romanlar yazarlar şehre ait özel kişilerin tanıtımı Kız isteme takı törenleri kurban gönderme tanıtılmalı. Silifke için yayla turizmi eko köy gibi projeler geliştirilebilir. Kuş gözlem doğal alanların fotoğraflanması Göksu deltasına düşünülebilir.*

K.19. *Bu yetersizliklerin giderilmesi halinde, antik çağ ve yakın dönemlere ait kimi yaşanmışlıklar anımsatılıp canlandırılabilir. (Muğla'daki ormancı türküsünün geçtiği mekân gibi Karataş kazası müdürlüğüne atanan Hacı Mustafa Ağa'nın suikasta uğradığı mekân düzenlenip Kuvayı milliye kahramanlarının mezarları onarılabilir, TV yapımcılarının Asmalı Konak benzeri tarihi mekânlarda dizi çekimi ile ilgi sağlanıp tür programlarına bu güzergâh da katılabilir. Yerel festival etkinlikleri basın yayın organlarında daha detaylı anlatılıp altyapı eksiklikleri giderildiği takdirde ilgi arttırılabilir.*

K.20. *Turizm teşvik yasası buraya da uygulansaydı burası çok farklı bir yer olurdu.30-35 yıl önce buralar turistten geçilmezdi. Mesela Uzuncaburç; burada bir pansiyon olsa, ya da ihtiyaçların giderileceği bir tesis olsa, çoğu insan atıl bir yer diye gidip görmek istemiyor. Mesela Mara yaylasında arkadaşımın böyle küçük bir pansiyonu var ve yazın gittiğinizde yer bulamıyorsunuz, bunların sayısı çoğaltılmalı. Mesela Ege'de bağ bozumu yapıyorlar, bizim burada da zeytin hasadı, çilek, muz hasadı*

zamanında turistler dâhil edilebilir. Eko turizm kapsamında köylü kadınlarımız kooperatifleştiler; halı, kilim, çorap, satıyorlar. Bunlara daha fazla destek verilmeli. Silifke yöresini tanıtan tesis, fuar ve sergiler çoğaltılmalı.

K.21. *Vatandaş şunu söylüyor, 3 kazla 5 saza bizi satıyorlar. Vatandaşın buraları sahiplenmesi için yöre halkını da projeye katacak şeyler yapılmalı. Var olan kültürel hazinelerimizi iyi kullanmalıyız. Ören yerler civarı kırsal alandaki halk evinin bir odasını turiste uygun hale getirecek, turist inek sağacak, üzüm toplayacak, salça yapacak. Yöneticiler vizyonlu kişiler olmalı. Türkiye’de eko turizmin adı bilinmezken İspanya’da, Romanya’da sunumlar yaptık, eko turizm kongresi yaptık, kitle turizminin yanlış olduğunu savunduk. RAMSAR’dan dolayı Susanoğlu- Taşucu arası koruma altında ve çok katlı binalar yapılamıyor. Buralarda prefabrik evler yapalım, tarlalarda tadilat yapılsın, tek odalık evlerde turist gelsin ineği sağsin, sütünü içsin, yeşilliğini toplayıp salatasını yapsın dedik, eko turizmi orada ısrarla savunduk ama bizden sonrakiler bırakıverdiler. Bu tarz şeylere tekrardan yer verilebilir.*

K.22. *Bölge halkına yönelik eğitimler düzenlenebilir, kazı çalışmalarının artırılması ve hızlandırılması için girişimlerde bulunulabilir. Tanıtım çalışmalarına önem verilebilir. Bölge halkının kültür turizmi faaliyetleri içerisinde yer alması sağlanabilir.*

K.23. *Yöre halkının ve özellikle gençlerin kültür turizmi ve önemi konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Turizmde sadece tarihi yapıların ve doğanın değil toplumun gelenek, görenek ve yaşam tarzının da turizmin bir parçası olduğu gerçeğinin de anlatılması gerekir. - Kamu-özel sektör iş birliğiyle Silifke’nin tercih edilir bir destinasyon noktası haline gelmesi için çalışılmalı, turistlere uygun konaklama ve eğlence alanlarının artırılması sağlanmalıdır.*

K.24. *Taş evlerin restorasyonuna hız verilmesi, Göksu Nehrinin ıslahı ve çevre düzenlemesinin yapılması. Kültür Bakanlığı’ndan koruma altına alınmamış tarihi eserleri koruma altına alması, yarım restorasyonları tamamlaması yolunda istemlerin yükseltilmesi gerekir.*

K.25. *Planlı kentleşme, alan yönetimi projeleri sürdürülebilir topografya ile ören yerlerinin bir bütün olarak planlanması, kırsal kesimde tarımın planlanması, kıyılarda planlı olan imar faaliyetleri ve tabii olarak alanında uzman olan kişiler tarafından coğrafya ile uyumlu, yerinde ve geleceğe yönelik alınacak ve uygulanacak kararlar ve projeler. Bunlar düzenli bir sistem getirecek ve dolayısıyla bu düzenli sistem kültür turizm için önemli bir alt yapı oluşturacaktır.*

K.26. *Teşvikler artırılmalı, Taşucu limanımız var ve Akdeniz ülkelerine komşuyuz. Bu ülkelerden buraya turist çekmek için acentalarla konuşulup cazip projeler yapılmalı, yarım kalan restorasyonlar tamamlanmalı, halk da turizme katılarak onların da gelir elde etmesi sağlanmalı. Ören yerlerine tesis ve yeme-içme yerleri yapılara, turistin orda daha konforlu zaman geçirmesi sağlanmalı, ören yerlerine giden yollar, güzergâhlar iyileştirilerek daha konforlu yolculuk yapmaları sağlanmalı.*

K.27. *Konaklama işletmelerinin ve yeme içme tesislerinin iyileştirilmesi ve sayılarının artırılması, Kamu-özel sektör iş birliğiyle Silifke’nin önemli bir turizm ilçesi haline gelmesi için çalışılmalı, Göksu Nehrinin ıslahı ve çevre düzenlemesinin yapılması, ören yerlerinin bakımlı hale getirilmesi, reklam ve tanıtıma daha çok önem verilmesi.*

K.28. Göksu Nehrinin ıslahı ve çevre düzenlemesinin yapılması, reklam ve tanıtıma daha çok önem verilmesi, Ören yerlerine tesis ve yeme-içme yerleri yapılmalı ve güzergâhlar yeniden düzenlenmeli, turistlere uygun konaklama ve eğlence alanlarının artırılması sağlanmalı, benzer şehirlerdeki yapılaşma araştırılarak örnek alınmalı, Karşıyaka'nın GÖKSU ikiye bölünerek ADA ŞEHİR haline getirilmesi sağlanmalı.

K.29. Ören yerleri korunarak yolları düzeltilecek; oraya ulaşım olanakları sağlanacak. Göksu nehri ıslah edilecek, halk bilinçlendirilecek ve turizme dâhil edilecekler, yerli halkın da kazanç elde etmesi için projeler geliştirilecek, gelen turistlere yöresel yemekler, ürünler, örf adetler tanıtılacak ve deneyimlemeleri sağlanacak, festivallere daha büyük katılım için komşu Akdeniz ülkeleri de davet edilecek.

K.30. Öncelikle Silifke'nin sadece denizden ibaret olduğu algısı yıkılmalı, gelen ziyaretçiler alternatif turizme de yönlendirilmeli. Bunun için de gerek doğa, gerekse de yaylalarda farklı projeler geliştirilmeli. Mesela Silifke eko turizme çok elverişli ve son yıllarda insanlar doğada zaman geçirerek organik beslenerek dinlenmek istiyor. Egede nasıl böyle yerler varsa, Silifke'de de olabilir, aynı şartlar burada da var çünkü.

K.31. Otoyol inşaatları hızla tamamlanmalı, deniz ulaşımı arttırılmalıdır. Yerel halkın kültür turizmi konusunda bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi için eğitim ve destek programları hayata geçirilmelidir. Kültür turizm yatırımları ve bunları destekleyen projeler kamu tarafından teşvik edilmelidir. Örneğin, Uzuncaburç'ta mevcut köy evleri konaklama ve yeme içme tesislerine dönüştürülebilir. Bu tür girişimler hibe programları ile desteklenmelidir.

K.32. Kaymakamlık, yerel yönetim bu tür yatırımların teşviki için iş birliği yapmalıdır. Uluslararası sözleşmelerle korunan alanlar için dış kaynaklı fon destekleri araştırılması ve yereldeki insanlar yatırıma teşvik edilmelidir. Turizm alanında verimli çalışacak nitelikli iş gücü yetiştirilmelidir. 2022 yılında Silifke'de Toros dağlarının eteklerine kurduğum Pozitif köy Kırsal Turizm ve Eğitim Merkezi'nde eleman problemi yaşıyorum. Silifke'de kültür turizmi hizmeti veren kişi ve kurumların bir sivil toplum kuruluşu çatısı altında toplanıp iş birliği yapması önemlidir.

K.33. Silifke kültür turizminin gelişmesi için yapılması gereken birinci önceliğimiz buraya yatırımların gelmesinde tanıtımların uluslararası düzeyde yapılmasının önü açılmalıdır üniversitelerle işbirliği içerisinde projeler üretilmelidir.

K.34. Tesis ve otellerin sayısı artırılarak iyileştirilmeli, halk da turizme katılmalı ve onların da gelir elde etmesi sağlanmalı, Silifke'deki sadece deniz turizmi algısı yıkılmalı ve başka turizm çeşitlerinin de olduğu anlatılıp gösterilmeli, ören yerleri ve çevresi daha bakımlı hale getirilmeli ve oralara ulaşım kolaylaştırılmalı, Silifke daha çok günübirlik ziyaretçi alan bir ilçe; yurtdışı ve şehir dışından ziyaretçi gelecek şekilde projeler yapılmalı.

K.35. Eğitim, düzgün bir yerel ve merkezi yönetim ağı ve üniversitelerle birlikte çalışarak geliştirilecek eğitim ve alt yapı çalışmaları.

Tablo 3.8. Katılımcıların Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmesi İçin Yapılabileceklere İlişkin Tema ve Kodlamalar

	Kodlamalar	Sıklık	%
Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmesi	Reklam ve tanıtım yapılmalı	12	14,5
	Oteller yapılmalı	10	12
	Projeler geliştirilmeli	9	10,8
	Tesis ve otellerin sayısı artırılmalı	9	10,8
	Yöresel ürünler teşvik edilmeli	8	9,6
	Ulaşım hizmetleri artmalı	7	8,4
	Ören yerleri düzenlenmeli	6	7,2
	Bölge halkı bilinçlendirilmeli	5	6
	Kamu-özel sektör iş birliği yapılmalı	4	4,8
	Nitelikli iş gücü geliştirilmeli	3	3,6
	Festivaller düzenlenmeli	3	3,6
	Turizm yatırımları teşvik edilmeli	3	3,6
	Restorasyon yapılmalı	3	3,6
	Yöneticiler vizyonlu kişiler olmalı	1	1,2
	Toplam	83	100

Katılımcıların Silifke'nin kültür turizminin gelişmesi için yapılabileceklere ilişkin tema ve kodlamalar incelendiğinde Reklam ve tanıtım yapılmalı (12), Oteller yapılmalı (10), Projeler geliştirilmeli (9), Tesis ve otellerin sayısı artırılmalı (9), Yöresel ürünler teşvik edilmeli (8), Ulaşım hizmetleri artmalı (7), Ören yerleri düzenlenmeli (6), Bölge halkı bilinçlendirilmeli (5), Kamu-özel sektör iş birliği yapılmalı (4), Nitelikli iş gücü geliştirilmeli (3), Festivaller düzenlenmeli (3), Turizm yatırımları teşvik edilmeli (3), Restorasyon yapılmalı (3) ve Yöneticiler vizyonlu kişiler olmalı (1) şeklinde kodlamaların yapıldığı ve bu kodlara ilişkin Silifke'nin Kültür Turizminin Gelişmesi şeklinde bir temanın ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre Silifke'nin kültür ve turizminin gelişmesi için reklam ve tanıtımların yapılması, tarihi yapıların restore edilmesi, otellerin sayısının ve kalitesinin artırılması, yöresel ürünlerin teşvik edilmesi ve ulaşımın daha etkili hale getirilmesi şeklinde olduğu söylenebilir.

Ulaşılan bulgulara göre katılımcıların Silifke'de kültür turizminin gelişmesi için yapılabilecek önemli faaliyetler otellerin sayısının çoğaltılması ve kalitesinin artırılması, nükleer santralin kapatılması, halkın bilinçlendirilmesi, kazı çalışmaları artırılarak turistik alanlar zenginleştirilmelidir.

3.10.8. Silifke'nin GZFT Analizi

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda Silifke'nin sahip olduğu özellikler bakımından avantajlı ve dezavantajlı olduğu durumlara yönelik swot analizi aşağıdaki şekilde gösterilmektedir.

Tablo 3.9. Silifke GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
- Köklü ve zengin bir tarihi geçmişe sahip olması, - Doğal güzelliklerin varlığı - Arkeolojik alanlar - Tarımsal ürün çeşitliliği - Geçiş güzergâhında bulunması - Göksu Deltasının varlığı - Koy ve Plajlar - Yaylalar - Zengin bir kültüre sahip olması(folklor, örf ve adetler, geleneksel yemekler, türküler, dokumacılık) - Yörük kültürü - Coğrafi işaretli ürünleri(çilek, yoğurt) - Silifke müzik ve folklor festivali - Mavi yengeç, Caretta Caretta ve saz horozu	- Tanıtım ve reklam yetersizliği - Turizm işletmelerinin yetersizliği - Barınma olanaklarının yetersizliği - Ulaşım.(Silifke'ye hava ve demir yolu ile erişim yok. Karayolu dışında seçenek olmaması) - Vizyon eksikliği - Markalaşma eksikliği - Nitelikli personel yetersizliği - Çarpık kentleşme ve altyapı sorunları - Turizm bilinci konusundaki eksiklikler - Tarihi yerlerin yeterince korunamaması - Havaalanına uzaklığı - Yatırım ve teşvik yetersizliği - Kamu ve yerel yönetimlerce bölgeye yeterli önemin verilmemesi - Doğal ve kültürel varlıkların bulunduğu bölgelerde alt yapı ve üst yapı yatırımlarının eksikliği - Kamu kurumları STK'ların bölgenin kültür turizminin geliştirilmesi için yeterli desteği sağlamamaları - Tarihi mekânlarda yeterli kazı çalışmalarının yapılmamış olması,
Fırsatlar	Tehditler
- Uygun iklim koşulları - Henüz doğal ve kültürel yapının çok fazla bozulmamış olması - Birçok alternatif turizm çeşidinin yapılabilir olması - Yolcu ve yük limanlarının varlığı - Taşucu-Kıbrıs feribot seferinin yapılıyor olması	- Sanayi yatırımlarının artması - Halkın duyarsızlığı ve bilinçsiz tutumu - Akkuyu Nükleer Santrale yakınlığının yarattığı tedirginlik - Çimento fabrikası ve mermer ocakları - SEKA liman bölgesinin tersaneye dönüştürülme planı

-
• Geniş bir coğrafi alana sahip olması	• Proje eksikliği
• Biyolojik ürün çeşitliliği	• Değişime karşı olan direnç
• Ak kuyu Nükleer santralinin bölgenin bilinirliğini artırması.	• Mevsimlik nüfusun değişkenlik göstermesi
• Dağ ve Kıyı Turizmi için uygun rotalar	• İstihdam olanaklarının yetersizliği
• Arkeolojik ve Tarihi yerleşimlerin hem kıyıda hem de iç kesimlerde yakın olması ve hemen hepsinde yaşamın sürmesi.	• Yenilikçilik alanındaki çalışmalarda yetersizlik
• Doğu- batı ekseninde yollarla iç Anadolu'ya bağlanması	• Definecilik
• Yılın 360 gününün güneşli olması	• Kontrolsüz Kıyı İmarı ve Bayındırlık İşleri
	• Aşırı betonlaşma
	• Sit alanlarının yarasası
	• Denetim yetersizliği
	• Tarihi yerlerin tahribatı
	• Kırsal alanların yok olmaya yüz tutması
	• Kontrolsüz Tarım
	• Uygun Olmayan Baraj ve Yol Açımı
-

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle turizm alanlarına yönelik ulaşım imkanlarının yeterli olması, turizm alanlarının korunması, restorasyon çalışmalarının yapılmış olması, turizm alanını ziyaret eden kişilerin barınma ve beslenme başta olmak üzere çeşitli sosyal aktivitelere erişim imkanının bulunması gibi değişkenler bölgesel olarak turizm faaliyetlerini yakından etkilemektedir.

Araştırmada Mersin ili Silifke İlçesi'nde bulunan katılımcıların, ilçenin kültür turizmi potansiyeli açısından görüşlerin alınıp, değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında gönüllü olarak dâhil edilen 35 katılımcı ile yapılan görüşmelerde, nitel veri analiz yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

Silifke'nin kültür ve turizm merkezi olmasına ilişkin algılarda kültür, tarih ve arkeoloji gibi özelliklerin önemli olduğu belirlenmiştir.

Silifke'nin kültür ve turizmi açısından öne çıkan güçlü yönlerinin yoğurt, Göksu deltası, Yörük kültürü ve tapınaklar gibi tarihi yapıların olduğu belirlenmiştir.

Silifke'nin kültür ve turizmi açısından öne çıkan zayıf yönlerinin tanıtım eksikliği, yatırımın az olması, ulaşım ve trafik sorunu ile sanayi bölgesi şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Silifke'nin kültür ve turizmi açısından fırsatlarının tarihi eserleri, ulaşım kolaylığı, kültürü ve doğal güzellikleri şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Silifke'nin kültür ve turizmi açısından tehditlerinin genel olarak sanayileşme, imar ve definecilik şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Silifke'de sürdürülebilir bir gelir kaynağı olarak eko-kalkınma modeli kapsamında eko-turizm uygulamalarının doğal kaynaklara zarar vermeden, tarımsal alanların işlevlerini koruyarak, fırsat maliyeti çok düşük olan, ekolojik süreçleri dikkate alan bir bölgesel turizmin gelişimi sağlaması gerekmektedir.

Silifke'nin kültür ve turizminin gelişmemesinin nedenleri olarak bilgisizlik, gelen turistlerin ihtiyaçlarının karşılanmaması, konaklama ve ulaşım ile ilgili sorunlar şeklinde ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Silifke'nin kültür ve turizminin gelişmesi için reklam ve tanıtımların yapılması, tarihi yapıların restore edilmesi, otellerin sayısının ve kalitesinin artırılması, yöresel ürünlerin teşvik edilmesi ve ulaşımın daha etkili hale getirilmesi şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Silifke tarihi, kültürel ve doğal açıdan önemli zenginlikler içermektedir. Bu zenginliklerin yeterince tanıtım ve reklamının yapılamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Silifke’de özellikle doğal mağaraların ve tarihsel süreçte inşa edilmiş tapınak ve kalelerin bulunduğu belirlenmiştir. Bu alanların bazı kısımlarında zamanla oluşan tahribatların restore edilmesiyle ilgili sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Silifke turizmini geliştirmeye istekli bir yerel halka sahip olduğu araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bugün turizminin istenilen seviyede olmadığı yine bu araştırma sonucu ile teyit edilmiştir. Silifke destinasyonunun paydaşları başka destinasyonların yaptıkları planlama ve yapılaşma hataları yapmadan, onların deneyimlerinden faydalanarak planlı ve doğru bir yapılaşma ile çevreye duyarlı bir turizm anlayışı ortaya koymalıdır.

Hizmet kalitesinde sorunlar, hizmeti sağlayıcılar olarak işletmeciler ve hizmeti bizzat veren personel ile doğrudan alakalıdır. İşletmecilerin profesyonel turizmciler yöneticileri istihdam etmesi ve bu yöneticilerin bizzat istihdam edeceği kalifiye insan kaynakları ile çözüme kavuşacağı düşünülmektedir. Kısa süren sezon içinde kentin, işletmelerin kapasitelerinin çok üzerinde insana hizmet vermeye çalışması da kalite problemlerini beraberinde getirmektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda topluma, uygulamaya ve araştırmaya yönelik bazı öneriler geliştirilmiştir. Bunlar aşağıda verilmiştir:

Kültür Turizmi Amaçlı Sektörel Uygulamaya Yönelik Öneriler:

- Silifke’nin kültür turizmini tanıtmak için etkili tanıtım ve pazarlama stratejileri geliştirilmeli. İyi tasarlanmış bir marka ve görsel kimlik oluşturularak, profesyonel bir web sitesi ve sosyal medya hesapları açılmalı. Hedef kitleye yönelik pazarlama kampanyaları düzenlenerek, hedeflenen turist profiline uygun medya ve platformlarda reklamlar yayınlanmalı. Bölgenizin benzersiz kültürel değerlerini vurgulayarak, turistlere unutulmaz bir deneyim sunulacağını iletmek için yaratıcı içerikler kullanılmalı.
- Bölgenin kültürel mirasını korumak, sürdürülebilir kültür turizmi için temel bir adımdır. Tarihi yapıları, anıtları, geleneksel el sanatlarını ve diğer kültürel değerleri koruma altına almak için önlemler alınmalıdır.
- Silifke’ye gelen turistlerin kısa ya da uzun süreli konaklayabileceği, aynı zamanda rehberlik faaliyetlerinden faydalanabileceği hizmetler geliştirilmelidir. Bu tür hizmetler belirli düzeyde olsa da, katılımcıların verdikleri yanıtlardan, turistlerin bu konularda önemli sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik hem yerel yönetimler hem de girişimcilerin katılımıyla turistik tesisler tasarlanabilir ve turistlerin muhatap olabileceği saha ve dil bilgisine sahip kalifiye elemanlar yetiştirilebilir.
- Turistlerin, ziyaret amaçlı geldiklerinde ulaşımının kolay olabilmesi ve konaklayacakları lokasyonları daha kolay bulabilecekleri ulaşım araçlarının organize

edilmesi önemlidir. Bu kapsamda kara, deniz ve hava yolu ile ulaşım alanlarına düzenli seferler düzenlenebilir.

- Silifke'ye yapılacak yatırımlar turizmi baltalayacak nitelikte olmamalıdır. Bu yüzden yerel yönetimlerin diğer paydaş gruplar ile beraber, yatırımların karar ve uygulama aşamalarındaki katılımı bu konuda hata yapma olasılığını en aza indireceği düşünülmektedir.
- Bölgede düzenlenen kültürel etkinlikler, turistlerin ilgisini çekecek ve bölgeye daha fazla turist çekmesini sağlayacaktır. Festivaller, sergiler, konserler, tiyatro oyunları gibi etkinlikler düzenleyerek bölgenin kültürel zenginliği vurgulanmalıdır.
- Yerel işletmelere destek verilmelidir. Kültür turizmi, yerel ekonomiyi canlandırır ve iş imkânları yaratır. Bölgedeki yerel işletmelere destek vermek, turistlerin yerel el sanatları, geleneksel yemekler, el yapımı ürünler gibi yerel ürünleri satın almalarını teşvik eder.
- Kültür turizmi faaliyetlerinin sürdürülebilir olmasını sağlamak önemlidir. Bölgenin doğal ve kültürel kaynaklarını korumak için sürdürülebilir turizm uygulamaları teşvik edilmeli. Doğal çevrenin korunması, atık yönetimi, enerji verimliliği gibi konulara odaklanarak çevresel etkileri en aza indirmeye çalışılmalı.
- Silifke somut ve soyut kültürel miras açısından önemli bir şehirdir. Bu kültürel özelliklerin tahrip edilmeden korunması ve tahrip olanların da orijinal haline yakın biçimde restorasyonlarının sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşların etkili çalışmalar yapmaları gerekir.
- Bölgenin kültür turizmi potansiyelini artırmak için farklı ve benzersiz deneyimler sunulmalı. Örneğin, yerel halkla etkileşim imkânı sağlayan köy turizmi, yerel el sanatları veya yerel mutfığa yönelik atölye çalışmaları gibi deneyimler turistlerin ilgisini çekebilir.
- Kültür turizmi trendleri ve pazar talepleri hızla değişebilir. Bu nedenle, bölgenin kültür turizmi potansiyeli sürekli olarak araştırılıp ve güncellenmeli. Yeni turistik ürünler ve hizmetler geliştirmek için yerel işletmeler, akademik kuruluşlar ve turizm otoriteleriyle işbirliği yapılmalı.
- Bölgedeki yerel halka ve turizm çalışanlarına yönelik eğitim ve bilinçlendirme programları düzenlenmeli. Bu programlar, kültürel mirasın önemini vurgulayarak yerel halkın turizmle ilişkisini güçlendirecek ve onları turistlerle etkileşimde daha iyi bir şekilde yönlendirecektir.
- Dijital Pazarlamaya Odaklanılmalı. Bölgenizin kültür turizmini tanıtmak için dijital pazarlama stratejileri etkin bir şekilde kullanılmalı. Web siteleri güncel tutulup, sosyal medya platformlarında aktif olunmalı, dijital reklam kampanyaları düzenlenmeli ve

online rezervasyon imkanları sağlanmalı. Bu şekilde daha geniş bir kitleye ulaşabilir ve turistlerin ilgisi çekilebilir.

- Bölgedeki kültür turizmi çeşitlendirilerek daha geniş bir ziyaretçi tabanı oluşturulmalı. Yeni turistik ürünler ve deneyimler sunarak turistlerin ilgisi canlı tutulmalı. Aynı zamanda yenilikçi projeler ve etkinlikler düzenlenerek bölgedeki diğer turizm destinasyonlarından farklılaştırılmalı.
- Turistlerden gelen geri bildirimlere önem verilmeli ve bu geri bildirimleri değerlendirerek hizmet kalitesi iyileştirilmeli. Turist memnuniyetini artırmak için eksiklikler tespit edilerek, bunlar giderilmeye çalışılmalı. Ayrıca turistlerin öneri ve taleplerine açık olunarak, deneyimlerini daha da geliştirmek için bu geri bildirimler kullanılmalı.
- Sadece Silifke bölgesinde değil, çevre bölgelerle de iş birlikleri geliştirilmeli. Kültür turizmi açısından benzer değerlere sahip olan bölgelerle ortak projeler, turistik rotalar veya paket turlar oluşturarak turistlerin ilgisi çekilebilir. Bölgesel işbirlikleri, turizm potansiyelini artırabilir ve daha geniş bir kitleye ulaşım sağlayabilir.
- Kültür turizmi faaliyetleri sürekli olarak gözden geçirilerek, iyileştirme ve yenilik yapmaya odaklanılmalı. Turistlerin değişen taleplerine ve beklentilerine uyum sağlamak için yenilikçi turistik ürünler ve deneyimler geliştirilmeli. Müze sergileri güncellenmeli, yeni tur rotaları oluşturulmalı veya dijital teknolojileri kullanarak interaktif deneyimler sunulmalı. Bu şekilde turistlerin ilgisi canlı tutulabilir ve bölgenin rekabet gücü artırılabilir.

Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler:

- Araştırmacıların Silifke'nin tarihi, kültürel ve coğrafi çeşitli özelliklerinin ortaya çıkarılmasına yönelik bilimsel çalışmalar yaparak, bu çalışmaları uluslararası dergilerde yayınlamaları önemlidir. Bu sayede hem Silifke'nin bilinmeyen yönlerinin keşfedilmesi hem de yabancı araştırmacı ve turistlere tanıtımının yapılması sağlanmış olacaktır.
- Bu araştırma Silifke ilçesinde yerel halkın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili benzer araştırmalar ilçe yöneticileri ve turistik tesislerin yöneticileri ile gerçekleştirilerek sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik farklı bakış açıları geliştirilebilir.
- Araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan görüşmelerle elde edilen verilerin karşılaştırılabileceği, benzer konuda nicel araştırma yöntemleri kullanılarak daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

Silifke'nin kültür ve turizm potansiyeline yönelik projelere geliştirilerek bu projeler yerel halkın ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları ile desteklenebilir

KAYNAKLAR

- Acar, H. H., Üçler, A. Ö., & Ölmez, Z. (2002). Artvin yöresi orman yol şevlerinde doğal olarak bulunan kapari (*Capparis ovata* Desf.)'nin gelişiminde etkili olan faktörler. *Ekoloji Çevre Dergisi*, 11(43), 1-4.
- Ada, S. (2011). *İstanbul'un Festivalleri*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ağcalar, A. (2009). *Silifke halk kültürü araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Akarpınar, R. B. (2004). Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte panayır-sergi-fuar-festivalin durumu ve Türkiye örneği. *Millî Folklor*, 64, 25-36.
- Akkuş, O. & Güneş, G. (2016). Mersin-Aydıncık ilçesi ve çevresinin kültür turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 73-98.
- Aklanoğlu, F. (2010). Geleneksel yerleşmelerde kültür turizmi: Beypazarı örneği. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(2), 125-136 .
- Akman, M., Şeker, E., Çetinkaya, A. Ş., Kozak, İ., & Yardımcı, P. (2001). *Silifke Yöresi Geleneksel Yemeklerinin Tespiti Ve Türk Mutfağına Kazandırılması. Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar*. Türk Kültürü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları.
- Akurgal, E. (2017). *Anadolu Uygarlıkları*. Phoenix Yayınevi.
- Alptekin, M. (2007). *Silifke'de eski Türk inançlarının izleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Alptürker, İ. G., & Alptürker, H. (2021). Gelenekten geleceğe yöresel kültürün taşınmasında festivallerin rolü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 1409-1422.
- Arslan, D.A (2020) *Geçmişten Geleceğe Mersin'in Siyasi Yapısı*. Mersin Akademi Yayınları.
- Arslan, Y. (2005). Erdek ve çevresinin ekoturizm açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 29-53.
- Artun, E. (2005). *Türk Halkbilimi*. Karahan Kitabevi.
- Artun, E. (1996). *Çukurova yörüklerinin gelenek ve görenekleri*. I. Akdeniz Yöresi Türk Toplulukları SosyoKültürel Yapısı (Yörükler) Sempozyumu Bildirileri, Ankara, 25-62.
- Aslan, A. (2008). Turizm planlamasına yerel toplumun katılımı: Saklı bahçe Akyaka üzerine bir inceleme. *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(1), 71-83.
- Aslan, İ. (1988). *Silifke Tarihi*. Kemal Matbaası.
- Atasoy, A. (2021). *Akdeniz'in Turizm Güneşi Mersin*. Nobel Yayınları.
- Atasoy, A. (2022). *Silifke İlçesi (Mersin) Turizm Destinasyonu*. Nobel Yayınları.
- Avcı Kurt, C. (2003). *Turizm Sosyolojisi*. Detay Yayınları.
- Bahar, O. (2005). Impacts of mass tourism on the natural environment. *Quarterly Journal Of University of Economics Bratislava*, 4, 433-448.
- Bahçe, S. (2013). *Alternatif Turizme Giriş*. Bahçe (Ed.), Alternatif Turizm. içinde S. Anadolu Üniversitesi.
- Bali, A. (2017). Halk oyunları üzerine halkbilimsel bir araştırma: Mersin ili Silifke ilçesi örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (33), 78-91.
- Başal, Ş. (1993). *Antik Silifke ve Çevresi*. Gözde Ofset.
- Bildirici, M. (2009). *Tarihi Su Yapıları – Konya*. DSİ Genel Müdürlüğü.

- Bostancı, B. (2019). *Gaziantep'te kültür turizmi: Yerli turistlerin algılarının değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Boyar, M. (2019). *Göksu nehri (Mersin-Türkiye)'nin bazı su kalite parametrelerindeki mevsimsel değişimler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Boyras Seyhan, R. (2021). *Seleukeia (Silifke): Tarihi ve sikkeleri*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Boysal, Y. (1963). *Uzuncaburç ve Ura kılavuzu*. Milli Eğitim Basımevi.
- Byrd, E. T. (2007). Stakeholders in sustainable tourism development and their roles: applying stakeholder theory to sustainable tourism development. *Tourism review*, 62(2), 6-13.
- Can, D. (2017). *Silifke İlçesi Halk Kültürü*, Kent Stratejisi Silifke, Ankara.
- Can, D. (2021). *Akdeniz'in turizm güneşi Mersin*. Ankara.
- Civelek, A. (2010). Turizmin sosyal yapıya ve sosyal değişmeye etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Siyasal Kitapevi.
- Çabuk, V. (1966). *Yörükler*. İslam Ansiklopedisi, XIII, Ankara, 430-431.
- Çalışkan, M., Aydın, A., Aydınoğlu, Ü., & Kerem, F. (2009). *Mersin ören yerleri kaleleri müzeleri*. TC Mersin Valiliği, Seçil Ofset II. Baskı, İstanbul.
- Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(2), 293-306.
- Çeken, S. E. T. D. H. (2010). Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19 (2), 27-34.
- Çelik, Ş. (1994). *Osmanlı taşra teşkilatında içel sancağı (1500-1584)*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Çelik, Y. (2018). *Silifke ilçe tarımı ve organik tarım yapma olanakları*. M. Saygın (Ed.), Kent Stratejisi "Silifke". Konya: Eğitim Yayınevi.
- Çetinsöz, B. C. (2017). *Sürdürülebilir bir kırsal kalkınma modeli olarak kırsal turizm: Silifke turizm potansiyeli*. M. Saygın (Ed.), Kent Stratejisi "Silifke" (2 ed.) (s., 62) içinde, Eğitim Kitabevi.
- Çıblak, Y. D. D. N. (2005). Türk halk kültürü içerisinde Mersin ağıtlarının Yeri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 201-226.
- Çıplak, N. (1968). *İçel Tarihi*. Güzel Sanatlar Matbaası.
- ÇSİDB. (Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) (2018). Göksu Deltası. <https://tvk.csb.gov.tr/goksu-deltası-i-393> tarihinde 28 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA) (2020). *Mersin turizm analizi*. Mersin. 1-148.
- Çulha, O. (2008). Kültür turizmi kapsamında destekleyici turistik ürün olarak deve güreşi festivalleri üzerine bir alan çalışması. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), 1827-1852.
- Davis, P. H. (1972). *Flora of Turkey and east aegean islands*. Edinburg University Press N. America.
- Davutoğlu, E. (2019). *Kültürel turizmin bir yerel kalkınma aracı olarak sürdürülebilirliğinin Mardin kenti örneği üzerinden incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- De Vita, G., & Kyaw, K. S. (2016). Tourism development and growth. *Annals of Tourism Research*, 60.
- Dede, Y. ve Bilican, I. (2014). Nitel araştırmada stratejik temalar. *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri- Michael Quin Patton* (Çev. B. Mesut, ve B. D. Selçuk). Pegem Akademi.
- Deveci, E. (2003). *Yörük Kızı Silifke*. Sesimiz Ofset.

- Doğan, M. S. (2012). Tarihsel gelişim sürecinde Yörükler. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 117-132.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Can Kitabevi.
- Dulkadir, H. (1997). *İçel'de Son Yörükler Sarıkeçililer*. İçel Valiliği Yayınları.
- Duman, M. (2019). *Sürdürülebilir Turizm kapsamında sürdürülebilir kültür turizmi değerlendirilmesi: Kars örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Dünya Gazetesi. (t.y.). <https://www.dunya.com/yurttan-haberler/turkulerle-unlenen-silifke-yogurdu-dunyaya-acilacak-haberi-292431> tarihinde 17 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Ekici, Y., & Çınar, K. (2020). Yerel halkın kırsal turizm/tarım turizmi faaliyetlerine yönelik algıları: Mersin örneği. *Iksad Journal*, 6(24), 540-561.
- Elton, H., Schneider, E., & Wnnagat, D. (2007). *Tapınaktan Kiliseye*. (Çev. B. Taşpınar). Ege Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2012). *Pozitivist Metodoloji ve Ötesi: Araştırma Tasarımları Niteliksel ve İstatistiksel Yöntemler*. Erk Yayınları.
- Erginkaya, Z., & Aksan, E. (2004). Adana ili geleneksel içeceği; Şalgam, Geleneksel Gıdalar Sempozyumu 23-24 Eylül.
- Eröz, M. (1991). *Yörükler*. Nadir Kitap.
- Erten, E. (2002). *Mersin Silifke Olba Yüzey Araştırması Sonuçları Toplantısı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Erten, E. ve Özyıldırım, M. (2008). Mersin Silifke olba yüzey araştırması 2006. *XXV. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, 2(25), 53-54.
- Eser, S., Dalgın, T. ve Çeken, H. (2012). *Sürdürülebilir kültür turizmi: Efes örneği*. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19 (2), 27-34.
- Eslami, S., Khalifah, Z., Mardani, A., Streimikiene, D., & Han, H. (2019). Community attachment, tourism impacts, quality of life and residents' support for sustainable tourism development. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(9), 1061-1079.
- Evliya Ç. (1985). *Tam Metin Seyahatname*. Mümin Çevik. Üçdaşl Neşriyat.
- Evrin, Ç. (2005). *Kilikya Kıyıları Sualtı Arkeolojik Yüzey Araştırması*. Tisan- Dana Adası- Mavikent- Boğsak Kıyı Taraması.
- Genç, M. (2003). *Silifke Türkmenlerinde dokuma ve boyama özellikleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- George, E. W., Mair, H., & Reid, D. G. (2009). Rural tourism development. In *Rural Tourism Development*. Channel View Publications.
- Gibson, J. H. (1998). Active sport tourism: Who participates?, *Leisure Studies*, 2(17), 155-170.
- Giritlioğlu, İ., ve Bulut, E. (2015). Yerel halkın bakış açısına göre gaziantep turizmi ve sürdürülebilirlik. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 5(1), 25-31.
- Gurbetoğlu, A. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. <http://www.agurbetoglu.com/files/3-%20ARA%C5%99ETIRMA%20S%C3%99CREC%C4%B0.pdf> adresinden 20 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Gül, S. (2015). *Vezirköprü yöresinin kültür turizmi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. On dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Gülbahar, O. (2009). Turizmin bölgelerarası gelişmişlik farklarını gidermedeki rolü (Türkiye örneği). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(1), 19-47.

- Gülcan, B. (2010). Türkiye’de kültür turizminin ürün yapısı ve somut kültür varlıklarına dayalı ürün farklılaştırma ihtiyacı. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 99-120.
- Günel, V. (2013). Mardin İl’inde kültürel turizm potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 91-122
- Güneş, G. (2011). Konaklama sektöründe çevre dostu yönetimin önemi *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13 (20), 45-51.
- Gürtürk, S. (1987). *Silifke Tarihi*. Can matbaası.
- Haberal, H. (2015). *Turizmde Alternatif: Ekolojik Turizm-Doğa Turizmi-Kırsal Turizm-Yayla Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Harbi, M., (2005). Yanı başımızdaki ekolojik potansiyel ve ekonomik değer: Harnup (Keçiboynuzu). *Orman Mühendisliği Dergisi*, 42:10,11,12
- Harrill, R. (2004). Residents’ attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of planning literature*, 18(3), 251-266.
- Tarım ve Orman Bakanlığı, (2023). <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar> adresinden 12 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- İbret, Ü. ve Aydınöz D. (2015). Kastamonu şehrinde kültür ve inanç turizmi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 239-269.
- İçöz, O., ve Kozak, M. (2002). *Turizm Ekonomisi, Turizmin Mikro Ve Makroekonomik Etkileri* (2. Bs.). Turhan Kitabevi.
- Demir, Ö., Baltacı, M., & İlgün, N. (2017). Özel İlgi Turizmi Kapsamında İnanç Turizmi. M. Saygın (Ed.), *Silifke Aya Tekla Örneği*, *Kent Stratejisi “Silifke”* içinde, Eğitim Yayınevi.
- Alptekin, M. (2021). Silifke halk kültürü ve amatör halk bilimci Mustafa İnceoğlu. *International Journal of Language Academy*, 9(4).
- İncir, A. (2011). *Mersin Yörüklerinde doğum, evlenme ve ölüm ile ilgili inanışların mukayeseli araştırması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- İnvest in Mersin. (2019). Neden Mersin? <http://www.investinmersin.org/invest/nedenmersin/kultur-ve-turizm--2.html> adresinden 10 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kan, Y., Arslan, N. (2002). *Konya’da doğal olarak yetişen kapari (capparis ovata desf. var. canescens (coss.) Heywood)’de bazı fenolik ve morfolojik özellikler üzerine bir araştırma*, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler, 29-31 Mayıs 2002, Eskişehir.
- Karaçay, H., ve Erden, L. (2004). Yeni bölgesel kalkınma yaklaşımları ve kamu destekleme politikaları: Türkiye’den bölgesel panel veri setiyle ampirik bir analiz. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(3), 77-96.
- Karadeniz, E., & Güdük, T. (2015). Mersin ili spor turizmi potansiyelinin SWOT analiziyle değerlendirilmesi. *Journal of Tourism Theory and Research*, 6(2), 115-129.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramsal İlkeler Teknikler*. Nobel Yayıncılık.
- Kaya, K. (2015). Önemli kuş gözlem alanı: Göksu Deltası, Silifke. <https://yoldaolmak.com/onemli-kus-gozlem-alani-goksu-deltası-silifke.html> adresinden 08 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Kaya, M. (2020). *Bölgesel turizm gelişiminde eko-kalkınma modeli: Silifke örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Kayalı, N. (2010). *Mersin halk kültüründe geçiş dönemleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Keil, J. & Wilhelm, A. (1931). *Monumenta Asiae minoris antiqua Vol.III*. Manchester: The Manchester University Press.

- Khadaroo, J., & Seetanah, B. (2007). Transport infrastructure and tourism development. *Annals of tourism research*, 34(4), 1021-1032.
- Kılıç, B., ve Kurnaz, A. (2010). Alternative tourism and ecological farms on creating diversification of tourism product: Example of pastoral valley. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56.
- Kıral, B. (2021). Nitel araştırmada fenomenoloji deseni: türleri ve araştırma süreci. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4), 92-103.
- Koç, H., Ünlügenç, U. C., & Özer, E. (2005). Aydıncık Bozyazı (Mersin) arasının tektono-stratigrafik incelemesi. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 48(1), 1-26.
- Kozak, N., Kozak, A., ve Kozak, M. (2012) *Genel turizm*. Detay yayıncılık, s. (3-4)
- Kozak, N., Kozak, M.A. & Kozak, M. (2014). Genel Turizm, ilkeler kavramlar (16. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
- Kozak, M. (2015). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri*. (2. Bs.). Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. (2021). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım Ve Yayımlar Teknikleri*. (5. Bs.). Detay Yayıncılık.
- Kumarasamy, Y., Cox, P.J., Jaspars, M., Nahar, L., & Sarker, S. D., (2002). Screening seeds of Scottish plants for antibacterial activity, *Journal of Ethnopharmacology*, 83, 73-77.
- Kuter, N., ve Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri. *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 146-156.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). <https://mersin.ktb.gov.tr/#> adresinden 14 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). <https://mersin.ktb.gov.tr/TR-73456/tacucu-arslan-eyce-amphora-muzesi.html>. adresinden 05 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- León-Gómez, A., Ruiz-Palomo, D., Fernández-Gámez, M. A., & García-Revilla, M. R. (2021). Sustainable tourism development and economic growth: Bibliometric review and analysis. *Sustainability*, 13(4), 2270.
- Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of sustainable tourism*, 11(6), 459-475.
- Mansel, A. M. (1943). *Silifke Kılavuzu*. Nadir Kitap.
- Masterman, G. (2004). *Startegic sports event management*. Heidelberg, Elsevier.
- Mersin İl Özel İdaresi. (2010). Mersin ili turizm master planı. Mersin İl özel İdaresi. [http://www.mersin.gov.tr/kurumlar/mersin.gov.tr/Genel/depo/ARASTIRMA_RAPORU\(1\).pdf](http://www.mersin.gov.tr/kurumlar/mersin.gov.tr/Genel/depo/ARASTIRMA_RAPORU(1).pdf) adresinden 10 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Mersin Ticaret Ve Sanayi Odası (2022). <https://www.mtso.org.tr/tr/a/2022-mersin-ekonomik-raporu>. adresinden 12 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Mersin Valiliği. (2015). *Mersin ili 2014 yılı çevre durum raporu*, https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Mersin_icdr2014.pdf adresinden 18 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Mersin Valiliği. (2021). Ekonomi, sanayi ve ticaret. <http://www.mersin.gov.tr/ekonomi-sanayi-ticaret> adresinden 28 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Mersin Valiliği. (2022). *Silifke İlçesi (Mersin) Turizm Destinasyonu*. (Ed. Ahmet, A.) s.15.
- Nagy, K. (2012). Heritage tourism, thematic routes and possibilities for innovation. 'Club of Economics in Miskolc' TMP, 8(1), 46-53.
- Nazik, L. (2008). *Mağaraların Araştırılma, Koruma ve Kullanım İlkeleri*. MTA Yerbilimleri ve Kültür Serisi.

- Oğuz, M. Ö (2013). *Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*. Akçağ Yayınları.
- Okuyucu, A., ve Somuncu, M. (2012). Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli İlçe merkezi örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- Onuk, T., vd. (2004). *Silifke folkloru işlemedilik, dokumacılık, halk oyunları ve giysileri*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı, (t.y.). 7. Bölge Müdürlüğü Mersin Şube Müdürlüğü.
- Oskay, C. (2012). Mersin turizminin Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 185-202.
- Oxford Dictionary, Glamping, (2018).
<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/glaamping> adresinden 23.12. 2022 tarihinde alınmıştır.
- Önay, D., Bayrak, E., & Akman, M. (2015). Silifke Yöresi Mutfağındaki Geleneksel Ürünlerin Özellikleri ve Beslenmedeki Fonksiyonel Önemi. *ICANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 10-15 Eylül, s. 925-944.
- Öter, Z. ve Özdoğan, O. (2005). Yeni Kültür Turizmi Destinasyonu: Olba Antik Kenti ''Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16 (2).
- Öz, H. (2008). *Mersin'deki ziyaret yerlerinin halkbilimi açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Özbay, F. (2007). Mersin ve Çevresindeki Antik Dönem Su Yolları. İçinde Aydınoglu (Ed.), *Mersin Arkeolojik Kültür Envanteri* (s. 45-50). Seçil Ofset.
- Özbek, Y. (1995). Silifke Alaeddin camii ve tarihlendirilmesi üzerine notlar. *Vakıflar Dergisi*(25), 197-210.
- Özcan, M., (2000). The use of yoghurt as starter in rock samphire (*Crithmum maritimum* L.) fermentation. *Eur. Food Res. Techn.*, 210,424-426.
- Özdemir, N. (2012). *Kent Kültürü, Yerel Medya Ve Kültür Ekonomisi. Kültür Ekonomisi Ve Yönetimi*. Hacattepe Yayıncılık & Kitapçılık Ltd. Şti.
- Özdemir, O. (2010). *Toroslarda Yörükler (Erdemli ve Silifke Çevresi) Mehmet Doğan Armağanı*. Kargıpınarı Belediyesi Kültür ve Sanat Yayınları.
- Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası: Özellikler Ve Bölgeler*. Çantay Kitabevi.
- Özgüç, N. (2011). *Turizm Coğrafyası*. Çantay Kitabevi.
- Özlü, T., Dilekçi, A. B., ve Balaban, H. (2019) Gazipaşa (Antalya) – Silifke (Mersin) Arası Karayolu Güzergâhının Turizm ve Motosiklet Destinasyonu Açısından Değerlendirilmesi,, VIII. National IV. International Eastern Mediterranean Tourism Symposium, 19-20 April Rural Tourism, 2019 Anamur/ Mersin / Turkey Özşari.
- Özsevgeç. T. (2013). *Veri Toplama. Nitel Araştırma Yöntemleri- Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni*. Siyasal Kitabevi.
- Özşahin, E., & Kaymaz, Ç. K. (2014). Gilindire (Aynalıgöl) mağarası'nın turizm potansiyeli (Aydincik, Mersin). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31), 145-166.
- Öztürk, E. (2009). *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özyıldırım, M. (2003). İlkçağ ve erken Hristiyanlık kaynaklarında olba sözcüğünün değişik kullanımları. *Olba*, (VIII), 147- 148.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research Evaluation Methods* (Third Edition). Sage Publication.

- Patton, M.Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Ritchie, B., & Adair, D. (2002). The Growing Recognition Of Sport Tourism, *cuurrent issues in tourism*, 5 (1), 1-6.
- Rohrscheidt, A. M. (2008). Cultural tourism- concerning the definition. *Turystyka Kulturowa*, 1, 46-62.
- Saçlı, Ç. (2020). Festival memnuniyeti ile kültürel etkileşim arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Silifke uluslararası müzik ve folklor festivali örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 505-521.
- Saçlı, Ç. (2021). *Akdeniz'in Turizm Güneşi Mersin*. Ankara.
- Sağlam, D. (2019). *Trabzon ilinde kültür turizmi ve turizm planlamasına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Sarıbaş, M. (2009). *Silifke (Mersin) ilçesinin beşeri ve ekonomik coğrafyası*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Sayar, M. H. (2004). *Mersin'de Kayıp Kentler*. (Ed. Özdem, G.), Sırtı Dağ, Yüzü Deniz: Mersin (11-26). YKY.
- Saygın, M. (2017). *Kent Stratejisi "Silifke"*, Eğitim Yayınevi.
- Sayılan, H. (2007). *Muş ilinde kültür turizmi potansiyelinin coğrafi açıdan değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Semenderoğlu, A. & Çakıcıoğlu, R. O. (2007). Şirince'de kültürel turizmin gelişimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22).
- Sevinç, İ. (2006). *Silifke civarındaki tarihi alanların haritalanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Sezgin, M., Kaya, M., ve Ünüvar, O. (2017). *Value Chain Analysis Towards Improving Infrastructure of Ornithological Tourism of Silifke Goksu Delta Bird Sanctuary in Tourism Marketing Perspective*, 2nd International Conference on Global Tourism and Sustainability Lagos-Algarve-Portugal.
- Silifke Belediye Başkanlığı (2013). *40. Yılında Silifke Festivali Tarihi 1974-2012*. Gökçe Ofset Matbaacılık.
- Silifke Belediyesi (2016). Tarihçe, <http://www.silifke.bel.tr/silifke/ilcemiz/tarihce.html> adresinden 10.12.2022 tarihinde alınmıştır.
- Silifke Ticaret ve Sanayi Odası (t.y.). <https://www.sitso.org.tr/files/interaktif/interaktif/raporlar/sector-raporlari/silifke-cilek-raporlari.pdf> adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- Sümer, F., (1992). *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy teşkilatı-Destanları*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Süslü, C., Eryılmaz, G., ve Demir E. (2020). Coğrafi işaretli ürünlerin gastronomi kapsamında değerlendirilmesi: Mersin İli Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research /JRTR* 2020, 7 (2), 135-149
- Şengül, F. (2017). Yeni kültür turizmi destinasyonu: Olba Antik Kenti. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 20-28.
- T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP> adresinden 22.06.2022 tarihinde alınmıştır.
- Taşkıran, C. (1993). Silifke (Seleucia on Calycadnus) and Environs.
- Tekin, H., Arpacı, S., Atlı, H.S., Açar, İ., Karadağ, S., Yükçeken, Y., & Yaman, A. (2001). *Antepfıstığı yetiştiriciliği*. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.

- Topaloğlu, A. (2022). *Anamur'un Kültür turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Toprak, L. (2008). *Bölgeler arası kalkınma farklılıklarını gidermede turizmin rolü: Güneydoğu Anadolu Bölgesi örneği*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Topuz, A., Şahin, H., Özdemir, F., & Gölükcü, M. (2004). Andız pekmezi üretiminde optimum ekstraksiyon koşullarının belirlenmesi. *Geleneksel Gıdalar Sempozyumu, Bildiri Kitabı. Geleneksel gıdalar sempozyumu*, 23-24.
- Trakus, Türkiye'nin Anonim Kuşları (t.y.). <http://www.trakus.org/>. adresinden 10 Aralık 2022 tarihinde alınmıştır.
- TSE. (2001). Nar Ekşisi Standardı, TS12720.
- TUİK. (2023). Mersin il nüfusu. <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden 28 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Tunalıoğlu, R., ve Özkaya, M. T., (2003). Keçiboynuzu. *Tarımsal Ekonomi Araş. Enstitüsü Dergisi*, 3 (5).
- Türkiye Kültür Portalı. (2020). Turizm aktiviteleri. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/turizmaktiviteleri/silifke---kirobasi-mara-yaylasi> adresinden 28 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Kültür Portalı. (2021). Pityussa / Dana Adası, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/pityussa-dana-%E2%80%8Eadasi> adresinden 14 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Kültür Portalı. (2021). Turizm aktiviteleri. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/pityussa-dana-adasi> adresinden 28 Mart 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye'nin Anonim Kuşları (t.y.). <http://www.trakus.org/> adresinden 12 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Kültür Portalı. (2022). <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/cambazli-kilisesi> adresinden 15 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır. .
- Tüylüoğlu, T. (2003). *Türkiye'de turizm eğitiminin niteliği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Uğur, S. (1948). *İçel Folkloru II*. Halk Şairlerine Ait Tetkik ve Metinler, Halkevleri Yayınları.
- Uğuz, S. Ç. (2011). Sürdürülebilir turizm kapsamında Burhaniye'nin alternatif turizm potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 332-353
- Urbaş, C. (2018). *Silifke'nin Yöresel Tatları ve Şifaları*. Saygın, M., (Ed.) Kent Stratejisi "Silifke" içinde Eğitim Yayınevi.
- Uspanova, B. (2017). Kazakistan'ın turizm potansiyeli ve geliştirilebilir turizm çeşidi olarak kültür turizminin incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Ünal, A. (2006). Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışından bizans dönemi'nin sonuna kadar adana ve çukurova tarihi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 67-102.
- Üsküdar, Ş. (2012). *Eskişehir'in kültür turizmi potansiyeli ve yerli turistlerin buna ilişkin algıları üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Vardin, H., & Abbasoğlu, M., (2004). Nar Ekşisi ve Narın Diğer Değerlendirilme Olanakları. *Geleneksel Gıdalar Sempozyumu*, 23-24 Eylül 2004, Van, 165-169.
- Varinlioğlu, G. (2011). *Boğsak Adası'nda yerleşim arkeolojisi* (2010). 29. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2, 171-184.
- Vural, S. (2004). *Saat Yönünde Bir Gezinti-Mersin'in İlçeleri*. Nobel yayınları.

- Wannagat, D. (2005). Neue Forschungen in Uzuncaburç 2001-2004. Das Zeus-Olbios-Heiligtum und die Stadt Diokaisareia: Mit Beiträgen von Norbert Kramer, Claudia Dörl-Klingenschmid, Stephan Westphalen und Roman Koch. *Archäologischer Anzeiger*, (1), 117-165.
- Woo, E., Kim, H., & Uysal, M. (2015). Life satisfaction and support for tourism development. *Annals of tourism research*, 50, 84-97.
- WTO. (1991). General agreement on tariffs and trade restricted. https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/91530924.pdf adresinden 26 Mart 2022 tarihinde alınmıştır.
- Yalgın, A. R., & Emir, S. (1977). Cenupta Türkmen Oymakları. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yaltırık, F., (1993). *Dendroloji Ders Kitabı I Gymnospermae (Açık Tohumlular)*. İstanbul Üniversitesi, Orman Fak. Yayınları.
- Yardımcı, M. (1993). Çukurova'da ölümle ilgili inanışlar-uygulamalar ve İskenderun mezar taşlarının dili. II. *Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu*.
- Yaşar, O. (2011). Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 3(1), 33-55.
- Yeşil, R. (2015). *Nitel ve Nitel Araştırma Yöntemleri. Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Z. (2011). Turizm sektörünün gelişimi ve istihdam üzerindeki etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.
- Yılmaz, L. (2020). Mersin'de somut kültürel miras bilinci ve koruma üzerine bir değerlendirme. *Amisos*, 5, 156-177
- Yurdagel, Ü., & Teke, İ. (1985). Keçiboynuzu meyvesinin kavrulması ile oluşan renk değişimlerinin araştırılması. *Gıda*, 10(1).
- Yücel, B. & Ertin, G. (2019). *Muğla kentinin kültür turizmi potansiyeli. Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 99-112 .

BENZERLİK RAPORU ÖZET SAYFASI

SİLİFKE'NİN KÜLTÜR TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 19	% 16	% 3	% 6
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%3
2	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%2
3	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	%1
4	mutilcemiz.net İnternet Kaynağı	%1
5	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	%1
6	Submitted to Mersin Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
7	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
8	mersininmersin.com İnternet Kaynağı	%1
9	issuu.com İnternet Kaynağı	%1

ÖZGEÇMİŞ

